

TEATRUL

REVISTĂ A CONSILIULUI CULTURII ȘI EDUCAȚIEI SOCIALISTE

Imperativul păcii

de RADU BELIGAN

Festivalul național „Cântarea României“

- Bîrlad — Colocviul regizorilor
- Brăila — Festivalul teatrelor de păpuși

„FAUST“

de GOETHE

în românește de
ȘT. AUG. DOINAȘ
(fragment)

D. R. POPESCU

„Ca frunza dudului din rai“

dramă în cinci acte

Revistă lunară editată
de Consiliul Culturii și
Educației Socialiste și
de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă
România

Redactor-șef

RADU POPESCU

Redactori-șefi adjuncți

FLORIN TORNEA

THEODOR MĂNESCU

Foto : Ileana Muncaciu

COPERTA I

„Karamazovii“, drama-
tizare de Horia Lovi-
nescu și Dan Micu,
după Dostoievski, la
Teatrul „Nottara“ (sus) ;
scenă din „Diavolul și
bunul Dumnezeu“ de
J. P. Sartre, la Tea-
trul Mic (jos).

*** Pax orbis terrarum	p. 1
RADU BELIGAN : Imperativul păcii	p. 3
<u>FESTIVALUL NAȚIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI“</u>	
DINU KIVU : Colocviul regizorilor din teatrele dra- matiche	p. 4
PAUL CORNEL CHITIC : Dialog cu spectătorul ideal	p. 4
SANDA DIACONESCU : Festivalul teatrelor de ma- rionete și păpuși „Ion Creangă“	p. 7
STAN VLAD : Gong! pe scena premiilor	p. 9

FAUST
de J. W. GOETHE
în românește de
ȘTEFAN AUG. DOINAȘ
(fragment)

.	p. 10
ALEXANDRU PALEOLOGU : O luptă cu îngerul	p. 10
Telex-„TEATRUL“	p. 22, 28, 52, 53

CRONICA LITERATURII DRAMATICE

ALEXANDRU SINCU : Procedee și motive în dra- maturgia lui Iosif Naghiu	p. 23
---	-------

SEMNAL

VIRGIL MUNTEANU : Pasiunea automobilismului	p. 26
---	-------

★	
PAUL TUTUNGIU : Festivalul dramaturgiei ruse și sovietice în România	p. 27
IRINA COROIU : Festivalul păpușarilor amatori	p. 29
CRONICA DRAMATICĂ — semnează : ALEXANDRU CĂLINESCU, VALERIA DUCEA, MIRCEA GHI- ȚULESCU, DINU KIVU, VIRGIL MUNTEA- NU, CONSTANTIN RADU-MARIA, MARIUS ROBESCU, PAUL TUTUNGIU	p. 30

VIITORUL ROL

MARIA MARIN : Mircea Diaconu și Vladimir Ju- răscu	p. 52
---	-------

CENTENAR GEORGE OPRESCU

IONUȚ NICULESCU : O viață exemplară	p. 54
---	-------

★	
CARTEA DE TEATRU	p. 55

„CA FRUNZA DUDULUI DIN RAI“
dramă în cinci acte de
D. R. POPESCU

.	p. 57
-----------	-------

TV

CONSTANTIN RADU-MARIA : Integrala Shake- speare (9) : „Henric al V-lea“. „Bătrînul“ de Maxim Gorki	p. 90
--	-------

TEATRUL RADIOFONIC

CRISTINA DUMITRESCU : Citeva premiere	p. 92
---	-------

★	
I. N. : „Rampa“, acum 50 de ani	p. 93

TURNEE

LUMINIȚA VARTOLOMEI : Teatrul Mare Academic de Stat din Moscova	p. 94
MIHAI POPESCU : „Omul de pe stradă“ despre... D-ale teatrului	p. 96

„În numele vieții, al dreptului fundamental al omenirii la viață, la pace și libertate trebuie să ne unim eforturile spunînd un NU hotărît cursei înarmărilor, războiului, armamentelor atomice de orice fel, făcînd totul pentru a impune dezarmarea și, în primul rînd, dezarmarea nucleară, pentru a instaura o pace trainică pe pămînt“.

NICOLAE CEAUȘESCU

Pax orbis terrarum

Pace pentru întregul glob pămîntesc — pax orbis terrarum!, iată o veche zicală, care sună ca o binecuvîntare.

Umaniști din toate timpurile au meditat asupra acestui fundamental concept al existenței. Virgiliu, în Eneida, inserează replica: „în război nu există nici o salvare; de aceea, noi toți cerem de la tine pace“; Cicero, în De officiis, îndeamnă: „Armele să cedeze locul togei, iar coroana de lauri să fie oferită oratoriei“; iar Shakespeare, în Troilus și Cresida, sublinia necesitatea înțelepciunii, a prevederii și a permanentei lucidității: „Punctul slab al păcii-i siguranța. Siguranța, prea sigură de ea. În schimb, o măsurată îndoială e farul înțelepciunii, fitil care pătrunde în miezul răului“.

Asemenea gînduri, familiare omului de cultură, revin astăzi în actualitate, odată cu noua inițiativă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, privind necesitatea angajării voioșilor tuturor popoarelor din Europa în lupta pentru dezarmare și pace. „Este în interesul tuturor, a subliniat conducătorul partidului și statului nostru, să asigurăm ca pe acest continent — care a dat atît de mult civilizației — să nu mai existe arme nucleare, să nu mai aibă loc noi războaie pustiitoare, să asigurăm liniștea, să asigurăm viața popoarelor, viața oamenilor, independența fiecărei națiuni“. Apelul la clarviziune și atitudine militantă al tovarășului Nicolae Ceaușescu este actul firesc al unui gînditor contemporan, al unei personalități preocupate, cu toată ființa sa, de destinul omenirii. Se știe că făuritorii marxismului concepeau lichidarea definitivă a războiului și instaurarea păcii veșnice, ca misiune istorică a comunismului. Militînd pentru o pace dinamică, obținută prin măsuri menite să consolideze încrederea, politica de destindere, la scară internațională, programul Partidului Comunist Român a subliniat unitatea dialectică indisolubilă dintre socialism și pace: „Prin însăși natura orînduirii sale, prin concepția sa generală, ideologică și politică, socialismul aspiră în mod vital spre pace și colaborare între națiuni“.

Pentru oamenii de cultură din țara noastră, intim angajați în procesul de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, este un fapt mai mult decît

evident că lupta pentru pace și, în cadrul acesteia, lupta pentru dezarmarea generală ocupă un loc central în strategia politică a partidului nostru. Politica partidului și statului nostru promovează în permanență respectarea principiilor de bază ale coexistenței pașnice: independența și suveranitatea statelor, egalitatea în drepturi, indiferent de mărimea și puterea lor economică și militară, renunțarea la forță și amenințarea cu forța în relațiile dintre ele, colaborarea reciproc avantajoasă, neamestecul în treburile interne, dreptul fiecărui popor de a-și hotărî singur regimul social-politic.

Acestea sînt principiile pentru care tovarășul Nicolae Ceaușescu, în neobosită sa activitate internațională, a militat cu o fermitate care a stîrnit admirația întregii lumi. Pacea, coexistența pașnică reprezintă singura cale rațională, singurul sistem rațional de existență a lumii contemporane, amenințată de dezastrul unui cataclism nuclear. Depășirea politicii de bloc politico-militar, o Europă unită sînt numai cîteva dintre propunerile concrete care își așteaptă grabnic rezolvarea.

În aceste coordonate, ale conviețuirii pașnice pe frumoasa planetă Pămînt, se înscrie și Apelul pentru dezarmare și pace, lansat, din inițiativa omului aflat în fruntea poporului nostru, de către Frontul Democrației și Unității Socialiste, și difuzat ca document oficial al Adunării Generale O.N.U., ca și al reuniunii general-europene de la Madrid. În aceste coordonate, ale omeniei active și spiritului de responsabilitate privind destinul civilizației, se înscriu miile de semnificative mărturii de la adunările și marșurile păcii, mesajele și telegramele adresate tovarășului Nicolae Ceaușescu, exprimînd deplina azeziune la noua inițiativă de pace a președintelui țării noastre.

Pentru oamenii de cultură, pentru toți oamenii muncii din România, constituie un firesc motiv de mîndrie patriotică faptul că această nouă acțiune de pace aparține României, tovarășului Nicolae Ceaușescu, eminent luptător pentru pacea și liniștea planetei, pentru dreptul sacru al tuturor popoarelor la dezvoltarea liberă și independentă, a căruia activitate prodigioasă se bucură de înaltă prețuire, pe toate meridianele lumii. Din telegrama Consiliului Culturii și Educației Socialiste, desprindem: „Împreună cu întregul partid, cu toți oamenii din patria noastră, vă exprimăm în numele creatorilor de artă și literatură, al frontului cultural în ansamblul său, azeziunea fierbinte față de noua inițiativă de pace, strălucit act politic, dovadă grăitoare a grijii față de destinele umanității, ale viitorului planetei, pe care dumneavoastră, cel mai iubit fiu al poporului român, exponent fidel al aspirațiilor și năzuințelor naționale, ați concretizat-o mobilizator și însuflețitor în condițiile istorice actuale“.

În telegrama Consiliului Uniunii Scriitorilor, se spune: „Ca oameni de cultură dăruiți îndeobște promovării și cultivării valorilor spirituale ale întregii omeniri, ne socotim nu doar afectați de semnele nefaste ale amenințării cu războiul atomic, ci și gața să urmăm, în front unic, exemplara dumneavoastră chemare pentru a cultiva pretutindeni principiile generoase ale luptei pentru dezarmare și pace. Pe deplin conștienți de rolul ce ne revine în această lume și asumîndu-ne implicit răspunderea față de prezentul și viitorul omenirii, socotim că nu avem dreptul să rămînem în afara mobilizării morale la care ne declarăm fără șovăire atașamentul, ne implicăm efectiv, potrivit specificului muncii noastre, în această luptă“.

Pacea este dulcele anotimp al progresului. În timpul păcii sînt recolte mari de bunuri materiale, spirituale și morale. Pacea a stimulat întotdeauna voința minților lucide. Ea este și un anotimp al solidarității. Pacea a dat lumii, ca operă, lumea însăși. Ea este, deci, și un anotimp al culturii.

Pace — cultură — solidaritate. Unim aceste trei cuvinte, ca un adagiu contemporan la vechea zicală a latinilor: *pax orbis terrarum*.

„T“

Imperativul păcii

Cînd, la 6 august 1945, a explodat cea dintîi bombă atomică, la orizontul conștiințelor s-au profilat o întrebare și o răspundere, cu privire la destinul umanității, ca specie. Pînă în urmă cu un sfert de secol, știam că o conflagrație e în stare să înghită, în voracitatea ei, milioane de vieți. Dar astăzi trebuie să reflectăm la perspectiva unui război care poate suprima definitiv germenul vieții pe pămînt. Evident, știam că însuși astrul pe care ne aflăm constituie miza unor rivalități îndirjite nu-i, pentru un spirit logic, ușor de acceptat. Și, de aceea, sîntem uneori înclinați s-o îndepărtăm din cîmpul gîndirii. Dar ea exprimă o realitate. Cum o evidență e și că arsenalul nimicirii nu crește neconținut decît spre a spori uriașele avuții ale unora și catastrofala sărăcie a altora, diviziune cumplită și care reprezintă, la rîndul ei, una dintre nedreptățile explozibile ale lumii în care trăim. Mai e oare nevoie să adăugăm, la toate acestea, că inteligența, nervii, bunul-simț refuză să se bizuie pe „echilibrul terorii”? Pe de altă parte, nu putem da crezare nici optimismului mărginit, conform căruia eventuale „conflicte locale” nu riscă să se transforme, într-o zi, în carburantul îngrozitor al unui „conflict total”.

Aceste fapte și aceste gînduri sînt temeiul vibrantului apel la frînarea demențialei curse a înarmărilor, la rezolvarea diferendelor pe calea tratativelor, la înțelegere între popoare, apel al Frontului Democratice și Unității Socialiste, inițiat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, și care a avut un uriaș ecou în țara noastră, ca și pe toate meridianele. Ideile cuprinse în apel se află în miezul luminos al întregii opere a tovarășului Nicolae Ceaușescu, a cărui activitate e călăuzită de imperativul păcii și al conlucrării la cultura și civilizația comună a umanității. Înțelepciunea și elanul cu care a dezvoltat convingerea că soarta ființei și a creației nu pot constitui obiect al rămășagului și șantajului celor puternici și orgolioși, că popoarele globului refuză să devină ostaticii acestei amenințări, l-au impus ca pe una dintre cele mai active și mai dăruite întru chipări ale aspirațiilor întregii umanități.

Poate că niciodată omenirea n-a resimțit atît de acut urgența îndatoririi de a-și apăra înfăptuirile materiale și spirituale, într-un climat de încredere și de colaborare. Adevărul că, în această epocă, pacea nu poate fi decît universală și indivizibilă, și că ea a încetat de a mai fi numai o năzuință, pentru a deveni însăși condiția existenței, reprezintă pretutindeni o putere fecundă, prezentă și activă. O putere care refuză să se lase sfidată de aroganța inconștiențelor și de emulația trușiilor. Iar cultura reprezintă unul dintre avanposturile acestei forțe.

Pentru oamenii de teatru din țara noastră, nu există un imperativ mai înalt decît acela de a răspunde, prin opera lor, chemării tovarășului Nicolae Ceaușescu, solidarizîndu-se, prin fapte de artă, cu hotărîrea unanimă de a trezi rațiunea și de a afirma energic principiul păcii.

Colocviul regizorilor din teatrele dramatice

Bîrlad, 5-11 octombrie

A cincea ediție a acestui tradițional Colocviu (organizat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Vaslui, de A.T.M. și de Teatrul „Victor Ion Popa” din Bîrlad) a grupat șapte spectacole (plus alte două, „hors concours”: **Vizită la Malu** de Paul Everac, prezentat de artiștii amatori de la Căminul cultural din comuna Laza, și **Epoletii invizibili** de Silvia Andreescu și Theodor Mănescu, în interpretarea Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani, regia Costin Marinescu, amîndouă laureate — în secțiuni diferite, bineînțeles — la ultima ediție a Festivalului național „Cîntarea României”), spectacole despre care se poate spune, pe drept cuvînt — neluînd aici în discuție valoarea lor propriu-zisă — că reprezintă tot atîtea drumuri posibile pentru regia românească de azi. O fugară trecere în revistă ne va ajuta să înțelegem mai

bine unde se întîlnesc și unde se despart aceste drumuri, și cum se conturează (din acest panoramic, inevitabil incomplet, dar semnificativ) starea actuală a școlii românești de regie. Dealtfel, despre majoritatea acestor spectacole s-au scris cronici, la timpul premierei, în revista noastră.

● **O noapte furtunoasă** de I.L. Caragiale (Teatrul Giulești, regia Alexa Visarion). O încercare temerară, nu întru totul împlinită, de a pune în evidență starea de criză a personajelor caragiăleene. Punctul forte al montării este interpretarea surprinzătoare și captivantă a lui Rică Venturiano. Remarcabilă, concentrarea din jocul actorilor, cu toate că ea împieteează uneori asupra clarității expresiei. Personajul caragiălean cel mai nedreptățit, în această versiune — umorul.

● **Miriiala** de Paul Cornel Chitic (Teatrul Mic, regia Cristian Hadjiculea). Tea-

PAUL CORNEL CHITIC

Dialog
cu
spectatorul
ideal*

L uarea mea de cuvînt este un răspuns, o replică dată profesorului Gruia Novac — „delegatul” spontan al publicului bîrlădean, prezent la toate spectacolele participante la Colocviul de regie.

Am auzit cu toții cuvintele acestui spectator (pe care nu mă sfiesc să-l numesc ideal, să-l doresc multiplicat în mii de exemplare, în toate serile și la toate spectacolele teatrelor românești): el a refuzat tipul de lectură regizorală făcută de Alexa Visarion textului clasic *O noapte furtunoasă!* Insist: a refuzat nu interpretarea actoricească, ci lectura regizorală.

Îată o performanță culturală, încă neomologată, a teatrului românesc; în fine, putem constata că agresivitatea publicului spectator are două chipuri: cel al ig-

* Cuvînt rostit la Colocviu.

tru politic, agitatoric — în sensul că „agită” conștiințele, incomodează rutina și conformismul. Spectacol curat, cursiv, cu excelențe interpretări actoricești (Gheorghe Visu, Dinu Manolache etc.), jucat — și verificat — la Birlad, altfel decât în forma în care a fost conceput (pe scena italiană). Regia nu ridică probleme deosebite, în schimb este de meditat asupra adecvării formulei la gen: e bine ca acest tip de teatru politic să fie jucat într-o sală mică ?

● **Bani pentru Maria** de Valentin Rasputin (Teatrul „Victor Ion Popa” din Birlad, regia Emil Mandric). Binevenită, descoperirea (relativ tardivă) a acestui autor de primă mărime al literaturii (în special, prozei) sovietice. Tratarea scenică — amorfă, impersonală. Subiectul discuției ar putea fi: ce se întâmplă cu actorii buni, când sînt lăsați de regizor să joace la întîmplare ?

● **Există nervi** de Marin Sorescu (Teatrul de Comedie, regia Florin Fătulescu). O altă „descoperire” — de data aceasta nu „relativ”, ci de-a dreptul tardivă. „Lupta cu textul” — dificil, cu dese pasaje ermetice — este cîștigată de regizor, dacă ne gândim la vizualizarea coerentă, inteligibilă pentru spectator. Semnele de care se uzează sînt uneori redundante. Se putea și altfel ? Da, afirmă unii, și în principiu au dreptate, căci totul se poate „și altfel”. Important, însă, e să ai curajul — sau voința — de a o face; or, deocamdată, de încumetat, s-a încumetat doar Florin Fătulescu.

● **Tigrul** de Murray Schisgal (Teatrul de Stat din Sibiu, regia Iulian Vișa). Foarte interesantă, această încercare de apropiere de tărîmul fascinant — dar aproape necunoscut la noi — al psihodramei. Spectacolul, l-aș fi văzut evoluînd

noranței — care ne-a inhibat și ne-a mîhnit de atîtea ori, pînă acum zece (sau poate mai mulți) ani — și cel al așteptărilor dezamăgite (o agresivitate, în mod paradoxal, benefică, salutară și productivă pentru creatorii de teatru).

Înainte spectatorului Gruia Novac a vorbit regizorul Harag György (a cărui creație îl situează în galeria marilor oameni de teatru din România); gîndurile sale, atît de simplu, de modest și de omeneste exprimate, au cuprins și cîteva afirmații rostite cu tristețea înțeleaptă și calmă a artistului trecut prin filtrele atîtor decenii; după cum ne-a mărturisit el, regizorul este și azi în situația să aleagă spre montare piese ieftine din punct de vedere estetic, gratuite din punct de vedere cultural și subțiri ca problematică, în loc să-și urmărească realizarea viziui-

Premiile:

MARELE PREMIU

O noapte furtunoasă de I. L. Caragiale — regia Alexa Visarion (Teatrul Giulești).

PREMIUL I

Miriiala de Paul Cornel Chitic — regia Cristian Hadjiculea (Teatrul Mic)

PREMIUL II

Moscheta de Angelo Beolco il Ruzzante — regia Matei Vardoli (Teatrul „Victor Ion Popa” din Birlad).

PREMIUL III

Tigrul de Murray Schisgal — regia Iulian Vișa (Teatrul de Stat din Sibiu).

MENTIUNE

Există nervi de Marin Sorescu — regia Florin Fătulescu (Teatrul de Comedie)

spre happening, dar n-a fost așa. Într-un fel, Iulian Vișa s-a temut de reacția publicului — sau doar de a unui anumit public — și a vrut să evite experiența „ucenicului vrăjitor”. Păcat, căci interpretarea strălucită a lui Florin Anton (secondat de Dana Bolintineanu) cred că și-ar fi găsit și resursele de inteligență

nii sale regizorale și a ideologiei sale artistice, prin texte dramatice dificile.

De ce? Pentru că, în numele criteriului financiar, teatrul este considerat, în continuare, ca o întreprindere prestatoare de servicii culturale pentru un public nepregătit și gregar (așa cum, eventual, putea fi socotit acum treizeci de ani). „Ideea” aceasta, care îmi este profund nesuferită, este, după cum se vede, falsă. Spectatorul Gruia Novac este un argument. Desigur, nu toți spectatorii își vor exprima atît de răspicat și de inteligibil motivele pentru care optează pentru un spectacol; dar majoritatea lor sînt marcați cultural de zecile de piese văzute. Cultura nu mai este, deci, o poziune ce trebuie administrată societății, ci a devenit o pretenție emisă de public.

pentru a stăpîni și orienta abil această reacție.

● **Fetița mea** de Tadeusz Rózewicz (Teatrul Dramatic din Galați, regia Magdalena Klein). Haotic, derutant, contradictoriu. Și totuși, nimeni nu a părăsit sala (cum s-a mai întîmplat, la alte spectacole), urmărind, într-un fel de „stare secundă“, această „aberație“ (cum a fost calificat spectacolul, de către unii). Cel mai consistent reproș la care pot subscrie este inconsecvența. Căci, alături de mijloace expresive și simple, erau și momente de un prozaism absolut, vulgar-estradistice. Dar, orice s-ar spune, în acest spectacol există **emoție**, ceea ce nu e puțin.

● **Moscheta** de Angelo Beolco Ruzzante (Teatrul „Victor Ion Popa“ din Birlad, regia Matei Varodi). Ce reconfortantă este, oricînd, reîntîlnirea cu „jocul“, aproape în stare pură, cu mentalitatea frustă și tonică, a acestui etern „păcălici păcălit“, numit Ruzzante!... Regia aplicată fidel spiritului textului, actori în vervă, transmițînd explicit bucuria acestui joc, un fel de atac frontal împotriva sofisticii. Nu toate intențiile sînt duse pînă la capăt, fantezia gag-urilor își consumă, la un moment dat, combustibilul. Și totuși... Birlădenii au mizat pe **Bani pentru Maria**, și au cîștigat cu acest „fleaac“. Elogiu adus simplității...

* * *

Acestea sînt faptele scenice supuse discuției (în ultimele două zile, dezbaterile s-au concentrat asupra unei teme teoretice: **Atitudinea creatoare și angajată a regizorului față de transpunerea scenică a repertoriului. Valorificarea dramaturgiei naționale contemporane, sarcină prioritară a creației regizorale**). Din discuții, cred că s-au impus, în prim-plan, două constatări.

Ce-i unește pe acești regizori? Credința în utilitatea socială și culturală a demersului lor artistic. Nici unul dintre creatorii spectacolelor prezentate nu și-a gîndit opera ca pe un act gratuit. Ei și-au conceput montările cu intenția vădită de a spune publicului ceva nou, de un nou interes, adecvat spiritului contemporan. Așa a făcut Alexa Visarion, vorbind despre criza și derizoriul unor relații, așa a făcut Matei Varodi, amintind posibilitatea eliberării prin joc, așa a făcut Iulian Vișa, propunîndu-îne, silindu-îne să nu fim indiferenți la ceea ce se întîmplă în jur; așa au făcut și ceilalți. În alt plan, ca o consecință a acestei implicări a gestului scenic în socialul înconjurător, este nevoia manifestă a acestor regizori de a adăuga noi date universului cultural al spectatorului, fie o-

La primele manifestări festivaliere, coloviale, realizate de mișcarea noastră teatrală, de cîte ori se trecea la „chestiunea receptării“, tonul vocii și nivelul discuției coborau foarte jos; invariabil, discuțiile se desfășurau între didactica „despărțirii în silabe“ a semnificațiilor spectacolului și febrilele dăscăleli ale vorbitorilor presupus voluntari, asupra a ceea ce trebuie să se spună, ca să se ofere o imagine frumos machiată a publicului.

Iată că, azi, spectatorii optează pentru o lectură regizorală sau pentru alta, pe care o judecă, pretinzîndu-i coerență și finalitate estetică. Saltul este imens, iar anii care au trecut de la prima ieșire a oamenilor de teatru în public nu sînt, totuși, prea mulți!

Adresîndu-mă lui Gruia Novac (dar, dat fiind că acesta și-a argumentat preferințele din două puncte de vedere, voi considera că dialoghez cu doi spectatori: Gruia și Novac), voi repeta cîteva lucruri extrem de cunoscute.

Lectura regizorală a unui text este anticipatoare, nu similară celor cunoscute din alte montări; este determinatoare de nouă viziune, de nouă înțelegere, nu concluzivă (suma aritmetică a ce s-a fă-

cut, regizoral, pînă atunci); este manifestarea unei personalități, și nu expresia mediei statistice a unor dorințe confuze.

Cred că spectatorul trebuie să se deranjeze, în forul său interior, atunci cînd se află în fața unei noi lecturi regizorale, măcar atît cît se deranjează la montarea unei conduite de apă, sau de electricitate, în propria sa casă. Nu este o pretenție exagerată, care să-l conturbe de la activitatea sa zilnică; dimpotrivă, aceasta îl îndeamnă să-și asume toate consecințele actelor sale.

Actul regizoral nu-l putem considera decît ca act de conștientizare. Conștiința ia în posesie fiecare component al unui fapt — social, politic, cultural etc. — dar nu neapărat și noile și neașteptatele interconștientizări ale acestor fapte. Sinteza o face, în cazul nostru, regizorul. Faptul că spectatorul a pretins limpezime și prestanță „clasică“, unei noi lecturi regizorale, mă face să cred că tot ceea ce am spus este pentru el foarte simplu de acceptat. Odată ce capacitatea de înțelegere a publicului se ridică — iată! — pînă în imediata apropiere a efortului regizoral, e firesc ca teatrul să nu mai fie considerat prestator de servicii, ci generator de cultură și de climat cultural. ■

ferindu-i o operă în premieră (**Miriiala, Bani pentru Maria, Există nervi, Fetița mea, Moscheta**), fie îndrumându-l să-și revizuiască impresiile despre texte bine-cunoscute, prin lecturi de o originalitate incontestabilă (**O noapte furtunoasă, Tigru** — și așa adăuga aici și **Epoleții invizibili**).

Ce-i deosebește? Mai ales stilul, mijloacele de expresie. Ceea ce era de așteptat și este normal (dar și semnificativ, în comparație cu generația deceniului șase, de pildă, mult mai unitară în gândirea ei despre teatru și teatralitate; afirmație valabilă, chiar dacă această gândire ne apare, astăzi, ca „datată”). Îi mai deosebește — și încă fundamental, împărțindu-i în cel puțin două direcții — felul în care înțeleg rostul intim al propriei lor creații. Unii dintre ei (mă gândesc la Alexa Visarion, la Iulian Vișa, la Magdalena Klein) consideră spectacolul ca pe un instrument într-o tentativă lungă și anevoioasă a cunoașterii de sine și autoexprimării. Alții (Florin Fătuțescu, Cristian Hadjiculea, Emil Mandric, Matei Varodi) se doresc intermediari (ideali, dacă se poate) între un gând (textul) și un receptor, care are dreptul și vrea să-l descifreze (spectatorul). Evident, m-am referit numai la regizorii prezenți

cu spectacole în Colocviu, și am încercat să-i definesc numai în funcție de aceste spectacole.

Nu se pot încheia aceste considerații fără un cuvânt despre atmosfera academică imprimpată discuțiilor de către animatorul lor, profesorul Ion Toboșaru; despre exuberanța teoretică și pasionalitatea pledoariei „pro domo”, a lui Paul Cornel Chitic; despre îndemnul la raționalism și echilibru exprimat de tovarășul Constantin Măciucă, director-adjunct în Consiliul Culturii și Educației Socialiste; despre spiritul de colegialitate care i-a animat (nu prea coerent, de altfel) pe Iulian Vișa și Ioan Ieremia; despre sinceritatea și autentică îngîndurare a confesiunilor lui Valeriu Moisescu și Harag György; despre experiența de lucru în străinătate, împărtășită de George Teodorescu; despre apelul — susținut cu argumente — adresat teatrului de către Theodor Mănescu, în numele dramaturgiei originale.

În acest colocviu, criticii — deși în număr impresionant — au tăcut mai mult decît de obicei, lăsîndu-i pe regizori „să se desfășoare”. Poate conștienți, în fine, că „verba volant”...

Dinu KIVU

Festivalul teatrelor de marionete și păpuși „Ion Creangă”...

Bacău, 14-17 octombrie

...s-a desfășurat odată cu aniversarea celor trei decenii de existență a Teatrului de animație din Bacău. Tema — modalități moderne de expresie — a trezit interes în breaslă, 13 teatre participînd cu spectacole. Astfel, reuniunea îngăduie o privire de ansamblu asupra creației păpușărești din țara noastră, astăzi. Mișcarea păpușărească trăiește, credem, un moment-cheie, întrucîtva asemănător perioadei '50-'60, cînd se deschideau în spectacolul de animație orizonturi pînă atunci nebănuite. Acum, după o perioadă de oarecare oboseală, de odihnă la umbra succeselor, de cumîntîre, poate, păpușarii se angajează iarăși pe drumul căutărilor și al inovațiilor.

Întîlnirea și conlucrarea dintre generații par a fi determinante. Cei mai vechi — stăpîni pe tainele meseriei — nu ac-

ceptă să fie întrecuți de cei proaspăt sosiți, iar aceștia doresc să învețe de la înaintași, dar, mai ales, să facă ceea ce nu s-a mai făcut. „Conflictul” devine o întrecere și, pînă la urmă, o colaborare în slujba noului. De aci, experimentarea unei multitudini de formule scenice, de modalități de animație, de mijloace artistice.

O dominantă: păpușa reintră în drepiturile ei. Mici, normale sau supradimensionate, mînuite în tehnica „bi-ba-bo” ori în cea „wayang”, pe tijă ori trase de sfori, cu mimică, cu picioare sau fără, simple capete — toate formele au evoluat pe scena Festivalului. Ba chiar — culmea noutății! — au existat spectacole lucrate numai cu păpuși (de pildă, **Tragedia regelui Otakar... și Ileana Fluturcana**, prezentate de gazde). Paralel cu perfecționarea tehnicilor de construcție

și mînuire, arta animației se ridică, uneori, la un nivel excepțional (prin contribuția lui Ion Cristescu și a ajutoarelor sale, Licsandra Dragu, Georgeta Indreiu, Petre Diaconu și Nelu Moldovan, a păpușarilor din Bacău, a tinerei echipe de la Brașov).

Relația păpușă-actor — existentă încă din epoca tradiționalilor păpușari ambulanti — a fost desigur actualizată; fapt pozitiv, mai de fiecare dată, în mod pe deplin convingător. Actorii brașoveni dirijați de Liviu Steciuc (scenograf, Simó Enikő) „tricotează“, sub ochii noștri, păpuși, le mînuiesc, de după paravane improvizate din propriul lor braț, sau dintr-o recuzită oarecare. Greierul cu joben și pelerină se mișcă pe mantia mînuiitorului; acesta completează personajul, servindu-i și drept paravan. Violoncelul aceluiași interpret se secționează, feliile devenind panouri, din spatele cărora apar broșcuțe cu mimică și glasuri de concertiste. Umbrele colorate sînt manevrate, la vedere, așa încît să devină personaje, recuzită, decor și paravane. Lupul se naște dintr-o frînghie de rufe, pe care sînt atîrnate zdrențe, de diverse dimensiuni și culori, acționate cu două bețișoare, de către interpreții (și totodată comentatorii) personajului. În varianta teatrului din Oradea (**Arvinte și Pepelea** — regizor Dan Alecsandrescu, scenograf Tiotim Epaminonda), păpușarii îmbracă pe o singură mînă un cap de păpușă, îl manevrează de după paravanul format de decor, dar și la vedere, completînd, cu mîna liberă, cu propria mimică și cu trupurile lor, personajul. În spectacolul prezentat de teatrul din Alba Iulia, păpușa și actorul reprezintă două lumi, aceea a necuvîntătoarelor și aceea a oamenilor, între care apar și anumite similitudini, cu valoare simbolică. În **Povestirile lui Hakim** (Bacău), regizorul Radu Popovici recurge la un singur actor, povestitorul; dar rolul acestuia e cel mai șters, în timp ce personajele despre

care se povestește sînt concrete și expresive (scenograf, Irina Borovski). În producția ploieșteană **Boroboată și Zmeul**, actorii mînuiesc „la vedere“, instalați pe scenă, demonstrînd meșteșugul însuflețirii păpușilor; e singurul spectacol în care prezența, prea numeroasă, a actorilor, este nu numai nejustificată, ci de-a dreptul supărătoare.

Regretăm că montarea Teatrului „Tănădărică“ **Jocuri de poezi — jocuri de copii**, în regia Margaretei Niculescu, oferind gama cea mai completă de modalități artistice, specifice genului, n-a fost prezentată la sediul principal, pentru a putea fi vizionată de toți participanții.

Multe probleme pune transpunerea scenică a basmelor. Am constatat din nou, la Bacău, că basmului îi șade bine în haine tradiționale, dar cu o croială nouă, în sensul unei ușoare stilizări (**Povestea porcului**, Tîrgu Mureș); dar și că mijloacele „clasice“ se potrivesc și unei alegorii cu mesaj actual (**Călătoria lui Nepotul**, Brăila). Pentru a aduce pe scenă o poveste modernă, s-au găsit mijloace adecvate (**Boroboată și Zmeul**). Două teatre ne-au oferit, în formule moderniste, **Sinziana și Pepelea** (Galați) și **Tinerete fără bătrînețe** (Iași), realizatori principali fiind Cristian Pepino și, respectiv, C. Brehnescu. În principiu, considerăm binevenită întinerirea tradiționalelor producții folclorice. Întrebarea este pînă unde se poate merge cu inovația, sau, mai corect, cît de adecvată este formula innoitoare, față de subiectul tratat. Este potrivită muzica formației „Abba“, la textul lui Vasile Alecsandri? Se poate parodia mitul tinereții fără bătrînețe? Desigur, argumente pro și contra s-ar putea aduce, nenumărate. Rămînem la ideea că **profesionalismul** creatorilor, aprofundarea cunoștințelor de estetică, vor avea drept rezultat măsura și bunul-gust.

Sanda DIACONESCU

G O N G !

pe scena premițiilor

Moment semnificativ al artei amatorilor : deschiderea stagiunii 1981—1982 a teatrelor muncitorești din Capitală, la Clubul Întreprinderii de confecții și tricotaje București. Printre numeroșii participanți, se aflau și directorii cluburilor sindicale din țară.

Nu întâmplător, dintre cele nouă teatre muncitorești bucureștene, celui de la I.C.T.B. i-a revenit cinstea să dea semnalul gongului inaugural : la finala celei de-a III-a ediții a Festivalului național „Cântarea României”, Teatrul muncitoresc al I.C.T.B. a obținut premiul întâi, pentru spectacolul **Vinzări-cumpărări**, de Dumitru Solomon, în regia și scenografia Liei Niculescu, de la Teatrul Național din București. Celor 12 diplome, afixate în foaierul clubului, li s-a mai adăugat una, răsplătită binemeritată pentru activitatea culturală ce se desfășoară aici.

La deschiderea stagiunii a fost prezentat spectaco-

lul premiat. În distribuție, în cea mai mare parte, vechi cunoștințe : muncitorii Dan Popoviceanu, Ion Iordache, Florin Rădulescu, ingenera Liliana Furdă, economiștii Constanța Bourceanu, Adrian Ciucă și Mircea Romanescu. La pian, același talentat Dan Stoica. Observăm însă și două schimbări față de premieră : stenodactilografa Cerasela Stan și merceologa Florica Popescu. Spectacolul, aflat la a 35-a reprezentație (longevitate remarcabilă pentru teatrul de amatori), se bucură în continuare de succes, după ce a fost prezentat și în turnee (la Colocviul studiourilor de teatru de la Pitești, la Curtea de Argeș, precum și pe scenele unor teatre profesioniste din Capitală).

În anul care a trecut de la înființarea sa, teatrul a realizat nu mai puțin de patru premiere : **Comedia zorilor**, de Mircea Ștefănescu (regia, N. Al. Toscani), spectacolele muzi-

cal-literare **Bună dimineața, primăvară ! și Dedicăție** (regia Lia Niculescu), și **Vinzări-cumpărări**. Activitatea sa este rodul colaborării cu Teatrul Național din București. Colectivul a primit și primește din partea Naționalului un sprijin competent, eficace. Secretariatul literar, prin Liviu Dorneanu, face recomandări de repertoriu ; regizarea Lia Niculescu îndrumă efectiv echipa, căutând și descoperind mereu noi talente ; decoruri, costume, lumini, recuzită etc. sînt asigurate tot cu ajutorul Teatrului Național. Desigur, teatrul muncitoresc a început să-și pregătească oameni capabili să rezolve toate aceste probleme, astfel încît să devină de sine stătător. Baza materială de care dispune este dintre cele mai bune. Clubul are o sală de spectacole cu șase sute de locuri, una dintre cele mai elegante și mai funcționale din București, precum și o sală-studio. Se redactează și se tipăresc afișe și programe de sală, ca la orice teatru profesionist. Toate acestea, cu un grup de oameni care fac totul în timpul lor liber, și numai din interes față de teatru.

O contribuție hotărîtoare la tot ceea ce s-a realizat a avut Lia Niculescu. Regizarea a pus în scenă trei spectacole, iar în prezent este preocupată de repertoriul stagiunii care abia a început. Va urma, cît de curînd, o premieră Bacovia. În pregătire, **Mania posturilor** de Vasile Alecsandri, **Romeo și Julieta la Mizil** de George Ranetti și **Adam și Eva** de Aurel Baranga.

Stan VLAD

Scenă din spectacolul premiat. (Foto : Ion Iordache)

J. W. GOETHE

Faust

partea
întîia
a
tragediei
(fragment)

În românește de ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

O CĂSUȚĂ ÎN GRĂDINĂ

Margareta dă buzna înăuntru, se ascunde după ușă, și cu degetele pe buze iscodește prin deschizătură.

MARGARETA : Ah, vine !

FAUST (intră) : Ștregărițo, te ferești ?
Te-am prins !
(O sărută.)

AL. PALEOLOGU

O luptă cu îngerul

La un sfert de secol după Blaga, Ștefan Aug. Doinaș, fostul său student și discipol, i-a urmat exemplul, traducînd marele poem al lui Goethe, Faust. Însemnătatea faptului este evidentă și nu are nevoie să fie subliniată. Fără să-i semene deloc lui Blaga, ca poet, Doinaș face parte, în mod manifest, din aceeași familie spirituală, pentru care Goethe nu e numai unul dintre marile nume ale culturii, și Faust, unul dintre marile ei texte, ci reprezintă reperul fundamental al orientării în spațiul valorilor umane. „Cercul literar“ de la Sibiu era alcătuit din discipoli ai lui Blaga, avînd, toți sau aproape toți, o formație intelectuală definită de studiul filosofiei ca disciplină, și mergînd, în ordinea aceasta, pe linia culturii germane de spirit goetheean. E semnificativ faptul, pe care-l aflăm din corespondența dintre Radu Stanca și I. Negoieșcu, că revista pe care intenționau s-o scoată tinerii (atunci) membri ai „Cercului literar“ (sau „cerchiștii“, cum le plăcea să se numească) urma să poarte titlul „Euphorion“ (acesta e, cum se știe, numele rodului iubirii dintre Faust și Elena, întruchipînd, în viziunea lui Goethe, destinul strălucitor și fulgurent al Lordului Byron). Revista nu a mai apărut atunci, iar cînd a apărut, mai tîrziu, pentru scurtă vreme, s-a intitulat, pur și simplu, „Re-

MARGARETA (*îmbrățișându-l, îl sărută și ea*) :
 Stăpîn al meu, ce drag îmi ești !
 (*Mefisto bate la ușă.*)
 FAUST (*izbind din picior*) : Cine-i ?
 MEFISTO : Om bun !
 FAUST : Ah, vită-ncălțată !
 MEFISTO : Despărțirea !
 MARTA (*apare*) : Da, e tîrziu.
 FAUST : Am voie să-mi însoțesc iubirea ?
 MARGARETA : O, nu ! De-ar ști măicuța. — Cu bine !
 FAUST : Vrînd-nevrînd,
 Cu bine !
 MARTA : Adio !
 MARGARETA : Să ne revedem curînd !

(*Faust și Mefisto ies.*)

MARGARETA : Ce om fără pereche ! Și ce minte !
 La cîte se gîndește, Doamne sfinte !
 Mă pierd în fața lui, și parcă-aș da
 Din colț în colț, și zic la toate da.
 Sunt doar un biet copil prostuț, vād bine ;
 Să mor de știu ce-o fi găsind la mine.

(*Iese.*)

PĂDURE ȘI PEȘTERĂ

FAUST (*singur*) : Tu, duh sublim, mi-ai dat, mi-ai dat de toate,
 Ce ți-am cerut. Nu în zadar obrazul
 De flăcări înspre mine l-ai întors.
 Mi-ai dat puternica Natură ca imperiu,
 Puteré, ca s-o simt, și să mă bucur.
 Și nu ca unui oaspete uimit și rece
 Îngăduitu-mi-ai în pieptul ei adînc
 Să vād ca-n sînul unui vechi prieten.
 Alaiurile celor vii mi le conduci
 Pe dinaintea ochilor, și frați ai mei

vista Cercului literar“ ; numele „Euphorion“ a fost preluat însă, în 1968, de fostul „cerchist“ Nicolae Balotă, ca titlu pentru primul său volum de studii critice. Dar acest nume goetheean și faustic, de „Euphorion“, e definitoriu pentru spiritul „cerchist“ și e confirmat astăzi de Doinaș, în pragul celor doisprezece lustri ai săi, prin studiosul său travaliu poetic al traducerii lui Faust.

Cred că nu e hazardat și nici impropriu a spune că „Cercul literar“ de la Sibiu a însemnat un moment de cultură românească ce poate fi pus, în perspectiva de azi, nu la egalitate, dar în paralelă cu „Junimea“, bineînțeles mutatis mutandis. Cultura românească modernă a avut mult de cîștigat din asimilarea complementară a spiritului culturii franceze și al celei germane. Această sinteză ne-a fost cît se poate de propice întru degajarea și aprofundarea fecundantă a culturii noastre autohtone, cum a dovedit-o precursorul Mihail Kogălniceanu, unul dintre instauratorii spiritului critic românesc. E de remarcat că din sînul „Cercului literar“ s-au manifestat cîțiva critici, toți de formație filosofică, și care sînt azi personalități de marcă ale culturii noastre. Doinaș însuși e un remarcabil critic. E de asemenea de remarcat că acești critici, în acea vreme, încă puțin sau deloc cunoscuți, și-au manifestat adeviziunea la atitudinea critică reprezentată de E. Lovinescu, care, deși de formație franceză și nu precumpănitor filosofică, își încheia în acel moment opera prin vastul său ciclu de studii asupra junimismului. Mai e de remarcat că, prin gestul lor, acei tineri, cu o cultură în primul rînd germană, se delimitau neted și nu fără risc, de conjunctura politică pronazistă, pronunțîndu-se împotriva războiului.

Spiritul critic promovat de „cerchiști“, ca și odinioară de junimiști, decurgea din rigoarea disciplinei filosofice. Filosofia ca disciplină înseamnă o exigență a spiritului și nu o euforie sau o exaltare, cum se poate întîmpla dacă speculația se scutește de rigorele criticismului. De curînd a fost dată tiparului, împreună cu alte însemnări ale lui Eminescu, următoarea : „Mirarea cea mare a oamenilor

Mă-nveți să văd în aer, pomi și apă.
Iar cind furtuna-n codri urlă, rage,
Și brazilii uriași crăpind se surpă,
Făcînd să sune surd scobitul munte,
Atunci mă duci în calme grote, mie
Pe mine mă arăți, și-n pieptul meu
Minuni adînci și tainice se-arată.
Iar cind zăresc deasupra luna plină
Cuprinsul îmblînzindu-l, suie-n juru-mi
Pe scări de stînci, din umede tufişuri,
Un pîlc de argintii figuri străbune
Calmîndu-mi gustul aspru-al contemplații.

O, simt că oamenilor li-e străină
Desăvîrșirea ! În acest extaz
Care-mi apropie întruna zeii,
Mi-ai dat un călăuz de care nu mă
Mai pot lipsi, deși mă umilește
În propriii mei ochi, distant și-obraznic,
Iar darurile tale mi le schimbă
Cu suflul unei vorbe în nimic.
El mi-a stîrnit în piept un foc sălbatic
După această dulce-ntruchipare.
Și astfel cad din poftă în plăcere,
Iar în plăcere lîncezesc de poftă.

(Intră Mefisto.)

- MEFISTO : Ei, nu ți-e silă pe ce cale mergi ?
Mereu la fel ! cum poți să te mai bucuri ?
O dată treacă-meargă : poți să-ncerci ;
Dar după-aceea, cauți alte lucruri !
- FAUST : Aș vrea să-ți vezi de altceva mai bun,
Decît să-mi strici această zi prosperă !
- MEFISTO : Da, bine-bine ! am să mă supun ;
Deși muștrarea-mi pare prea severă.
Ușor mi-e să te las în voia ta
Potrivnică, sucită și semeață.

vine de acolo că filosofia are multe sisteme, din care poate nici unul nu-i adevărat. De aceea vom urma comparația cu embrio mai departe. Dintr-acelea embrion originar iese pe de o parte un cîine (cinismul), un elefant (materialismul), o călugăriță (idealismul absolut) și un om cu o judecată dreaptă și încăpătoare (criticismul)". (cf. „Transilvania“, nr. 9/1981). Evident, termenul se referă la accepția kantiană, dar poate fi extins asupra spiritului critic ca atare.

Ca poet, Doinaș este un poeta doctus, lirismul său e impregnat și pus în mișcare de sevele culturii. Nu scrie, har Domnului, „poezie filosofică“, adică nu versifică idei formulabile discursiv, dar e un poet pentru care filosofia, ca exigență implicită a spiritului, dă sens lucrurilor. El nu e filosof „de profesie“, ci om de cultură, cum, de regulă, sînt veritabilii poeți. Dar nu a rămas fără efect asupra sa faptul că poate afirma, ca Faust : „Habe nun, ach ! Philosophie... / Durchaus studiert...“ A fi om de cultură e o chestiune de vocație, care se poate manifesta mai mult sau mai puțin aparent, adică cu o „vrednicie“ variabilă. Spun asta pentru prietenul meu Constantin Noica, filosoful, care, cu toată dreptatea în principiu, dar nu și în aplicarea la cazuri particulare, dă în dreapta și în stînga multe note rele și foarte puține bune, după niște criterii de „vrednicie“ cărturărească, în spiritul „fratelui fiului risipitor“. Dacă e adevărat că „fratelui“ îi datorează cultura lumii lucrări de seamă, dovadă Kant, nu e mai puțin adevărat că marile creații ale culturii le făurește mai ales „fiul risipitor“, uneori chiar și în filosofie, dar în poezie cel mai adesea. Doinaș este un om de bibliotecă și de cabinet, un cărturar, dar n-aș zice deloc că aparține categoriei „fratelui“. Nu are rost a ancheta dacă un poet știe „small latin and less greek“, dar, cu multă sau puțină atare știință, un poet mare e om de cultură în mod fatal. Povestea lui Faust s-ar putea în definitiv defini și ca a unui cărturar care trece din tagma fratelui în cea a fiului risipitor.

Trudesc de zor pentru măria-sa,
Dar dacă i-am plăcut, ori ba,
Nu-i pot citi stăpinului pe față.

FAUST : Acesta e chiar tonul potrivit !
Vrei mulțumire, că m-ai plictisit ?

MEFISTO : Fiu al pământului, sărman de tine !
Ce viață ai fi dus tu fără mine ?
Te-am vindecat pe timp îndelungat
De balmeșul fantasmelor imagine ;
De n-aș fi eu, erai de mult plecat
De pe pământu-acesta la plimbare.
Ce trebi pe stînci și-n peșteri, poți avea
Pierzîndu-ți vremea ca o cucuvea ?
Din piatra umedă și mușchiuri moi
Ce fel de hrană sugi ca un broscoi ?
Frumoasă pierdere de timp, și dulce !
Herr Doktor nu-i permite să se culce.

FAUST : Simți tu ce forțe noi de viață treier
Călcînd acest pustiu uitat de greier ?
De-ai bănuî ce fericire-ncerc aici,
Ai fi destul de-al dracului ca să mi-o strici !

MEFISTO : Vreo desfătare suprapămînteană ? !
Să zaci, tîrziu, în rouă, sus pe-o stană,
Pămînt și cer să strîngi cu voluptate,
Umflîndu-te să-ajungi o zeitate,
Să scurmi vișînd în sîmburi de argile,
Să sorbi Geneza celor șase zile,
Și să te-mbeți de nu-știu-ce putere,
Și-apoi să curgi extaziat prin sfere,
De tot ce-i pămîntesc să te despoi,
Și-nalta intuiție s-atingi apoi —

(cu un gest)

Cum, nu-ndrăznesc să-ți spun — ca încheiere !

FAUST : Nerușinat ce ești !
Nu-ți place oare ?

Prin natura vocației sale și prin formația sa intelectuală, Doinaș era destinat să devină la maturitate emulul maestrului său Blaga, în traducerea lui Faust. E sigur că nu poate fi vorba de o alegere întâmplătoare și nici de o comandă editorială. După ce a tradus din Mallarmé, apoi din Hölderlin (această din urmă traducere însemnînd un prag hotărîtor pentru propria sa creație lirică, fapt atestat de el însuși și dealtminteri vizibil în nu puține dintre poemele pe care le-a publicat de-atunci, cu osebire în volumul Hesperia), era în ordinea firească a lucrurilor ca să se „înhamă” la traducerea lui Faust. În materie de poezie, arta traducerii începe cu alegerea textelor, adică, vreau să spun, opțiunea este ea însăși un act de ordinul creației, deliberarea ei incluzînd atitudinea creatoare a poetului care traduce și presupunînd afinități profunde, clar identificate de el. E deci vorba de severă „vrednicie” cărturărească, de scrupul artizanal, dar și de o testare plină de risc a „congenialității” (ceea ce nu înseamnă neapărat „echigenialitate”, dar presupune o ambiție a cărei mărime e dată de textul ales).

Nu se pune problema care versiune e preferabilă, a lui Blaga sau a lui Doinaș. Cititorii vor găsi, firește, detalii mai izbutite în una sau cealaltă (eu, dacă mi se îngăduie s-o spun, am găsit mai multe preferabile la Doinaș, — de pildă, toată scena din pivnița lui Auerbach, sau o anumită libertate a tălmăcirii, mai exactă însă pentru reliefaarea spiritului ironic, batjocoritor, al lui Mefisto, în replica acestuia din versul 3534 : „Crai senzual, ce metafizic te bălăcări” : în original : „Du übersinnlicher sinnlicher Freier” redat de Blaga fidel, dar fără relief : „O, senzual, suprasensibil peșitor” ; în versul 3684, în cîntecul lui Mefisto la chitară, Blaga redă numele Katrinchen prin mult prea românescul Catinco, distonant, în vreme ce Doinaș dă Catrino, mai puțin exotic în context. Bineînțeles, am găsit și detalii preferabile la Blaga. Dar deosebiri de amănunt nu pot duce la un ecartament apreciabil, cele două versiuni fiind constrînse de chinga fidelității la o sensibilă

MEFISTO : Ai drept la indignarea de rigoare.
N-au voie cuvioasele urechi să-auza
Ce inimile cuvioase nu-și refuză.
Pe scurt și clar, ai voie să te minți
Cu desfătări din cele mai fierbinți ;
Dar mult n-o să rezști, ia bine seamă !
De-altfel, ai și-nceput să obosești,
Iar, dacă ține mult așa, o să sfirșești
În nebunie, panică și teamă !
Și-acum, destul ! — Puicuța ta stă-n casă
Și totu-i pare sur și-nghesuit.
Icoana ta din suflet n-o să-i iasă,
Prea nebunește te-a iubit.
Ți-a fost, cândva, iubirea ca riul revărsat
Ce se sporește prin topirea de zăpadă ;
În pieptul ei talazul ți-ai vărsat —
Iar riul tău începe-acum să scadă.
Eu zic așa : în loc de-a te roti,
Ca un monah, prin codri, la adică
Mărețul domn mai bine-ar răsplăti
Sărmana-i patimă de maimuțică !
Te-așteaptă și-orice clipă-i pare grea.
Din geam privește norii ca de nea
Trecînd peste creneluri de cetate.
De-aș fi o păsărică ! -ngîna ea
Întreaga zi, și noaptea jumătate,
Rareori suride, stă mai mult mîhnită,
Alteori plînge cu lacrimi, din greu,
Apoi pare iar liniștită, —
Și-ndrăgostită mereu.

FAUST : Năpîrcă bătrînă !

MEFISTO (pentru sine) :
Îmi cazi tu în mînă !

FAUST : Infamule ! Să pleci din ochii mei !
Să nu-mi vorbești de-aleasa ei făptură !
Ah, lăcomia după frumusețea ei
M-a-nnebunit peste măsură !

apropiere ; stilistic, versiunea Doinaș îmi pare însă în genere mai percutantă, sau, ca să zic așa, mai în tonul lui Mefisto).

Important este că la interval de o generație doi poeți și cărturari de seamă ai neamului nostru au săvîrșit marea faptă de cultură de a se încumeta la această „luptă cu ingerul“, în speță cu „demonul“, sau mai exact cu Daimon-ul ; această luptă era înscrisă în zodia intelectuală a amîndurora.

Există, fără îndoială, capodopere mult mai armonioase, mai pure, altele mai puternice, mai ample ca deschidere omenească, decît Faust. Dar Faust este, cum spune Noica, un fel de arcă a lui Noe pentru cultura europeană, o capodoperă încărcată de toate înțelesurile și sensurile acesteia, iar dacă poate părea eteroclită („arhipelag“, cum însuși Goethe a numit-o, sau un „bazar“ cum au spus alții), aceasta e fiindcă însumează gîndirea de o (lungă) viață a înțeleptului și știutorului ei autor. Și fiindcă, de ce să nu admitem, cultura însăși are un aspect eteroclit, care o face pasionantă și inepuizabilă, și care ține de ceea ce Gabriel Liiceanu a numit „politropia“ ei. „Intelectualii“ preferă de regulă partea a doua a lui Faust, mai „culturală“, mai plină de referințe și, cum a arătat Noica, de premoniții ce s-au adeverit. Partea întîi, mai „populară“, mai „sentimentală“, o „simplă Gretchendichtung“, cum același Noica o numește, e mai accesibilă, mai „ușoară“. Dar poemul nu poate fi înțeles decît în totalitatea ambelor părți. Numai așa își revelă organicitatea. De aceea, aș dori ca Doinaș, în viitor, să traducă și Urfaust, și Fragmentul din 1790, precum și toate cele 210 Paralipomena, cu toate licențiozitățile și „drăcoveniile“ pe care le cuprind. Toate „genialitățile“ parțiale ale ambelor părți, și ale restului, vor apărea astfel integrate de geniu, adică Daimon-ul, ce le-a generat. ■

MEFISTO : Ei și ? Ea își închipuie că ai fugit,
Și, întrucîtvă, s-a adeverit.

FAUST : Îi sunt aproape, chiar de-aș fi departe,
Nu pot s-o pierd, și nici să-i uit figura.
Invidiez chiar cuminecătura
Care de gura-i dulce are parte.

MEFISTO : Te cred ! Și eu te-am gelozit de-asemeni
Pentru doi pui ce pasc sub roze, gemeni.

FAUST : Codoșule !

MEFISTO : Ha ! Ha ! Cînd i-a creiat
Domnul în rai, pe fată și băiat,
A consfințit această meserie
Ca nobilă, căci le-a creiat, amice,
Însăși ocazia propice.
Și-acuma, fugi ! Să-i scoți din scăfirlie
Ideea morții ! Du-te ! Ce mai vrei ?

FAUST : La sinul ei e dragostea cerească !
Căldura ei aș vrea să mă-ncălzească !
Nu simt eu însumi suferința ei ?
Nu sunt fugar, fără-adăpost și vatră ?
Neomul fără liniște și țel,
Ca un torent sorbind, din piatră-n piatră
Turbat de lacom, hăul de sub el ?
Iar ea-n simțiri mijind copilărește,
Sub Alpi, într-un bordei nenorocit,
Zorindu-se mereu gospodărește
Închisă-n universu-i mărginit.
Iar mie, odios lui Dumnezeu,
Nu-mi fu destul
Să spulber stincile în hău
Desprinse din pietrosul lor pătul !
A trebuit să tulbur și pacea ei de rai !
Această jertfă, iadule, ai vrut s-o ai !
Tu, diavole, ajută-mi : durata spaimei scadă !
Întîmplă-se, ce este scris !
Destinul ei asupra mea să cadă,
Să pier cu ea-mpreună în abis !

MEFISTO : Ah, cum începe iar să fiarbă !
Du-te și-o mîngîie, sârman smintit !
Cînd nu mai vede drumul mintea-i oarbă,
El crede că e gata, s-a sfîrșit.
Să-și poarte viața, cine e bărbat !
Oricum, tu ești destul de-mpelițat.
Nimic pe lume nu-i mai nesărat
Decît un diavol, care-a disperat.

ODAIA MARGARETEI

MARGARETA (*la furca de tors, singură*) :

S-a dus tihna mea,
Mi-e inima scrum :
Și nu le mai aflu
Nicăieri și nicicum.

Cînd cu el nu sînt
Mă simt ca-n mormînt,
În lume mi-e atît
De amar și urît.

Sârmanul meu cap
S-a zdruncinat,
Sârmanul meu gînd
S-a măcinat.

S-a dus tihna mea,
Mi-e inima scrum !
Și nu le mai aflu
Nicăieri și nicicum.

După el doar privesc
Pe fereastră cu drag,
După el doar pornesc
Mereu peste prag.

Înaltul său mers,
Frumoasa-i statură,
Puterea din ochi,
Surisul pe gură.

Și vorbirea lui
Vrăjit-curgătoarea,
Stringerea de mină,
Și ah ! sărutarea !

S-a dus tihna mea,
Mi-e inima scrum ;
Și nu le mai aflu
Nicăieri și nicicum.

Cu ființa toată
După el tinjesc,
O, să-l prind o dată
Și să-l opresc,

Și să-l sărut
Atita cît vreau,
De pe buzele lui
Pieirea să-mi beau !

GRĂDINA MARTEI

Margareta, Faust

MARGARETA : Promite-mi, Henric !

FAUST : Am să fac ce pot !

MARGARETA : Dar spune-mi : de religie — ce crezi ?
Ești om de inimă, și bun de tot,
Dar n-aș prea crede c-o apreciezi.

FAUST : Hai, lasă asta ! Simți că-s bun cu tine ;
Pentru cei dragi dau tot ce am în mine,
Nu vreau să stric altarul și crezul nimănui.

MARGARETA : Dar nu-i destul, trebuie să crezi, fierbinte !

FAUST : Să cred ?

MARGARETA : O, de-aș avea putere-asupra lui !
Nu dai cinstire tainelor preasfinte.

FAUST : Ba da.

MARGARETA : Dar fără duh și osîrdie !
N-ai fost de mult la spovedit, la liturghie.
Tu crezi în Domnul ?

FAUST : Draga mea, ce muritor
Poate să spună : Cred în Dumnezeu ?
De-ntrebi pe preoți și-nțelepți, mereu
Batjocură îți va părea răspunsul lor.

MARGARETA : Atunci înseamnă că nu crezi !

FAUST : Tu, dulce chip, greșit interpretezi.
Cine cuteza-va
Să-i numească slava
Zicînd : cred în el !
Sau cine-ndrăzni-va
Să-i stea împotriva
Zicînd : nu cred în el !
Atotcuprinzătorul,
Atoatepăstrătorul
Nu-mbrățișează, nu ne ține
Pe mine și pe tine și pe sine ?
Nu se boltește-n înălțime cerul ?
Nu stă solidă dedesubt țărîna ?
Prielnicele astre nu sclipesc
Din veac asupra noastră ?
Nu te privesc eu ochi în ochi,
Și nu ți se revarsă toate
Și-n inimă, și-n cuget,
Și nu se țes în taină fără moarte
Vădite-nevăditele-mprejur ?
Ah, umple-ți inima, oricît de mare,
Și cînd simți-vei, uriașa desfătare,
Dă-i numele de care ești în stare :
Zi-i fericire ! Inimă ! Iubire ! Dumnezeu !
N-am nici un nume eu

- Pentru aceasta ! Simțămînt e totul :
Numele-i fum și zvon
Încețoșînd un jar ceresc.
- MARGARETA : Da, toate bune și frumoase ; din amvon
Și preoții cam tot așa grăiesc,
Doar vorbele oleacă sunt schimbate.
- FAUST : O spun și inimile toate
În toate locurile de sub soare
Și fiecare-n limba sa, —
De ce n-aș spune-o și eu într-a mea ?
- MARGARETA : Cînd tîe ascult, aș zice că-i așa,
Dar lucrurile sunt alătura puțin ;
Nu am convingerea că ești creștin.
- FAUST : Copila mea !
- MARGARETA : Mă intristează iarăși
Cînd văd că ai asemenea tovarăș !
- FAUST : Adică cum ?
- MARGARETA : Urăsc pe-nsoțitorul tău,
Și din adîncul sufletului meu !
De cînd sunt eu pe lume n-am simțit
Că inima din piept, împunsă, geme,
Ca la vederea-acestui om nesuferit !
- FAUST : Păpușă dulce, nu te teme !
- MARGARETA : Prezența lui stîrnește singele din mine.
Și totuși tuturora le vreau bine ;
Pe cît de mult mi-e dor să te-ntîlnesc,
Pe-atîta-n fața lui mă îngrozesc ;
Îl cred în stare de-orice mîrșăvie !
De n-am dreptate, Domnul îndurător să-mi fie !
- FAUST : Sunt arătări pe lume-n chip și fel.
- MARGARETA : Nu vreau să-aud de cei ce sunt ca el !
De cîte ori apare-n prag, atît
Se uită de ironic și urît,
Și-atît de mult se mohorește !
Se vede că nimica nu-i priește.
Și-i stă înscris pe frunte că nu va
Putea iubi nicicînd pe cineva.
La pieptul tău mă simt preafericită,
Și liberă, fierbinte-dăruiță :
Prezența lui mă tulbură îngrozitor.
- FAUST : Tu, îngerășul meu bănuitor !
- MARGARETA : Abia îl văd, că ceva nefiresc
Mă-mpresură și mă înhață,
De parcă-aș înceta să te iubesc !
Nu pot nici să mă rog, cînd e de față,
Și asta mistuie în mine tot.
Tu trebuie să simți la fel, socot.
- FAUST : Ți-e numai antipatic peste poate.
- MARGARETA : Acuma trebuie să plec.
- FAUST : Ah, nu se poate
Nicicînd măcar un ceas să te cuprind
Și piept la piept și suflet din suflet să mă-aprind ?
- MARGARETA : O, de-aș dormi eu singură în casă !
La noapte ți-aș deschide zăvorul, bucuroasă ;
Măicuța însă are somn ușor,
Și dacă ne-ar vedea întimplător,
Simt că-aș muri pe loc !
- FAUST : Tu, îngerule ! Nu te necăji deloc.
Aici e o sticlură ! Nu-i nevoie
Decît de două picături, și ca pe-un țînc
O va cuprinde-un somn plăcut și-adînc.

MARGARETA : Cum aş putea să nu-ţi fac eu pe voie ?
Dar sper să nu-i provoace nici un rău !
FAUST : Altfel, te-aş îndemna, copilul meu ?
MARGARETA : Ajunge, bunule, să te privesc un pic,
Şi voia mea pe urma voinţei tale vine ;
O, am făcut atâtea pentru tine,
Că ce-mi rămîne să mai fac e mai nimic.
(Iese.)

(Intră Mefisto)

MEFISTO : Plecă, puşteanca ?
FAUST : Iar ai spionat ?
MEFISTO : În amănunt, şi-aşa cum se cuvine :
Herr Doktor, sunteţi, deci, catehizat !
Nădăjduiesc c-o să vă prindă bine.
Fetiţele doresc neapărat
Să fii pios, s-asculţi de vechea lege.
Îşi zic : de-i blînd, ne va urma, se înţelege.
FAUST : Tu, monstrule ! nu vezi tu, oare,
Cum sufletul acesta, pios cum altul nu-i,
Plin de credinţa lui,
Ce singură-i în stare
Să-l mîntuie, — se chinuie-ngereşte abătut
Că omul cel mai drag este pierdut ?
MEFISTO : Crai senzual, ce metafizic te bălăcări !
Un prunc te-a dus de nas cu măiestrie !
FAUST : Tu, corcitură de noroi şi flăcări !
MEFISTO : Şi ce expertă-n fiziognomie :
În faţa mea se simte nu-ştiu-cum !
Ascunse planuri masca mea emană ;
Da, simte-n mine geniul orişicum,
Sau poate chiar pe dracul în persoană. —
Deci, noaptea asta — ?
FAUST : Nu e treaba ta !
MEFISTO : S-o crezi ! Doar am şi eu plăcerea mea !

LA FÎNTÎNĂ

Margareta şi Liza, cu ulcioare.

LIZA : Dar de Barbara-ai auzit ?
MARGARETA : Nimic ! Dar ştii că ies atît de rar.
LIZA : Vorbeşte toată lumea ; deci, e clar :
S-a zis cu ea, acum s-a pricopsit.
Şi ce-ngîmfată !
MARGARETA : Cum ?
LIZA : Era de soi.
Acum, mîncînd şi bînd, hrăneşte doi.
MARGARETA : Ah !
LIZA : A găsit taman ce-a căutat.
Şi cît s-a tot ţinut după băiat !
Cîte plimbări
Prin sat, la joc şi veselie,
Şi peste tot întîia vrînd să fie,
Şi-l îmbia cu vin şi cu gustări ;
De-atîta frumuseţe sta gata să pleznească,
Şi nu i-a fost ruşine să primească
Nici daruri de la el, cercei, brăţări ;
Ba un pupic, ba cîte-o-mbrăţişare ;
Şi uite-aşa, s-a zis cu dulcea floare !
MARGARETA : Sărmana fată !

LIZA : Doar nu-ți pare rău !
 Când mai torceam la clacă, bunăoară,
 Și mama-n timpul nopții nu ne lăsa afară,
 Ea sta lângă frumosul ei flăcău ;
 Pe bancă-n întuneric, să-i ajungă
 Întreaga noapte nu-i părea prea lungă.
 Să stea acum, dacă s-a vrut iubită,
 La strană în stihar de pocăită !

MARGARETA : Dar o s-o ia, desigur, de nevastă.

LIZA : Doar nu-i nebun ! Un tânăr arătos,
 Tu crezi că dintr-un singur loc bea apă ?
 A și întins-o.

MARGARETA : Asta nu-i frumos !

LIZA : Și chiar de-o ia, de rău nu scapă :
 Flăcâii o să-i smulgă cununița.
 Iar noi cu paie-i presărăm portița !
 (Iese.)

MARGARETA (*mergînd spre casă*) :
 O, cum birfeam de-nverșunată
 Adesea, cînd greșea vreo fată !
 N-aflam cuvînt usturător
 Spre-a osîndi păcatul lor !
 Oricît de negru, negru greu,
 Tot nu era destul, pe gustul meu ;
 Semeață, mă-nchinam, gata să-nfrunt,
 Și-acum eu însămi păcătoasă sunt !
 Și totuși, — Doamne, tot ce m-a mînat
 Atît de dulce-a fost ! și minunat !

CURTE INTERIOARĂ

Intr-o firidă în zid, o statuetă a Maicii Domnului, în față, vase cu flori.

MARGARETA (*pune flori proaspete în vase*) :
 Ah ! vină
 Adînc-indurerato, și te-nclină
 Mîngîietoare peste chinul meu !
 Cu inima-mpunsă,
 De spade străpunsă,
 Te uiți cum moare fiul tău.
 Spre Tatăl privești,
 În suspine-nvelești
 Durerea ta și chinul lui cel rău.
 O, cine
 Ca tine
 Îmi simte durerea din oasele vii ?
 Ce biata mea inimă plînge,
 Ah ! teama și dorul ce-o frînge,
 Doar tu, numai tu mi le știi !
 Oriunde merg pe cale
 Doar jale, jale, jale
 Ascund în piept acum !
 Sunt singură, învinsă,
 Și plînsă, plînsă, plînsă,
 Cu inima în scrum.
 Cu lacrimi, în fereastră
 Udai aceste flori,
 Cînd ți le-am pus în glastră,
 Culese de cu zori.
 Cînd soarele-n odaie
 Devreme mi-a intrat,
 De-amarnica văpaie
 Zăceam încă în pat.
 De moarte, de rușine scapă-mă, de greu !

Ah ! vină,
Adînc-îndurerato, și te-nclină
Mîngîietoare peste chinul meu !

NOAPTE

Stradă în fața casei Margaretei.

VALENTIN (soldat, fratele Margaretei) :
Cînd pe la chefuri vreun deștept
Se tot bătea cu pumnii-n piept,
Iar ceilalți toți sîrînd în cor
Strigau virtutea mîndrei lor,
Secîndu-și lauda-n pahar —
Eu, liniștit, fără habar,
Cu coatele pe masă stam,
Verzi și uscate ascultam,
Zimbeam și barba mîngîind
Paharu-l ridicam apoi
Zicînd : Da, multe-or fi fiind,
Dar e vreuna pe la voi
La fel cu Margareta mea,
Surorii mele-asemena ?
Cling-cling ! pahare-n jur sunau ;
Unul striga : Pe ochii mei !
E fala neamurilor ei !
Și lăudăroșii amuțeau.
Și-acum ! — mi-aș smulge-aceste plete,
M-aș da cu capul de perete ! —
Cu-nțepături, strîmbîndu-și nasul,
Rîd ticăloșii la tot pasul !
Iar eu, ca răul platnic, iată
Primesc și nu dau niciodată !
Și chiar pe toți de i-aș rîpune,
Că-s mincinoși tot nu pot spune.
Dar cine vine ? Furișel,
Și-ncet ? Sunt doi, de nu mă-nșel.
O fi chiar el ? Ah, să-mi încapă
În gheare-acum, că nu mai scapă !

(Faust, Mefisto.)

FAUST : Cum la fereastră-acolo-n paraclis
În candelă un muc de rază scade,
Și tot mai slab lucește, pînă cade
În juru-i bezna grea, ca un abis,
Așa și eu în pieptul meu mă-ntunec.

MEFISTO : Iar eu, ca un motan, parcă alunec
Tînjînd de dor, pe-o scară, pe furiș,
Și-apoi bag ghearele-n acoperiș ;
O poftă de plăcere mă încearcă,
Un chef de furt și-mperechere parcă.
Așa prin mădulare mi se-mbie
Noaptea Walpurgiei cu fastu-i treaz.
Deoarece chiar poimîine-o să fie,
Întru gustarea ei, veghem de azi.

FAUST : Dar între timp nu se va fi-nălțat
Comoara ce cu flacăra-i m-a ațîțat ?

MEFISTO : Foarte curînd avea-vei desfătarea
De-a dezgropa căldarea.
M-am dus din nou să trag cu ochiul : zău,
Sunt galbeni glorioși cu cap de leu.

FAUST : Dar nu-i și vreo brătară, vreun inel,
Să le ofer iubitei, ca podoabe ?

MEFISTO : Am deslușit parcă ceva, un fel,
De lăntîșor alcătuit din boabe.

FAUST : Exact ce-mi trebuia ! Rău mi-ar părea
 Cu mîna goală să mă duc la ea.

MEFISTO : N-ar trebui să vă mîhnească treaba
 De-a mai gusta ceva și pe degeaba.
 Acum, cînd cerul arde-n stele, plin,
 Ascultă-o piesă-ntr-adevăr măiastră :
 Îi cînt un cîntec, cam moral puțin,
 Care-o va-nnebuni pe fata noastră :
 (*Cîntă la chitară.*)

Ce-mi vîi șirag	Atente fiți !
La badea drag,	Dacă greșiți,
Catrino,-n prag	Trist somn dormiți,
Cu soarele deodată ?	Copile fără preget !
Mai bine-ai sta !	Păziți, vă zic !
Căci vei intra	E-un șiretlic :
Ca fată, da !	Nu dați nimic,
Dar n-ai să ieși tot fată.	Fără inel în deget !

VALENTIN (*vine în față*) : Pe cine vrei tu să momești ? Ah, fiara !
 Afurisit corupător lăieț !
 Întii — la dracu' cu chitara !
 La dracu-apoi, cu falsul cîntăreț !

MEFISTO : Chitara-i spartă ! pagubă-n ciuperci.

VALENTIN : Dar despizarea țestelor, n-o-ncerci ?

MEFISTO (*lui Faust*) : Herr Doktor, nu da-n lături ! Hai, atacă !
 Fii iute și virtos, te dirijez !
 Hai, trage-odată mătura din teacă !
 Împunge numai ! eu parez !

VALENTIN : Parează asta !

MEFISTO : Uite ! Scurt țî-e acul.

VALENTIN : Și pe-asta !

MEFISTO : Sigur !

VALENTIN : Parcă lupt cu dracul !
 Dar ce-i cu mîna mea ? Mi-a amorțit !

MEFISTO (*lui Faust*) : Străpunge !

VALENTIN : Vai !

MEFISTO : Și mitocanul s-a-mblînzit !
 Să dispărem, și cît mai iute-acuma ;
 O larmă-nfiorătoare s-a iscat.
 Eu cu poliția stau minunat ;
 Dar, cînd se varsă sîngele, s-a zis cu gluma !

MARTA (*la fereastră*) : Săriți ! Săriți !

MARGARETA (*la fereastră*) : Aduceți felinare !

MARTA (*ca mai sus*) : Se bat, și țîpă ! Larmă ! Încăierare !

POPOR : Aici e unul mort în cale.

MARTA (*ieșind afară*) : Și ucigașii, unde-au dispărut ?

MARGARETA (*la fel*) : Aici, în sînge, cine e, căzut ?

POPOR : E fiul mamei tale.

MARGARETA : O, Doamne ! Ce nenorocire ! Doamne sfinte !

VALENTIN : Mor. Încă repede-un cuvînt,
 Pe urmă și mai repede m-am dus.
 Ce plîngeți ? Ascultați ce am de spus !
 (*Toți se string în jurul lui.*)
 Tu, Margareta, încă ești
 Prea tînără, ca să gîndești,
 Iar lucrul n-a ieșit curat.
 Așa-ntre noi, numaidecît
 Ți-o spun : o curvă ești, și-atît !
 Măcar de-ai fi cu-adevărat !

MARGARETA : O, Doamne ! Frate drag ! Ce zici ?
 VALENTIN : N-amesteca pe Domnu-aici !
 Ce s-a făcut, e rău făcut,
 Dar va dura, dacă-a-nceput.
 Acum ai unul, într-ascuns ;
 Curînd el nu-ți va fi de-ajuns,
 Iar cînd va fi duzina plină
 Întreg orașul o să vină.
 Cînd se naște, rușinea-i ținută
 Pe lume în mare secret ;
 O pînză a nopții, țesută
 De toți, o ascunde discret !
 Ar putea fi ușor omorîta.
 Dar, după ce crește, cutează
 Să iasă pe stradă-n amiază,
 Deși e la fel de urîta.
 Cu cit e mai hîdă la față,
 Cu-atît mai fâiș se răsfață.
 Da, vîd într-adevăr o zi,
 Cînd bravii cetățeni se vor păzi
 Să-ți iasă, desfrînat !-n cale
 Ca unui stîrv ce-aduce boale.
 Ai să te temi ca de-un balaur
 De ochii tuturor, de jar !
 N-o să mai porți lînțug de aur !
 Nici loc nu vei avea lîngă altar !
 Cu mîndru guler de dantelă moale
 N-ai să mai dănțuiești de sărbători !
 Te vei tîri-ntr-un colț, cu jale,
 Printre schilozi și cerșetori
 Și, chiar dacă te iartă Domnul sfînt,
 Tot blestemată fi-vei pe pămînt !

MARTA : Reverse-ți Domnul multă îndurare !
 De ce te-ncarci, prin hulă, și mai tare ?

VALENTIN : Dacă ți-aș frînge oasele bătrîne,
 Codoașă hîdă, fără de rușine !
 Aș mai putea spera la Dumnezeu
 Măsură dreaptă la păcatul meu.

MARGARETA : O, frate drag ! Cumplit ți-e chinul !

VALENTIN : Ți-am spus : ajunge cu suspinul !
 De cîinste, cînd te-ai lepădat,
 Pumnal în mine-ai împlîntat.
 Mă duc prin somnul morții grav
 La Domnul, ca soldat și brav.

(Moare.)

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

După ce a reprezentat recent Dirijorul de D. R. Popescu (regia Florin Fătuțescu) și Miriiala de Paul Cornel Chitic (regia, Ludmila Szekély Anton), secția română a Teatrului de Stat din Sibiu pregătește, în regia lui Gheorghe Miletineanu, La un car de minte un dram de prostie de Ostrovski. Tot Gheorghe Miletineanu

repetă, la secția germană a aceluiași teatru, Sărmanul cavalier de Peter Hacks. ● Revista „Lumea“, din 15 octombrie 1981, publică un articol în care Dinu Săraru comentează cu amărăciune desființarea teatrului londonez Old Vic, după aproape un veac de strălucită activitate. Cităm din articol : „Totul a pornit de

la mizera dependență a acestui vas-amiral al scenei teatrale europene de o biată subvenție... Din păcate, nimeni nu va putea, niciodată, contabiliza cîtă bogăție de spirit a răspîndit acest bătrîn teatru în lunga lui existență. Cînd se va reuși să se realizeze o carte de conturi spirituale, se va vedea, poate, că teatrul merita subvenția“.

ALEXANDRU
SINCU

Procedee și motive în dramaturgia lui Iosif Naghiu

Meditația asupra uneltelor, auto-oglindirea artistului sau scrutarea senină a mijloacelor artei, conștiințele dintotdeauna o constantă implicită sau explicită a creației. Fără să fie un simptom neindeiolic al valorii, între ale cărei diferite componente nu se pot descrie îngrădiri nete, acest joc lăuntric de oglinzi învăluie creația pe culmile ei, ca și în clipele de cumpănă.

La mai bine de un deceniu de la apariția primului volum de teatru intitulat *Autostop*, (eveniment ce coincide cu afirmarea scenică a autorului prin montarea piesei *Absența*, la Teatrul Giulești, în regia artistică a lui Dinu Cernescu), Editura „Eminescu” îi publică lui Iosif Naghiu o carte de teatru comentat, adevărată consacrare editorială.

Pare tentant să așezi evoluția scrisului lui Iosif Naghiu în relație cu preocupările sale timpurii, grafica și poezia lirică. Este limpede că reuniunea acestora în sinteza dramatică nu e de conceput fără contribuția hotărâtoare a instrumentelor specifice teatrului, singurele care oferă dialogului trăsăturile ce îl fac apt pentru reprezentarea scenică. Totuși, conținutul sintetic al tabloului său dramatic trimite cu gândul la reducția graficii, iar gravitatea metaforei și, uneori, gravitația ei greu de înfrînt în mediul teatrului, decurg din poezia care îl îmboldește pe Iosif Naghiu să viseze chiar în timpul meșteșugirii inevitabilei ordini dramatice. Căci, mărturisese el cu o umbră de tristețe într-un interviu, oricît de poetic ar fi impulsul creator, nu se poate face abstracție de fenomenul colectiv al spectacolului.

Ca și pentru unul dintre personajele sale, pentru Iosif Naghiu imaginația este „un mijloc de a grăbi adevărul”. Faptul e aproape tipător în scurtele sale scrieri dramatice publicate în 1969 sub titlul *Autostop*. Aici, imaginația biciuiește ideile, care, fără să se mai identifice cu țesătura replicii și a acțiunii, o iau prea

degrabă razna într-o lume alegorică, o lume în care ideile se descârmează pînă la umbră. Excesul de zel pus în slujba unor pseudocariere administrative își dezvelește colții brusc și prea demonstrativ în preajma paznicilor împietriți ai unei pietre (*Numele meu e Petrescu*). Raporturile dintre creație și administrația creației își țes suporturi aberante prin repetarea absurdă a situațiilor și a dialogului, aidoma unui autostop reluat mereu cu alte mașini într-o interminabilă călătorie spre nicăieri (*Autostop*). Ipocrizia legăturilor sociale rinjește cu prea multă evidență în perspectiva unei aiuritoare catastrofe în doi timpi de mare predictibilitate: ridicarea episodului biblic al salvării lui Noe la proporții cosmice și dezumflarea apocalipsei ca un balon de săpun cînd se dovedește că nu e vorba decît de o confuzie produsă de o legătură telefonică greșită (*Centrala telefonică*). Pseudoordinea mic-burgeză se descoperă pe dată ce intri în spațiul burlesc, cu plane răsturnate, cu uși ale căror clanțe sînt montate atît de sus încît nimeni nu le poate ajunge, cu pendule așezate cu grijă, dar orizontal, cu mese legate de-a-ndoaselea de tavan (*Cei mai mulți*).

Spațiul propriu dramaturgiei lui Iosif Naghiu se vădește a fi încă de pe acum dominat de raporturi tautologice, al căror sens este să condiționeze un loc al indeterminărilor, al confuziei și al interschimbabilităților. Acest spațiu își găsește o emblemă în imaginea de tip Rorschach, care, o dată cu simpla reduplicare a unei pete de cerneală pe foaia de hîrtie îndoită, obligă fantezia să-și materializeze monștrii. Dacă nu cumva i-ar fi mai potrivită uneori emblema caleidoscopului, a cărui putere de imaginare se găsește în simpla multiplicare a citorva cioburi colorate în oglinzi așezate simetric. Astfel, în primele scrieri pentru scenă ale lui Iosif Naghiu, dialoguri cu cordonul ombilical încă legat de formele poeziei, prea

fluide pentru scenă, piatra este mai puțin piatră pe cât este paznic al pietrei, paznic ale cărui năzuințe sînt de a se pietrifica (*Numele meu e Petrescu*). Cel care își dorește o clipă de liniște se înspăimîntă de cel care se odihnește în preajmă. Veselia acestuia din urmă devine o manifestare agresivă pentru cel dintîi. Cu gluga pe ochi — imagine dominantă a teatrului lui Iosif Naghiu —, într-un climat al confuziei obsesive, în urma unui transfer tragic din imaginarul bolnav în real, primul devine cu adevărat agresor al celui de-al doilea (*Week-end*).

În aceeași manieră de transfer al rolurilor, al identităților și al situațiilor, într-un univers a cărui dinamică necontrolată lăuntric, ori ordonată să răspundă unor impusuri aleatorii, prilejuiește sau determină amestecul sordid al valorilor, savantul se substituie cu administratorul muncii științifice (*Autostop*). În crearea spațiului identităților confuze și al confuziilor de identitate se implică și organizarea scenică. Prin împingerea la extrem a procedurii *teatru în teatru*, actorul se convertește în spectator, astfel încît spectatorul propriu-zis nu mai are altceva de făcut în afară de contemplaarea propriei sale imagini reduplicate (*Celuloid*). Chiar și dialogul devine tautologic într-o lume pentru care „fiecare om își știe rostul atunci cînd și-l știe“. Redusă la o exasperantă absență a identității, umanitatea lumii lui Iosif Naghiu își pretinde pe aceste căi valorile de care este frustrată prin masificare.

Odată cu volumul *Misterul Agamemnon*, ideea, programatică pentru Iosif Naghiu, a înnoirii veșmintelor, nu ne așază în fața unor metamorfoze derutante. Sînt păstrate înșeși temeliile edificiului său dramatic, așa cum se profila de la început. Simburele tehnicii teatrale este același, chiar dacă procedeele sînt diversificate, mai cu seamă prin recuperarea unor modalități ale tradiției ce fuseseră pînă acum ignorate. Totuși, Iosif Naghiu prețuiește îndeajuns valorile născute din hazardul orientat pentru a fi indiferent la schimbarea metodică a tehnicii. Cu cît procedezi mai metodic, spune un personaj al său, cu atît intervine mai eficient hazardul. Să observăm că nu este vorba de orice fel de manifestare a hazardului, ci numai de intervenția sa eficientă. Iar Iosif Naghiu mărturisește că pentru el eficiența dramatică înseamnă eficiența comunicării scenice, activarea artistică a publicului. Uneori, acest rezultat este căutat cu oarecare comoditate în deriziunea unor tehnici consacrate. Alteori, în reluarea unor monede de circulație universală, aparent devalorizate prin uzură. Acestea cer, pe drept cuvînt, să fie, din vreme în vreme, folosite cu scopuri oarecum colaterale, pentru a li se reda adevărata

demnitate: „Vreau calul!... Vreau să se nvrîrtească-n galop... 'Dau un regat pentru un cal de lemn“, spune împăratul copilărit în fața călușeilor, în *Împăratul și călușeii*, o miniatură gravată cu vitriol, pe tema regresivității infantile a demenței puterii absolute. Dar călușeii îi sînt din nou refuzați cerșetorului, ajuns împărat doar pentru a fi mai mare decît stăpînul călușeilor, adevăratul împărat al copiilor.

În majoritatea pieselor acum publicate se poate recunoaște aceeași dinamică a transferului de identitate ce creează spațiul tautologic, ambianța dramatică a teatrului lui Iosif Naghiu. Între Petrescu din *Numele meu e Petrescu*, cel ce se identifică treptat cu piatra pe care o păzește, și profesorul Onofrei din *Absența*, al cărui bolovan este catedra de la care fusese înlăturat în mod abuziv, nu aflăm decît o deosebire de aprofundare și de îmbogățire a mijloacelor. Petrescu e înlocuit de Petrescu, iar Onofrei de un alt Onofrei, omonimia intervenind în procesul de făurire a tautologiei. Și, în ambele cazuri, pentru că timpul, în ciuda nedreptăților, nu stă pe loc și nu iartă nici o absență. Timpul, care este de partea colectivității, chiar dacă înăbușe adevărul unui singur om. Căci, — cu cită ironie tragică se spune asta — „adevărul unui singur om este totdeauna mai slab decît nedreptatea unei comunități“. Iar Iosif Naghiu ne oferă speranța că întotdeauna va rămîne cineva care să judece lumea, care să-și închipuie chiar că o îndreaptă, fie el și un biet orb neputincios care supraveghează printr-o fereastră aproape transparentă (*Fereastră*).

Procedul transferului de identitate, treptat conștientizat de către autor, simlînd o relație dialectică, este stăpînit cu tot mai mult rafinament și, citeodată, numit în chip deslușit: „Azi, o mică crimă aici, mîine, o crimă acolo și uite așa ajungi să fii promovat în rol de victimă“.

În exercițiul stilistic *Sub pălărie*, transferul de identitate, mai exact transferul absenței identității, se realizează prin inducerea de la un personaj la altul a atitudinii de ignorare a realității, inclusiv a propriei ființe. El și Ea, personajele dialogului, ajung să se anihileze reciproc, pentru a căpăta iluzia seninătății imper-turbabile. Tragedia ignorării devine și mai explicită în sceneta care poartă titlul demonstrativ *Cel care se ignoră*. Teama de schimbare, într-o societate de consum, este aparent rezolvată prin refuzul lumii. Căci, evident, „o lume care nu există nu se poate schimba“. În *Salvamarii*, scenetă de un realism delirant, sarcina celor puși să ferească înotătorii de accidente se rezolvă prin interdicția înotului. Deschiderile parabolice, peste tot prezente în scrisul lui Iosif Naghiu, se fac pe ne-

simțite, într-un timp continuu al răscucirii lumii pe dos.

Odată cu maturizarea compoziției, Iosif Naghiu imaginează tot mai subtil asemenea transferuri, pentru crearea unui spațiu al confuziei în tensiune dramatică. Într-o piesă cu nume imposibil, deșurubat sfîngaci din angrenajul exact al versurilor lui Nicolae Labiș, *Frunzele amăgitoareii neputinți*, Lae Cornișanu, în căutarea unei noi identități, își însușește treptat personalitatea fiului mort al minerului Pătru Bleja, cel care servește drept catalizator parțial al schimbului. Moartea trecutului lui Lae Cornișanu este șansa resurecției celui îngropat în gale-riile prin care orbecăia în căutarea unui simbolic Astru Negru al adîncimilor. Suprațesătura piesei nu se așază însă peste mijloacele cu care fusese obișnuit scriitorul. Mai mult chiar decît lipsa de motivări realiste într-o alcătuire voit realistă, dezolantă rămîne aici modalitatea nederentanță de restire a personajelor. Dimpotrivă, ceea ce conferă o anume strălucire *Valizei de fluturi*, în ciuda unor subrezenții structurale, este tratamentul replicii și tensiunea psihologică a dialogului, cu toate că modelele sînt străvezii. Întîlnim și aici o rafinată confuzie a două personaje, prin filtrul unui al treilea, și o surprinzătoare răs-turnare de roluri, abil gîndită, mai puțin realizată, pe tema complexă judecător-acuzat-călau-victimă.

În piesa *Misterul Agamemnon*, tehnica aceasta, mai mult sau mai puțin evidentă, mai mult sau mai puțin realizată pînă acum, tehnică întemeiată pe relația de transfer a identității ce creează un loc indeterminărilor, își găsește o deplină motivare în ceea ce se dezvoltă a fi conflictul obsedant al teatrului lui Iosif Naghiu : tensiunea dintre modul de producere a valorilor și modul de administrare a valorilor. Tot odată cu *Misterul Agamemnon*, ne găsim în fața unei scrutări neliniștite a teatrului în teatru, a teatrului în viață și a vieții în teatru, într-un teatru ale cărui resorturi au acum mobilitate și trăinicie.

Revenit la Micene după distrugerea Troiei, Agamemnon întîlnește o cetate transformată în loc al iluziei, un palat devenit sală de teatru pentru reprezentarea propriei sale morți. Confundat cu viața, teatrul e o parodie a vieții, iar viața, o parodie a teatrului. Ca orice relație în spațiul indeterminărilor, nici acesta nu poate să întemeieze o valoare, altfel decît prin refuzul confuziei labirintice a planurilor. Într-o replică memorabilă, Clitemnestra numește degradarea valorilor individuale în spațiul tautologic. Dar chiar această numire poate fi socotită o speranță. Deosebirea dintre un actor și un rege, spune regina-actriță, este imensă. „Dar dacă privim deosebirea

dintre un rege și un actor, nici una“. Iar regizorul de culise, Intendentul palatului regal, adaugă, asemănător și, totuși, în alt sens, căci aici, totul fiind echivalat cu totul, nimic nu este egal cu sine : „În ciuda aparențelor, moartea e grea, fie pe cîmp, fie pe scindura scenei“.

Emoția stîrnită de măștile teatrului îl mișcă și îl ciștigă pe soldatul cam prost, dar neînfricat, întors de la Troia. Masca e o iluzie, scopul ei, însă, e la fel de viu ca al gestului real, doar că e mai îndepărtat, dar ecurile sale pot să fie mai largi. Căci, la urma urmelor, Agamemnon nu refuză decît confuzia artei cu viața. Confuzie întreținută din birourile administrației, de către singurul dintre cei de la Micene, și de pretutindenii, care trezesc minia lui Agamemnon cel liniștit : de invizibilul, dar atotputernicul impresar, administratorul valorilor, ale cărui scopuri sînt în afara artei.

În fața criticii, Iosif Naghiu recunoștea oarecum stingherit că scrierea teatrului cere „travaliul cel mai complex din toate genurile noastre literare“. Prin gura Actorului însă, Naghiu închină un poem teatrului ca frumusețe supremă și ca mijloc al ieșirii din labirintul confuziei. Acest poem se cade să fie transcris literă cu literă într-o revistă de teatru : „Ce deosebește teatrul de celelalte apariții artistice?... Natura e vie. Privește un om pictat pe un zid. Chipul este redus. Profil ascuțit, ochii mari, gura lacomă, părul răvășit fluturînd. Sau o fiară. Fuge, condamnată la goana ei veșnică. Peștii... Unduindu-se în baletul lor nesfîrșit. Acrobații, opriți în saltul lor aerian, pe fondul zidului roșu, fără să se mai întoarcă nicicînd pe pămînt. Iată cum, spune pictura privirii, viața stă suspendată între două puncte de fugă, cel inițial și final, fără vreun rezultat. Privește însă pe cel venit la un teatru, lui îi e dat să contempleze într-o singură scenă toată succesiunea evenimentelor, pentru că nu numai personajele s-au dezlănțuit și au dezlănțuit minia zeiască, dar, prin acțiunile lor nesăbuite, pînă și cugetul li s-a văzut... pare un minotaur, ieșind liniștit la pascut, din labirintul aceluia corp omenesc care pare o celulă perfectă. Aici putem avea întreaga viaziune a vieții, nebanuită, pentru că trupul de om cu grumazul și capul de taur este de descendență regală. Și cu cît discuțiile despre această apariție vor fi mai complexe, cu atît grumazul și capul de taur vor dispărea, lăsînd locul în propria sa libertate și apartenență. Locul ce l-am văzut, vor spune unii, ce-i drept încă puțini, este un semn al ieșirii din labirint, în timp ce alți privitori, cei mai mulți, din păcate, își vor închipui că ceea ce au văzut n-a fost decît o himeră. Ca toate visele noastre deșarte“. ■

VIRGIL
MUNTEANU

Vecinul meu, pe care-l știam om plin de cumsecădenie, fruntaș la locul de muncă, soț și tată exemplar, a căzut în patima automobilismului. Cum s-a făcut, nu știu. Pesemne că, văzînd mereu mai multe mașini înșirate frumos în fața blocului, văzînd pe tot mai mulți vecini urcîndu-se la volan și zîmbindu-i, într-un fel, sfidător, de după parbriz, vecinul meu s-a lăsat ispitit, ademenit, vrăjit de idee, și a transformat ideea în faptă. Pe scurt, vecinul meu și-a luat automobil. Foarte bine, veți spune, să-l poarte sănătos. Așa mi-am spus și eu. Nu-mai că, spre marea mea mirare, pe vecinul meu — despre care ceilalți vecini declară, cu bunăvoință, că, pentru un începător, conduce satisfăcător —, ei bine, de o bună bucată de vreme, îl văd tot mai rar la volan. Nu mai merge la serviciu, cu automobilul, nu mai face piața, cu automobilul, nu-și mai duce soacra la gară, cu automobilul. Iese, uneori, duminica, împreună cu familia, nu departe, pînă la Cernica, și se întoarce destul de repede. În schimb, acordă automobilului, mult mai mult timp, decît toți ceilalți vecini ai mei laolaltă. Cum vine de la serviciu, îmbracă o salopetă ponosită, și zăbovește pînă noaptea, tîrziu, în preajma idolului său. La început, l-am observat cum saltă capota mașinii și privește, îngîndurat, motorul. Pe urmă, l-am văzut cu o trusă de scule, meșterînd, destul de stîngaci, ceva la o roată. În sfîrșit, mi-a fost dat să-l văd așezat pe jos, plin de ulei pe mîini și pe față, cu o puzderie de șuruburi, chei, șaibe, piulițe, în jur. Părea fericit. Și tot așa, zi de zi. Cînd nu se tîra sub automobil, cînd nu-i demonta motorul, îl spăla meticolos, îl lustruia cu dragoste. Am aflat că-și

cumpărase o mulțime de cărți de specialitate, pe care le studia cu sîrg. Dacă vreun vecin avea vreun necaz cu mașina, vreo pană, sărea să-l ajute, dădea sfaturi, punea mîna. Nu-mi dau seama dacă era de folos, deseori l-am văzut pe vecinul în cauză, dînd cu șurubelnița de pămînt, scos din sărite. Am aflat că omul despre care vă vorbesc are, de la o vreme, neplăceri în familie, că, la locul de muncă, a fost retrogradat pentru neglijență în serviciu. Dar, se pare că nu-i pasă. El dă tîrcoale zilnic automobilului sedentar și povestește pe larg, cui are timp să-l asculte, cit de perfectă este alcătuirea aceea de fiare pe roți, care merge ca ceasul.

Cum duc lipsa unei prietene metafiziciene, cu care să dialoghez în contradictoriu, cum face ilustrul meu confrate, Mihai Popescu, ori de cite ori are vreo dilemă, stau și-mi rumeg singur gîndurile, privind, de la fereastră, pe vecinul meu, căzut în patima automobilismului. Și, nu știu de ce, îmi vine în minte cazul unui regizor. Insul despre care vă vorbesc a făcut cîndva un spectacol bun, mai apoi, alte cîteva, nu prea strălucite. Cu vremea, a început să-și însoțească așazisele realizări scenice, din ce în ce mai încălcite, cu ample expuneri, să le prefațeze în caietele-program ale teatrelor, explicîndu-le, justificîndu-le teoretic. Tot mai des, îi citeam, prin reviste, articole în care formula noi direcții de dezvoltare a regiei, după un sistem propriu, hulin-du-și confrății. Ca și vecinul meu, care a uitat pentru ce-și cumpărase automobilul, insul se înălțase în sferele teoriei pure, dînd și altora lecții, uitînd, pur și simplu, că regia înseamnă, în primul rînd, practică.

Festivalul dramaturgiei ruse și sovietice în România

Între 3 și 10 noiembrie, teatrele din țara noastră au găzduit o importantă manifestare artistică, sub semnul schimbului de valori culturale între țara noastră și țara vecină și prietenă, U.R.S.S.: Festivalul dramaturgiei ruse și sovietice. Desfășurat în prima decadă a lunii noiembrie, Festivalul s-a înscris în seria acțiunilor de cinstire a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Cunoscător al producției dramatice din țara vecină, publicul românesc a primit Festivalul cu o firească plăcere, l-a așteptat chiar, pentru că astfel, i se oferă, înmănucheate, pagini de dramaturgie rusă și sovietică, clasice și contemporane.

Aflat la cea de-a doua ediție, Festivalul, având drept corispondent o manifestare similară, dedicată dramaturgiei românești, în țara prietenă, a constituit încă o dovadă a capacității artei de a îmbogăți colaborarea dintre țările socialiste, dintre popoare.

Conferința de presă organizată la București a prilejuit o rodnică întâlnire cu solii teatrului sovietic. Salutînd, în numele Consiliului Culturii și Educației Socialiste și al tuturor celor prezenți, delegația culturală sovietică condusă de tovarășul Gheorghi Alexandrovici Ivanov, adjunct al ministrului culturii al U.R.S.S., tovarășul secretar de stat Ion Găleteanu a subliniat totodată, semnificațiile manifestării. Din delegație au mai făcut parte Ada Nikolaevna Rogovțova, artistă a poporului, actriță la Teatrul Academic din Kiev, dramaturgul Andrei Egorovici Maikoenok, Vladimir Nikitovici Iuriev, inspector în Ministerul Culturii al U.R.S.S., criticii de teatru Elena Azernikova, Inna Soloviova Vasilievskaja și Pimma Krepetova.

Răspunzînd întrebărilor adresate de redactorii diferitelor publicații, Ada Nikolaevna Rogovțova s-a oprit asupra unor aspecte specifice ale teatrului ucrainean, iar Gheorghi Alexandrovici Ivanov, asupra problemelor privind documentarea, schimbul de informații, între oamenii de teatru români și sovietici. Tovarășul prof. univ. Constantin Măciucă, director adjunct al Direcției instituțiilor de spectacole din Consiliul Culturii și Educației

Socialiste, a vorbit despre valorificarea dramaturgiei ruse și sovietice pe scenele românești. Astfel, în ultimele cinci stagii, colectivele teatrale din România socialistă au realizat 112 premiere cu texte dramatice din țara prietenă (6 autori, cu 20 de piese, din dramaturgia clasică rusă, și 26 de autori, cu 50 de piese, din dramaturgia contemporană sovietică). Au fost menționate valoarea artistică a spectacolelor, distribuțiile prestigioase, munca, aureolată de succes, a unor regizori dinamici și inventivi. Ca spectacole de referință, au fost citate **Maestrul și Margareta**, după romanul lui Mihail Bulgakov, pus în scenă la Teatrul Mic de Cătălina Buzoianu, **Unchiul Vanea** de A.P. Cehov, montare a lui Ioan Ieremia la Teatrul Național din Timișoara, și **Turnul de fildes** de Viktor Rozov, în regia lui Ion Cojar, la Teatrul de Comedie. S-a subliniat longevitatea unor spectacole, cum sînt **Comedie de modă veche** de A. Arbuzov și **Fanteziile lui Fariatiev** de Alla Sokolova, la Teatrul Național din București, și **Tineri căsătoriți caută cameră** de Mihail Roșcin sau **Anecdote provinciale** de A. Vampilov, la Teatrul „Bulandra”. Teatrele de păpuși au realizat, în ultimele cinci stagii, 17 premiere, cu texte semnate de autori ruși și sovietici.

Cît privește stagiunea în curs, statistica a înregistrat pînă acum 66 de spectacole cu piese rusești sau sovietice. Teatrele de păpuși prezintă 13 piese. În teatrele românești, au fost sau sînt în curs de realizare noi premiere cu piese de (sau dramatizări după) Dostoievski, A.N. Ostrovski, Maiakovski, M. Bulgakov, Valentin Kataev, Valentin Rasputin, Leonid Zorin, Ion Druță, Aleksei Arbuzov, Valeria Vrublevskaia etc.

Conferința de presă s-a transformat într-un cald dialog, într-un viu schimb de opinii, demonstrînd că festivalurile de dramaturgie aduc o contribuție esențială la cunoașterea reciprocă a valorilor etice și spirituale ale popoarelor noastre.

Desfășurat timp de două zile (4 și 5 noiembrie 1981), simpozionul româno-sovietic de teatru a urmărit două teme

principale : „Tendințe noi în dramaturgia și arta spectacolului” și „Valorificarea dramaturgiei țărilor socialiste în România și U.R.S.S.” Au fost prezentate câte-va referate, dar s-au produs și intervenții spontane, a căror originalitate și densitate de idei au avut darul să încălzească benefic atmosfera dezbaterilor. Constantin Măciucă (cărui i-a revenit și sarcina de a conduce lucrările simpozionului) a analizat evoluția gândirii teatrale din România ultimelor decenii, modalitățile de creație dramaturgică, subliniind formele moderne autohtone ale acesteia și procesele de sincronizare cu marile literaturi ale lumii. În partea a doua a expunerii sale („Variatăți stilistice în dramaturgia română de azi”), prof. univ. Ileana Berlogea a atins tema substratului folcloric în dramaturgia românească, de azi, oprindu-se îndeosebi la creația lui Marin Sorescu și Dumitru Radu Popescu. Inna Soloviova Vasilievskaja și Pimma Krepcetova au prezentat referatele „Tendințe noi în regia sovietică de azi” și, respectiv, „Stanislavski și teatrul sovietic de azi”. Dacă Inna Soloviova a remarcat un proces de diversificare a procedeelelor de punere în scenă a spectacolului, tendință ce se manifestă în special la tinerii regizori, Pimma Krepcetova a abilitat ideea actualității gândirii lui

Stanislavski, ca expresie a nevoii de re-întoarcere la realism. În cea de-a doua zi a simpozionului, au prezentat referate Margareta Bărbuță („Considerații asupra modului în care dramaturgia țărilor socialiste este valorificată în România”), Elena Azernikova („Valorificarea dramaturgiei românești în U.R.S.S.”), Andrei Băleanu („Experiența teatrului românesc în valorificarea scenică a lui Cehov și Brecht”). Prof. univ. Ileana Berlogea a prezentat aspecte ale montărilor cu texte rusești și sovietice de către regizorii români, atît la noi în țară cît și la Paris sau la New York, subliniind contribuția regiei românești la valorificarea scenică a dramaturgiei lui Cehov și Gorki. În materie de texte dramatice reprezentate, a subliniat Constantin Măciucă, România „are o balanță activă în raport cu fiecare țară socialistă”.

Simpozionul s-a desfășurat într-o atmosferă de efervescentă intelectuală, confirmînd oportunitatea schimbului de idei între specialiștii de teatru ai celor două țări socialiste. Cu același interes va fi, desigur, întîmpinat Festivalul teatrului românesc, ce se va desfășura în primăvara anului 1982, în Uniunea Sovietică.

Paul TUTUNGIU

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

● *Teatrul de păpuși din Constanța a cucerit Marele premiu la Festivalul internațional al teatrelor de păpuși în esperanto, de la Zagreb — R.S.F. Iugoslavia. Cum s-o fi spunînd „Bravo vouă, constănțenilor !” în esperanto ?* ● *Am citit în „Suplimentul literar-artistic” al „Științei Tineretului” un fragment din piesa Polen pe insulă de tînăra Carmen Firan. Lectura ne face să așteptăm cu interes premiera piesei, care va avea loc, după cum am fost anunțați, la Teatrul Național din Craiova.* ● *Opt femei de Robert Thomas este recenta premieră a Teatrului Național din Cluj-Napoca, premi-eră a cărei regie o sem-*

nează actorul George Ghe-rasim. ● *Colecția „Rampa” a Editurii Eminescu a publicat recent al cincize-cilea volum de teatru. Îi dorim să continue cu ace-eași stăruință, exigență și succes seria de editări.* ● *Citim, într-un cotidian, că Teatrul muzical „Nicolae Leonard” din Galați își sărbătorește 25 de ani de activitate. Le urăm viață lungă și noi succese gălă-șenilor, dar nu ne putem opri să remarcăm că pe Leonard nu l-a chemat niciodată Nicolae, ci Nae ! Leonard, după dorința na-șului, și Nae, după tată !* ● *Din nou, Shakes-peare în librării. Este vorba despre Nevestele vese-le din Windsor, în tradu-*

cerea lui Vlaicu Birna, și Cum vă place, în traduce-rea lui Virgil Teodorescu. Volumul care reunește ace-este două piese a apărut în colecția „Biblioteca pen-tru toți”. ● *Teatrul „Ion Creangă” a efectuat un lung turneu în Moldova, cu Noaptea lui Ștefan cel Mare de Dan Tărchilă. La acest teatru intră în repe-țiții Povestea porcului, dramatizare de Dan Micu după Ion Creangă, firește, în regia lui Dan Micu.* ● *„Săptămîna” din 16 octom-brie 1981 consemnează un moment important al vie-ții teatrale, „Colocviul re-gizorilor din teatrele dra-matice”. Numai că îl mută de la Birlad la Bacău. Graba strică treaba !* ●

CÎMPINA :

Festivalul păpușarilor amatori

Timp de două zile (17—18 octombrie), Casa de cultură a orașului Cîmpina a găzduit ediția a III-a a Festivalului interjudețean al păpușarilor amatori, organizat de Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Prahova, Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de mase, Comitetul de cultură și educație socialistă al orașului Cîmpina și A.T.M., sub emblema Festivalului național „Cîntarea României”. 12 echipe au prezentat felurite genuri de spectacole : de păpuși ; în tehnică mixtă, cu păpuși și cu actori ; cu măști și cu umbre.

Dedicată preșcolarilor, prima zi a reunit spectacole simple, majoritatea în manieră tradițională, care reiau basme clasice (*Punguța cu doi bani*, dramatizare de Cristian Mihalache — Casa de cultură a orașului Mizil, județul Prahova) sau construiesc pe baza unor motive folclorice (*Trei povești românești*, de Alecu Popovici și Mihai Crișan — Școala populară de artă Tirgoviște, județul Dîmbovița). S-au prezentat și modeste compuneri didactice (*Greierul s-a cumînțit* de Lia Zmeu — Casa de cultură a orașului Băicoi, județul Prahova, *Balada lui Gicu Voinicu*, de Aristața Birzoagă și Corina Budescu — Sindicatul învățămînt — Pitești, județul Argeș, *Făt-Frumos cel curățel* de Dr. Jules Cohn — păpușarii de la Spitalul clinic de copii „23 August”, București). Dar copiii au fost încântați, mai

ales, de propunerea *Hai să ne jucăm*, lansată de Aristața Birzoagă și Silvia Constantinescu, prin intermediul formației de păpușari a Palatului culturii din Pitești.

În cea de-a doua zi, școlărilor din clasele primare li s-a oferit un program mai variat, inaugurat cu o poveste muzicală, visul despre *Păpușile Alinei*. Replicile, pline de aplomb (scenariu, Mihai și Ileana Vasile), sînt servite de o muzică antrenantă (Leonida Brezeanu). Inspirați de celebrele personaje populare, *Păcălici și Tândăleț*, imaginați de Nicolae Labiș, eroii au evoluat în spațiul restrîns al cutiei teatrului de păpuși. Așezați în cerc, un număr de purtători ai cravatelor roșii mînuiesc păpușile, care întruchipează o colorată lume a satului. Programul de sală, ornamentat în acuarulă, indică dubla contribuție, de păpușari și interpreți vocali, a celor mai mici artiști amatori, pregătiți de o ferventă animatoare, Gabriela Stamatide, de la biblioteca „M. Sadoveanu” din București. Originală ca idee, mai puțin ca realizare, *Scrisoare deschisă către oamenii mari* (scenariu, Adrian Munteanu) a sugerat, realizatorilor Liviu Steciuc și Simó Enikő, o experiență de teatru cu umbre. *Capra cu trei iezi* de Eugenia Dimitriu, în interpretarea păpușarilor de la I.C.P.P.G. Cîmpina, județul Prahova, captează atenția în primul rînd prin candoarea personajelor-păpuși, cu fizionomii simpatice,

create de Nicolae Stoica. Nu același lucru, se poate spune despre micuțul protagonist al celor *Zece povești pe degete*, de Mihai Crișan (formația Casei de cultură a municipiului Buzău, regia și scenografia Nicolae Drăghia), care nu dobindește expresivitate nici chiar în compania actorului amator Mihai Adamescu. Pentru final a fost păstrată opereta pentru copii *Drumu-i lung, povestea-i scurtă*, căreia colectivul Teatrului popular al Casei de cultură a orașului Slănic, județul Prahova, sub îndrumarea lui Toni Buiacici, inspirat de muzica lui Florin Comișel, i-a dat viață — o viață lungă, nutrită de succesul la public. Includerea spectacolului în festival este justificată, prin ingenioasa idee a jocului cu măști expresioniste sau în travestiri animaliere.

Cum, în absența unor personalități din teatrele profesioniste, de veche tradiție și solidă experiență, dezbaterea metodologică pe tema : „Teatrul de păpuși în procesul educativ al copiilor” s-a desfășurat doar ca un colegial schimb de experiență, se impun cîteva observații critice de ordin general. Problema cu care se confruntă astăzi teatrul de păpuși este aceea a *textelor necesare*. Surprinzător și îmbucurător, într-un fel, este faptul că diletantismul compunerilor nu umbrește calitatea interpretării păpușarilor amatori. Totuși, dacă, în ceea ce privește capacitatea de mînuire, expresivitatea mișcării, stăpînirea efectelor scenice, relația om-păpușă — într-un cuvînt, preșătirea multilaterală a păpușarului — nu se pot aduce obiecții esențiale, ci doar de amănunt, în schimb fantezia și spontaneitatea sînt condiționate de calitatea textului.

Irina COROIU

CRONICA DRAMATICA

În anii din urmă, am putut observa și consemna fenomenul, întrucâtva firesc, al scăderii ritmicității premierelor teatrale, după momentul deschiderii stagiunii. Experiența ne învață să nu învinuim pripit teatrele, ci, în absența unei noi avalanșe de premiere, să ne reamintim că pe toate scenele se repetă intens, se jaflă, în stadii avansate de lucru, spectacole care vor vedea luminile rampei în perioada următoare, adică în chiar miezul stagiunii teatrale. Așadar, nu e nici vina teatrelor, nici vina noastră, dacă paginile capitolului care urmează sînt mai puțin numeroase.

Așa cum consemnam, stagiunea a debutat promițător, premierele începutului de sezon teatral făcînd cunoscute titluri, nume de dramaturgi, făcînd să se vorbească despre realizările notabile ale regizorilor, interpreților și scenografilor din mai toate teatrele țării.

Pasul următor, după părerea noastră, este mai spectaculos! Deși mai puține, premierele care au avut loc înaltă stacheta opțiunilor repertoriale și a ambițiilor spectacologice. Notăm, la Teatrul „Bulandra”, Mormintul călărețului avar, spectacol numai parțial izbutit, dar, pînă la urmă, necesar, pentru că oferă spectatorilor Capitalei o lucrare dramatică importantă a unui scriitor de primă mărime, Dumitru Radu Popescu. Rod al unei munci uriașe, în care dramaturgul Horia Lovinescu și regizorul Dan Micu au colaborat fructuos, Karamazovii, într-o realizare scenică monumentală, susținută de actori excelenți, dă prilejul Teatrului „Nottara” să-și consolideze prestigiul și invite publicul la o fericită întîlnire cu creația lui Dostoevski. Teatrul Mic, credincios programului său repertorial, realizează un spectacol care va cîntări mult în balanța stagiunii, cu piesa Diavolul și bunul Dumnezeu, de Jean-Paul Sartre, moment teatral prin care Silviu Purcărete promovează, cu succes, examenul maturității sale regizorale. Teatrul Evreiesc de Stat readuce în atenție numele unui proeminent dramaturg contemporan, Max Frisch, montînd, cu rezultate, e drept, mai modeste, Andorra. Pensiunea Speranța, de Alexandru Căprariu, la Teatrul Național din Cluj-Napoca, Fantomiada de Ion Băieșu, la Teatrul „A. Davila” din Pitești, Calul verde de Constantin Popa la Teatrul „Vasile Alecsandri” din Iași, sînt titluri noi, care se adaugă la lista dramelor originale ale acestei stagiuni.

Iată cum, din simpla enumerare a noilor spectacole, rezultă cu limpezime că stagiunea nu încezește, că este în continuare interesantă, atrăgătoare. În intervalul care s-a scurs, de la data cînd am încheiat alcătuirea capitolului cronicii dramatice, s-au înregistrat alte importante premiere, pe care, de bunăseamă, le vom consemna în numărul viitor al revistei. Așteptăm ca, după ce Dan Micu, Silviu Purcărete, Mircea Marin și-au spus cuvîntul, alți regizori, care pregătesc acum spectacole, să-și înscrie numele pe lista celor care contribuie la calitatea, în ansamblu, ridicată, a stagiunii. Mai așteptăm cu încredere realizări actoricești, care să egaleze și să întrecă pe cele ale Marianei Mihuț, Danei Dogaru, Monicăi Ghiuță, ale lui George Constantin, Alexandru Repan, Ștefan Sileanu, Victor Rebengiuc și ale altora.

Recentele colocvii și festivaluri teatrale de la Bîrlad și Piatra Neamț ne-au oferit suficiente temeuri pentru a spera că numărul nostru viitor va fi bogat în astfel de exemple.

PREMIERE ABSOLUTE

TEATRUL „NOTTARA“

KARAMAZOVII

dramatizare de
Horia Lovinescu
și Dan Micu
după Dostoievski

Data premierei : 21 octombrie
1981.

Regia : DAN MICU. Scenografia :
DRAGOȘ GEORGESCU.

Distribuția : GEORGE CONSTAN-
TIN (Feodor Pavlovici Karamazov) ;
ȘTEFAN SILEANU (Dmitri) ; ALE-
XANDRU REPAN (Ivan) ; DRA-
GOȘ PĂSLARU (Alexei) ; HORA-
ȚIU MĂLĂELE (Smerdeakov) ;
GEORGE BUZNEA (Stavroghin) ;
RADU DUNĂREANU (Kirilov) ;
VALENTIN TEODOSIU (Svidrigailov) ;
DANA DOGARU (Grușenka) ;
IOANA CRĂCIUNESCU, CATRI-
NEL PARASCHIVESCU (Katerina
Ivanovna) ; MIRCEA ANGHE-
LESCU (Starețul Zosima) ; VICTOR
ȘTRENGARU (Rakitin) ; GEORGE
PĂUNESCU, NAPOLEON CREȚU
(Călugării) ; ION PUNEA (Miu-
sov) ; ION SIMINIE (Procurorul) ;
VIOREL COMĂNICI (Judecătorul) ;
VASILE LUCIAN (Ispravnicul) ;
TONY ZAHARIAN (Avocatul) ;
VALERIU PEDA (Pan Wru-
blewski) ; MIHNEA MOISESCU
(Președintele Tribunalului) ; ȘER-
BAN CANTACUZINO (Grefierul) ;
ION POPA (Jupinul) ; ION POR-
SILĂ (Grigori) ; CAMELIA ZOR-
LESCU (Femeia) ; SANDA BĂN-
CILĂ (Jupineasa) ; LILI NICA-
DUMITRESCU, ANGELA CHIUARU
(Martorii) ; VASILE LUPU,
ION IGOROV (Ologii) ; VALERIU
ARNĂUTU, DORIN MOGA (Jan-
darmii) ; ADRIANA MOCA (Fata) ;
ROXANA IONESCU (Fenia).

Cu un alt prilej, am afirmat că încercarea de a dramatiza un roman seamănă cu aventura celui ce-ar dori să tragă un fluviu într-o fîntînă arteziană. Dar, dacă acțiunea de a capta, astfel, un fluviu pare să fie cu neputință, dramatizări după romane s-au făcut și se fac încă. Să le înțelegem ca niște omagii aduse de scriitorii dramaturgi, scriitorilor romanțieri, să le înțelegem ca niște obiectivări ale spiritului întors asupra-și — căci romanul se deschide în fața spiritului cercetător ca însăși viața, pentru o nouă condensare, o nouă cristalizare, a acestei prime intuiții sensibile. Dar, tocmai în această reîntoarcere activă a spiritului, pentru un înnoit precipitat estetic — care se vrea orice dramatizare — rezidă pericolul unei sărăcirii, căci timpul valorizat, deci intensificat, al vieții, preluate în roman, este și mai redus, în dramă, printr-un exces de formalizare, de imperioasă necesitate. Constrîngerea la care este supus romanul prin dramatizare — pe care s-o înțelegem, în sensul bun, ca proces al esențializării — seamănă cu constrîngerea, pe care și-o impune un istoric, ce ar vrea să scrie un compendiu. Bogăția intuiției românești, carnea evenimentială, sînt eludate pentru o anatomie mai simplificată și, evident, schematică. Reducția către schemă, printr-un proces intelectual selectiv supus altor convenții decît acelea ale prozei, fundamentează orice dramatizare ; de aici, o sărăcire a personajului românesc, care nu poate fi același cu personajul dramatic, nefiind doar suma replicilor sale, ci, mai ales, însumarea acelor trăiri neelucidate de el, dar cunoscute de noi, prin povestea și prin comentariul autorului, ca fiind reflexe ale sufletului său. Suflet mai degrabă sugerat decît expus, modelat mai mult prin mijlocirea impresiilor, decît a expresiilor, lucrat, așadar, din substanța vieții dinafara lui decît ieșit din viața sa lăuntrică și, prin aceasta, cuprins organic în ființarea și devenirea vieții mari a lumii, accedînd, astfel, la o viață simbolică, și nu fiind simbolul unui mod de a viețui.

Din aceste motive, orice dramatizare nu e o tălmăcire, ci o răstălmăcire, nu poate fi o esențializare, ci o scădere ; nu o condensare, ci doar o reducție ; și, chiar dacă o înțelegem ca un omagiu adus operei românești, ea nu e lipsită de vinovăție, vorba lui Ion Barbu — „Căci vinovat e tot făcutul, / Ci sfînt doar nuna-ta, începutul.“

Horatiu Mălăele și Alexandru Repan

Dragoș Păslaru și Ștefan Sileanu

Omagiul pe care îl aduc lui Dostoievski, prin dramatizarea romanului **Frații Karamazov**, dramaturgul Horia Lovinescu și regizorul Dan Micu, ni se pare pe cât de vinovat, pe atât de onorabil, totuși. Vinovat, pentru sus-amintitele motive, onorabil, prin îndrăzneala întreprinderii lor de a îmbogăți genul dramatic, teatrul, cu lumea uneia dintre cele mai mari opere în proză ale literaturii mondiale.

Principalul merit al dramatizării constă în abilitatea cu care a fost extras filonul dramatic al romanului, cu respect pentru ordinea epică a situațiilor românești. Scenele nu au numai cursivitate (logica situațiilor), ci și creștere tensională, prin interacțiune (dinamismul structurii) și ecou sufletesc în spectator, a cărui atenție e continuu solicitată și îndrumată către un plan mai înalt, al principiilor, constituind locurile de conflict ale unor conștiințe problematice, chinuite de metafizica libertății și salvării. Dar, tocmai datorită celui alt câmp al convențiilor, cele ale dramaticului, personajele principale capătă, în dramatizare, o importanță inegală. Sărăcit ne apare Aleksei, a cărui inițiere în lumea infernală a fraților săi se înfățișează ca o simplă rezonanță; săracit ne apare și Dmitri, a cărui aspirație spre puritate morală, ce subzistă, prin colcăiala patimilor, în visele sale cu conținut simbolic, nu o mai vedem. Spiritul părintelui Zosima, care animă paginile romanului, cu acea, pe cât de blândă, pe atât de tare, credință în puterea de regenerare morală a omului, este redus la o trecere meteorică, în scena I. Dar, dacă acestea, și multe altele, alcătuiesc prin dramatizare, ca să zic așa, partea nevăzută a lunii, în plină lumină ne apare Ivan Karamazov, spiritul negator, în electivă afinitate cu Stavroghin și Kirilov, și cu alți demoni ai literaturii dostoievskiene și ai lumii noastre. Că această punere în lumină a spiritului negator al lui Ivan este voită, programatică, ne mărturisește Horia Lovinescu în caietul-program, dar noi vrem să arătăm că este și nevoie, căci o conștiință în conflict cu sine este cerută, cu necesitate, de legile interne ale genului dramatic.

Acest personaj, singurul principal, i-a fost încredințat, de către regizorul Dan Micu, lui Alexandru Repan — alegere fericită, actorul reușind o remarcabilă creație. A știut, Alexandru Repan, să ne ofere, în Ivan Karamazov, acea detașare (intelectuală) de contingent, și infierbintare pentru himerele unei conștiințe solipsiste. A știut să ne convingă de trăirile revoltatului fără speranță, și, deci, fără scrupule, de puterile primejdioase ale unui suflet demonic, ce ridică min-

ciuna și crima, la rangul adevărului și iubirii de semenii. La început, păstrind o ținută nobilă, binevoitoare, pentru ca apoi să treacă subtil la jocul personajului închipuit din Marele Inchizitor, dezvăluindu-ne, aici, încrîncenarea unui suflet strămutat în negație; apoi, pînda, teama, teroarea singuraticului rămas cu monștrii izvodii de propria sa conștiință, pînă la abulia și absența din scena procesului, toate acestea constituie doar cîteva dintre măștile, prin care actorul redă concretețea personajului său.

Tînărul și talentatul Dragoș Păslaru a supliniit prin mimică și gest sărăcia de replică a rolului său, Aleksei Karamazov. El a acordat personajului, în mutele sale implorări, apărări sau riposte, expresia unei patetice cucernicii. Lui Ștefan Sileanu, în pătimașul Dmitri, i-am fi cerut, însă, mai multă susținere a rolului. Nu că interpretul ni s-ar fi părut împovărat de un personaj prea complex; în privința aceasta, actorul nu a evoluat sub rol, ci pe lîngă el. Să fi crezut Ștefan Sileanu că, pronunțînd cu acuratețe replicile lui Mitea, dar arătîndu-se doar pe sine, e de ajuns ca să ne iluzioneze? În fine, în cel de-al patrulea fiu, bastardul, epilepticul Smerdeakov, Horațiu Mălăeș s-a oprit la jumătatea întreprinderii de a realiza monstruosul personajului său, reușind doar umbra burlescă a acestuia. El a jucat ca într-o farsă absurdă; i-am fi cerut un ce mai atroce, mai terifiant, ca într-o farsă grotescă. În cheia acestei farse grotești a jucat însă George Constantin. Feodor Karamazov — tatăl — e văzut, de actor, în datele psihologice pe care le-ar prezenta maniacul: dorința de a se da în spectacol cu niște sentimente pe care nu le are, dar cărora le acordă mare însemnătate, verbozitate, grandilocvență și excesivă labilitate afectivă. În ce privește rolurile feminine cu mai multă pondere în economia spectacolului, acestea sînt: Katerina Ivanovna, în interpretarea Ioanei Crăciunescu, și Grușenka, în interpretarea Danei Dogaru. Am văzut o încercare de compoziție la Dana Dogaru, care ne-a redat ceva din temperamentul personajului. Nu i-ar strica să mai întărească unele efecte, pentru a cîștiga în expresivitate.

Ceilalți actori și actrițe s-au străduit, fiecare pe măsura propriei personalități, să dea substanță unor personaje mai mult sau mai puțin secundare, unele chiar de figurație. Dacă n-au reușit întru totul, aceasta se datorează poate și vitregiei rolurilor, dar, uneori, și lipsei lor de talent.

Însă, în ciuda unui joc actoricesc nu prea strălucit, în ciuda unor falsețe, pe

care le înregistrăm chiar și la unele instrumente principale, spectacolul, în întregul său, se înscrie ca o reușită. Și, încă, o reușită importantă, nu numai în cariera lui Dan Micu, dar și între realizările școlii românești de regie. Regizorul ne-a apărut, aici, ca un arhitect care a construit grandios, dar cu materiale nu întotdeauna de calitate. Spectacolul e unitar, nu prin jocul actorilor, nu atît prin acel decor unic, din practicabile de lemn pe care vedem, parcă tratați a fresco, chipurile de sfinți și draci, într-un amestec greu descifrabil, dar de incontestabilă puritate stilistică a liniei. (pictură, Sică Rusescu): pereți de scînduri care se deschid către alți pereți de sticlă, ce sugerează adîncimi de labirint și dau clarobscurului reflexe stranii. (Scenografia, Dragoș Georgescu.) Nu în acestea stă unitatea spectacolului, ci în propria sa atmosferă. Atmosferă coșmarescă, în care nici un personaj nu rămîne singur, nici chiar cînd vrea să fie singur, ci e însoțit de martori muți. Proiecții ale minții și sufletului său? Simboluri creștine ale binelui și răului, ca cei doi îngeri — în scenă, cele două femei —, pentru a descifra sufletul intrat în neîmpăcare cu sine? E o colcăială, o viermuială, în scena încărcată de umbre și mister, în care vibrează sonorități și zvonuri dintr-o muzică infernală și se aude, uneori, un nechezat întăritat de cal, și țipete, ca într-o noapte de sabbat. Din această atmosferă ies personajele, actorii, și tot în ea se întorc, ca într-o continuă excorizare. Atmosfera acordă unitate acestui spectacol, atît de inegal jucat. Și, în această atmosferă, se lansează, în final, formula lui Gogol, corectată de Dostoievski: Rusia e o troică, în fața căreia popoarele se dau la o parte. Dostoievski îi corecta, cu amărăciune, pe înaintașul său, văzînd, în locul armăsarilor, înhămate, personajele gogolene. În spectacol, și noi vedem, așezați la aceeași masă a judecății oamenilor și a judecății istoriei, pe cei trei frați Karamazovi, bolnavi. Unul, bolnav de Dumnezeu; altul, bolnav de lume; cel de-al treilea, bolnav de sine. Și tocmai ne șoptim că și ei parcă ar fi înhămați la aceeași troică, cînd, iată că între ei și noi se închide gardul cu chipuri și siluete de sfinți și de draci, și încă păzit de alte siluete...

Constantin RADU-MARIA

PENSIUNEA SPERANȚA

de Alexandru Căprariu

Data premierei : 8 octombrie
1981.

Regia : MIHAI MĂNIUȚIU. Sce-
nografia : OCTAVIAN CORMAN.
Muzica : MIRCEA OCTAVIAN.

Distribuția : ANTON TAUF (Bob
Alexandrini) ; MAIA ȚIPAN-KAUF-
MANN (Speranța Dragu) ; GHEOR-
GHE RADU (Iacob Weiss) ; PETRE
BĂCIOIU (Valeriu) ; ION TUDO-
RICĂ (Marin Jeleru) ; VIORICA
MISCHILEA (Marga Ispas) ; ILEA-
NA NEGRU (Viorica Strican) ;
VERA MĂRGINEANU (Maria) ;
GELU BOGDAN IVAȘCU (Mircea
Cluceru) ; PAUL BASARAB (Ne-
cunoscutul) ; PETRE DONDOȘ,
VICTOR NICOLAE, EMILIAN
BELCIN (Paznicii) ; IOAN GER-
MAN (Pianistul).

Alexandru Căprariu nu este tot atît de productiv ca dramaturg pe cît este ca poet și editor. Revenirile sale periodice la genul dramatic sînt probabil expresia nevoii de alt limbaj, mai viu și mai concret decît cel liric. Mai mult decît în piesa anterioară (*Gloanțe sub cerul nostru*), în care poetul abia se ghicea în conflictul dintre acțiune și contemplație, dintre creație și angajare, în *Pensiunea Speranța* autorul este liric și filozof, în meditația sa cehoviană asupra destinului omenirii. Pentru că metafora din piesa lui Al. Căprariu vizează altceva decît destinele individuale ale personajelor care apar în piesă. „Pensiunea” imaginată de autor este un *Theatrum mundi*, aspirînd să devină un forum unde se emit idei filozofice asupra condiției umane. Bob Alexandrini, om de afaceri fără vocație, care își consumă existența în chip abulic, tîrînd într-o călătorie irealizabilă și pe logodnica sa, Viorica; Speranța Dragu, proprietăreașa pensiunii, văduvă, claustrată și ea în obsesia unei zări de lumină, a unui eventual salvator; himericul Iacob Weiss, care și-a petrecut viața calculînd absurd ziua mîntuirii; Viorica și

Marga, obosite de iubiri neîmpărtășite sau trădate, sînt, cum se vede, ipostaze cehoviene din categoria inimilor frînte, a zborurilor retezate, măcinate de așteptarea maniacală a unei mîntuiri din afară. Mîntuirea va veni sub înfățișarea Necunoscutului, pe care îl interesează mai puțin destinele individuale, cît soluția salvării acestei lumi crepusculare printr-un gest decisiv. Textul, deși are însușiri de tipologie și atmosferă, pare oarecum cunoscut; în afară de influența cehoviană, certă, ne amintește de *Generoasa Fundație* de A. Buero Vallejo; dar, în vreme ce pensionarii „fundației” lui Vallejo sînt captivi ai teroarei, iar metafora căpăta surprinzătoare tășuri politice actuale, personajele lui Al. Căprariu sînt prizoniere ale propriilor lor eșecuri.

Spectacolul lui Mihai Măniuțiu a selecționat, dintr-un text din care nu lipsesc digresiunile și cazuistica, secvențe din care să poată aranja scenic o *viziune*. Așa și arată spectacolul: ca o viziune asupra unei lumi a cărei tragedie este tocmai obsesia speranței. O viziune fundamentată pe text, inspirată din text, dar care se desfășoară, sau, mai exact, plutește deasupra textului, printr-o distanțare manieristă, estetizantă. Impresia aceasta o dă chiar prologul spectacolului, care denunță automatismele nevrotice, și este confirmată apoi de alte tablouri regizorale, fără text, de o frumusețe, cum spuneam, manieristă, dar lipsite de justificare. Într-un cadru scenografic coerent în intențiile sale simbolice, realizat de pictorul Octavian Corman, în care elementul central este o scară imensă, ce sugerează deschideri către orizonturi inaccessibile, oferind totodată și posibilități dinamice și plastice nu îndeajuns valorificate, Mihai Măniuțiu construiește mai degrabă sugestia unei lumi decît lumea propriu-zisă, tabloul unui spectacol, și nu spectacolul însuși. Succesiunea de scene „de atmosferă”, fără text, alternînd cu scenele cu text, lucrate, parcă, și unele și altele, în tehnica crochiului, cerea cîteva accente energice. Dacă impresia finală este (și datorită expresivei puneri în valoare a muzicii) aceea de recviem, și multe tablouri au în sine atmosferă dramatică, defectul acestui spectacol poate să provină din orgoliul regizoral — pentru că tocmai scenele fără text sînt remarcabile, în timp ce scenele cu text sînt lăsate pe seama actorilor. De unde și lipsa de stil actoricesc, într-un spectacol ce trebuia să fie „de stil”. Maia Țipan-Kaufmann, Gheorghe Radu (cu cea mai substanțială partitură literară), sau Anton Tauf și Paul Basarab intuiesc stilul suprarealist și se mișcă firesc în atmosfera stranie a spectacolului, în timp ce alte personaje, care, prin tipologie, țin

de realismul cel mai consistent (Servitoarea, Jeleru ș.a.), nu au acces la universul reveriei sterile. Și nici n-ar trebui să aibă, dacă, în folosul textului, aparițiile lor în scenă ar fi fost prelucrate ca breșe pe care bunul-simț le face în pereții acestei lumi bolnave de speranță. Un spectacol ce confirmă preferința lui Mihai Măniuțiu pentru construcția în marginea textului, de o eleganță monotonă și rece.

Mircea GHIȚULESCU

TEATRUL NAȚIONAL
„VASILE ALECSANDRI“
DIN IAȘI

CALUL VERDE

de Constantin Popa

Data premierei : 31 octombrie 1981.

Regia : DAN NASTA. Decorul : DAN NASTA. Costumele : SAFTA ȘERBU.

Distribuția : CONSTANTIN POPA (Ilie Popescu) ; VIOLETA POPESCU (Mina Popescu) ; LIANA MĂRGINEANU (Vera) ; FLORIN MIRCEA (Ștefan).

Constantin Popa nu este nici la debutul său literar, nici la prima întâlnire, în calitate de autor, cu scena ; a publicat două volume de versuri, e autorul mai multor „poeme dramatice“ și scenarii radiofonice, i s-a reprezentat o altă piesă — **Alegerea apelor** — la teatrul din Birlad. Pentru cunoscutul actor al Naționalului ieșean, așadar, literatura nu pare a fi doar un „violon d'Ingres“, ci o vocație autentică și o pasiune constantă ; perseverența i-a fost însă de-abia acum răsplătită, pentru că adevăratul său debut se produce prin includerea primei sale piese „de rezistență“ în repertoriul teatrului din Iași — includere care, dat fiind prestigiul instituției, echivalează, pentru un autor dornic de afirmare, cu un certificat de existență literară. Din alt unghi privind lucrurile, e limpede că această piesă (ce a fost citită, în primăvară, și la Cenaclul dramaturgilor, al Asociației Scriitorilor din București și al revistei „Teatrul“, apoi publicată în revista „Tea-

trul“, nr. 10/1981) nu poate fi tratată ca o simplă încercare a unui începător ; prezența ei pe scena unui teatru Național arată că ea a răspuns unor cote de exigență ridicate, și că cere, în consecință, un „tratament“ pe măsură din partea criticii. Lăsînd la o parte prejudecățile și reticențele pe care fiecare dintre noi le avem față de etichete, aș spune despre **Calul verde** că este o „farsă tragică“. Ilie Popescu, eroul piesei, e un „om fără însușiri“, un funcționar onest și chiar zelos, manifestînd o neașteptată pasiune pentru o muncă pe care o bănuim cum nu se poate mai monotonă. Soția lui, Mina, se dedică, în chip iarăși surprinzător și cu un devotament demn de o cauză mai bună, exclusiv activităților domestice, cu unicul scop de a-i asigura soțului condiții ideale pentru a se realiza (?) pe plan social. Situația este atît de artificială încît, firește, nu poate dura. Ca să salveze ceea ce mai era de salvat, bărbatul adoptă o variantă a procedului utilizat de Petrucchio atunci cînd a „îmblînzit-o“ pe Katharina : se străduie să-și convingă nevasta că într-un colț al camerei se află un cal verde, că unu și cu unu fac trei etc. (**Unu plus unu fac trei** este, dealtfel, titlul „de rezervă“ pe care îl propune autorul ; s-ar putea medita aici asupra fenomenului de migrație — inconștientă — a titlurilor : o carte binecunoscută a lui Marcel Aymé se cheamă **La Jument verte**, un film maghiar de acum două decenii și ceva, **Doi ori doi fac cîteodată cinci**.) De cealaltă parte, jocul e acceptat, imaginarul „cal verde“ devenind, pe nesimțite, unica rațiune de a fi a cuplului. Agățîndu-se cu desperare de himera calului verde, eroii instaurează un sistem de convenții menit să-i mîntuie de bovarismele și insatisfacțiile lor. Dar convențiile rămîn convenții, încît finalul piesei sancționează, tragic, această încercare de a depăși alienarea, să zicem, obiectivă, printr-o altă alienare, asumată și „regizată“.

Piesa lui Constantin Popa are calități literare incontestabile. Cu o bună „priză la real“, autorul știe să surprindă nota falsă, sentimentul trucat, trăirea convențională, clișeu uniformizator (Ilie își canalizează, la un moment dat, toată energia în proiectul construirii unui... cavou, idee la care renunță în favoarea obținerii unei excursii în străinătate prin O.J.T., ș.a.m.d.). Dacă îi recunoaștem textului, în cele mai multe dintre replicile și situațiile lui, atributul autenticității, în schimb nu întotdeauna această autenticitate reușește să fie, în planul construcției dramatice, și verosimilă. Ceea ce este curios e că scriitorul Constantin Popa pare să-și fi impus uneori punctul de vedere **omului de teatru** Constantin Popa.

Personajele suferă de oarecare limbuție, pe care dramaturgul o încurajează, în loc să o strunească. Sensurile simbolice ale textului sînt pe alocuri subliniate cu o anume ostentație, absolut inutilă dealtfel, pentru că ele ar fi ieșit oricum în evidență. În fine, personajele se bucură de un tratament cu totul inegal; dacă protagonistului îi revine „partea leului“, dacă Minei Popescu i se dă posibilitatea să se impună ca prezență scenică, în schimb celălalt cuplu, Vera — Ștefan, este de-a dreptul sacrificat, pus doar să dea replica sau să îndeplinească ingratal rol de „liant“. Un autor cu un plus de experiență ar fi evitat, cu siguranță, aceste dezechilibrări ale construcției dramatice.

Regizorul Dan Nasta a citit piesa cu deosebită atenție și cu un ochi exersat, de... critic literar; spun aceasta gîndindu-mă la interpretarea pe care ne-o propune în programul de sală, de o remarcabilă finețe și exactitate a observațiilor, și care ar putea stîrni admirația oricărui comentator specializat. Acestei lecturi avizate îi corespunde o viziune scenică de o mare acuratețe. Foarte bine și-a servit propriul text Constantin Popa, în rolul lui Ilie Popescu („on n'est jamais mieux servi que par soi-même“); actorul a venit cu o înțelegere „din interior“ a personajului, și a transpus convingător drama acestei ipostaze moderne și problematizate a „omului cu mîrtoaga“, la care obiectul pasiunii a devenit o abstracție, o „idee de cal“. Il secondează, cu acea capacitate de a intui resorturile tragice ale existenței pe care a relevat-o de atîtea ori, Violeta Popescu. De celelalte două roluri se achită, cu colegială dăruire, Liana Mărgineanu și Florin Mircea. **Calul verde** aduce în atenția noastră un dramaturg a cărui evoluție trebuie urmărită cu interes.

Alexandru CĂLINESCU

TEATRUL „A. DAVILA“
DIN PITEȘTI

FANTOMIADA

de Ion Băieșu

Publicată într-un volum din seria **teatru comentat** (În căutarea sensului pierdut, Editura Eminescu, 1979), piesa **Fantomiada** are în sfîrșit (destul de tîrziu) premiera, grație unui sincer îndrăgostit de arta comediei: regizorul Mihai Radoslavescu. Cît de „ionbăieșuană“ este această **Fantomiadă**? Sută la sută, vom răspunde fără nici o ezitare, textul fiind

Data premierei: 15 octombrie 1981.

Regia: MIHAI RADOSLAVESCU.
Scenografia: EMIL MOISE-SZALLA.

Distribuția: MIHAELA MITRACHE (Florica); DAN IVĂNESEI (Alfons); EMILIAN CORTEA (Biju); FLORIN PRETORIAN (Zoglu); PETRE DINULIU (Traulică); CRISTIAN TUTZĂ (Pictorul); AUREL DUMINICĂ (Tache Zmeu); CONSTANTIN STAVRIL (Maiorul).

o oglindă fidelă a calităților și defectelor de comediograf cu care Ion Băieșu s-a instalat, definitiv, în dramaturgia contemporană. Ceea ce ne-a surprins, la prima lectură, a fost nu măiestria parabolică, nu „filozofia“ jocului dintre iluzie și realitate, balansul între realism și metaforă, ci ideea care se impunea de la scenă la scenă mai categoric, și anume aceea că piesa **Fantomiada** este o **varianță**, a unei alte piese, **Dresoarea de fantome** (jucată, în premieră mondială, de către **The Little Theatre** din Londra, în 1981).

Dresoarea de fantome pătrunde energetic într-un castel bîntuit de stafii, întilnește aici pe un Alfons, paznic, „inițiază“ cu biciul umbre, de prinți și prințese, în arta de a fi chelner (întrucît edificiul medieval va putea deveni o atracție turistică) și sfîrșește prin a fi înjunghiată de fantomele revoltate, personaje nevăzute și fără replică; imediat după ce cadavrul ei este tîrit în altă încăpere, își face apariția o nouă dresoare de fantome, sugerîndu-ni-se, ca și în **Lecția** lui Eugen Ionescu, că povestea se va repeta la infinit. În **Fantomiada**, fata care va intra în castelul părăsit (de data aceasta, are un nume autohton, Florica) întilnește de asemenea un Alfons, dar atît acesta cît și așa-zisele stafii sînt niște tîlhari nepriceduți, bineînțeles invizibili și avînd de rostît replici; ei vor să producă bani falși, fapt pentru care răpesc un pictor; care pictor va mărturisi, indignat, că el nu știe să picteze, figurativ, portretul lui Bălcescu de pe bancnota de o sută de lei, întrucît este... abstracționist. Deși îl bat pentru a-l determina să-și schimbe maniera de lucru, borfașii se dovedesc și ei, pînă la urmă, ruși de realitate — un fel de hoți abstracționiști, nu? —, deoarece îl confundă pe maiorul de miliție venit să-i aresteze cu șeful lor suprem, numitul Tache Zmeu. Sînt reluate numeroase replici și motive, nu numai din **Dresoarea de fantome**, ci și din **Experimentul** (pusă în scenă, tot în premieră absolută, tot de Mihai Ra-

Regia apelează la întregul arsenal al procedeeleor comice...

doslavescu, și tot la Teatrul „A. Davila“ din Pitești), și din alte piese.

Cu toate acestea, **Fantomiada** este una dintre cele mai antrenante comedii ale lui Ion Băieșu, oferind publicului un inventiv exercițiu spiritual, iar actorilor, posibilitatea rară de a juca și pentru propria lor plăcere, nu numai pentru a- ceea a beneficiarului din stal.

Regizorul Mihai Radoslavescu a renunțat la unele replici, completînd semnificațiile altora. El a urmărit „defrișarea“ surselor de haz; de aici, și deseale apeluri pe care le-a făcut la arsenalul — devenit bun universal — al procedeeleor comice (pantomimă, gaguri din școala filmului mut), dar a avut în vedere, totodată, și un obiectiv cu care scriitorul nu a cochetat neapărat, și anume **lupta împotriva misticismului**. Se subliniază, astfel, o anume apartenență socială a falselor fantome, care vorbesc în limba-jul, și mai ales cu accentul, înfîlnit pe vremuri în cartierele Ferentari sau Colentina din București; ceea ce sporește, poate, pofta de ris a spectatorului, dar întunecă ironia piesei, regizorul „detur-nînd“ sensurile profunde, spre a pune în prim-plan un conflict mai puțin semnificativ. Radoslavescu uită că, în **Țigania-da** (cu care **Fantomiada** rimează nu în-fîmplător), Budai-Deleanu a intenționat o disimulare a tezei prin mijloacele parabolei, nu o derogare de la semnifica-țiile acesteia.

Distribuția, la nivelul posibilităților oa-recum limitate, pe care le oferă astăzi teatrul piteștean, a fost inspirat întoc-mită, directorul de scenă încredințînd ro-luri de anvergură, unor actori mai puțin evidențiați în stagiunile trecute și ofe-rindu-le șansa de a se exprima, dacă în-tr-adevăr au ceva de exprimat. Cazul lui Dinuliu este elocvent. Cu mijloace de-liciate și fiind în același timp „nu mare de stat“, Dinuliu a reușit să-l întruchi-peze pe prințul spargerilor celebre de altădată, Traulică. Personajul și-a pă-s-trat aroganța diabolică, tocmai pentru că a fost interpretat de un actor cu da-tele fizice și psihice ale omului incapa-bil să omoare o gîză. Emilian Cortea, uneori norocos în materie de roluri, a fost de data asta un bun executant al viziunii regizorale; Biju este un perso-naj venit parcă direct din strada Gabro-veni în vremurile ei de „bișniță“.

Un talent autentic s-a vădit a fi acto-rul Cristian Tutză, remarcat de noi și cu alte ocazii. Pictorul, interpretat de el, dă sarea necesară comediei lui Băieșu, pen-tru că acest actor se comportă cu o na-turalețe, cu o credibilitate, demne de un veritabil profesionist. Mai puțin în tonul și în ritmul piesei, Mihaela Mitrache s-a strădui să devină Florica din piesa lui Ion Băieșu. Florin Pretorian, în seara premierei, a fost evident emoționat.

Scenografia, lipsită de inventivitate, greoaie, în limitele funcționalității, a fost semnată de Emil Moise-Szalla.

Paul TUTUNGIU

PIESE ROMÂNEȘTI ÎN NOI VERSIUNI SCENICE

TEATRUL „BULANDRA“

MORMÎNTUL CĂLĂREȚULUI AVAR

de D. R. Popescu

La poalele unei străvechi necropole, în umbra ei, străjuit de ea, se află locul unde trăiește Măria. Cine este Măria? Este o femeie obișnuită a meleagurilor noastre, o femeie trudită, încercată de soartă, o femeie anonimă, care adună în alcătuirea ei toate trăsăturile de suflet și de conștiință ale femeilor noastre din toate timpurile. Este un personaj-simbol, o sinteză în care intră suferința, răbdarea, dar și demnitatea, încrederea, speranța.

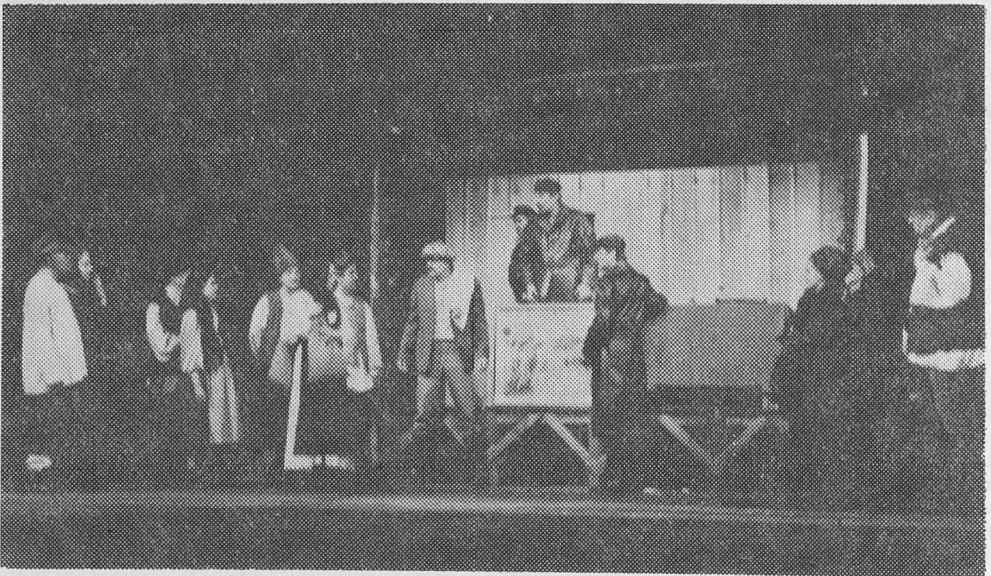
Măria este, cum spune chiar D.R. Popescu, „un soldat etern al acestor locuri, apărând demnitatea pusă în cumpănă și libertatea amenințată de cizme...”

...Măria este o ființă liberă și viața ei va fi mereu punctată de apriga luptă dintre libertatea ei și necesitatea istoriei“. Am citat din cuvîntul autorului, care însoțește piesa publicată în revista „Teatrul“ nr. 7—8/1979. Măria este marta și părtașa unor tulburătoare, dramatice întâmplări, care încep în anii ce-

Data premierei : 30 octombrie 1981.

Regia : MIRCEA MARIN. Scenografia : MIHAI MĂDESCU. Muzica : DORIN LIVIU ZAHARIA.

Distribuția : MARIANA MIHUȚ (Măria) ; IRINA PETRESCU (Martha) ; ION BESOIU (Gilu) ; VICTOR REBENGIUC (Bască) ; MIRCEA DIACONU (Ulă) ; GEORGE OANCEA (Ilie) ; CONSTANTIN FLORESCU (Facca) ; DAN DAMIAN (Buta) ; MIRCEA BAȘTA (Popescu) ; GHEORGHE OPRINA (Bucătarul) ; ȘTEFAN VELNICIUC (Eduard) ; DIANA LUPESCU, MIRELA GOREA (Lavinia) ; ANCA VEREȘTI (Anais) ; MIHAELA GAGIU (Păunița) ; RĂZVAN ȘTEFĂNESCU, FLORENTIN DUȘE (Violrel) ; CONSTANTIN BRÂNZEĂ (Nicoară) ; SIMION HETEA (Păsulă) ; MIHAI BADIU (Mustăciosul) ; EMIL REISENAUER (David) ; DUMITRU DUMITRU (Croitorul) ; ALEXANDRU MARTINESCU (Neagu) ; FLORIN VASILESCU (Pistruiatul). În alte roluri : DOINA MAVRODIN, ELEONORA GION, MIRCEA GOGAN, GEO MĂICĂNESCU, GINA PETRINI, RODICA SUCIU, ZOE MUSCAN, GIANINA NITULESCU.

lui de-al doilea război mondial și durează pînă în zilele noastre. Dar este și făptura de dincolo de timpul istoric, este o ființă de mit, care iese, parcă, din legendă și se întoarce în ea. În jurul Măriei gravitează, pe orbite diferite, alte personaje, copleșitor de multe personaje, cu totul diferit concepute, eroi ai unui moment istoric concret determinat, eroi care, la scara istoriei, trăiesc doar o clipă. E o lume de o mare diversitate tipologică, o lume care trăiește intens experiența revoluției, moment decisiv al istoriei noastre, într-o încheștare și o desfacere de mare dramatism, cu învingători și învinși, cu eroi și victime, cu soldați credincioși cauzei, neînfricați și drepți, dar și cu parveniți, profitori și lichele. Nu vom intra în amănunte, o analiză amplă a piesei **Mormintul călărețului avar** a fost făcută în revista „Teatrul“ nr. 1/1981, cu prilejul premierei pe țară, la Teatrul Dramatic din Brașov. Ne vom mărgini să menționăm caracterul de amplă frescă și structura mai degrabă epică a acestei ambițioase piese în care regăsim, turnate în forme noi, personaje din alte piese și chiar din proză, ale lui D.R. Popescu, fapte și întâmplări reluate la altă scară a semnificațiilor, dar care revin, dacă nu ca obsesii ale autorului, în orice caz, ca preocupări problematice esențiale. Să menționăm, printre altele, categoria tipologică împotriva căreia autorul se înverșunează: profitorii, demagogii, parveniții, impostorii, această „spumă turbure a revoluției“.

Dar D.R. Popescu este un scriitor fundamental optimist, și înverșunarea lui nu este negativistă. Argumentul cel mai convingător îl constituie personajul Măria, sau personajul Ilie. ca să mă opresc doar la două exemple din piesa în discuție, „acești soldați anonimi ai desăvîrșirii noastre“, cum spune tot D.R. Popescu. Nu e mai puțin adevărat că piesa, în structura sa nebuloasă, în desfășurarea sa tumultuoasă, de galop prelung, nu favorizează, pe toată durata ei, și mai cu seamă în a doua parte, stabilirea echilibrului, alegerea semnificațiilor, distribuirea accentelor. Și, iarăși, să constatăm, de pe pozițiile unei sincere prețuirii, și ale adeziunii la scrisul lui D.R.P., că autorul, ca și în alte rînduri, nu și-a desăvîrșit opera, nu a cizelat-o, nu a structurat-o cu rigoare, nu a desăvîrșit artistic tipuri și situații pe

...cu învingători și învinși, cu eroi și victime...

care, cu siguranță, el însuși le recunoaște a fi doar enunțuri sumare, de ciornă.

Grea muncă, istovitoare muncă, pentru cel ce se încumetă să pună în scenă această piesă. Ispititoare, prin bogăția de idei conținute, prin amploarea, profunzimea, diversitatea materialului factual și prin deschiderea înaltă către imaginea-simbol, dar plină de capcane, desigur, nedorite de autor, care țin de ambiguitatea unor personaje, de inutilitatea unor scene în economia riguroasă a dramei, de prisosul de cuvinte, care, vorba autorului, pot lesne să devină vorbe...

Grea sarcină, dar și frumoasă. Și demnă de toată lauda, pentru că, știm prea bine, cine și-o asumă, își asumă și riscuri mari. Mircea Marin a riscat și, într-o oarecare măsură, a câștigat. Numai într-o oarecare măsură, s-o spunem din capul locului. Spectacolul realizat de acest ambițios regizor, cu trupa Teatrului „Bulandra“, este inegal. Sînt momente remarcabile, scene, tablouri rezolvate cu strălucire. Sînt realizări actoricești demne de laudă. Dar sînt și momente fără relief, fără suflu, momente de stagnare sau de derută (a regizorului, a interpreților), mai ales în partea a doua a reprezentației, unde fantezia și rigoarea gîndirii regizorale par să fi obosit, lăsîndu-se purtate de valurile învolburate, dar și încărcate de aluviuni, ale textului. Versiunea scenică pe care o semnează Mircea Marin clarifică, prin re-

←
O lume care trăiește experiența revoluției...

plici presărate ici-colo, situații, relații, personaje mai puțin limpezi. Dar păstrează destule episoade lăaturalnice firului principal. Îi lipsesc spectacolului răsuflarea fierbinte cu care a fost scrisă piesa, patetismul, vibrația, starea de febră spirituală, incandescența. Credem că a contribuit la aceasta și marcarea prin muzică a tablourilor și scenelor, care nu curg unele dintr-altele, nu se înlanțuie. Frumoasă, altfel, muzica lui Dorin Liviu Zaharia, dar, cum spuneam, segmentînd spectacolul, nu sudîndu-l. La fel, decorurile lui Mihai Mădescu, fără îndoială, funcționale, dar parcă prea austere, prea golite de viață, sugerînd un tărîm sterp, neprimitor.

Apare cu evidență că regizorul Mircea Marin nu s-a „întîlnit“ cu trupa Teatrului „Bulandra“. Nu s-au întîlnit, în înțelesul că nu au conclucrat cu eficiență, în spirit de echipă, în armonie de concepție. Se interpretează în stiluri diferite, după experiența, înzestrarea, personalitatea fiecăruia, cu rezultate inegale. După părerea noastră, excelenta actriță Mariana Mihuț nu s-a dovedit potrivită pentru rolul Măriei. Desigur, izbutește momente remarcabile, nici nu se putea altfel, este o actriță inteligentă, cu farmec, cu putere de convingere, dar statura întregă a acestui fascinant personaj se profilează greu. Nu e vina interpretei, ci, credem, e o greșeală de distribuție. O bună realizare, dar căreia îi lipsește strălucirea, are Ion Besoiu în Gilu, activistul dur, cu trecut tulbure și cu sfîrșit tragic. O foarte interesantă, colorată propunere, avansează Victor Rebenjiuc, acoperind toate exigențele personajului Bască, dar în altă cheie de interpretare decît ansamblul. Pe Mircea Diaconu l-am privit cu interes, dar ne-a părut rău că ne-a amintit prea stăruitor de **Răceala**. Sînt multe personaje în această piesă, și nu pot fi evocați toți interpreții, care sînt buni, au clasa Teatrului „Bulandra“, în roluri mai sărace sau mai generoase. Nu putem trece cu vederea sobrietatea Irinei Petrescu, suferința reținută, discretă a lui Mircea Bașta, sinceritatea lui Constantin Brînzea și, mai cu seamă, siguranța și ponderea lui Gheorghe Oancea, acesta din urmă aducînd, prin personajul său, activistul de partid Ilie, un foarte necesar echilibru în spectacol.

Virgil MUNTEANU

TEATRUL MIC

DIAVOLUL ȘI BUNUL DUMNEZEU

de J. P. Sartre

Data premierei: 22 octombrie 1981.

Regia: SILVIU PURCĂRETE.
Scenografia: ADRIANA LEONESCUL. Traducerea: RADU BOROIANU.

Distribuția: DAN CONDURACHE (Goetz); NICOLAE POMOJE (Heinrich); NICOLAE ILIESCU (Nasty); MONICA GHIUȚĂ (Catherine); CARMEN GALIN (Hilda); MIHAI DINVALE (Karl); DINU IANCULESCU (Episcopul); FLORIN VASILIU (Bancherul); PETRE MORARU (Profetul, Leprosul); LUCIAN IANCU (Tetzel); DOINA ȘERBAN (Instructoarea); MARIUS IONESCU (Franz); PAPIL PANDURU (Herman); MARIA PLOAE (Femeia cu copilul); VASILE PUPEZA (Heinz, Baron 1, Ofițer 1); ANDREI CODARCEA (Baron 2, Ofițer 2); NICOLAE IFRIM (Peter); STAMATE POPESCU (Gerlach); MONICA MIHĂESCU (Femeia cu Hilda).

Goetz, eroul piesei lui J.P. Sartre, este, ca și Caligula — la distanță de peste un deceniu, însă, și cu diferențele pe care le vom vedea — „omul absurd“, adică omul privit cu ochii unei anumite filozofii, istoricește motivabile, și figurat de o anumită literatură. Goetz mai este, de asemenea, eroul cel mai patetic al lui Sartre. Această ultimă trăsătură ne-ar putea surprinde, dacă personajul n-ar dezbate problema care l-a frămîntat cel mai tare pe autor însuși, anume problema **angajării**. Căci pentru Goetz, bastardul și mercenarul, angajarea este, ca să ne exprimăm așa, o chestiune ontologică, ține de esența particulară a ființei lui disponibile, care, nefiind nimic în sine, devine totul printr-un act volun-

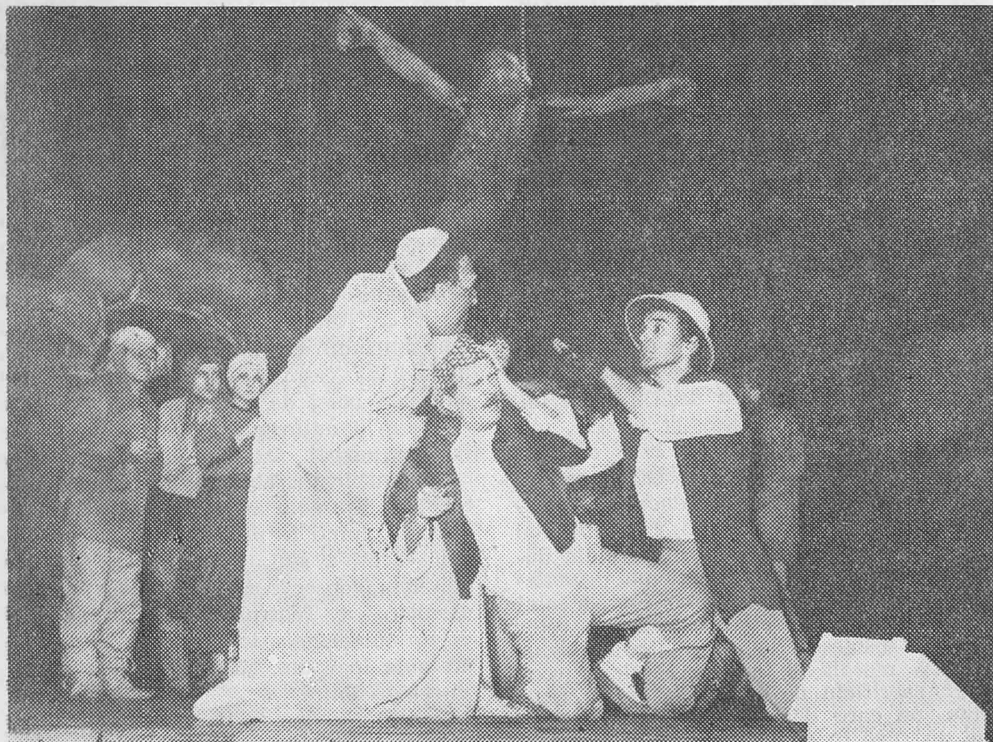
PREMIERE

tar de alegere. În sfârșit, prin nemăsura-
tul său orgoliu, Goetz reprezintă persona-
litatea umană în dimensiunea ei titanică,
e un revoltat absolut, un rival al divini-
tății (nu doar cineva care o reneagă),
disputându-și cu aceasta puterea binelui
și a răului. Am mai adăuga și că piesa
Diavolul și bunul Dumnezeu tratează ab-
surdul la scara relațiilor sociale, cu alte
cuvinte, de data aceasta, experiența ab-
surdului nu o face un individ izolat (ca
în „Greața“), pe propriile sale speze, ci
un bărbat cu o înfrurire uriașă asupra
celorlalți, și care (spre deosebire de Ca-
ligula, pe care nu-l interesează decît pro-
priul său eu scindat) nu se recunoaște
în afara acestei înfruriri. Goetz e, în
sine, ceea ce este pentru ceilalți : pentru
clerici, pentru țărani, pentru Heinrich,
Nasty, Catherine sau Hilda. Tot astfel,
ceilalți sînt pentru el infernul, ca să ci-
tăm alt personaj al lui Sartre (neobișnuit
de consecvent în această idee). Ciudat
rămîne doar următorul paradox : că re-

velația absurdului nu se instituie într-un
fel de zeitate unică, un soare împietrit
și gol, pe care existentul paralizat să-l
contemple pînă în ultima clipă. Dimpo-
trivă, această revelație intensifică îngro-
zitoarea dialectică a existenței. Goetz
trece de la rău la bine, sfîrșind prin a
încerca să instaureze binele prin rău.
Suprimă divinitatea în numele omului,
dar „domnia’ omului“ începe, cum s-a
observat, printr-o crimă. O singură „ra-
ză de lumină“, în finalul tragediei : vo-
ința omenească e ireductibilă, în încleș-
tarea cu absurdul, ale cărui două fețe
sînt, în fond, „Diavolul“ și „bunul Dum-
nezeu“. În această privință, spectacolul
de la Teatrul Mic se deschide inteligent,
cu interogația femeii desperate, care pri-
mește din partea preotului Heinrich ve-
chiul răspuns (argument) teologic :
„Credo quia absurdum“, cred fiindcă e
absurd.

Acum, la treizeci de ani de la premie-
ra absolută, cum putem privi această
piesă ? A trecut timp destul pentru a
adopta o poziție, exprimabilă, implicit,
prin însuși actul reprezentării. Cum in-
terpretăm „teatrul de situații“ al lui Sar-

O dezlănțuire vizuală și fonică de un eclecticism inspirat...

tre ? Vom face din **Diavolul și bunul Dumnezeu** o dramă concentrată, mizînd pe forța cerebrală a „teatrului sărac“, comunicînd publicului esențe, într-o tonalitate emoțională uscată, sculptînd cu eficiență ideile ? Nu aceasta a fost calea adoptată de regizorul Silviu Purcărete, deși ea părea cea mai indicată, ci tocmai dimpotrivă. Convins că are în față o piesă existențialistă (vai ! cît a devenit de lunecos acest termen), Purcărete dezvoltă, cu toată puterea imaginației lui scenice, bogăția de forme a existenței, într-o dezlănțuire vizuală și fonică ce pipăie, la răstimpuri, mari simboluri. La urma urmei, regizorul nu-și refuză nimic, preluînd, într-un eclecticism inspirat, tot ce-i priște din expresionism, teatrul cruzimii, parabola teatrală etc. El merge simultan în toate direcțiile, recurgînd la firese, la nefiresc, la concret, la abstract, la simbol, la distanțare, la identificare, la ironie, într-un vîrtej din care sensurile se lasă smulse ca scinteile prin ciocnirea a două pietre. A exagerat, după gustul nostru, partea „fioroasă“ a lucrurilor, utilizînd prea mult vopseaua roșie și emisia vocală stridentă. Dar, ce importanță are ? Spectacolul își umple forma pe deplin, culminînd cu apoteoza eretică a lui Goetz, înălțat la cer pe aripile unui Crist care-și exhibase mai înainte măruntaiele, ca pe o dovadă a omnescului său primar. Ce mai poveste plină „de zgomot și de furie“, și cu acest Goetz ! L-a interpretat, cu multă ambiție, Dan Condurache, îndrumat să fie, dar în același timp să nu fie, eroul, să vorbească de parcă și-ar bate joc, și să maimuțărească toate actele și atitudinile omului (care e, totuși !), de la crimă pînă la iubire. Efectul e straniu și, în cea mai mare parte, convingător, căci Goetz este, prin definiție, un anticaracter. Iar dacă este ori nu este el însuși, dacă e rău sau bun, toate astea interesează, vădit, mai puțin decît faptele lui. Fiîndcă Goetz făptuiește, și faptele, numai ele, pot fi calificate drept odioase, naive, abjecte, sublime. Insistînd asupra lor uneori pînă la reproducere naturalistă, care le întipărește însă cu atît mai mult în memoria spectatorului, regia dovedește că a înțeles bine tema personajului. Ca un suport pentru faptele lui Goetz apar, dealtfel, majoritatea celor care îl însoțesc : suport pentru cruzime, tortură morală și, cam în aceleași condiții, sacrificiu de sine. Așa este Catherine, pe care dragostea pentru Goetz o va distruge în chiar carnea și singele ei,

întruchipată de Monica Ghiuță ca un fel de animal devotat, plin de grație și de bunătate, trăind într-o cușcă și suportîndu-și calvarul cu o resemnare vecină cu sfințenia. Tot așa Heinrich, preotul, complicele lui Goetz întru violarea absolutului, natură dublă, chinuită de demoni interiori, pe care Nicolae Pomoje o creionează, poate, puțin prea palid. Același lucru se poate spune și despre Nasty, jucat cu siguranță de Nicolae Iliescu, profetul care, în masivitatea lui neclintită, opacă, se crede merit a-i salva pe țărani — după el, singurele făpturi pe care Dumnezeu le îndrăgește. Singura care scapă voinței lui Goetz, constituindu-se oarecum drept corespondentul lui feminin, rămîne Hilda, un soi de misionară, ființă exaltată și totodată lucidă, căreia Carmen Galin i-a împrumutat o înfățișare prea halucinantă, aprigă însă și suplă ca o flacăra. Din distribuție — foarte bună, în general — mai reținem aparițiile lui Florin Vasiliu, Dinu Ianculescu și Lucian Iancu.

În chip special merită comentat decorul Adrianei Leonescu, din punct de vedere al importanței lui în spectacol. Aceasta e o construcție tentaculară, din pinză, cu fond ruginiu, ce ondulează perceptibil, gelatinos, digerînd parcă destinele personajelor. El sugerează interiorul moale al unui monstru marin, un chit în pîntecele căruia se petrec toate, intenționînd în același timp să confere, pe cît posibil, monumentalitate minusculei scene din Sărindar. În spațiul lui plutește un Crist enorm, configurat ca mulajele anatomice, cu pielea desprinsă, lăsînd la vedere mușchi și viscere. E în decor ca în întreaga reprezentare, un gust pentru spectaculosul terifiant, asupra căruia ne menținem rezervați. Nu lipsit de justificare, deși oarecum facil, anacronismul costumelor mercenarilor, un fel de veșminte de camuflaj în tonalitatea petei de singe, ce fac trimitere expresă la uniforma de campanie a soldatilor nazisti. O manta neagră, de aceeași inspirație, abordează și protagonistul. Dar, așa cum a fost concepută reprezentarea, luînd **la propriu** textul sartrian, toate acestea sînt, în definitiv, expresia maximei consecvențe. Semnalăm recentă premieră a Teatrului Mic, drept unul dintre momentele importante ale stagiunii abia începute, și care, iată, avansează remarcabil.

Marius ROBESCU

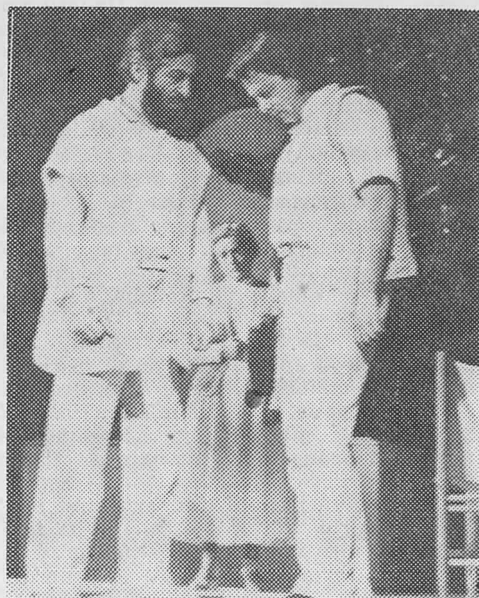
ANDORRA

de Max Frisch

Data premierei : 7 noiembrie
1981.

Regia : ADRIAN LUPU. Sceno-
grafia : CARMEN și GHEORGHE
RASZOWSKY. Traducerea în idiș :
ISRAIL BERCOVICI.

Distribuția : ELI CONSTANTIN
MĂGULEANU (Andri) ; TRICY A-
BRAMOVICI (Barblin) ; BEBE
BERCOVICI (Învățătorul) ; LEO-
NIE WALDMAN-ELIAD (Mama) ;
LUCIA COSMEANU-MAIER (Se-
nora) ; THEODOR DANETTI (Pre-
totul) ; DAN MIHAI SCHLANGER
(Soldatul) ; SAMY GODRICH (Cîr-
ciumarul) ; MIHAI CIBU (Timpla-
rul) ; RUDY ROSENFELD (Medi-
cul) ; DUMITRU OPREA (Calfa) ;
DORIS MAIER-BOGDAN, NUȘA
STOLERU-PONGRATZ, OANA
GRUPP-MĂGULEANU, LENA
MORARU (Nevețele andorrane) ;
NICOLAE MACOVEI (Expertul).
În alte roluri : PAUL BALEA, TO-
MA IONESCU, GEORGE LICU-
RICI, PAVEL MILCU, GHEORGHE
MIU, ION PĂTRU.

Bebe Bercovici, Leonie Waldman-
Eliad și Eli Constantin Măguleanu

Iubitorul de teatru din România a avut posibilitatea să citească drama lui Max Frisch, în traducerea Emmei Beniuc, cu ani în urmă, în revista *Secolul 20*. Trebuie să subliniem însă, chiar din primele rînduri, că introducerea piesei în repertoriu este un eveniment pentru actuala stagiune ; și, bineînțeles, pentru biografia profesională a regizorului Adrian Lupu.

Fiind un bun cunoscător al teoriei teatrului și, în același timp, un spirit novator, Adrian Lupu încearcă să-și edifice un limbaj teatral propriu. Regizorul crede în menirea artei ca modelator de conștiințe. Dar, spre deosebire de brechtianism, care pune drept premisă renunțarea la iluzia scenică, mizînd pe capacitatea spectatorului de a judeca singur evenimentele înlănțuite după legile epicii, Adrian Lupu, tinzînd să dea mai mult credit teatralității cuvîntului, utilizează inițial iluzia scenică, urmînd ca ea să se „volatilizeze” de la sine, astfel încît abia finalul să se concretizeze, ca act al distanțării și deschidere a aceluia scontat conflict

intim. Reconstituirea vieții care a fost, a basmului adică („a fost odată...”), nu se poate face, consideră el, izgonind iluzia, ci dimpotrivă, reaşezînd-o în deplinele ei drepturi. Nu este nevoie, deci, ca lanțul epic să fie întrerupt, spre a se face apel la luciditate. Se produce finalul (finalul basmului, firește), spectatorul aplaudă, dar iată că piesa continuă : aşadar, spectatorul s-a înșelat. Aceasta a fost „mutarea de șah” a regizorului ; *epilogul* neașteptat instituie o acută stare de conflict, cu conștiința spectatorului, noul nucleu epic se consumă și el, personajele se disculpă ; se produce finalul adevărat, spectatorul aplaudă, oarecum stînjenit, așteaptă ca actorii să se retragă, pentru ca și el să părăsească sala ; dar actorii nu mai ies din scenă, în ciuda faptului că spectatorii, nedumeriți, aplaudă încă ; așa încît aceștia din urmă se strecoară, unul cite unul, cu vădită jenă, afară, pentru a nu tulbura spectacolul, care, bineînțeles, continuă.

Așa se petrec lucrurile în spectacolul *Andorra* de Max Frisch, așa s-au petrecut și în *Scurt-circuit la creier* de Dumitru Solomon (montat tot la T.E.S.), și în *Avram Iancu* de Lucian Blaga (la Teatrul de Stat din Galați), care au însemnat etape de verificare a modalității regizorale, pe care Adrian Lupu se străduiește s-o impună.

În ceea ce privește textul propriu-zis, Adrian Lupu l-a adaptat concepției sale

despre menirea teatrului, i-a „profanat“ „pacea lui dintii“, montându-l altfel, conform schemei *spectacolului continuu*.

Se știe că Max Frisch însuși a făcut să apară *Andorra* „în nu mai puțin de cinci variante consecutive“; „dovedind o scrupuloasă conștiință de meșteșugar“, el își va pune la încercare numeroase partituri din întreaga sa operă, „în decursul anilor, transformându-le creator „de câteva ori“ (N. Balotă). Adrian Lupu ne oferă o a șasea variantă, o *versiune*, cum se spune la noi, pe care, probabil din modestie, regizorul n-a semnat-o pe afiș. Personajele nu mai ies la rampă după fiecare episod epic, pentru a se disculpa în fața spectatorului. Toate aceste replici au fost retopite de Adrian Lupu într-un prolog și un epilog. Replicile unor personaje sînt transferate altora, sau chiar eliminate. Personajul Cetățeanul dispăre de la început, puținul său text fiind preluat de corul fetelor. Personajul **O fată** (sau **fata din țelplărie**) este nou creat și preia tot textul **Calfei**, care este un fel de Caliban, adică o brută incapabilă să treacă la stadiul comunicării verbale. Dragostea care se înfiripă între Andri și Barblin este exprimată scenic mai puțin platonice, Adrian Lupu sugerîndu-ne, cu o anume violență, incestul care este pe cale să se producă.

Ca și Max Frisch, Adrian Lupu folosește acest „malentendu“ pentru a sublinia mai puternic ecoul dureros produs în conștiința lui Andri, care vede cum societatea îi refuză, pe rînd, dreptul de a-și alege meseria, dreptul de a se căsători cu fata pe care o iubește, determinîndu-l să-și cristalizeze o mentalitate de intrus în comunitate. Situația aceasta, în care unui om *i se impune* o altă identitate, capătă în *Andorra* dimensiuni dramatice, datorită cauzei ei — în speță, ura de rasă. „Fie că e vorba de imaginea pe care un neevreu și-o face despre un evreu — spune în *Jurnalul* său Max Frisch — albul despre negru, francezul despre algerian, elvețianul despre muncitorul italian... orice imagine pe care ne-o facem despre semenul nostru îl privează pe acesta de libertate, face din el o victimă și, la limită, îl ucide...“

Distribuindu-l pe Eli Constantin Măguleanu în rolul lui Andri, Adrian Lupu l-a obligat pe acest tînăr absolvent al Institutului de artă teatrală și cinematografică să parcurgă cu fidelitate etapele „încrării în evreu“ a andorranului Andri, performanță pe care talentul indiscutabil al interpretului a realizat-o. Situațiile dificile și contradictorii în care este pus

Andri au fost atent lucrate de Eli Constantin Măguleanu, bucuria personajului, topită brusc în tristețe, înăbușită de durere, fiind exprimată de actor cu naturalețe.

Pe alocuri șarjat, dar susținut de resursele de vitalitate ale unei mari actrițe, rolul Barblinei a fost inteligent condus pînă la capăt de Tricy Abramovici.

Binecunoscut publicului, Bebe Bercovici a creat un Învățător cu sufletul sfîșiat de contradicții, reeditînd parcă străvechiul calvar al lui Iov. Actrițele Leonie Waldman-Eliad și Lucia Cosmeanu-Mayer n-au fost în dezacord cu personajele lor, Mama și, respectiv, Senora. Theodor Danetti, pe care l-am remarcat mai de mult la Piața Neamț, a dat Preotului o imagine adecvată contextului spectacolului; în plus, ne-a încîntat cu muzica proprie rostirii scenice a limbii idiș. Rudy Rosenfeld ne-a prezentat un Medic și ipocrit, și naiv, și agresiv, și ispășindu-și vinovăția. Mihai Cibu n-a rezolvat convingător problema rolului său: Timplarul este primul dintre personaje care-l frustrează de un drept omenesc pe Andri, de aceea rolul are importanță pentru desfășurarea ulterioară a evenimentelor.

Trebuie să remarcăm în mod deosebit scenografia semnată de Carmen și Gheorghe Raszowski. Pe scenă, adică în *Andorra*, țara cea mai mică din lume, domină un ou imens, împodobit cu două coroane de flori: este „oul cosmic“, conținînd germele din care se dezvoltă totul. La multe popoare antice, exista credința că lumea s-a născut dintr-un ou, sau că omul s-ar fi născut dintr-un ou fecundat de Soare. Fertil în istoria mitologiilor, simbolul oului este semnificativ și în spațiul spectacolului *Andorra*; deasupra lui, scenograful a montat un braț de spînzurătoare cu o funie. Asupra păcii, creatoare de valori umane, plutește duhul morții. Stilul — semnul discordiilor ce vor urma — este observat numai de lucidul și tristul învățător, tatăl lui Andri. Invasia împărțitorilor de cîrpe negre este semnalată plastic prin coborîrea pe oul uriaș a unei imense cuști cu gratii de fier. Epilogul prilejuiește substituirea oului cu un soclu pe care stau ghetete, enorme, albe, ale nefericitului Andri.

Mișcarea scenică semnată de Miriam Răducanu și muzica lui Iosif Herțea au servit cu sensibilitate această nouă producție a teatrului.

Paul TUTUNGIU

O ZI DE ODIHNĂ

de Valentin Kataev

Data premierei : 10 octombrie
1981.

Regia : VALERIU MOISESCU.
Scenografia : DAN JITIANU. Tra-
ducerea : AUREL BARANGA și
SICĂ ALEXANDRESCU.

Distribuția : MIHAI MEREUȚĂ
(Zaițev) ; VALERIA OGĂȘANU
(Klava Ignatiuk) ; CONSTANTIN
BRÂNZEĂ, DORU ANA (Kostea
Galuşkin) ; MIHAELA JUVARA
(Directoarea casei de odihnă) ;
VIRGIL OGĂȘANU (Miusov) ; VA-
LENTIN URITESCU (Dudkin) ;
TAMARA BUCIUCEANU-BOTEZ
(Dudkina) ; ZOE MUSCAN (Roza
Eremievna) ; ICA MATACHE (Me-
dicul casei de odihnă) ; LUMINIȚA
GHEORGHIU (Șura) ; CONSTAN-
TIN FLORESCU (Portarul) ; MIR-
CEA GOGAN (Bucătarul) ; MIHAI
VASILE BOGHÎȚĂ (Infirmierul) ;
DOINA MAVRODIN (Valea) ; NO-
RA GION (Tania).

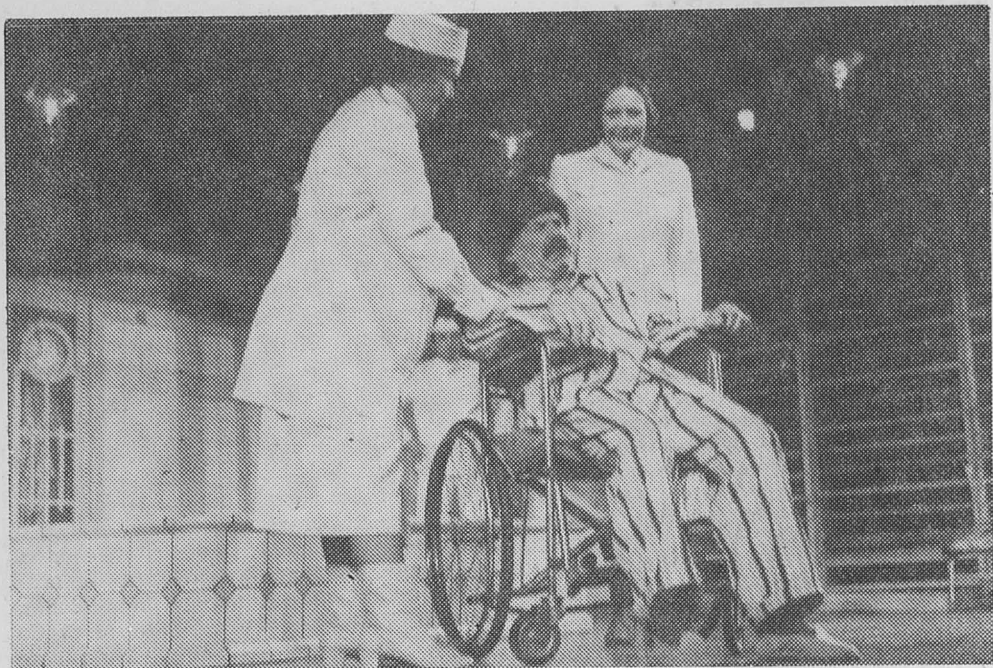
Între prima versiune românească a co-
mediei *O zi de odihnă* de Valentin Ka-
taev, semnată de Aurel Baranga și Sică
Alexandrescu (la Național), și cea agre-
mentată cu muzică, a lui Val Săndulescu
(la „Nottara“), au trecut vreo 22 de ani.
De atunci și pînă la actuala reluare, de
la „Bulandra“, au mai trecut vreo 11...
Nici un semn, în cele peste trei decenii,
că peste vesela și generoasa farsă s-ar
fi așternut colbul ; dimpotrivă, trecerea
anilor îi sporește parcă vigoarea.

Considerată, la un moment dat, drept
un simplu pretext de spectacol amuzant,
O zi de odihnă se dezvăluie, în mon-
tarea de la „Bulandra“, semnată de re-
gizorul Valeriu Moisescu, ca o satiră in-
cisivă.

Spectacolul lui Valeriu Moisescu nu
mizează aproape deloc pe farmecul nai-
vității. Așezată sub semnul lucidității, al

sarcasmului, acțiunea (pe parcursul că-
reia se pătează „blazonul“ cabanei „Po-
rumbelul“, iar pretinsa liniște și pace
de aci se transformă într-un adevărat in-
fern) dobîndește — prin aprofundarea si-
tuațiilor în aparență comice, prin explo-
rarea absurdului anumitor coincidențe —
neașteptate trimiteri dramatice. Modernă
și expresivă, redusă la esențial, imaginea
de ansamblu a spectacolului este o pă-
trunzătoare, amănunțită radiografie con-
temporană, a formelor diversificate, evo-
luate, subtile, disimulate în care se pot
manifesta ipocrizia și birocratismul, în-
fățișînd nebunia la care se poate ajunge
atunci cînd se cultivă formele fără fond.
Totul se rotește fără nici o scăpare, în-
tr-o năucitoare cursă a iresponsabilității,
fardată cu zîmbete, cu grațioase și „op-
timiste“ îndemnuri la odihnă și destinde-
re. Contrastul între aparențe și esență e
neliniștitor. Cascada rezolvărilor comice,
poantele inteligente, încărcătura de gro-
tesc, qui pro quo-urile pun în evidență,
printr-un contrast cu o mare forță de
șoc, situația omului simplu, căruia i se
pot întîmpla tot felul de nenorociri, pen-
tru că nimeni nu stă o clipă locului, să-i
asculte păsul. Nimeni nu poate închea,
cu nimeni, un dialog normal. Deși totul
pare destinat să creeze, prin nenumăra-
te „tratamente“ și „regulamente“, o at-
mosferă de seninătate și voie-bună pro-
pice vieții și sănătății, în fapt, nu se a-
cordă nici o atenție logicii, necesităților
reale.

Primul element scenic, menit să ma-
terializeze atitudinea ironică a creatori-
lor spectacolului, este scenografia. Sub
imperiul imaginației creatoare a tande-
mului Valeriu Moisescu—Dan Jitianu, ho-
lul casei de odihnă devine austeră sală
de gimnastică a unui sanatoriu : o în-
căpere imaculată, îmbrăcată în faianță
albă, strălucitoare, cu multe uși albe, cu
două megafoane, cu un bazin de înot
(alb), cu spaliere, cu o gură de incendiu,
cu o pendulă veche (în al cărei postam-
ent se ascunde un om), cu saltele pen-
tru exerciții la sol ; prin plafon circulă,
pe cabluri, două scaune de funicular, care
transportă pacienții, „în sac“, la „ozona-
re“, pe acoperiș. Scenografia lui Dan Ji-
tianu pune la dispoziție regizorului un
excelent spațiu pentru organizarea unor
gaguri în lanț, pentru apariția și dispa-
riția năstrușnică a personajelor. Acțiuni
scenice în avalanșă populează acest de-
cor. Pline de haz sînt intrările persona-
lului casei de odihnă : corul infirmiere-

Ica Matache, Mihai Mereuță și Mihaela Juvara

lor (îmbrăcate în alb, afișind surisuri stereotipe și scandînd, după necesități, lozinci înscrise în carnețele) poartă pe brațe un tort aniversar, decorat cu figurine de zahăr reprezentînd personaje în atitudini eroice. În contrapunct, mai puțin vesele sînt momentele în care Zaițev, luat pe sus, e dus la tratament și supus „șocurilor de înviorare“. Cu efuziuni sentimentale, cu patetice accese de gelozie, evoluează cuplurile Dudkina—Dudkin, Klava Ignatiuk—Kostea Galușkin; amuzante, spaima și fuga lui Miusov. În schimb, aproape tragică e bătălia lui Zaițev pentru semnătură. Finalul spectacolului deschide farsei o perspectivă care invită la meditație.

Mihai Mereuță a susținut cu sinceritate, cu aplomb, modestul, dar omenescul ideal al lui Zaițev. Concepția originală a regizorului transpare și în interpretarea dată Directoarei acestei case de odihnă *sui generis*: o făptură tiranică, dezumanizată, care dirijează toată mișcarea din scenă ca un sinistru automat, și a cărei

bunăvoință trezește spaimă. Jocul concentrat, plin de credință, al Mihaelei Juvara — întruchipare perfectă a ipocriziei, a autorității solemne, dar găunoase — a reușit să ridice personajul, devenit principal, la valoare de simbol.

Lucrul cu actorii, buna lor îndrumare, pe linia unui joc incisiv, cenzurat de inteligență, a dat excelente rezultate, atît în ceea ce privește compozițiile de virtuozitate realizate de Tamara Buciuceanu-Botez și Virgil Ogășanu, cît și interpretările de plan secund. I-am reținut, pentru portretele scenice schițate în scurte și foarte scurte apariții, pe Constantin Florescu, Luminița Gheorghiu, Valentin Uritescu, Ica Matache, Zoe Muscan, Valeria Ogășanu. O surpriză dintre cele mai plăcute: debutul bucureștean al tînărului Constantin Brânzea. Dotat cu farmec și forță comică, interpretul lui Galușkin s-a impus, prin culoare și pitoresc, prin capacitatea de a trăi stările sufletești contradictorii ale personajului.

Valeria DUCEA

MOSCHETA

de Angelo Beolco
il Ruzzante

Data premierei : 3 octombrie 1981.

Regia : MATEI VARODI. Sceno-

grafia : DRAGOȘ GEORGESCU.

Traducerea : N. AL. TOSCANI.

Distribuția : MARCEL ANGHEL
(Menato) ; DANA TOMIȚĂ (Betia) ;
GABRIEL CONSTANTINESCU (Tonin) ;
ADI CARAULEANU (Ruzzante) ;
GABRIELA DIMA (Fe-meia).

Un caz, cred, unic în dramaturgia universală, este acest Angelo Beolco — un fel de „copil răsfățat“ al cinquecento-ului, contemporan al lui Ariosto și Machiavelli — poate singurul autor din lume care a ajuns să fie numit mai ales cu numele eroului său predilect: Ruzzante. „Ruzzante“ este în- sau greu traducibil: un amestec de bădăran, grosolan, frust, circotaș, pus pe bancuri proaste — într-un cuvânt, un om aproape imposibil. Și totuși, Ruzzante e fermecător. Așa cum apare în **Moscheta**, așa cum îl întâlnim și în **Comedia vacilor** sau în **Pastorala** și **Fiorina**, Ruzzante este pretutindeni același: un amestec aproape incredibil (și totuși, cât de adevărat!) de candoare și șiretenie; de meschinărie și altruism; de demagogie și sinceritate. Ruzzante este mai ales autentic și nesofisticat. El își propune să-și înșele semenii, cu convingerea că are dreptul și calitatea să o facă, se lasă înșelat, cu orgoliul celui convins de infailibilitatea sa, provoacă drame (și comedii), cu seninătatea subconștientă a tuturor preaputernicilor de doi bani jumate, este vesel și trist, în egală măsură, exact când nu trebuie, nu învață nimic din pățaniile lui, ia totul mereu de la capăt, și așa mai departe. Cu alte cuvinte, este un personaj de un efect tonic indiscutabil.

În jurul lui Ruzzante evoluează — în **Moscheta** sau în alte piese — personaje aproape fixe, ca schemă compozițională:

o soție cochetă, vag adulterină (un premodel al subreței din teatru), un oștean (bergamez, desigur) afemeiat și gongoric (unde-i Cyrano?), un văr, rustic și el, cu o șiretenie (amoroasă, mai ales) greoaie, dar eficace. Și tot ce se poate presupune, în jurul lor, ca faună umană. După cum se vede, „*commedia dell'arte*“ nu este departe.

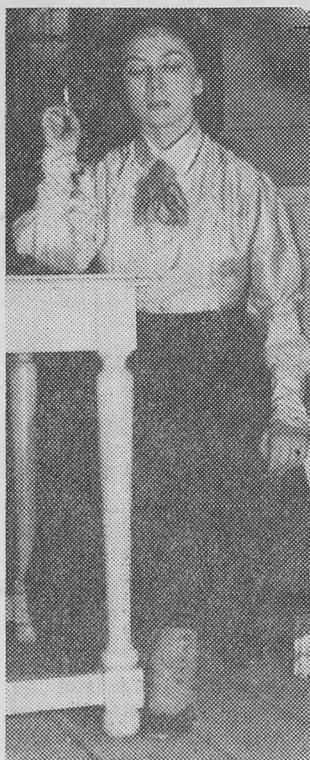
Ce se întâmplă, nu are prea multă importanță. Important este că Ruzzante traversează toate aventurile și avaturile posibile, cu aceeași inflexibilă încredere în steaua sa norocoasă — mereu dezmințită de întâmplări, de altfel —, că toate evenimentele se desfășoară după vechea și buna lege a qui pro quo-urilor, predecesoarea, în esență, a sistemii gag-urilor contemporane, că totul, chiar când se termină într-un fel de coadă de pește, se termină totuși cu bine. Aparent...

Acest spirit zeflemist, dar și autozeflemist, al autorului, l-a intuit perfect regizorul Matei Varodi. Împreună cu o echipă entuziastă (Marcel Anghel — Menato, Dana Tomița — Betia, Gabriel Constantinescu — Tonin, Adi Carauleanu — Ruzzante), el a construit un spectacol vesel, mobil, lipsit de complexe și inhibiții. Actorii joacă, și „se joacă“, cu o poftă contagioasă. Nu însă și cu aceeași aplicare; dacă Adi Carauleanu este, în Ruzzante, aproape perfect (are chiar și note de tristețe, în debordanța sa bună-dispoziție), dacă Dana Tomița și Gabriel Constantinescu știu bine lecția (și mai ales ritmul) teatrului de factură populară, cu toate exagerările și parodia spontană pe care acestea le implică, Marcel Anghel mi s-a părut mai țepăn, mai puțin maleabil (cu toate că — imagistic — este portretul fără cusur al țaranului disimulat și răzbătător).

Ajutat de decorul ingenios și frumos colorat, semnat de Dragoș Georgescu, spectacolul demarează frenetic, spre încântarea spectatorilor. Obosește însă pe parcurs, devine chiar monoton, prin repetarea nu atât a gag-urilor, cât a sistemului lor de alcătuire, de funcționare. Dar, chiar cu aceste imperfecțiuni, regizorul Matei Varodi înscrie această montare într-o serie de admirat: **Noaptea incurcăturilor** în regia lui Andrei Șerban, **Slugă la doi stăpini** — Iulian Vișa, **Noaptea păcălelilor** — Tudor Mărăscu, **Nevețele vesele din Windsor** — Al. Tocilescu...

Dinu KIVU

ILEANA PREDESCU

Austera Vivie Warren, ocolind, prudentă, capcanele sentimentului (Profeșiunea doamnei Warren, G. B. Shaw)...

...Luise Miller (Intrigă și iubire, Fr. Schiller), intruchipare a iubirii absolute, dincolo de viață și de moarte...

Un personaj livresc, care dobindește viață prin extraordinara prospețime și spontaneitate a reacțiilor actriței : Ada (Passacaglia, Titus Popovici)

...și Marion (Moartea lui Danton, Georg Büchner), de profesie... peripateticiană, trăindu-și condiția cu o deznădăjduită exaltare

o galerie de mari actori români

Învățătoarea Flora Toth, eroina dramei lui Bródy Sándor, interpretare memorabilă în cariera scenică a piesei

Un joc dulce-amar de-a dragostea și despărțirea, într-un basm modern, lipsit de iluzii (Rosetta, 'Leonce și Lena, Georg Büchner)

O apariție impresionantă : Cassandra (Orestia, Eschil), vestind pieirea neamului Atrizilor

Ispititoare și copilăroasă, senzuală și trufașă, Cleopatra, regina Egiptului, iubită de Cezar și de Bernard Shaw

Cu grație topită în melancolie, cu feciorelnic răsfăț și misterioasă feminitate, două eroine de comedie shakespeareeană: Celia (Cum vă place) și contesa Olivia (A 12-a noapte)

Prea fragilă, prea dezarmată, prea bine educată pentru a-și putea vărsa năduful... (Alison, Privește înapoi cu minie, John Osborne)

O femeie inteligentă și echilibrată, capabilă să trateze cu îngăduință maternă dificultățile sentimentale ale bărbaților care o inconjoară (Lucia, Portretul, Al. Voitin)

Mici revolte, inevitabile împăcări cu soarta, jucate cu finețe și cu un rar simț al nuanței (Wendy, Ferma, David Storey)

Alice (Dansul morții, A. Strindberg), o forță destructivă

Trei feluri de a evada din realitate, trei făpturi strănii, prizoniere ale propriilor lor plăsmuiri: Bătrina (Scaunele, Eugen Ionescu) — în ficțiunea absurdă; decăzuta Împărăteasă a Bizanțului (Răceala, Marin Sorescu) — în coșmarul grotesc; și Amanda (Menajeria de sticlă, Tennessee Williams) — în norii trandafirilor...

VIITORUL ROL

MIRCEA DIACONU

Mircea Diaconu a absolvit Institutul de teatru „I.L. Caragiale” în 1971, clasa prof. Sanda Manu, și a debutat pe scena Teatrului de Comedie, în dublul rol 'Castor-Pollux din piesa lui Dumitru Solomon, **Fata Morgana**. (Coincidență: după zece ani de la debut, viitorul său rol va fi tot într-o piesă de Dumitru Solomon, și anume, rolul titular din **Diogene ciinele**, apărută în revista „Teatrul” Nr. 7/1973.) Numele actorului Mircea Diaconu poate fi deseori întilnit pe afișele Teatrului „Bulandra”, și pe genericele filmelor românești. Rolurile pe care le-a interpretat în teatru nu sînt multe, dar sînt vii în memoria spectatorilor: Ottavio (**Mincinosul**, de Goldoni), Brinzovenescu (**O scrisoare pierdută**), Iordache (**D'ale carnavalului**), travestiul Efimița (**Conu' Leonida față cu reacțiunea** de I.L. Caragiale; Sir Andrew (**A 12-a noapte**), Trinculo (**Furtuna**) de Shakespeare; Filip al II-lea (**Elisabeta I**, de Paul Foster); Pa-laestrio (**Militarul fanfaron**, de Plaut);

Pinzaru (**Răceala**, de Marin Sorescu); Preotul (**Voluptatea onoarei**, de Pirandello); Ulă (**Mormintul călărețului avar**, de D.R. Popescu) etc.

Frapează, în modul său de a aborda rolul, tendința de a descoperi și a scoate la iveală ceea ce s-ar putea numi „reversul”: comicul, în dramatic, sau, după caz, dramaticul în comic, impulsul spontan de a contrazice clișeu de interpretare. De unde, originalitatea — dar și, cîteodată, erorile — interpretărilor sale.

„Diogene al lui Dumitru Solomon poate fi, într-un anume înțeles, oricare dintre noi, mai ales în anii tinereții, cînd încă nu ne-am fixat în concepții și sisteme, cînd căutăm o formă de libertate corespunzătoare marilor noastre neliniști, cînd vrem să depășim, cu orice preț, conștiința propriei noastre fragilități. Piesa nu e numai un exercițiu de inteligență, cum ar părea la prima vedere, ci un text minunat, captivant, care atinge intensității dramatice; replica are savoare, și stîrnește interesul publicului. Tocmai din această pricină, rolul pune probleme serioase de interpretare, pentru că, ori cînd, te poate fura dialogul spumos, și riști să pierzi firul ideii.

Tipologic, personajul Diogene nu e singular. În mintea mea, e frate cu isteții din teatrul medieval, dar — prin lipsa de rezultat a încrîncenării sale — și rudă cu 'Sisif; în fiecare clipă, se află între parabolă și realitate. Din punctul meu de vedere, actoricesc, ar fi banal să reliefez, în interpretare, numai ascuțimea minții lui; am să încerc ca, în clipa cînd se conturează una dintre trăsăturile lui caracteristice, s-o dezvolt pe cealaltă. Probabil că sfîrșitul acestei curse va fi nu o resemnare în fața neputinței de a ne împlini visurile, ci o veselă și liniștită înțelegere.

În spectacolul nostru (regia — Sanda Manu (totul este împins la limită, culorile — tari, formele — grotești. Nu ambiționăm, prin aceasta, să obținem un «minut de adevăr», ci să realizăm, o stare de luciditate și speranță, care ne stau bine, în orice clipă a vieții noastre“.

telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“●telex-,,teatrul“

Mircea M. Ionescu, gazetarul sportiv care, în ultima vreme, s-a făcut cunoscut și ca dramaturg, publicat de revista noastră și jucat de teatru, este prezent în librării cu volumul *Intilniri* care nu se uită. ● Teatrul de Stat din Oradea, secția română, a efectuat un turneu

la Debreșin (R. P. Ungară), cu spectacolele *O scrisoare pierdută* de I. L. Caragiale, în regia lui Alexandru Colpacci, și *Snoave cu măști* de Ion Lucian, în regia autorului. După cum relatează presa din țara vecină și prietenă, spectacolele s-au bucurat de un succes deosebit. ●

O valoroasă lucrare de tehnică teatrală, și anume *Exercițiile artei dramatice de Marietta Sadova*, a apărut în îngrijirea lui Victor Parhon, sub egida Institutului de cercetări etnologice și dialectologice. Lucrarea poate fi extrem de utilă artiștilor amatori care vor să-și perfecțione-

VIITORUL ROL

VLADIMIR JURĂSCU

După trei decenii de activitate teatrală, biografia artistică a lui Vladimir Jurăscu este dublată de un adevărat itinerar, pe harta scenelor țării: a debutat la Teatrul Național din Craiova, și a jucat la teatrele din Baia Mare, Petroșani, Oradea, Pitești, Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, Teatrul Național din Cluj; de 12 ani, s-a stabilit la Teatrul Național din Timișoara. Talentul lui s-a manifestat în roluri dintre cele mai diferite, din dramaturgia originală și din cea universală. Actorul continuă să se formeze cu fiecare rol, evoluind pe un registru întins, de la dramă la comedie. Fișa creațiilor lui e deosebit de bogată. Amintim câteva dintre cele 130 de roluri: Moghilă (**Apus de soare**) și Luca Arbore (**Viforul**) de B. Șt. Delavrancea; Făt-Frumos și Zmeul Zmeilor (**Înșir-te, mărăgărite**, de Victor Eftimiu); Mircea Aldea (**Gaițele**, de Al. Kirițescu); Cavalerul

(**Ondine**, de Giraudoux); Osvald (**Strigoii**), Solness (**Constructorul Solness**) și Hjalmar Ekdal (**Rața sălbatică**) de Ibsen; Aleksei (**Tragedia optimistă**, de Vs. Vișnevski); Godun (**Ruptura**, de Boris Lavreniev); Sile (**Mobilă și durere**, de Teodor Mazilu); Bască (**Studiul osteologic...** de D.R. Popescu). „Oricând mi s-ar pune clasică întrebare: pe care l-am iubit mai mult?, așa da clasicul răspuns: toate au fost mari iubiri, totuși, Pietro Gralla din **Act venețian**, de Camil Petrescu, în regia minunatului om de teatru care a fost Marietta Sadova, mi-a fost cel mai drag” — mărturisește actorul.

În prezent, Vladimir Jurăscu repetă rolul Marchizul, din piesa **Velásquez** de A. Buero Vallejo. Regia, Ioan Ieremia.

„Cred că piesa **Velásquez** nu apare, în repertoriul Teatrului Național din Timișoara, în mod întâmplător. Avem nevoie de o asemenea piesă, sau de altă operă de aceeași amploare. E firesc să dorim să prezentăm publicului toate genurile dramaturgiei universale, clasice și contemporane, și, în primul rând, piese de mare anvergură. **Velásquez** se înscrie într-un program, pe care teatrul nostru și l-a propus, și pe care sperăm, cu toții, să-l realizăm. Iată un obiectiv care ne stimulează.

Personajul la care lucrez, Marchizul, are o pondere importantă în piesa lui Vallejo; este un intrigant ‘al secolului de aur spaniol, care cred că nu se deosebește prin nimic esențial de intriganții altor secole, mai puțin poleite. El organizează și declanșează mecanismul inchiuzitorial al curții lui Filip al IV-lea, urmărind, prin calomnii, discreditarea și chiar exterminarea pictorului Velásquez, artistul care comisese erezia de a-și revendica dreptul să creeze, așa cum îi dictează conștiința.

Un rol dificil, un caracter sinuos, plin de contradicții. Realizarea unui astfel de spectacol nu ar fi posibilă, fără contribuția neprecupețită a întregului colectiv, condus de regizorul Ioan Ieremia”.

Maria MARIN

telex-,,teatrul“ ● telex-,,teatrul“ ● telex-,,teatrul“

ze tehnica vorbirii. ● Umblă zvonul că Laurențiu Ulici, prețuitul critic literar, care, se știe, de la o vreme cochetează cu teatrul, va debuta ca regizor la Teatrul Tinerețului din Piatra Neamț, unde intenționează să monteze Muștele de Jean-Paul Sartre. ● Uneori, ac-

torii dau o „reprezentare de adio”, când ies la pensie. Dar un tutungiu cum iese la pensie? Iată ce am citit, scris frumos, cu litere colorate, pe un mare carton alb, într-o tutungerie de pe Calea Văcărești: „Septembrie 1932 —septembrie 1981. Stimați și iubiți clienți! A venit

timpul despărțirii, după 49 de ani de serviciu în aceeași unitate. Eu vă mulțumesc, vă doresc sănătate și vă las cu bine. Pensionarul nea Traian”. Ce frumos știu să îmbătrânească unii oameni!

FAIMA

O viață exemplară

Pentru Sextil Pușcariu, părintele universității clujene (1919), conferențiarul catedrei de limbă franceză, George Oprescu, era un împătimit al frumosului. În discuții, „cita analogii din istoria artelor“, ajungând repede, după un strălucit doctorat cu o teză de literatură comparată, egalul ilustrațiilor colegi numiți, prin înalte decrete, să fundeze cetatea culturii transilvane. Profesorul de franceză pătrunde în atmosfera „muzeului limbii române“, marea școală ardeleană a istoriei limbii, și vremea trăită alături de S. Pușcariu, V. Bogrea, Th. Capidan, N. Drăganu a fost decisivă pentru formarea personalității istoricului. Apoi — succesele fericite într-un destin hărăzit împlinirilor — se leagă prietenia cu N. Titulescu; urmează anii petrecuți la Geneva, ca secretar al Comisiei internaționale de cooperare intelectuală a Ligii Națiunilor. Muzeele lumii se deschideau astfel învățatului, ce se consacrase constituirii unei școli naționale de istorie a artelor. Precursori străluciți — N. Iorga, G. Balș, V. Cioflec, I. Cantacuzino — studiaseră arta românească, dar coerența academică, specializarea, integrarea se datorează profesorului George Oprescu, succesorul lui G. Murnu, la catedra Universității din București. Lecția sa de deschidere, din 1930, este exemplară ca document științific și patriotic. „Rolul nostru va trebui să fie îndoit: 1. Să instituim un curs de un nivel comparabil celui de la universitățile străine (...) 2. Să punem în evidență contribuția românilor la arta universală.“ Patru decenii, apoi, profesorul academician nu va face altceva, atît de la catedră, cît și prin cărți și studii (**Pictura românească în secolul al XIX-lea, Manual de istoria artei I—IV, N. Grigorescu I—II etc.**). Demnități publice și cărturărești i-au aureolat existența; a

condus institute, secții de cercetare, publicații, muzee, a educat cercetători, ne-a reprezentat peste hotare, a însemnat, într-un cuvînt, o autoritate în critica noastră de artă.

În preocupările sale, teatrul s-a integrat ansamblului artelor profesate de români. Un întins studiu despre **Molière în România** (în **Dacoromania**, II, Cluj, 1921—1922) face istoricul pătrunderii clasicului francez în teatrul nostru pînă la 1900. Pe urmele lui D.C. Ollănescu, T. Burada, N. Iorga, G. Oprescu identifică tipărituri și particularități de stil în traduceri. În teza de doctorat **Eliade Rădulescu și Franța. Studiu de literatură comparată** (Extras din **Dacoromania**, 1922), dă, primul, monografia „părintelui literaturii române“. În cuprinsul ei, redactează, după D.C. Ollănescu, pătrunzătorul capitol despre începuturile Naționalului bucureștean, începuturi patronate de Eliade prin **Societatea Filarmonică**, prin ziarul **Curierul românesc**, prin traduceri din Voltaire și Molière.

În anii noștri, directorul Institutului de istoria artei gira, cu prestigiul său, mai întil volumul omagial **Teatrul în România după 23 August 1944** (E.A., 1959), apoi volumele tratatului academic **Istoria teatrului în România I—III** (E.A., 1965—1973).

La centenarul nașterii sale, gîndul ne duce, firesc, spre necesara ediție de **opere** a cărturarului, opere inspirate de un puternic sentiment patriotic: „...cine s-a ocupat serios și fără prejudecată de trecutul nostru știe că nu sîntem parveniți intelectuali (...), ci o nație de veche așezare, solidă pe temeliile ei etnice și culturale. Contribuția noastră la patrimoniul civilizației europene este un fapt incontestabil“.

Ionuț NICULESCU

ZAMFIRA POPESCU:

„Omul teatrului poetic“

Studiul întreprins de Zamfira Popescu demonstrează, cu pasiune și competență, că teatrul aparține poeziei, gândirii și e-lanurilor înalte ale existenței omenești. Nevoia de teatru adevărat exprimă necesitatea cunoașterii de sine, iar structura dramatică este similară celei a unui sistem filozofic.

Întrebarea pe care și-o pune autoarea, chiar la începutul volumului: *teatru poetic? Dar... teatrul este poezie, căci exprimă starea de entuziasm, ieșirea din sine, iluzia depășirii limitei*, stăruie și în continuare, distincțiile înlăuntrul artei teatrului fiind operate în funcție de stil, și nu de obiect. Teatrul poetic este și șansa fundamentală a teatrului, secretul dăinuirii sale și al implicării tot mai profunde în destinul lumii fiind legătura cu filozofia. Aceasta este demonstrația pe care o face autoarea, punând aspectele artei teatrului în relație directă cu categoriile filozofice, cu accepțiunile lor caracteristice epocii moderne, propunând definiții proprii, solid articulate și, de cele mai multe ori, revelatorii.

Studiul fiind centrat pe analiza personajului dramatic, în condiționarea sa multiplă, se demonstrează că tragedia, în variate forme și împrejurări, aparține voinței, înțeleasă ca o capacitate de realizare în destin. Zamfira Popescu propune repere care deschid perspective, o perspectivă poetică desigur, prospectând opera în lumina ideilor și a metaforelor, și numai tangențial în ce privește tehnica dramatică. Or, nici în teatrul poetic nu poate fi ignorată plasarea detaliilor și a accentelor. După Howard Lawsen, conflictul dramatic este strâns legat de actele specifice ale voinței; Zamfira Popescu atribuie sfârșitul unui personaj epuizării voinței sale, după ce aceasta *l-a transformat într-o marionetă a supraomului* (p. 39). Credem că un cîmp bogat în sugestii mai rămînea de cercetat în legătură cu conflictul dramatic, în consens explicit cu metoda adoptată de autoare. Drama nu este condiționată numai de conturarea voințelor, dar acestea trebuie să in-

cludă neapărat o cantitate suficientă de energie pentru a susține conflictul. Argumentelor extrase dintr-o vastă bibliografie dramatică — cele din opera lui Giraudoux au o punte către modernitate — li s-ar fi putut adăuga, probabil, cele din teatrul lui Max Frisch, Ionescu sau Dürrenmatt, a căror înscriere în imediatul realității contemporane, inclusiv prin destinul individului, au o expresivitate specifică.

Secțiunea privind teatrul poetic românesc este cuprinzătoare și de o subtilă pătrundere în sistemul conexiunilor dintre tradiție și modern; totuși, anumite omisiuni lasă fără acoperire deplină acest capitol. E vorba de contribuția lui Liviu Ciulei (și, în continuitate, de aceea a lui Andrei Șerban) la „reteatralizare“, contribuție marcată în deceniul șase de montarea spectacolului *Cum vă place*. În treacăt, observăm că evenimentul nu e înregistrat nici în „cronologia selectivă“, alcătuită, dealtfel, în spiritul întregului volum, pe baza unei informații riguroase.

Ca primă incursiune în domeniul vast al teatrului poetic, studiul este valoros și stenic, pledînd pentru o artă scenică regeneratoare, integrată în poezia lumii.

C. ISAC

HORIA BARBU OPRIȘAN:

„Teatru fără scenă“

Cercetătorii culturii noastre populare au fixat rareori, memorialistic, drumurile lor anevoioase, bătute, uneori, decenii în șir, spre sufletul viu al satului tradițional. Cînd au făcut-o, fie că aducerile-aminte intrau în armătura observației de teren, cu metodă dialectologică (Ion Diaconu — *Ținutul Vrancei*, I, II, E.p.l., 1969), fie că reconsiderau mari momente de cultură (etnosociologul H. H. Stahl, despre monografiile socio-etnografice ale echipelor savantului D. Gusti, în *Amintiri și gânduri...*, Minerva, 1981). Sigur, se poate vorbi de o memorialistică implicată în oricare monografie folclorică, deși poate că ea este receptată doar de specialiști, întrucît doar ei cunosc toate avatazurile cîmpului investigat.

Printre cercetători, Horia Barbu Opreșan face figură de solitar. Emul al savantului Dimitrie Caracostea, atât cât să încheie anii de ucenicie, H. B. Opreșan n-a împărțit metodele consacrate de lucru. Devotându-se manifestărilor folclorice cu caracter spectacular, el a bătut, cu pasul, toate ținuturile noastre în care tradiția spectacolului e vie — ca în vremurile unui Hașdeu și Șeineanu, adunind texte și mai ales reținând împrejurările, oame-nii, întregul ceremonial extins la colectivitatea unui sat, a unui ținut, a unei zone. Studiul despre *Călușari* (E.p.l., 1969), sau textele din *Teatrul popular haiduceșc* (Minerva, 1974) au meritul observației adince, repetată în timp, sigură și mai ales autentică.

Dar aceste ultime „Evocări ale unor spectacole, personaje și interpreți ai teatrului popular românesc”, cum își subintitulează volumul *Teatru fără scenă* (Meridiane, 1981) sînt — cum observă și Ovidiu Papadima în prefață — triumful manierei septuagenarului specialist. Cîtim memoriile unui cercetător al teatrului popular, prin sutele de reprezentații la care a asistat. Nu sînt amintiri la întîmplare, ci amintiri structurate pe un indice de spectacole (aceasta, în absența, aproape generală, din folcloristica noas-

tră, a unui corpus de texte și a tipologiei teatrului popular), cuprinzînd mai ales zona moldavă care este păstrătoarea celor mai vechi și mai spectaculoase desfășurări teatrale.

Convins că teatrul popular „este o expresie originală, o formă aparte de exteriorizare a spiritualității țărănești...”, H. B. Opreșan reconstituie cadrul ceremonial al fiecărui obicei — *Brezaie, Viclei, Capre, Jianu, Steaua* etc. — cu amănunte de vestimentație, regie, text, rostire, participare obștească. Cartea închide succinte micromonografiile sui-generis pentru fiecare fenomen de teatru țărănesc, cu erudite comentarii, privind filiația de motive, sau privind straturile socio-literare și teatrale ale unei reprezentații cu veche obirșie.

În drumurile sale de cîteva decenii, la vremea sărbătorilor de iarnă sau a altor evenimente rurale, generatoare de „teatru fără scenă”, folcloristul a scris un *memorial* unic la noi pentru fenomenul observat. Nobilul său rost se înțelege din pasiunea cu care se dovedește vechimea teatrului popular și, prin ea, permanența milenară a satului românesc, în cadrele unor istorice coordonate spirituale.

Ionuț NICULESCU

Caiet de balet

Este al treilea an, de cînd, sub oblăduirea Operei Române din Iași, cîțiva entuziaști scot un așa-numit „caiet”, ce suplinește absența, din peisajul publicistic românesc, a unei reviste specializate în critica artei dansului.

Cum e și firesc, cele cîteva publicații (printre care și revista „Teatrul”), care găzduiesc, în paginile lor, consemnări ale unor evenimente coregrafice de talia premierelor sau a turneelor unor trupe de peste hotare, nu pot cuprinde întregul evantai al problemelor de creație, interpretare, educație și receptare, specifice acestui domeniu artistic. Caietul

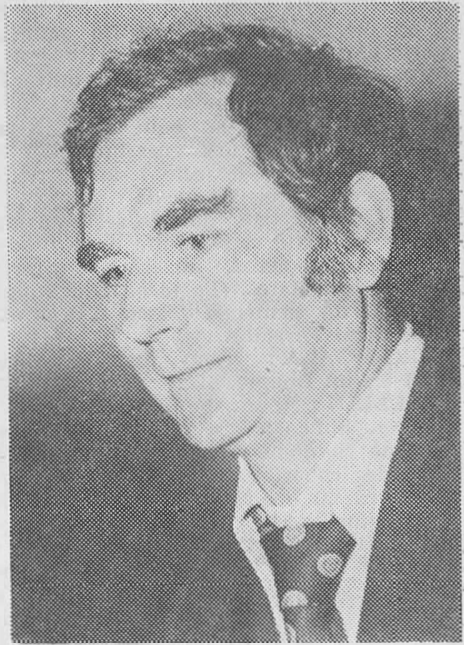
de balet, în schimb, nu numai că furnizează, specialiștilor și publicului larg, o bogată informație, la zi, asupra fenomenului coregrafic românesc și mondial, zăbovind în cronici la unele spectacole mai interesante, dar pune la dispoziția cititorilor materiale capabile să-i familiarizeze cu elementele de structură și cu istoria dansului („Dicționar de balet”, rubrică semnată de Sergiu Anghel; „Istoria baletului românesc” de Viorel Cosma), să-i introducă în problematica învățămîntului coregrafic (Liana Tugearu), să le înfățișeze preocupările unor personalități artistice ale domeniului (interviuri sau medalioane ale unor coregrafi și balerini români: Floria Capsali, Roman Morawski, Eugen Mărcuș, Béla Bálogh, Radu Ciucă — sau străini: Elena Guskina; dialoguri cu compozitorii baletelor contemporane românești:

Tudor Jarda), să le ofere o perspectivă asupra peisajului coregrafic național (Tea Preda, Emilia Enache). În afara celor amintite, semnează, în caietul de balet al Operei Române din Iași, și alți coregrafi (Tilde Urseanu), muzicologi (George Pascu), regizori (Dimitrie Tăbăcaru). Scrie de asemenea, mult și bine (de remarcat: o „istorie a Operei din Iași”, cronica la spectacolul cu *Peer Gynt*, panoramicul manifestărilor de balet de la Budapesta), acela, din inițiativa căruia și prin a cărui strădanie, acest caiet apare: Dan Brezuleanu.

În pragul apariției celui de-al șaselea număr, ce coincide cu sărbătorirea unui sfert de veac de la înființarea Operei Române din Iași, să urăm acestei publicații viață lungă și darnică în împliniri!

L. V.

MARGHIOALA
IONEL
ROMANIȚA
MARIAN
SORIANU
DIDA
CRISTOFOR
AURELIAN
GELU
ȚICLETE
MITRU
CLEOPATRA
MIRCEA
LUCIAN
FRÎNCULESCU
VIANA
LIANA
UN COPIL

D. R. POPESCU

Ca frunza dudului din rai

dramă în cinci acte

ACTUL I

MARGHIOALA : Nu știu cine este... Dar mă urmărește pas cu pas.

AURELIAN : Poate e o părere... Cine să fie ?

MARGHIOALA : Nu știu. Aseară am găsit sub cearșaf o broască rîioasă.

AURELIAN : S-o fi rătăcit... Era fereastra deschisă ?

MARGHIOALA : Închisă. Vrea să mă scoată din minți ! De-o săptămână, chiar din ziua cînd s-au răsturnat în prăpastie cu mașina lor soții Chivescu... Eram chiar pe malul apei, culegeam brebenei de toamnă... de iarnă... Anul acesta au înflorit tirziu, albastrui, violeți...

AURELIAN : Da, da... brebenei... I-a lovit o altă mașină din spate ? A fost o crimă ? Fiindcă „Dacia“ lor pare să fi

fost izbită de-un alt vehicul... O crimă ?...

MARGHIOALA : Asta m-a întrebat și procurorul.

AURELIAN : Și ce i-ați răspuns ? Ce-ați văzut ?

MARGHIOALA : Poftim ?

AURELIAN : Ce-ați văzut în acel moment ?

MARGHIOALA : Poftim ? A... culegeam...

AURELIAN : Culegeați brebenei, dar cînd ați auzit bufnitura... ce-ați mai văzut ?

MARGHIOALA : O farfurie zburătoare. Pe cer. Se rotea, se rotea...

AURELIAN : Astăzi am aflat că sosește și fiul dumneavoastră, de la Roma... Lucian e medic...

MARGHIOALA : Dar eu n-am nevoie de un medic. Vreau să nu fiu omorâtă. Nu crezi că le-am văzut ?

AURELIAN : Ba da... Chiar am citit că... Însă înainte de a le vedea...

MARGHIOALA : N-am băut nimic. N-am avut ce. Altfel, mai gust un pahar cu vin... Crezi că de sete le-am zărit ?... Sau crezi că ele nu există ?

AURELIAN : Există, dar ele se arată mai ales în țările și regiunile unde predomină înăpoierea, mizeria... În țările slab dezvoltate... (*Ea tace.*) Nici o epidemie de asemenea obiecte n-o să afli pe cerul Parisului...

MARGHIOALA : N-am fost la Paris. M-a ferit Dumnezeu.

AURELIAN : Apar... pe la țară, în țări... Acolo nimeni nu se miră că o capră se naște cu două capete... Iar un omuleț verde coborât dintr-o farfurie care zboară nu e altceva decât un capriciu al naturii...

MARGHIOALA : Oricum, dacă a fost o crimă, singele veșnic al omorului... nu se șterge niciodată de pe locul unde a fost vărsat... (*Apare Ionel, urmat de Țiclete.*) A, uite-l pe iubitul meu soț, vine cu Țiclete de la vânătoare de țapi... Sau de iepuri ?...

IONEL : Mare acrită, soțioara mea... În ultima vreme, albă ca o oaie (*Țiclete ride din ce în ce mai tare*), cu cizme de cauciuc în picioare, culege floricele, îi ajută pe copiii vecinilor să-și facă lecțiile la istorie și pictează bivoli și cai mizerabili, roșii !...

MARGHIOALA : Sint o piesă de muzeu. O fosilă. (*Lui Țiclete.*) De ce rizi ?

ȚICLETE : Ca să trăiesc o sută de ani.

MARGHIOALA (*lui Aurelian, despre Ionel*) : Sint oaia lui neagră... Steaua lui neagră... (*Țiclete ride. Marghioala iese.*)

IONEL : E cam nervoasă... intimidată, de fapt, de cum o să arate Lucian... Lucian, care acum șapte ani a fugit în Italia... Da... Îi povesteam într-o seară despre noile descoperiri... Bunăoară, pulsarii... aceste cadavre de stele... care-și arată existența prin semnale de radio extrem de regulate... (*Lui Aurelian, schimbând tonul.*) Are impresia că e urmărită... Dar cred că e bătrînețea...

AURELIAN : Unii împart sănătatea omului în trei vârste, cronologice, a treia fiind cea a ieșirii la pensie.

ȚICLETE : Dar bătrînețea e o boală care începe cînd te naști... (*Ride.*)

DIDA (*intră*) : Pardon ! Cred c-ați spus o tîmpenie !

ȚICLETE : Se poate. Sint obișnuit. Și nici nu-mi mai dau seama. Oricum, dumneavoastră sînteți intruchiparea tinereții fără de bătrînețe.

DIDA : Iar ai spus o tîmpenie.

ȚICLETE : Din cauză că sint cam răcit. Tușesc.

DIDA : Tușește ! (*Țiclete tușește.*) Da, ia o aspirină...

ȚICLETE : Nu iau, că-mi face ulcer.

AURELIAN : El nu ia medicamente.

DIDA : Să ia o aspirină țigănească...

ȚICLETE : Aoleo ! Cum e aia ?...

DIDA : Nu cunoști problema ?... Țiganul cînd e bolnav, se urcă seara în pat cu nevasta, și dimineața se dă jos sănătos... Asta e aspirina... (*Țiclete ride cu hohote.*) Poți să folosești brevetul, sper că nu faci ură de rasă...

ȚICLETE : Doamne ferește ! Eu sint un democrat de cînd mă știu, un comunist...

DIDA : Ei, lasă, știu că nu ești înscris în partid...

ȚICLETE : Nu m-am înscris, ca să nu defilez.

IONEL : E un pictor deosebit...

ȚICLETE : Ce vremuri !... Pictam un tablou cu Stalin săpînd în grădina Kremlinului și luam 6000 (șase !) mii de lei. Și un Grigorescu costa cinci sute de lei... Și credeam că *toată viața* (subliniez !) o să fie *la fel*...

IONEL : Îi plăcea versul liber și fuma țigări de foi !... (*Lui Țiclete.*) Du-te în sufragerie, ți-am cumpărat niște țigări din Cuba...

(*Țiclete iese.*)

AURELIAN (*urmărindu-l*) : Repede trece de la ris la plîns... Ce să-i faci ? Ființa lui este alcătuită din aspirații pe care nu și le va împlini niciodată... (*Iese.*)

DIDA : Parcă numai ființa lui ?

IONEL : De ce-ai venit aici ?

DIDA : Aici, lângă combinatul de porci-ne, unde ești tu director, unde miroase atât de seducător ?

IONEL : De ce-ai venit aici ?

DIDA : Fiindcă te-am chemat ieri la mine...

IONEL : Da, și-am venit.

DIDA : Da, ca să-mi faci un copil.

IONEL : Desigur. Și sper că l-am făcut.

DIDA : Da, dar dacă am greșit ?... Trebuie să mai încercăm și astăzi să-l facem.

IONEL : Ferească Dumnezeu !

DIDA : Lui Dumnezeu îi plac copiii. Ori ți-e frică de nevastă-ta ? (*El neagă.*) Nu ? Atunci ?

IONEL : E o treabă caraghioasă, să stai ca Adam, gol, și să gifii și să dai din... (*Ride.*)

DIDA : Adam, prostuțule, nu știa că e gol și nu... Nu cunoști cartea sfîntă ! Ești un ins vulgar, nu vezi în dragoste decât animalul...

IONEL : Dragă, eu trăiesc între porci, îi hrănesc, am grijă ca veterinarul să le

facă injecții... Ce vrei, în paradisul porcin, am uitat să mai fiu politicos... (Ride.)

DIDA : Te crezi amuzant ! N-ai haz. Tu ești un animal, dragă, nu te forța să fii spiritual. Spiritual e bărbatu-meu... Iată-l... (Apare Mircea, împingînd un cărucior de copii, în care se află Cristofor, orb.) Mircea, unde-l duci pe Cristofor ?

MIRCEA : L-am furat de la surorile Vancea... Voiau să se ducă din nou cu el în fața catedralei, la cerșit...

DIDA : Și de ce să nu se ducă ? Lasă fetele să se distreze, mă băiete !

MIRCEA : Dar făc și bani cu el, că tot ce primește Cristofor de pomană...

DIDA : Lasă, mă, fetele să ia banii primiți de nea Cristofor... Cum vrei să faci și ele roș de niște marafeți ca să meargă la mare ? Vrei să se prostitueze ? Vrei să se culce cu tine ?

MIRCEA : Nu vreau... (Iese, împingînd căruciorul.)

DIDA (lui Ionel) : Vezi, ce spiritual e ? Dar are o hibă !

IONEL : E prea bleg.

DIDA : E prea muncitor... Zilnic vrea ore suplimentare...

MITRU (intră cu niște foi) : Și noaptea.

IONEL (semnînd foile) : Ce-i cu noaptea ?

MITRU : Altoră, le place să facă noaptea ore suplimentare.

IONEL : Fiecare după capacitățile sale.

MITRU : Și după scaun...

IONEL : Ieși ! (Mitru iese. Didei.) Și ce să-i fac lui Mircea ?

DIDA : Să-i acorzi un concediu.

IONEL : La Predeal ? Nu se poate !

DIDA : De boală.

IONEL : Ce are ?

DIDA : Nimic. Dar trebuie să plece cinci zile la... Predeal !

IONEL : De ce ?

DIDA : Ca să rămîn singură.

IONEL : De ce ?

DIDA : Ca să rămîn cu tine.

IONEL : Păi, să meargă. (Intră Mitru.) Dacă e bolnav, să se ducă. (Semnează. Lui Mitru.) Vezi că Mircea trebuie să plece la Predeal...

MITRU : În delegație ? Nu ? Nu. Ce are ? Suferă de ce ?

IONEL (arată fruntea) : Cu capul.

MITRU : Cîte zile ?

(Dida iese.)

IONEL : O lună. Poate-i trece.

MITRU : Mai bine nu i-ar trece.

IONEL : De ce ?

MITRU : Ca să se mai poată duce la Predeal. Și să rămîneți cu ea...

IONEL : Și dacă se interpretează ?

MITRU : Atunci o să dăm o dezmințire la gazeta de perete.

VIANA (intră, împingînd căruciorul în care se află Cristofor) : Hai, bătrîne, dă drumul la guriță...

(Intră Liana.)

CRISTOFOR : Luna care răsare în fiecare seară, nu este niciodată aceeași lună.

LIANA (și ea împingînd căruciorul) : N-a uitat ! Să-l mai pudrăm puțin, să arate și mai a mort... (Îl pudrează.) Repetă, maestre...

CRISTOFOR : Soarele care răsare în fiecare dimineată în același punct fix, este întotdeauna un alt soare.

VIANA : În schimb, tu puți ca un hoit. AURELIAN (intrînd) : E bolnav, dragele mele, suferă de cumplit...

VIANA : N-o să dea chiar azi ortul popii, să strice cerșeala...

LIANA : Și distracția. (Vianei.) Poftim, tu, îl mai parfumez... (Lui Aurelian.) Dar ce vrea să spună cu soarele ăsta și cu luna ?... Poate ne-o întreba vreun imbecil ce-ar dori să dezlege enigmatul băboiului nostru...

AURELIAN : Nu știu. Poate vrea să spună că știința nu servește la nimic, dacă nici un fenomen nu seamănă cu altul... Întrebați-l...

VIANA : N-avem timp... (Nu vrem să îmbătrînim ascultîndu-i prostiile... Nu ținem cont de sfaturi și nu luăm anti-concepționale... Folosirea unora și a altora în tinerețe, accelerează îmbătrînirea femelelor...)

LIANA : Da, da, doctore, doar exercițiile fizice, activitatea funcțiilor din om prelungesc puterile omului și încetinesc bolile degenerative... Pa ! Hai, orbule ! Fie-vă milă de un orb din naștere...

VIANA : Bătrîn, neluminat de alfabetizare, nelumit de... (Ies.)

MITRU : Aceasta este Viana. Viana este o cățea, și Liana, la fel.

AURELIAN : Putem noi considera că o cățea e o cățea ? Ai spus că Viana e o cățea. Dar nu există nimic comun între Viana și Liana.

IONEL : Prin cățea, Mitru înțelege specia canină...

AURELIAN : Dar ce este specia canină ? ȚICLETE (intrînd) : E o specie care este capabilă să latre.

AURELIAN : Asta-i o realitate mentală, un concept... că latră... S-ar putea ca Viana să nu latre.

ȚICLETE : Latră, latră... Pe cuvîntul meu c-am auzit-o latrînd...

AURELIAN : Domnii mei, sofistică, speculații... Mai bine să bem un sprîț. Nu uitați că eu v-am învățat aceste jocuri, cu Viana și Liana... și Joiana... dar la sprîț. Și n-am spus că sînt cățele, ci vaci...

MITRU : Au evoluat.

IONEL : Ele nu îmbătrinesc, ele evolu-ează.

AURELIAN (*în timp ce Mitru scoate dintr-o sacoșă două sticle de vin, una de apă minerală, pahare — ținute acolo într-o cutie de tablă*): În organele noastre interne, vîrstele sînt diferite, nu toate îmbătrinesc la fel... Unii au inima mai bătrînă, unora le îmbătrînește mai repede creierul. (*Intră Marghioala*.) Unitatea dintre dorințe și putințe... e perturbată... și de-aici încep diverse seisme interne...

MARGHIOALA : Cineva mi-a frînt lumînările de mireasă...

IONEL : Poate s-au rupt singure, de bătrînețe... Poate și ceara, învechindu-se... Dar cum e mai departe ?...

AURELIAN : Moleculele îmbătrinesc, apa din ele îmbătrînește, țesuturile... la toate nivelele se instalează deci bătrînețea... ca igrasia... Îmbătrînesc și vajnicile sisteme de securitate și control, cel nervos, endocrin, cel imunitar...

MARGHIOALA : Nu umbrați cu prostii ! Cineva acum cel mult o jumătate de oră a dat drumul la gaz la mine în cameră !

IONEL : O fi vrut să-mi aprind eu o țigară și să sar în aer ! Draga mea, mai mulți dușmani trebuie să am eu ca director, ca tine, care ești doar soția directorului...

MARGHIOALA : Se poate controla... Și se poate măsura și tăietura cu care mi-a fost ciopîrțită rochia mea de mireasă...

IONEL : De ce găsești mereu comploturi ?...

ȚICLETE : Mai bine ai găsi compoturi... (*Rîde. Mitru iese, adunînd paharele și sticlele.*) Să măsurăm tăietura... Veterinare, tu ai spus că realul este tot ce se poate măsura... Imaginarul, nu ! (*Rîde cu hohote.*)

MARGHIOALA : Nu găsești nici o cauză ?

ȚICLETE : Răspunde, Ionele ! Ideea causalității tremură ?... Cum zice Cristofor ? Luna nu e niciodată aceeași lună... ha, ha, ha... Adică ? Două lucruri nu sînt niciodată aceleași — bravo, bravo ! Veterinare, mai departe ?...

AURELIAN : Două fenomene nu pot să intre în aceeași lege niciodată... și s-o respecte.

ȚICLETE : Cunoașterea lumii este deci schematică...

AURELIAN : Domnii mei, aici e o problemă puțin mai aparte...

MARGHIOALA : Fă-mă și tu nebună, ca Ionel !

IONEL : Dar n-am spus asta, dragă... De ce ?...

AURELIAN : Pentru mine problema este destul de simplă... Soții Chivescu s-au

prăbușit cu mașina lîngă... Aici este un mister ? A fost vorba de o simplă pană de cauciuc ? de motor ? Un accident ? Sau e o crimă ?

IONEL : Asta e treaba miliției și a procuraturii.

AURELIAN : Da... Însă... Dacă inșii care au provocat accidentul mortal știu că au fost văzuți...

IONEL : De soția mea ?

ȚICLETE : Era pe malul apei, culegea brebenei...

MARGHIOALA : Și tu știi asta ?

ȚICLETE : Ne-ai spus-o de-o sută de ori, ai uitat ?...

AURELIAN : Rezum : criminalii, ca să le spun astfel... se știu știuți... Dumneaei i-a zărit...

ȚICLETE : Are o vedere bună, vede și luna cînd nu se vede pe cer...

IONEL : Termină, zău !

AURELIAN : Le-a dat primul ajutor soților Chivescu... Poate mai erau în viață, poate ei i-au povestit cine erau asasinii și care era mobilul.

ȚICLETE : Și acum asasinii se tem că vor fi dați pe mîna poliției și vor s-o...

IONEL : E destul de logic...

ȚICLETE : Destul de nelogic. De ce nu i-a spus de la început ? (*Marghioalei.*) De ce nu i-ai spus de la început ?

MARGHIOALA : Sînteți niște nenorociți ! (*Iese furioasă.*)

AURELIAN : Sau se tem ca doamna director să nu-i ucidă !...

(*A intrat Dida.*)

ȚICLETE : Da... rēalul e colorat, multiform, vesel... Iată un subiect pentru un roman polițist... Iar o să mai așterni pe hîrtie, doctore, un roman ?... (*Rîde.*) Și, cine e... obiectul, subiectul, fenomenul ?... Cine e prostul care să se substituie primul celui de-al doilea ?... Căci totul e posibil... Noi toți sîntem niște posibili...

DIDA : ...imbecili.

ȚICLETE : Mulțumesc, sărut-mîna. Da, veterinare... acum te înțeleg și pe tine... și pe Cristofor... Superioritatea realului asupra cunoașterii realului !... (*Rîde.*) ...Și a diversilor asupra unuia singur...

IONEL (*Didei*) : Trebuia să te duci acasă...

(*Intră Marghioala, îi dă două palme lui Ionel.*)

DIDA : Cine e femeia asta ?

(*Aurelian iese.*)

IONEL : Nu știu.

(*Țiclete iese.*)

DIDA : Cum, îți dă două palme și spui că n-o cunoști ?

IONEL : N-o cunosc.

MARGHIOALA : Nu mă cunoști ?

IONEL : Acuma te văd pentru prima oară în viață...

MARGHIOALA (*Didei*) : Sînt nevasta lui.

DIDA (*lui Ionel*) : Minte.

IONEL (*mai primind două palme de la Marghioala*) : Cred că nu minte. Mi-am amintit : e soția mea.

DIDA : Și cum de nu ți-ai amintit de la primele palme ?

IONEL : Atunci m-a lovit neobișnuit de încet...

DIDA : Îmi jucați o farsă. (*Lui Ionel*) Tu nu ești căsătorit.

MARGHIOALA : Așa i-ai spus ?

IONEL : Cred că da.

MARGHIOALA (*vrînd să-l mai lovească o dată*) : Crezi ?

IONEL : Sînt sigur. Am mințit-o. (*Didei*) Te-am mințit.

MARGHIOALA : Ca să-i sucești gîtul.

DIDA : Dar ce sînt eu, gîscă ? Mi-a spus că mă iubește.

MARGHIOALA : O măgărie !

DIDA : Iubirea nu e o măgărie... (*Marghioala pleacă aproape plîngînd.*) Nu admit asemenea vocabular ! (*Lui Ionel*) E geloasă, băbuța ta... De ce-ai zis că n-o cunoști ?... Că și-a pierdut firea și te-a lovit ?... Că s-a scrîntit, și-așa n-ai mai văzut-o niciodată ?... De-asta n-ai recunoscut-o ? Ți s-a părut ca o altă femeie, fîroasă ?... E geloasă, deci te mai iubește, deci mai e femeie... Dar tot ce face ea e doar o agonie ! O vrăjitoare, o nebulă care prezice cînd va ploua, cu exactitate, președinta „Confederației lilieciilor din podurile bisericilor“, o muribundă care aude voci de inși ce vor s-o otrăvească și s-o omoare, un stîrv intrat nu atît în putrefacție fizică... da, da, cît mai ales mentală... E încercată de diavoli, ispitită acum cu gelozia... Se îndoiește de credința ta în ea și de credința ei în tine, te plesnește ca o țată... Dar ce te mai ține lîngă ea ? Vîno cu mine...

IONEL : Ești deșteaptă, dacă mă iei pe mine sluga ta...

DIDA : Sluga ?

IONEL : Da.

DIDA : Atunci sper să-ți faci treburile cu cinste, să nu te faci de ris ! Dar nu mi-ai răspuns : ce te mai ține legat de ea ?

IONEL : Ei... (*Arată spre Romanița și Marian, care intră, pe biciclete.*) Copiii mei, fiica mea și ginerele meu... Vă cunoașteți ?

ROMANIȚA : Cum să nu, am fost la același liceu... Mama unde este ? Am

găsit castane ! O să se bucure, lui Lucian îi plăceau castanele coapte... (*Iese.*)

IONEL : Ce-ai mai descoperit astăzi, Mariana ?

MARIAN : Un lucru absolut extraordinar, tată ! În „Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte“, împăratul și împărăteasa, amîndoi tineri și frumoși, și voind să aibă copii, au făcut de mai multe ori tot ce trebuia să facă pentru aceasta...

IONEL : Și tot n-au avut, îmi amintesc.

DIDA : Poate n-au făcut ce trebuia. Ce-au făcut ?

MARIAN : Au umblat pe la vraci și la filosofi, ca să caute la stele și să le ghicească dacă or să facă copii ; dar în zadar.

DIDA : Normal. Ca să ai copii, nu te duci la filosofi ! Și nici nu te uiți la stele ! Dar dumneata cu ce te ocupi, ești folclorist ?

MARIAN : Jurist.

IONEL : Însă vrea să intre în diplomație... și vrea să cunoască bine cultura noastră veche...

MARIAN : Știi, basmele, miturile...

DIDA : Pe mine nu mă dai gata cu mituri. Dar în diplomație, poate... Și ?

IONEL : Și ce ? !

MARIAN : A, ce s-a mai petrecut ? Păi asta este extraordinar ! Într-un sat, aproape, a auzit împăratul că era un unchiaș dibaci... Și-a trimis să-l cheme. Și unchiașul a răspuns : cine are trebuință, să vină la dînsul.

DIDA : Într-adevăr, extraordinar ! Și s-a dus la el...

MARIAN : Da, și unchiașul cum i-a văzut de departe, a ieșit să-i întîmpine și totodată le-a zis : „Bine ați venit sănătoși ; dar ce îmblî, împărate, să afli ? Dorința ce ai o să-ți aducă în tristare“.

DIDA : Extraordinar ! O să ajungi la O.N.U. ! Praf îi faci ! S-auzim de bine ! (*Iese.*)

MARIAN : Am impresia că tovarășa și-a bătut joc de mine !

IONEL : De ce crezi ?

MARIAN : Fiindcă n-a ascultat ce este extraordinar !... Descoperirea mea este extraordinară ! Cine este unchiașul din basm ?

IONEL : Nu știi.

(*Apare Aurelian, urmat de Țiclete.*)

MARIAN : Oracularul, divinul... Satul unde stă unchiașul ar putea fi bucurul pămîntului...

ȚICLETE : Măi, să fie al dracului ! Bucurul lumii ? !

MARIAN : Delfi, așa era numit, marcat de-o piatră zisă *omphalos*, „bucurul“...

Deci împăratul și mpărăteasa au făcut o călătorie pînă în centrul lumii... de inițiere !

ȚICLETE : Da' acasă nu se puteau ei iniția în tainele lumii ?

IONEL : Țiclete, nu fi superficial. Gine-rele meu studiază... fiindcă în diplomație... Și ?

MARIAN : Și ei au pătruns într-o zonă unde timpul... da, era suspendat...

ȚICLETE : Era pus în cui !

IONEL : Țiclete !

MARIAN : Sfinxul !

ȚICLETE : Pricepe, o zonă... a zeilor, a... A moșneagului...

MARIAN : Exact, moșneagul din basmul nostru este... destinul, dacă vreți, este...

ROMANIȚA (vine) : Marian, vino la masă. (Îl ia de mînă și ies.)

ȚICLETE : Ai un ginere, să-ți trăiască ! Te-ai procopsit cu el.

AURELIAN : Nu e bou...

ȚICLETE : Am spus eu că e bou ? Nu-mai că-i bizlie prin cap zeii și împărații ! Sifilis sigur, pe cuvînt. Am avut și eu un cumnat, foarte simpatic, nu-mai că din cînd în cînd mă întreba : „Tu nu auzi mexicanii ?” „Ce mexicani, cumnate ?” Fuseseră niște mexicani cu chitare pe la noi, dăduseră concerte... El îi auzea. „Unde sînt, cumnate ?” — îl întrebam. „Aici — își arăta el fruntea. Aici cîntă, îi aud, cîntă extraordinar !”... (Moare de ris.) Sifilis. Dar ia ascultă, Ionele... Am văzut-o pe Dida pe-aici... (Aurelian iese.) Unde o-ntinzi ? (Aurelian a ieșit.) Porc. Nu vrea să fie de față... O iubești ?

IONEL : Da.

ȚICLETE : Și de ce nu te însori cu ea ?

IONEL : N-am ce vorbi cu ea. Așa, de mă întîlnesc cu ea și mai petrecem o noapte, mai merge... Ce mai faci ? Bine. Dezbracă-te ! Bine. Îmbracă-te. Bine. Dar ce să vorbesc eu cu ea toată viața ?

ȚICLETE : Dezbracă-te, îmbracă-te... Ce mai vrei la anii tăi să mai vorbești c-o muier ?

MARGHIOALA (intră) : Ce puneți la cale, țapi urduroși ? O nouă vinătoare ? Hai, plecați...

ȚICLETE : După gineri-tău, vinătoarea este și ea o inițiere...

MARGHIOALA : Asta vă mai face oameni, vinătoare, fustele... (Lui Ionel.) La ședințe, în prezidii, tronezi plin de putere, și cum ieși pe stradă, simți cum te ia vîntul, ești un biet... anonim, pe care nimeni nu-l bagă în seamă, ca pe un fluture invizibil...

ROMANIȚA (intră în fugă) : Mamă, mamă ! A venit Lucian ! A oprit mașina... Nu-l vezi ? Hai, mamă... (Iese în întîmpinarea lui Lucian.)

MARGHIOALA : Doamne, băiatul meu a încăruntit !

(Intră Lucian. Ține în mînă un geamantănaș. Îl lasă jos. O îmbrățișează.)

LUCIAN : Mamă, ce frumoasă ești !

VIANA (intră, împingînd căruciorul în care se află Cristofor) : Azi am cîștigat biștari babani, moșulică a fost în formă...

LIANA (intră ; lui Țiclete, arătîndu-l pe Lucian) : Dar cine e boierul ? Nu mi-luiești un orb sărman, boierule ?

ROMANIȚA : Terminați cu circul, e Lucian...

VIANA : Domnul doftor de la Roma ? Ah, ce pute ăsta ! (Îl arată pe Cristofor.) ...Mai dă cu parfum, tu !... (Liana îl dă cu parfum pe orb.)

CRISTOFOR : Lucian ! Doctore ! (Se aruncă jos din cărucior. Pleacă în genunchi spre Lucian.) Doctore, te rog în genunchi, internează-mă într-un spital... Taie-mă, operează-mă, dă-mi orice medicamente, orice, numai nu mă lăsa singur !... Toți fug de mine, fiindcă put ! Nu mă țin în spitale, mă trimit acasă ca să mor... Și fetele astea...

VIANA : Noi te mai distrăm, bre...

CRISTOFOR (i-a prins cu mîinile genunchii lui Lucian) : Toți vor să nu mă mai vadă ! Toți vor să nu mă mai audă cum urlu ! Cum îmi pun pătura în cap și rănesc de durere... Carnea mea e o rană pe mine, sînt un butoi plin cu puroaie... Tot cît sînt sînt o bubă ! Mă doare, băiete... totul... Și mi-e frig. Fac foc în camera de nădușec pereții, și eu mor de frig. A intrat gerul morții în mine, și ei s-au săturat de durerea mea, s-au scîrbit de mine... Și eu m-am scîrbit de mine, de toate, îmi crapă capul !... Omoară-mă, dar nu mă mai lăsa singur cu moartea din mine... Semnez orice, că poți să-ncerci orice medicamente pe mine, orice otravă, ca pe un ciine, să mă tai în o mie de bucăți... Și-așa nu mai sînt bun de nimic și știu că n-o să mai trăiesc... Dar nu mai pot suporta atîtea chinuri... Îmi plesnesc mințile !... Și ei... ei... Pînă și copiii fug de mine, pînă și nepoții mei... Cînd îi chem la mine... Cînd îi sărut pe frunte... ca și cum ar'fi ultimul meu sărut... fug de mine ca de dracu' ! Doamne, greu e să fii bătrîn, oriunde... deși nu știu prin alte părți ce se-ntîmplă cu bătrîinii...

ȚICLETE : În alte părți, bătrîinii sînt mîncăți de vii... (Ride și iese.)

CRISTOFOR : Pielea mea rece și jilavă îi îngrozește pe nepoții mei... Fug ca de diavol, doctore... Ajută-mă, sau omoară-mă, omoară-mă, omoară-mă ca pe un ciine !

ACTUL al II-lea

IONEL : Ce temperatură are ?

MITRU : Cine ?

IONEL : Aristotel.

MITRU : Vierul ? E în revenire de formă.

IONEL : Vezi, că pe el ne bazăm... Ce rație i-ai dat azi ?...

MITRU : Mobilizatoare.

AURELIAN (*intră*) : Purceii aduși săptămîna trecută din Anglia au o ușoară neliniște...

MITRU : Să n-aibă cumva limbrici.

IONEL (*lui Aurelian*) : Ești doctor, fă-i să se simtă bine...

(*Intră Marghioala.*)

MITRU : Eu zic să le pun o muzică la casetofon, să le tihnească masa... (*Marghioala ride.*) Nu-i de ris, așa am pățit și data trecută... Și pînă nu le-am pus melodii cu ăia patru... cu bitlișii... Că erau obișnuiți cu muzică englezască... Le dăm și lături, e drept... Pardon, nu le mai dăm lături, le dăm proetine...

IONEL (*lui Aurelian*) : Vezi care-i situația... Și să se mai spele pe mâini îngrijitoarele alea cînd intră la purcei, c-ar putea să-i infecteze cu microbi și viruși... Greu le intră oamenilor în cap că fără igienă nu se pot crește mii de porci... (*Aurelian iese.*) Nu putem asigura exportul dacă nu terminăm cu debandada...

MITRU (*Marghioalei*) : Ah, ce bine-mi pare că nevastă-mea îmbătrînește... (*Ionel pleacă în urma lui Aurelian.*)

MARGHIOALA : De ce ?

MITRU : Nu vezi... tot ce e bun aici, se vinde la export... Vinul, (ficiații de giscă, carnea de porc... Mîine-poimiine mi te trezești c-o lege care spune că toate femeile frumoase trebuie date la export... (*Se apropie Lucian.*)

MARGHIOALA : Cum ai dormit, copile ?

LUCIAN : Aburit. (*Mitru iese.*) Ca după meciurile de fotbal cu cei de la școala hortiviticolă din Turda... Și cînd m-am trezit, privind tavanul, lustra, aceeași... mi-am amintit de poezia ce ne-ai recitat-o de „Ziua recoltei“, cînd direcțiunea liceului v-a invitat pe vreo cinci-șase actori de la teatru... Am reținut-o poate fiindcă... mă rog, ale lor erau pline cu porumb... versurile, vreau să spun, cu sfeclă, cu vagoane de cartofi livrate peste plan... „Medeea“ — se numea... Am citit în dicționar ce era, acasă... O mai știi ?

MARGHIOALA : Nu știu...

LUCIAN (*recită alb*) :

„Pentru iubire, ea își trădă părinții
Frații și țara.

Pentru iubire, ea pierdu cerul,
Sub care se născuse, pămîntul,
Pe care crescuse, totul.

Plecă pe mare cu preafrumosul ei
Mire

Și născu o casă de copii.

Și cînd își pierdu iubirea

Dădu foc lumii

Își omori odraslele

Nimic să nu mai rămînă

Ca înainte

În ticăloasa Grecie“.

IONEL (*intră furios, urmat de Mitru*) :

Să-i ia dracu' ! Arde-i c-o amendă
zdravănă, să țină minte ! (*Apare și
Aurelian.*) Joacă biza ! (*Iese.*)

MARGHIOALA : Cine ?

MITRU : Niște proaste de îngrijitoare. Ele joacă biza și purceaua fată... Pardon, scroafa. Și eu le-am spus și cînd e ora de liniște a... să tacă, să nu le tulbure siesta...

IONEL (*revine*) : Rizi, Mitre ?

MITRU : Rid, tovarășe director. Că sint și eu prost. Dar am să mă amendez în primul rînd pe mine.

IONEL (*lui Lucian*) : Dragul meu, avem pretenții să concurăm pe piața mondială cu țări mari producătoare de carne de porcine... Și noi lucrăm nu cu specialiști...

MITRU : Cu țărani.

IONEL : Cu țărani, cu țigani, cu ce dă Dumnezeu !

ȚICLETE (*intră*) : Cu hoți, cu hoațe care duc acasă cum pot ingrășămintele combinate... Și n-au nici o noțiune de igienă... Cred că de sint porci, nu pot crăpa...

MITRU : Și cînd le spun : „Liniște ! Fată purceaua Caterina de...“ rid ! Țărani, țigani, hoți și hoațe... Fără nivel științific !

IONEL : Ieși !

MITRU : Mă duc. (*Ieșind, lui Lucian.*) Dar ce e grozav... vierii noștri cei mai de soi și scroafele cele mai... competitive, vorba lui Țiclete, au niște nume !... Domnul doctor i-a botezat : Ulise ! Platon ! (*Ionel se duce spre el.*) Am ieșit.

AURELIAN : Adevărul este că noi sîntem un popor care ne-am păstrat umorul...

ȚICLETE : Da, da, umor mai avem, deștul de mult... Bunăoară eu, dacă n-aveam umor, crăpam de mult ! Aveam dureri fioroase și o stare de imobilitate aproape totală ! Cristofor e un dulce copil. Am trăit la Cluj, unde dacă se află ceva din plin pe piață,

reumatism se numește! Condiții minunate mai sînt și pentru boli de inimă și infarct, dar clima este ideală pentru cutra de reumă... Aproape eram paralizat... Dar eu m-am vindecat cu vitamina C și cu cel puțin pe zi zece minute de ris! (*Rîde.*)

AURELIAN : Vitamina C, în doze masive... e cea mai bună terapie a insuficienței glandelor suprarenale și a sistemului endocrin... Rîsul înlătură stările de stress! Asta-i cheia minunii...

MARGHIOALA : Și voința, drăguță, voința lui de a infringe imposibilul... (*Intră Romanița.*)

AURELIAN : Nu chiar imposibilul, ci unele situații-limită...

IONEL (*lui Lucian*) : Voință pe care mai că-ta n-o mai are...

ROMANIȚA (*lui Lucian*) : I-am spus, acolo o să aibă zilnic rufe curate...

(*Țiclete iese.*)

MARGHIOALA : Nu sînt bolnavă, să mă schimb în fiecare zi...

ROMANIȚA : O să ți se aducă mîncarea în cameră.

MARGHIOALA : Pot să mi-o gătesc singură.

ROMANIȚA : O să ai liniște...

MARGHIOALA : Da, liniștea de la spitalul de nebuni. (*Lui Lucian.*) Dacă-ți tragi galoșul după tine și-l iei drept cățel, poți să trăiești o sută de ani ca un om sănătos.

IONEL : Ieri dimineață ai spus că ți-a dispărut cățelul...

MARGHIOALA : Și aseară mi-au spart oglinda din dormitor...

ROMANIȚA : Întîmplări cărora le dai niște proporții... Zău, mamă, toată lumea îți vrea binele.

MARGHIOALA : Binele și biserica mă-si! (*Iese.*)

AURELIAN (*lui Lucian*) : Adevărul e... asta e cel puțin părerea mea... că mama dumitale se crede urmărită, amenințată... Și poate și este, nu zic nu... Vede la orice pas violența luînd adevărata sa înfățișare, a morții...

ROMANIȚA : Dar noi n-avem nici o vină!

AURELIAN : Desigur... Totul a pornit de la un accident, sau... Au murit soții Chivescu și...

IONEL : De-atunci e numai nervi, aude peste tot și vede peste tot numai dușmani... Chiar și eu îi par un...

ROMANIȚA : Și i-am recomandat să se ducă o vreme la Predeal, ori în altă parte, la munte... Strigă mereu, se revoltă...

AURELIAN (*lui Lucian*) : Veșnica problemă... revolta și opresiunea... Dar ele există și trebuie să trăiești cu ele...

MARGHIOALA (*intră*) : Nu-i mai împuțai capul băiatului cu prostii. Cît mă ajutați voi! (*Romaniței.*) Tu ce faci pentru mine, în afară de faptul că te uiți și pentru mine în oglindă?

ROMANIȚA : Vai, mamă, am impresia că...

MARGHIOALA : ...mi s-a scurtat memoria, hai? Nu, îmi aduc aminte de tine cum te pișai în pat și la șase ani...

IONEL : Vorbești prostii!

MARGHIOALA : Nu, vreau să vadă că am memoria întregă. (*Romanița iese. Lui Ionel.*) Și tu?... O, tu oferi lumii munca ta... Crescătorii de porci... Ea o să-ți poarte numele... Cînd o să fii oale și ulcele, pe frontispiciul combinatului de porcine va străluci: Ionel... Tu dai nume realității, tu faci istoria, tu dai nume istoriei, tu ești istoria creșterii acestei porcării...

IONEL (*lui Lucian*) : Așa-și bate mereu joc de mine și de toate...

MARGHIOALA : Cine se bucură de viață numai cu gîtul și cu burta și cu plăcerile pielii încălzite de piele 'e un fericit... Dar totul să fie numai atît?... (*Rîde.*) Nu, pentru el mai este și Căterina de Medici...

IONEL (*lui Lucian*) : Vezi și tu că e...

MARGHIOALA : Cum sînt? Șuie? Omul dă cu piatra în porc — și porcul fuge; sau în geam, și geamul se sparge; sau în Dumnezeu — și Dumnezeul din icoane chiorăște; sau în apă!... Și el vede cum zboară piatra și ce efect produce izbitura ei, și astfel el începe să înțeleagă nu doar cum o piatră strivește capul șarpelui, sau face țândări un ulcior pus pe prispă, ci înțelege, Ionel al meu, cum acționează lucrurile... (*Rîde.*) Și dacă eu n-am stare, și dacă ele își schimbă stările, ulciorul, Dumnezeul, atunci îți dai seama, Luciene, ce pricepe bărbatul meu cu mare uimire? Că, domnule dragă, ce putere de șoc, ce forță de acțiune au atunci animalele, un cîine asmuțit întoarce turma de oi, da, da... și mai ales ce putere grozavă au atunci oamenii, cum acționează ei asupra pietrelor, porcilor, ulcioarelor, asupra lui Dumnezeu, a oamenilor, asupra lumii!... El a descoperit acest secret și nu-i mai este frică de nimeni, nici rușine... și crede că el este buricul buricului...

IONEL : Poftim, zilnic face asemenea... isterii... Se mai satură omul și de găluște cu prune, și de fragi!

MARGHIOALA : Noi sîntem sub porci, nu sub vremi, așa vrei tu... (*Strigă.*) Covrigel! Ah, piuiule, unde-ai fost? (*Intră Gelu, cu un cățel în brațe.*) Covrigel! M-ai făcut să plîng toată noaptea. (*La cățelul în brațe și iese.*)

IONEL : Vine fiu-său de la Roma, și ea nu doarme toată noaptea din cauza lui Covrigel ! Gelule, unde l-ai găsit ?
GELU : Conașule, am citit azi-dimineață în ziar că doamna și-a pierdut cățelul...

IONEL : Bine, bine, dar cum l-ai găsit ?
GELU : Eu știu unde să caut, coane Ionele. Am mînă bună, rodată, bre ! (*Intră Romanița.*) Cățelul fiicei dumneavoastră nu eu l-am găsit de șapte ori ? Ce nu face omul pentru un bănuț ? (*Intră Țiclete*) Bine de dumnea-lui că n-are ciini !

ȚICLETE : N-ai javre, n-ai pureci. Dar ce ești, bre, așa de tatuat pe brațe ? De ce atîtea capete de femei pe bicepsii tăi ?

GELU : Coane, e simplu : în caz de intru într-o bătaie și-mi taie cineva mîna, să mi-o pot recunoaște...

IONEL (*îi dă niște bani lui Gelu*) : Mulțumesc...

GELU : Cu plăcere, și-altă dată... (*Iese.*)
IONEL (*lui Lucian*) : Pofitim, s-a găsit cățelușul... Și ce cap ! Și cine era capul răutăților, cine a dat cu piatra în Dumnezeu, de l-a chiorît ?... Eu ! Am mai consultat și eu niște medici... Caz tipic de delir de persecuție ! Este în stare să nu doarmă o săptămînă, să tune și să fulgere, să-și ruineze sănătatea, să se distrugă, ca să triumfe, cîștigînd ceva derizoriu !... Așa-și apără ea onoarea, drepturile !

AURELIAN : Toate au o cauză... Și din ziua cînd soții Chivescu... de-atunci s-a agravat povestea... Evident, e urmărită... Dînsa își vede de treburi, dar se simte 'vînată... Și este. Covrigel, mă rog... Gelu e cunoscut ca hoț de căței... Dar ciinele ciobănesc, a fost otrăvit ! Cabanei unde-i plăcea mamei dumneavoastră să meargă duminica... i s-a dat foc ! Sint prea multe coincidențe ! Poți înnebuni ! Dînsa își dă seama că e pîndită, dar nu știe de către cine... Și Țiclete rîde !

ȚICLETE : De fapt, toți rîdem.

AURELIAN : Părerea mea este că... i se vrea moartea... Dar de către cine, și pentru ce, nimeni nu știe !

ȚICLETE : Lucian nu crede în baliverne...

LUCIAN : Nu-i așa... Cunoscut un caz asemănător... Mergînd spre Milano, o mașină s-a răsturnat, s-a aprins... Ani de zile persoana care a văzut scena a fost urmărită din umbră de către cei care pusese la cale accidentul... Fără ca persoana... să știe că e urmărită... Și într-o primăvară, mergînd pe același drum, persoana a văzut în oglinda retrovizoare că e urmărită... Și că i se pregătea aceeași... Era o curbă unde o greșeală de pilotaj era fatală, dacă

ei te izbeau din spate nici măcar prea tare... Dar și el putea să-i omoare, frînînd brusc și...

ȚICLETE : Și i-a omorît ?

LUCIAN : De-i curăța, nu mai afla nici-odată de ce i-au ucis ei pe cei doi soți din Milano...

AURELIAN : Spera să-i bage la pîrnaie pe asasini și să afle enigma... Dar sperînd, l-au aruncat și pe el în prăpastie !

LUCIAN : Nu.

ȚICLETE : Și ?

LUCIAN : Povestea e mai lungă, poate o să v-o spun altă dată... Important e acum altceva : că și în acel caz, și în cazul cu mama și cu... martorul era implicat într-o afacere de care era străin !

ȚICLETE (*lui Lucian*) : Tu erai martorul ?

AURELIAN : Ce contează ?

ȚICLETE : Ei, voiam și eu să știu cum e prin Italia, ce-i cu Mafia... 'Acolo se citește multă literatură pornografică ? Dar Dante mai e la modă ?

LUCIAN : Toată lumea e încîntată de el, fără să-l citească... Dar important nu e să vezi un film, bunăoară de Fellini, ci să ai o părere despre el...

(*Intră Marian.*)

ȚICLETE : Ca la noi, bre ! Geanta latină ! Dar oamenii sint fericiți acolo, bre ? Că asta-i întrebarea !... Ce idei au ei despre fericire, despre patrie, despre Dumnezeu ?

LUCIAN : Idei — ce minunat ! Dar idei grozave are toată lumea. Patria ? Patria este limba în care te rogi lui Dumnezeu, în care înjuri, în care vorbești cu tine însuși...

MARIAN : Se poartă... de secole, și un soi de... Uite, Schopenhauer zicea că disprețuiește națiunea germană din cauza prostiei ei...

ȚICLETE (*soptîndu-i*) : Nu te-a întrebat nimeni...

MARIAN : Nietzsche, pentru a scăpa de oroarea de a fi german, își găsea strămoși polonezi...

IONEL (*lui Marian*) : Țiclete i-a pus lui Lucian întrebarea, ca să vadă de mai ține cu țara noastră...

MARIAN : De ce să nu țină ? Eu voiam să spun... Byron insultă Anglia, Turgheniev, Rusia, spunînd că nu poate trăi decît în Germania...

ȚICLETE : Pentru că scriitorii, domnul meu, cred că ei trebuie să submineze ordinea unei țări... Și că dacă laudă, devin suspecti... Cunoscut problema, ca artist, de cînd mă blamau pentru picturile mele...

MARIAN : Dar Eminescu ?

ȚICLETE : Să lăsăm ! Cînd eu pictam haturi înfrățite, alții rideau și se cre-

deau persecutați... Află că mă pricep la creatori și artiști... Cum unul pare persecutat, cum are geniu !

MARGHIOALA (*intrînd*): Bine că tu n-ai fost persecutat niciodată ! (*Lui Lucian.*) Vezi că-i în stare să te provoace... dacă nu ți-ai vîndut țara, frații... Și te pictează la Securitate !

ȚICLETE : Ce să-l mai pictez ? Fugind de la noi, s-a pictat singur... (*Rîde.*) Ah, domnule Lucian, pe vremuri mai turmam și eu... de nevoie, bre !... Dar acum cine mai are nevoie de mine ? Și cum să te vorbesc de rău ?... M-ar bate Cel de sus... Am auzit că ți-a murit băiatul !... Dumnezeu să-l ierte.

ROMANIȚA (*intră*): Poftiți, e gata masa !

(*Toți se îndreaptă spre intrarea în locuința lui Ionel.*)

MARGHIOALA (*lui Ionel*): Să nu-mi spurci patul...

IONEL : Ești bătrînă, muiere, ce tot bogănești despre patul sfînt al căsniciei ? ! Nu te uiți în oglindă ? (*Îi întinde o oglindă scoasă din buzunar.*) Privește-te ! Numai piele și zbîrcituri ! Te-am luat mai bătrînă decît mine, lasă-mă să mai respir și să mă mai bucur și eu de viață, cît mai pot...

MARGHIOALA : Eu te-am oropsit, cu fundul meu ? Și-acuma sînt grasă ca o bașaldă ? Nu sînt ! Vrei o puicuță, vulpe ! Dar o să ți-o jumoale alții, o s-o-mparți cu alții.

IONEL : Decît să mînc singur fasole bătută, mai bine împart puil cu alții...

MARGHIOALA : Mă crezi o obială, de mă lași ? Fără nici un farmec (*surîde*), fără farmece, fără nici o putere ? O moartă ? Un strigoi ?

IONEL : Da, da, al unor zile nebune de altădată... (*O privește în ochi. Rece.*) O criminală ai fost toată viața ! !

MARGHIOALA : Tot ce-am făcut a fost din dragoste pentru tine, Ionele.

IONEL : Din stricăciunea sîngelui și a minții tale.

MARGHIOALA : Stricăciunea venea din dragoste pentru tine, Ionele.

IONEL : O să mă spinteci și pe mine cu satirul ? Acuma ?

MARGHIOALA : Niciodată ! Te las în viață, să mă porți în suflet, ca pe o groază, ca pe o pedeapsă a lui Dumnezeu... O, nu ! Mint ! Nu te blestem ! Te iubesc, Ionele... (*Îi cade în genunchi*). Tu n-ai nici o vină. 'Afurisitul de primar a pus ochii pe tine pentru țirfa de fie-sa... stricată... Sau mă înșel ? Mă înșel !

IONEL : Ridică-te, tu, vrei să ne vadă cineva ?

MARGHIOALA (*ridicîndu-se*): E o femeie curată, sfîntă, plină de dragoste,

nedată la rele... (*surîde*) nelumită... nepreamulțumită... S-a aprins carnea pe ea, întîlnindu-te. Ea e de vină, nu tu, ea te vrea. Și-o înțeleg. Și-a pierdut mințile, cum mi le-am pierdut eu cînd te-am întîlnit. Taur nebun ce ești... (*Rîde.*) Iubitul meu, nu mă părăsi...

IONEL : Ești penibilă... Acum vrei să pari neînfricată, acum te lingușești... Prețul asta e un semn al curajului tău, că te tîrăști și în genunchi ca să rămii cu mine... dar e și un semn al unui curaj smintit: căci mă faci să înțeleg că nu vei cunoaște mila, de te las...

(*Gelu apare. Se ascunde într-un tufiș.*)

MARGHIOALA : Nici milă, nici îndurare.

IONEL : O s-ajungi pe mina organelor de miliție.

MARGHIOALA : Dacă n-o să mai fiu cu... pot ajunge oriunde...

IONEL : Ești șuie ! Nimeni nu te mai iubește, nimeni nu mai ține la tine... Lucian mîine-poimîine se cară... Singură, părăsită...

MARGHIOALA : Cel părăsit și sârman nu se mai are decît pe sine. Dar mie mi-e de-ajuns ! Mai am un prieten, mă mai am pe mine, ura mea întreagă...

(*Apare Romanița. Stă nevăzută de ei, nu se apropie.*)

IONEL : Nebunia... Mai bine te-ai mai răcori la un sanatoriu... Nu ți-e teamă de pedeapsă ?

MARGHIOALA : Nu mi-a fost nici cînd te-am scăpat pe ține de la moarte.

IONEL : Legile sînt pe tine cît capra !...

MARGHIOALA : Mai grea pedeapsă decît cea pe care mi-o dau singură nu există.

IONEL : Nu ți-o da.

MARGHIOALA : Nu pot.

IONEL : Și care este ?... Moartea ?... A cui ?

MARGHIOALA : Vei vedea.

IONEL : Te lauzi. Vrei să mă șantajezi ?... Că te vei sinucide ?...

MARGHIOALA : N-o să-ți fac plăcerea asta.

ROMANIȚA : Hei, mamă, tată... Nu veniți la masă ?... (*Intră în casă.*)

GELU (*cu o sabie în mînă*): Cu Dumnezeu înainte !

MITRU (*intră, îl vede*): Conașule !

GELU : Da, taică.

MITRU : Ce-i cu sabia aia ?

GELU : E a lui Napoleon, lua-m-ar dracu'... Vreau s-o vînd tovarășului director... Eu ce să fac cu ditamai iataganul ?

MITRU : De unde-o ai ?

GELU : Moștenire de la tata. Și tata, de la tata lui tata. Al bătrîn a furat-o și

el din vreun război. Pune mâna pe ea :
aur curat.

MITRU : Taie ?

GELU : Brici.

MITRU : Atunci mi-o lași mie, să tai cu
ea niște varză la rațe...

GELU : Varză, conașule ? Niet !

MITRU : Atunci mă fac al dracului... și-ți
ghicesc în palmă de ce-ai venit aici.

GELU : Matala, bre, ghicitor ?! Mor de
ris.

MITRU : N-aș crede. Ai venit să-l furi
pe Covrigel.

GELU : Să fiu al mamei dacă...

MITRU : L-ai șutit și-alatăieri seară...
Pe-al Romaniței de șapte ori...

GELU : De șase, bre.

MITRU : De șapte. Furi cîini de rasă...
Că lumea s-a prostit, nu mai are du-
lăi pe lîngă casă... Aștepți anunțul în
ziar.

GELU : „Pierdut cîine rasă... imaticu-
lat... numărul... Ofer recompensă...”
Da, coane — și mă prezint la propri-
etar cu patrupedul. M-ai prins. Îți dau
sabia ! (*Se laudă oprindu-se o mașină.*)
Aoleo ! Primarule, la asta i-am furat
de șaispe ori javra...

SORIANU (*intră urmat de Cleopatra*) :
Vreau să vorbesc cu directorul de la
porci.

MITRU : Face duș, că vrea să minînce.

SORIANU : Să nu mai faci duș. Dar asta
de ce umblă cu sabia în mînă ?

MITRU : Îi caută o teacă.

SORIANU : Bagă sabia în teacă !

GELU : Să vedeți...

SORIANU : Gura ! Bagă sabia !

GELU : Dar n-am unde !

SORIANU : Caută ! Marș ! Nu sta cu ea
în mînă, umblă... Caută ! (*Gelu iese.*)
Și tu, caută-l pe...

MITRU : Îl caut. Dar... păcat că n-ați
privit sabia... Era a lui Napoleon...
(*Iese.*)

CLEOPATRA : Ce-a spus ?

SORIANU : Nu știu, nu eram atent. Mai
bine cîntă-mi tu ceva din „Traviata”...
Eu mor după „Traviata”... (*Ea începe
să cînte.*) Parcă ceva cu Napoleon ?!...
(*Ea cîntă.*) Dar Napoleon avea sabie,
nu se trecuse la revolver ?!... (*Ea cîn-
tă.*) Să-mi notez. Să se cerceteze. Și
dacă era a lui... o s-o luăm pentru
muzeul municipal. Patrimoniu. (*Ea
cîntă.*) Ah, ce voce !

CLEOPATRA : Dragul meu, sînt fericită !

SORIANU : Dar ce te-a apucat ?

CLEOPATRA : Vom avea un bebeluș !

SORIANU : Noi ?

CLEOPATRA : Împreună.

SORIANU : Drept cine mă iei ? Eu mă
simt incapabil să concep așa ceva.

CLEOPATRA : Dar e gata conceput...

SORIANU : Nu mă supraestima ! Mă
crezi capabil de-o asemenea perfor-

manță ? Îmi fac autocritica, nu sînt eu
omul acela putincios.

CLEOPATRA : Dar numai pe tine te-am
iubit !

SORIANU : Eu nu sînt capabil să te las
gravidă, oricît m-ai iubi ! Eu am alte
sarcini. (*Apar Ionel și Mitru.*) Direc-
tore, am niște oaspeți de la centru...

MITRU : Am înțeles. (*Iese.*)

SORIANU : Ce-ai înțeles, tovarășe ?

IONEL : Lăsați... se pricepe... De lapte.

SORIANU (*iesînd, urmat de Cleopatra
și Ionel*) : În altă ordine de idei, am
auzit ceva de-o sabie a lui...

IONEL : A cui ?!

CLEOPATRA : A lui Damocles...

SORIANU : Taci, tu, mucles ! A lui Na-
poleon... Cred că pentru patrimoniu ar
fi binevenită... (*Ies.*)

AURELIAN (*vine din casă, urmat de Lu-
cian*) : În toamna asta am aflat un
lucru uimitor... Că un șanț... mai exact,
un tranșeu... ca să devină una cu pămîntul...
Da, da, trebuie să treacă o
sută de ani ! Amintirile pămîntului
sînt formidabile.

LUCIAN : Dar ale omului ? (*Intră Ți-
clete.*)

AURELIAN : Omul ?... Dacă n-ar fi vor-
bele mari... Științific, apă și niște ele-
mente chimice... Da, cu o precizare :
că în structura omului există toate
acele elemente care compun stelele...
Să fie omul o stea luminoasă, vie ?
(*Intră Marian și Romanița.*)

ȚICLETE : Da, numai că de pui doi oa-
meni alături, iese o dandana... Încep
certurile, apoi legile, crimele, apoi
pedepsele... Și mai vine și un imbecil
de artist !... — noroc că eu nu sînt
artist !... care crede că e purtătorul u-
nui mesaj, că e deținătorul adevăru-
lui... O iluzie ! Oamenii sînt niște ca-
nibali, în orice secol în care trăiesc...

ROMANIȚA : Mariane, pronunță-te...

MARIAN : În capitolul despre canibali,
Montaigne... arată cum o lume fără
canoane, fără legi, fără dogme... Nu-mi
aduc aminte exact citatul...

ȚICLETE : ...fără hașcemeuri...

MARIAN : O societate fără judecători,
deci fără justiție, fără...

ȚICLETE : ...miliție...

MARIAN : ...da, fără poliție, trăiește în
justiție, în libertate, în egalitate, în
fraternitate...

ȚICLETE : Fiindcă n-aveau conștiință,
bre !

ROMANIȚA : Nene, dar nu e de ris...
Marian a studiat...

MARIAN : Montaigne...

ȚICLETE : O lume condusă de instincte,
bre, niște animale, niște insecte... A-

veau ei legile lor, bandiții, ca Mafia ! Este ? Mafioții nu sînt cei care nu respectă legile ?... ci doar hașcemeurile lor ?... (Romanitei.) Crezi c-am băut prea mult ? N-am băut mult, dar m-am pilit repede... (Ride.) Raiul așa era, fără legi, fără notari, primari, medici veterinari, portari, porcari, pictori aruncați la coș... Dar ce mai spune, dragă, Montaigne ?

ROMANIȚA : Hai, puiele. (Îl ia de mînă pe Marian și pleacă.)

AURELIAN : În acele lumi liniștite, totul a fost bine pînă în ziua cînd cineva a deschis o cutie... (Suride.) Desigur, a Pandorei !

ȚICLETE : Și-a ieșit conștiința, știința... Și ce mai canibali grozavi ne-am făcut, bre, oameni buni ! (Ride cu hohote și iese.) Conștiința, esența spiritală a omului... (A ieșit.)

LUCIAN : Ce se-ntîmplă cu mama ?

AURELIAN : Cred că ea a deschis această cutie...!sau, cum să spun... Nimănui nu-i place să știe că există un ochi care-l privește mereu... Dînsa e acest ochi... Un ochi de fosfor, care și noaptea vede și nu-i lasă... (Apare Marghioala.) Știați că la restaurantul „Belvedere” clienții nu sînt lăsați să se plictisească la masă în așteptarea chelnerului ? Primarul a făcut să le fie pusă la dispoziție o sală de așteptare frumos mobilată...

MARGHIOALA : Nu ține, veterinare, tu nu spui bancuri decît cînd vrei să ieși dintr-o încurcătură... Mă birfeai ? După o anumită vîrstă, bărbații devin bătrîni înțelepți, iar femeile bătrîne nebune... În felul ăsta sînt puși pe o linie moartă... (Aurelian dă să plece.) Pleci ? (A apărut Țiclete.)

AURELIAN : E tîrziu... Și-am băut destul...

ȚICLETE : Tu cînd te-mbeți, te-mbeți pentru a te confesa... eu, pentru a uita... (Îl ia de umeri.) Tu ești optimist, eu sînt nihilist... (Ies.)

MARGHIOALA : Nu mi-ai povestit de Ștefăniță... A murit de leucemie... Dar...

LUCIAN : Era într-o zi cu soare, toți vecinii își săpau grădinile vilelor lor... Mă mutasem de la Roma de trei ani, eram lângă Hamburg... Toți știau că mi-a murit copilul, unul n-a venit să-mi spună un cuvînt... Fiecare își vedea de treburile lui, fiecare cu casa lui, cu averea lui, cu morții lui... L-am întins pe o masă... și l-am spălat, împreună cu Teofil... Mi-am spălat fiul mort, cu săpun, l-am bărbierit, ajutat de celălalt copil al meu... L-am tuns. L-am privit : zîmbetul lui murise, cuvintele lui se șterseseră din gura lui... Și pe fereastră, văzîndu-mi vecinii

cum își tundeau iarba grădinii m-am simțit îngrozitor de singur, străin... Făcusem bani, cîștigam bine, mă prețuiam, mă înțelegeam bine cu ei, dar unul nu mi-a sunat la ușă să-mi spună : „domnule doctor, îmi pare rău...” Nici priveghi, nici femei care să jelească, nici vorbă de lacrimi... O lume fără de lacrimi... Nimic, nimic, liniște, singurătate, ca și cum nu se întîmplase nimic... O, mai bine într-un sat, să bei țuică, să nu crăpi de bogat, dar să-ți dea cineva „bună ziua”, cînd îți moare un copil în casă... L-am îmbrățiat, l-am șters cu prosoape curate, l-am îmbrăcat, i-am pus cravata roșie pe care i-o făcuse cadou o fată, de ziua lui... Și-am chemat la telefon Crematoriul. Și acum e doar cenușă, aici, în urnă... (Deschide geamantănașul lăsat pe prispa casei.) L-am adus, un pumn de cenușă... Vreau să-l înmormîntez în pămîntul pe care s-a născut, acasă... Da, desigur, vecinii mei nu erau oameni răi, dar aveau obiceiurile lor... A doua zi am găsit în cutia poștală zeci de scrisori de condoleanțe, fiecare îmi trimisese una...

MARGHIOALA : Tu legi vina fugii tale din țară de moartea băiatului... Nu, nu-i o pedeapsă a cerului, Ștefăniță de avea moartea în el, boala, și aici se ducea... Dar atunci totul ți s-ar fi părut cumva firesc... Așa, crezi că trădarea pămîntului... te-a pedepsit... Nu-i adevărat.

LUCIAN : Știu. Și totuși...

MARGHIOALA : Asta e... acest totuși... cu toate că medicii de-acolo te-au ajutat cît au putut...

LUCIAN : Am plecat atunci... pentru copii... Să aibă ce eu n-am avut niciodată, să poată călători. N-am vorbit prostii despre cei rămași acasă, m-am dus acolo doar cu băieții mei...

MARGHIOALA : Ce să-ți spun ? Să-ți păstrezi firea ?

LUCIAN : Moartea suedezului — cum îi spuneam lui Ștefăniță, că era blond... — m-a îmbătrînit c-o mie de ani... Cum îmbătrînise și el, de-atîtea medicamente, cum chelise... de-atîtea raze... Era ca un moș... Și-nțelegea neputința medicinei... înțelegea și trăia imposibilul... A murit mai bătrîn ca mine, mai înțelept, mîngîindu-mă pe răc, simțînd că eu ratasem totul, fericirea... și că el, plecînd, el, Ștefăniță, ca un tată al meu, mă lăsa în singurătate, într-o grea singurătate... Și el a zis să-i duc cenușa în țară, s-o îngrop în grădina bunicilor, sub nuc, lângă riul în care se scăldase... Cenușa lui, sub nuc, cenușa care a mai rămas din el și din visele mele...

ACTUL al III-lea

AURELIAN : Mitru spune c-a auzit un foc de armă !

ȚICLETE : Am vorbit la telefon cu fie-sa : Nu e nici o urmă de glonț... Cred că s-a speriat de vreo mașină și-a alunecat în ripă... Doar n-o fi încercat să se arunce ?... (Rîde.) N-avea nici o șansă, din locul ăla, decît să-și frîngă cîteva coaste... Ce motiv ar fi avut ? C-a plecat Lucian din nou în Zapadni Europe ? Era de așteptat... Omul și-a făcut numărul fiului risipitor, dar dolarii sînt dolari ! Ce gînd s-o fi împins ?...

AURELIAN : Absența a ceva care să dea sens vieții...

ȚICLETE : Dragul meu, eu trăiesc fără sens de cînd nu-mi mai cumpără nimeni tablouri !... Și ? Fără busolă nu se poate naviga ? Mă iertați, conte... Ei, toate o să intre în normal... Viana și Liana au dus căruciorul lui Cristofor la parcare... Acolo o s-o lase Salvarea, o s-o pună fetele în cărucior și-o s-o aducă acasă... Dar astea sînt în stare într-o zi s-o ducă în tîrg să cerșească biștari cu ea... (Rîde.) N-o să fie așa, n-o să le lase Marghiolița, o să spui... O să le lase, de cumva paralizează...

AURELIAN : Poate, dezintegrarea unei personalități... Însă am auzit că miine îl aduc de la spital și pe Cristofor...

ȚICLETE : Nu-l poate vindeca nici un medicament...

AURELIAN : Prima oară cînd am intrat într-o sală de disecție, am văzut cadavrul unui bătrîn... un cerșetor. Am fost fascinat de unghiile de la picioare, lungi, grele, deformîndu-i degetele, ca niște copite... Avusese acel ins, bind — căci fusese cam bețivan — o voluptate a autodistrugerii... Se simțise mereu un număr anonim ? — mi-am zis. Pînă atunci am crezut că bolile vin din afara noastră... Dar de la acel cerșetor m-am întreprat ce diavol și îndeamnă pe oameni să se autodistrugă ?

ȚICLETE : Mitru bănuiește c-a tras cineva cu arma ?... Uite-l că vine... Dar ce ne-a povestit Lucian... cu Milano ?... nu ți s-a părut că el era martorul ?... Ți-a spus sfîrșitul acelei întîmplări ?

AURELIAN : Nu, dar ca orice întîmplare, nu poate să aibă decît puține variante de final... Ori că martorul i-a prins pe bandiți și le-a zis : „spuneți totul, totul despre cei ucși în mașină, v-am văzut...”

ȚICLETE : Și află adevărul...

AURELIAN : Și se crede în siguranță... Bandiții fiind învinși !

ȚICLETE : Crede el, dar ei încearcă și...

AURELIAN : Exact. Ori reușesc să-l rădă, dacă el e gîgăuță, ori, dacă nu e gîgăuță, îi aruncă el în prăpastie... În fond, în viață nu există decît două soluții mari și late...

ȚICLETE : Ori tu, ori ei... Totul e să nu te bazezi decît pe tine, pentru a-ți apăra pielea...

AURELIAN : Singura eroare fiind : să crezi c-ai învins... (Suride.)

MITRU (intră) : Se gidilă ca o fată mare și cînd trece peste ea umbra unui bărbat...

ȚICLETE : Cine, bre ?

MITRU : Parcă nu știți ? Nebuna pentru care e toată fierberea asta...

ȚICLETE : Nebune sînt destule. Care dintre ele ?

MITRU : Fecioara... Fata lui tat-său ! Merge cu capul între urechi, nu vede în dreapta, nu vede în stînga, nu dă bună-ziua... Știe 'ce vrea de la domnul director... Și el...

ȚICLETE : În fața fecioarei, nici funcția de director... și nici gloria sa nu-i pot fi de nici un folos... (Rîde.)

MITRU : Și nici nu merge cu dispoziții... Dar să nu vă bată grija, dumnealui nu i-a pierit nechezatul, dacă-i trebuie încă un ham de muiere, la care să tragă... Dacă munca merge, și viața trebuie să meargă. Uite ziarul, am raportat c-am recoltat cartofii, sfecla, c-am cules porumbul... I.A.S.-ul nostru !

ȚICLETE : Și nu s-a cules ?

MITRU : Priviți, domnule pictor. E acolo, pe cîmp, se vede cu ochiul liber.

ȚICLETE : Și de ce-ați mințit ?

MITRU : N-am mințit. Acuma ne-a venit nouă rîndul, ca să raportăm... Ca să se creadă în alte județe că noi muncim și ei stau. Ca să-i mobilizăm. Propagandă, bre. Dar are o hibă chestiunea asta, că nu se poate pune în farfurie, ca fasolea... Vorbeste despre fasole, dar nu mîncîci fasole.

AURELIAN : Deci ați raportat o minciună ?

MITRU : Minciuna, domnule veterinar, e ca muzica... Gîdilă în mod plăcut auzul.

ȚICLETE : Dar se fură la țară, ca în codru.

MITRU : Păi ce să facă bieții țărani, trebuie și ei să mîncîce ceva... Domnule pictor, pînă nu s-o înțelege odată că agricultura n-o fac nici inginerii, nici veterinarii, nici activiștii... O fac țărani ăia de lucrează pămîntul... Dacă lor nu li se dă cît merită, n-o să fie agricultură, nici dacă am importa in-

- gineri, zece pe metru pătrat... Nu spuneți că fură, că vă bate Dumnezeu! Va să zică eu sînt țaranul... Dumneata dai dispoziții și eu răspund de cum se îndeplinesc dispozițiile dumitale... Adică eu n-am nimic sub pălărie?! Dar m-am săturat să lucrez după capul dumitale și să răspund cu capul meu!... Pardon!
- ROMANIȚA (*intră*): Doamne, ce zi!... Bine că... e întreagă... (*Lui Aurelian.*) În două clipe vine și mama... Vreți o cafea? (*Aurelian și Țiclete vor.*) Mitre, bei o cafea?
- MITRU: Mulțumesc, doamnă, nu... Eu beau numai ce-a băut tata...
- ROMANIȚA: Da, da, spune... Ce?
- MITRU: O țuică...
- ROMANIȚA: Am uitat... Hai să mă ajuți...
- MITRU: Știam eu c-o să vă aduceți aminte, doamnă Romanița... Aveți un nume frumos.
- ROMANIȚA: Mama mi l-a dat, dar nu-mi place... Toți colegii, încă din liceu, îmi spuneau... Mușețel! (*Iese urmată de Mitru.*)
- AURELIAN: Vine și Ionel... Sînt convins că de la fata lui Sorianu... Nu prea și-a găsit bine momentul... Se poartă cam nesăbuit...
- ȚICLETE: La I.A.S. treburile îi merg strună...
- AURELIAN: Porcii cresc, porumbul e în cîmp... Măcar toată lumea de la I.A.S. așteaptă semnătura lui pentru 'a putea să înceapă să trăiască... Omenirea e de mii de ani, Țiclete, trăiește de mult...
- ȚICLETE: Și tu nu-l iubești?... Doar nu vrei să-i iei postul?
- AURELIAN: Decît să spui o nerozie, mai bine gîndește-te ce este calul... Definiția calului... (*Iese, s-o ajute pe Romanița.*)
- ȚICLETE: Gîtul calului în virful dealului, ghici ciupercă ce-i?
- IONEL (*intră furios*): Toată dandanaua pleacă de la cretinul de Lucian... Numai pocinoage mi-a adus de cînd îl știu... Și acum, din cauza lui, Romanița și Marian n-o să poată lucra în străinătate, eu... și nevastă-mea bate cîmpii... Fiul risipitor... Adio, mamă!... Adio, viață organizată, adio, adio!... Și astfel el se descoperă liber, ca aerul, ușor, nou... cretinul!
- ȚICLETE: Ești cam palid! De unde vii?
- IONEL: De la nevasta lui Mircea.
- ȚICLETE: Parcă erai mai gras cînd te-ai dus la ea. Nu ți-a dat nimic să mănînci?
- IONEL: Decît ce nu-ngrașă omul. Au sosit... (*Iese. Peste cîteva clipe intră Marghioala, în cărucior, împinsă de Viana și Liana. Marian, Aurelian, Ro-*
- manița, un medic în halat alb, Mitru.*) Bine-ai, venit, draga mea...
- MARGHIOALA (*Romaniței*): Ce faci?
- ROMANIȚA: Deschid fereastra, mamă.
- MARGHIOALA: Bine, bine... Simt un aer amar, care vine din cimitir.
- IONEL: Nu glumi...
- MARGHIOALA: Nu glumesc, e un aer uscat, fără oxigen, fad... Nu simțiți? E un aer care vine din altă lume.
- IONEL: Întotdeauna ți-a plăcut să glumești... Cum o să vină aerul ăsta din... moarte?... Doar n-o aduce el... Să închid fereastra?
- MARGHIOALA: Faci cum vrei, aerul tot vine mereu spre mine...
- ROMANIȚA (*celor de față*): Am făcut niște cafele... poftiți!... Și o țuică... (*Iese. În scenă rămîn doar Marghioala și Ionel.*)
- IONEL: Ce-ai pățit, draga mea? Ai căzut? Cum de-ai ajuns acolo? Parcă plecasei prin combinat... A tras cineva cu vreo armă? Sînt absolut... absolut!... Și de ce ți-ai bătut joc de doctori c-ai văzut un mistreț cu falca de jos din aur?
- MARGHIOALA: Fiindcă așa și era, și cu un ochi în mijlocul frunții, de fosfor, și în părul lui dormeau liliecii... cum dorm scabei în lîna oilor...
- IONEL: Nu mă lua ca pe-un prostănac... Uită unde te afli?
- MARGHIOALA: Unde?
- IONEL: Ești acasă la tine, puîșor.
- MARGHIOALA: Ce ciudat e să te afli la tine în casă și să nu-ți dai seama!
- IONEL: Recunosc, te-am mai supărat, dar... Ai plecat de-acasă și... chiar unde-ai avut loc accidentul în care soții Chivescu... La Piatra Scrisă...
- MARGHIOALA: Trei zile nu va mai ninge...
- IONEL: Te cred, draga mea, doar de cînd te cunosc, n-a fost o singură zi cînd tu să spui că va ploua — și n-a plouat! Sau că n-o să ningă... Și n-a nins! Nu te cred o vrăjitoare, ca unii imbecili, știu doar... presupun... nu?... Ai o sensibilitate mai deosebită...
- ȚICLETE (*intră cu un pahar pentru Ionel*): Și pe mine, cînd se schimbă vremea, mă dor oasele, ceafa, capul...
- MARGHIOALA: Pe mine nu mă dor.
- ȚICLETE: Știu, știu... tu ești „Regina zăpezilor...” aduci zăpezi, ce spui, aia se întîmplă... Bei un pahar?
- IONEL: Nu, te rog... ieși... (*Țiclete iese.*) E măgar, dar e băiat bun. În fond, cînd ai spus tu în '953 că va fi o zăpadă cumplită, a și fost!... Și cînd în...
- MARGHIOALA: Atunci de ce nu crezi în mistrețul cu falca de aur?
- IONEL: Și cu un ochi de fosfor în frunte? Pentru că nu vreau să-ți bați joc de mine.
- MARGHIOALA: Dar eu nu-ți spun ție

că l-am văzut... nici doctorilor... Ci mie ! Am ieșit din bucătărie și-am plecat spre puierniță... Apoi am trecut pe la maternitatea de scroafe... Soarele era alb pe cer, ca o lună, ca un fund de căldare din argint, lucea alburii, ca și cum ar fi fost noaptea... La măcelărie, se tăiau trei vaci slabe. Curgea sîngele în pămînt, negru, ca o leșie, încărcat cu lucernă și cu flori de iarbă moarte, mîncate de străbunicele lor din Elveția, de unde fuseseră aduse... Bălegarul de la porci duhnea groaznic, omorînd orice vietate în pămînt...

IONEL : Știu, dragă, poluează, e plin de acizi... Infectează pinzele freactice, de n-o să mai avem nici apă de băut ! Dar ce pot eu face, sînt prea mic ?!

MARGHIOALA : Am luat-o la dreapta. Lozincile scrise de tine în tinerete cu bidineaua pe gardurile primăriei au putrezit odată cu lemnul... și-au fost arse în cuptoarele de copt mălaiul... În pîriul de gunoaie ce curge de la combinat spre răsărit pluteau șapte lilieci cu aripile retezate cu foarfeca de tuns via.

IONEL : (*începe să se agaseze*) : Și dulăul cu un ochi a început să latre... neputînd el să vadă și să înțeleagă mare brînză din... Mai bine îl luai în lesă pe Covrigel, decît să te lași condusă... prin combinat, pe cîmpuri... de o stîr-pitură înfricoșătoare, de un monstru... Ptiu ! Ptiu ! Să nu-l visez ? (*Suri-de el.*)

MARGHIOALA (*nu-l ia în seamă, ca și cum ar vorbi singură*) : Porcii grohăiau, nouă, sub cuțit, și în visele lor vedeau cum creștea troscotul verde și cum înfloreau cartofii... (*Intră Marian, tiptil.*)

IONEL (*șoptindu-i*) : Vino, au început să înflorească în visele porcilor cartofii...

MARGHIOALA (*parcă ignorîndu-i*) : În stînga, un pavilion de iarnă, al fotografilor. În dreapta, palatul de vară al jucătorilor de șași... Casa culturii era în renovare, i se punea tapet galben... În saloanele Palatului de justiție, tocmai se dădea un bal... (*ride*) al chelnerilor... Dar peste tot nu se vedea țipenie de om ! Casa de cauciuc era închisă — avea relăche !... În Palatul Lîinii, ca și în cel al discului, al congreselor, al televiziunii, al telefoanelor, al microfoanelor, al parfumurilor, al pijamalelor, al electricității, al atomului, al sporturilor, al automobilului...

IONEL : Domnea o atmosferă de lucru !

MARGHIOALA : Consfătuiri, afișe, megafoane, simpozioane, mese rotunde, anunțuri... Iar în Palatul acului de siguranță, în al porcilor, guguștiucilor...

IONEL : Termină !

MARGHIOALA : În templul bumbacului, al ciorapilor trei sferturi...

IONEL : Termină, am spus !

MARGHIOALA : Doar muzică, obiecte, obiecte, lucruri, lucruri, nici un zeu, nici un Dumnezeu, regii sînt detronați, nu se mai construiesc biserici pentru Dumnezeu, palate pentru țari, pentru împărații Japoniei... Nimic, nici în dreapta, nici în stînga, toți au fost decapitați, puși la naftalină, obiectele au devenit...

IONEL (*lui Marian*) : Vrea să mă scoată din țîțni !

MARIAN : Tată, nu... Vrea să spună că obiectele au devenit zeii noștri. Că ele vor locui în palate, ca zeii, lor ne vom ruga, nu înțelegi ? Lîinii, microfoanelor, discului...

MARGHIOALA : Porcilor... (*Ride. Lui Ionel.*) Mă pui să povestesc... ca să vezi că sînt nebună ?

IONEL : Nu.

MARGHIOALA : Ba da. L-ai chemat și pe Marian, să ai un martor...

MARIAN : Nu m-a chemat.

MARGHIOALA : Atunci ai venit din proprie inițiativă, ticălosule ! Monștrilor le este frică ! Vă e teamă, ticăloșilor ! (*Intră Mitru.*) Mitre, privește-i ! În ciuda aparenței lor puterni, ei sînt nefericiți ! Nu vezi, cerul e bolnav, raiul e mîncat de lepră, porcii sînt gloria tîrgului nostru ! Nimeni nu iubește pe nimeni !

IONEL : Iubim doar ce știm că va muri.

MARGHIOALA : Atunci eu sînt nemuritoare.

IONEL : Draga mea, ai nevoie de liniște.

MITRU (*Marghioalei*) : V-am adus niște pere pădurețe, vă plăceau... (*I le dă și iese.*)

IONEL : De ce sîntem noi nefericiți ? Că ne este teamă de starea sănătății tale ! (*Marghioala suride.*)

MARIAN : Nu, ci pentru că sîntem duși... purtați de o putere... tîriți de milurile puturoase și negre ale unei viituri subterane, care e pentru noi fără ieșire...

IONEL : Prostii... Dorința de frumos, de moralitate, de echilibru... pe care o pretinde întotdeauna slăbănogul care pierde jocul... (*Marghioalei.*) Tu vrei ca nimic să nu se schimbe... N-ai încredere în simțurile tale subrede, vrei o lume încremenită, un adevăr...

MARIAN : ...încremenit...

IONEL (*lui Marian*) : Tacă, mă. Un adevăr...

MARGHIOALA : Absolut...

IONEL (*rizînd*) : Absolut ?! Sau absolut să fie ?...

MARIAN : O certitudine.

IONEL : Ți-am spus să-ți ții fleanca ! (*Marghioalei.*) Privește pe fereastră, frunzele se mișcă...

MARIAN : Lumea se mișcă.

IONEL : Lumea nu-i o iluzie, un număr nemișcat, fix... Certitudinile gândurilor tale fixe sînt...

MARGHIOALA : Vreți să mă băgați la nebuni.

IONEL : ...sînt mai neghioabe decît orice minciună și fantezie pe care le pot...

MARGHIOALA (*rizînd*) : ...scoate la iveală sentimentele tale, sîngele tău nărod... (*Alt ton.*) Te alinți. Minti. Mereu crezi că totul e un joc, o partidă de vînătoare... Dar tu crești porci în cocine! Și pute în jur... Voi ați făcut combinatul ăsta, nu eu, porcăria asta!... Nu simți cum pute?... Milurile astea bălegăroase, care otrăvesc apele curgătoare...

MARIAN (*lui Ionel*) : E clar, e clar, în subconștientul ei, aluviunile acestea toxice care au consecințe nefaste în cadrul sistemului ecologic, fără ieșire, sînt chiar labirintul...

IONEL : Du-te, mă, dracului ! (*Marghioalei.*) Porcii fac gloria noastră, a mea?... Munca și mintea mea... m-au făcut să înving, să fiu cine sînt !... (*Intră Romanița.*)

MARIAN : (*furios c-a fost jignit*) : Nu-i adevărat, nu judeci marxist...

IONEL : Tu nu judeci nicidecum !

MARIAN : Gloria Atenei a venit din banii scoși din minele de argint... de la Laurion. Arginții au învins Persia ! Ei au construit corăbii, ei au chemat în Atena sculptori, filosofi, poeți...

ROMANIȚA : Reprodu-te, Marian, nu te lăsa...

MARIAN : Filosoful Anaxagora a fost sfătuitorul lui Pericle...

IONEL : Eu nu sînt Pericle și tu nu ești sfătuitorul meu !

MARIAN : Pericle și-a expulzat mai apoi sfătuitorul... Asta, ca să știi ! Am făcut acest periplu...

IONEL : Ca să-mi arăți mie că argintul meu sînt porcii mei... Te credeam un om cu mintea la cap !

ROMANIȚA : Este, tată, dar e și el nervos, ca orice om cu prea multă minte !

IONEL : Îl dă mintea afară din casă ! (*Iese.*)

MARGHIOALA : N-am nici bărbat, nici băiat, nici fată, nici ginere... deci nu mai exist...

MARIAN : Exiști...

MARGHIOALA (*surizînd*) : Existența mea este inexistentă.

ROMANIȚA : Ba da, m-ai făcut pe mine...

MARGHIOALA : Tu te-ai făcut singură.

ROMANIȚA : Mamă !

MARGHIOALA : Ce-a fost înainte, oul sau găina ?

MARIAN : Ce ?

MARGHIOALA : Înainte au fost de toate.

ROMANIȚA : Faci bancuri dubioase...

MARGHIOALA : Oare ? Dacă crăp, voi o să-mi faceți numai bucurii. O să-mi comandați o coroană scumpă, este ? Și cai mascați... (*Cintă.*) „Eaterino, vede-te-aș moartă, / Cu dric la poartă, / Și cai mascați...” (*Romanița începe să plîngă.*) Plîngi, fata mea ?

ROMANIȚA : Plîng...

MARGHIOALA : Foarte bine. Înseamnă c-ai ajuns o mare actriță. Ce-am visat eu să ajung, ai ajuns tu, fără să visezi... doar cu institutul și cu, da,... cunoașterea vieții... Nu mă mai iubesti, mamă, dragostea ta pentru mine a devenit o corvoadă...

ROMANIȚA (*nervoasă*) : Chiar că !... (*Iarăși plîngînd.*) Doamne Dumnezeule !...

MARGHIOALA : Nu te ruga degeaba, nu crezi... Nu există nici un Dumnezeu în ceruri, sau pe pămînt, care să-ți ierte ticăloșia...

ROMANIȚA : Dar cu ce ți-am greșit ?!... (*Iarăși ieșindu-și din fire.*) Vreau să fiu și eu odată liberă !...

MARGHIOALA : Libertatea îți poate ocupa tot timpul... și să nu mai poți munci, găti cartofi franțuzești... (*Ride.*) Te-ar putea distruge... Ar trebui să te bat cu nuiaua la fund ! Dar degeaba, tot n-o să-ți mai îndrepti spinarea... (*Se uită într-o oglindă.*) O, am încărunțit, m-am bașoldit !... Și lumea a rămas la fel de tînără !

MARIAN : O să te-ajutăm să te-ndrepti, mamă.

MARGHIOALA : O să m-ajutați să ajung la balamuc. (*Arată afară, pe ferastră.*) Ce vedeți ?

ROMANIȚA : Cerul.

MARGHIOALA : Mai priviți ! Ce vedeți ?

MARIAN : Cerul...

MARGHIOALA : Cerul acum nu face două parale ! Trece mistrețul cu falca de argint...

ROMANIȚA : De aur sau de argint ? (*Lui Marian.*) Of, iarăși începe !

MARGHIOALA : Aleargă, e în fruntea turmei de mistreți... Ne cheamă, parcă, nu vedeți ochiul lui cum strălucește ? (*Intră Aurelian.*) Casa noastră se învîrte pe loc, ameteșc !... E blestemată să se-nvîrte pe loc, înconjurată de mistreți... El ne urmărește cu ochiul lui de fosfor... O să ne înecăm în lături, căutînd să fugim de-aici, ca niște șobolani, de pe o corabie beată...

ROMANIȚA : Să chemăm doctorul ! (*Lui Aurelian.*) Vede mistreți ! Unul cu...

MARIAN : Monstrul... (*Lui Aurelian.*) Lui socru-meu i-a spus ceva despre o lume a nopții, mîloasă...

MARGHIOALA : Și lilieci sînt în coama mistrețului !... El calcă peste serpi, peste șopîrle, intră în negura de sub pădure !

ROMANIȚA : Mă duc să sun Salvarea.
(Iese.)

MARGHIOALA : Doamne, se întunecă cerul, nu ne mai vedem, ne facem mai mici, ca niște melci !... Cade soarele, zboară liliacii din părul mistrețului cu un singur ochi...

ROMANIȚA (intră, urmată de Ionel. Îi dau apă Marghioalei dintr-o cană, cu forța) : Bea, mamă, bea apă !

MARIAN (lui Aurelian) : Mistrețul o cunoaște, crede ea, și ea face tot ce zice el... Animalul, monstrul acesta e ca... în lumea de neguri în care se-nvîrte casa, pământul... E ca destinul, mă înțelegi ? Fosforul, focul, începutul lumii... centrul lumii...

IONEL : Buricul ! Mai taci dracului din gură și mai adă niște apă rece !...

ROMANIȚA (după ce au reușit s-o culce pe Marghioala pe pat) : Mă duc eu...

MARIAN (lui Aurelian, despre Ionel) : N-are acces la ideii !...

MARGHIOALA : Toți sînteți ca niște scoici ticăloase... (Rîde.) Și eu, și eu...

MARIAN (lui Aurelian) : Și ea se crede vinovată, ticăloasă... dar nu la fel cu noi... fiindcă ea vede răul, îl cunoaște...

IONEL : Cînd te simți ca o scoică, poți să-l vezi și pe Dumnezeu !

(Romanița intră cu o cană plină cu apă.)

MARIAN (lui Aurelian) : Nu-i adevărat... Ea se vede ca o... adică, mergînd spre înțelegerea lumii...

IONEL (șoptindu-i lui Marian) : ...a propriei ei scrînteli !... Pst ! A adormit ! (Toți vor vorbi mai încet.)

MARIAN : Nu, nu... Scoica e ca un... ca o antenă de televiziune !... (Lui Aurelian, despre Ionel.) Altfel n-o să-l fac să priceapă... (Tuturor.) Ceva care captează trecerea de mii de ani a omului pe pământ... a vieții... de cînd era, de cînd eram poate chiar niște scoici !

IONEL (Romaniței) : Cred că e nevoie de doi doctori !

ROMANIȚA : Tată, Marian e foarte deștept !

IONEL : Dragă, eu cînd am plecat de-acasă, mama nu mi-a spus : „să nu fii prost, mamă“, și nici : „să fii deștept pe unde te-i duce, mamă“, fiindcă nu puteam avea mai multă minte decît cu cită mă făcuse ea, nici mai prost, nici mai deștept, nu puteam fi ! Mi-a spus : „să nu te faci de rîs, mamă !“

AURELIAN : Adică să nu fii nici mai prost, nici mai deștept decît ești... (Împăciuitor.) Mi-ai mai spus și mie... Dar Marian vrea să ne vorbească despre acele teritorii întunecoase și alunecoase ale inconștientului... (Se aude un foc de armă. Privesc pe fereastră. Vine și Marghioala, lingă ei.) Un foc de armă, vreun vîntător...

MARGHIOALA : Trag în mistreț !

IONEL (rizind) : Strică echilibrul sistemului ecologic... (Marghioalei.) Eu dau pe terenurile agricole cu îngrășăminte chimice, ăla trage cu arma... Cum să se mai înmulțească sălbăticiunile ? Ce-o să iasă de-aici ? Pină o să ne spună... (se uită la Marian) subconștientul nostru, țin să vă comunic prietenește că analizele de laborator venite azi de la Centrală indică și la noi prezența nenorocirii numite fitotoxicitate... Dar nu vă alarmați, e minimă... Ca și inexistentă !

ROMANIȚA (lui Marian) : Pronunță-te și tu... (Marghioalei.) Ți-e bine aici în fotoliu ?

(Marghioala nu-i răspunde, stă dusă pe gînduri.)

MARIAN (Romaniței) : Adică substanțele chimice nu mai pot fi metabolizate de către plante. Urmările ? Intoxicații, scăderea natalității... Căci aceste substanțe sînt transmise de către plante direct animalelor.

IONEL (lui Aurelian) : Ce-mi plac mie imbecilii care știu totul...

ROMANIȚA : Ce-ai spus, tată ?

IONEL : Că deși grîul... intoxicat de ierbicide, poate fi un pericol pentru alimentația oamenilor... nu ne mai putem întoarce în comuna primitivă !... Căci am trăi o criză cumplită, criza grîului ! Deși n-ar fi bine să ajungem victimele propriilor noastre descoperiri.

ROMANIȚA : Nu asta ai spus.

IONEL : Nu, dar tu înțelegi că nu-ți pot spune...

ROMANIȚA : Te-ai repeta.

IONEL : Da.

ROMANIȚA : Ei, vezi, de-asta țin eu atît de mult ca Marian să poată lucra în exterior... Chiar la o ambasadă mai mică, bunăoară în Brazilia... (Se aude din nou un foc de armă. Ionel, Marian, Aurelian ies.) Crezi că trag în mistrețul... (ca să-i fie pe plac) acela ?...

MARGHIOALA : Nu l-au nimerit. Dă-mi din scrin verigheta lui taică-tău... N-o mai poartă, i s-au îngroșat degetele...

ROMANIȚA (îi aduce inelul) : Ce vrei cu ea ?

MARGHIOALA : Nu-ți fie frică, n-o înghit, și nici n-o iau cu mine...

ROMANIȚA : E ștearsă, parcă îmbătrîni-tă...

(Intră Marian.)

MARGHIOALA : Ți se pare. Parcă mai simt în ea căldura mîinii lui... (O sărută.)

ROMANIȚA : De ce-o săruți ?... E o biată bucată de metal...

MARGHIOALA : Aiurea ! E imaginea tinereții mele... a fericirii...

ROMANIȚA : A fericirii dumitale ?

MARGHIOALA : De ce rîzi, proasto ?!...

Din... din asta te-ai născut tu.

ROMANIȚA (*rizînd*): Și eu care credeam că din singele vostru!

MARGHIOALA: Liniște! (*Se duce spre fereastră.*) Pădurea de la poalele muntelui e pîndită de o nenorocire... N-o să taie azi nici un stejar, nici un brad! Natura e nedreaptă, un om se apropie de turma de mistreți... Scroafa care are puii de la mistrețul de argint se apropie de ripa în care au murit soții Chivescu... (*Romanița își face cruce.*) Gura puștii o pîndește, și omul, dușmanul ei dintotdeauna... Ea se duce în fața puștii, să-și apere puii... (*Intră Ionel și Aurelian.*) Nici o pace nu este între ei, numai ura!

ROMANIȚA (*lui Ionel*): De ce întîrzie doctorul? Iar s-o fi îmbătat pe drum!... (*Iese.*)

MARGHIOALA: Ciinii de vînătoare nu îndrăznesc să se apropie de ei... Lîngă apă, porcii scoși din țarcuri să se plimbe și să se scalde, se lăfăie în noroi... (*Se aude un foc de armă.*) A tras! A lovit-o în frunte, singele i-a țîșnit din gură, limba îi atîrnă... (*Iarăși un foc de armă.*) Cade în genunchi, scormonește pămîntul, nu vrea să crape acolo, purceii o iau la fugă... Se lasă într-o dungă și privește cum trece un nor, în ochii ei mari, deschiși, se plimbă un nor de ploaie, singele se scurge din ea, viața se scurge din ea!... Dar nu se zbate, nu cere îndurare, nu suferă... înțelege de ce se duce din lumea asta... (*Intră Romanița, urmată de doctor.*) Ea a văzut lumina lumii sub munte, nu se umilește... Doctore, bună ziua! Le povesteam ce se-nîmplă acolo... (*Arată prin fereastră un loc de ea văzut.*) Doar porcii lui Ionel, duși să se scalde lîngă rîu, își văd de treabă... Ei nu știu ce e muntele, ce e ghinda, nu iubesc diminețile răcoroase, luna înghețată, iarna, locul și zările sub care s-au zămislit mistreții... (*Țîpă.*) Nu înțeleg nimic din moartea ei! Din lupta ei, din eroismul ei... (*Plînge.*)

IONEL (*doctorului*): Știți, și-a apărât purceii cu propria ei piele...

MARGHIOALA: A fost neînduplecată, nu s-a temut, nu era făcută din frică... Și nici într-un coteț! Ea nu se închina nimănui, ca dobitoacele lui bărbatu-meu care pentru niște tărîțe!... pentru un culcuș din paie... (*Plînge.*)

IONEL: Avem încălzire centrală...

MARGHIOALA: A murit, două frunze s-au prins în coama ei... Dar nu s-a hrănit niciodată cu lături! A murit sub pușcă, nu de cuțit, și nici la abator, pe bandă rulată... Și neamul ei n-o să fie niciodată domesticit, mai bine crapă... în libertate... Dar parcă vrei să mă duci la spital?

FRÎNCULESCU: Nu, doamnă. Vă înțeleg... un sentiment are mistrețul... și alt sentiment, că nu poate fi vînat...

MARGHIOALA: Am impresia că ești cam timpit!

FRÎNCULESCU: Da, doamnă. (*Vine lîngă ea, îi dă pe la nas cu o batistă, ca un hipnotizator.*)

MARGHIOALA: Faci pe hipnotizatorul? (*Cade ușor în brațele celor din jur, care o așază în căruciorul lui Cristofor.*)

IONEL: S-a țicnit, Dumnezeuule... Singura soluție e s-o internăm...

ROMANIȚA: Ba nu!...

FRÎNCULESCU: Ba da. (*Iese, împingînd căruciorul în care se află Marghioala.*) Vă rog să nu mă urmați... (*Totuși Romanița îl urmează.*)

MARIAN: Conștiința mamei e tulbură... Vede ca prin ceață absolutul, spre care visează...

IONEL: Mai bine du-te și ajută-l pe doctor s-o pună în mașină...

MARIAN: Dar ea știe ce vrea... numai că fărâmițează absolutul...

IONEL (*din ușă*): Doctore!

FRÎNCULESCU (*intră*): Da, mă rog.

IONEL: Să ai grijă de ea... Plătesc bine, mă cunoști. Nu e nebună, numai că fărâmițează absolutul...

MARIAN: Exact!... în niște nuclee coerente în sine, extraordinare!... care o arată ca pe o înțeleaptă... ce dau vieții un sens!...

FRÎNCULESCU: Cine bate cîmpii, domnule Marian... Slabă nădejde să însemne nucleele astea a gîndire... (*ride*) ce dă sens vieții... Sînt unii care scriu versuri... nuclee de poezii, de crezi că-s geniali! Sînt semnele minții care se duce pe ripă. (*Iese.*)

MARIAN: Nu! (*Își pune mîinile la temple.*)

IONEL: Ce faci?

MARIAN: Încep să gîndesc că...

IONEL: Nu te obosi! Știți de ce nu se găsec ouă pe piață? (*Îi privește pe cei doi de lîngă el.*) Fiindcă se vînd fără socoteală. (*Ride.*)

ȚICLETE (*dă navală, răvășit, cu pușca în mînă*): Fraților! Am trăit o clipă extraordinară! Eram pe la poalele pădurii... cînd o turmă de mistreți! Și o scroafă cu... Am stat la pîndă! Măi, m-a privit în ochi cînd a ieșit în fața puștii, de tot m-am deversat pe mine!... Am tras de două ori! Mitre! I-am tăiat capul, bănuiam că n-o să mă credeți... Mitre! Și-acuma are ochii deschiși... (*Intră Mitru, aducînd capul retezat.*) Ochii ei, priviți-i ochii... (*Ride.*) Parcă e vie, sălbăticiunea! Dar am să i-i scot! (*Cu un cuțit de vînătoare, îi străpunge ochii.*) Așa, așa, așa!

ACTUL al IV-lea

O rezervă, într-un spital. Cearsăfuri albe pe masă, pe un pat rămas liber. Al doilea pat e mascat de un paravan alb. Scaune.

VIANA (*cîntă în surdină*):

Lumina lunii de erai

În visul tău mă îmbrăcai...

LIANA: Tu, taci, de te prind doctorii cîntînd aici, îți dau bătaie!

VIANA:

Te-ndrăgosteai, te-ndrăgosteai

Ca frunza dudului din rai...

LIANA: Să vezi cum o iei pe coajă!

VIANA:

Te-ndrăgosteai, te-ndrăgosteai

Ca frunza dudului din rai...

LIANA: Să vezi cum o iei pe piele!

VIANA: Ah! De-aș avea o chitară, nu ne-am mai plictisi aici la căpățiii unei muribunde.

LIANA: Dar ne plătesc bine, tu!

VIANA: Cu Cristofor, la cerșit, luam o mie de lei pe zi! În trei luni, ne cumpăram mașină! (*Cîntă.*)

Ah, viață, ce frumoasă erai,
Ca frunza dudului din rai...

LIANA: Ea s-a plîns rudelor și vecinilor că dumnealui e un derbedeu, fură, fumează, vine beat acasă, are o amantă... cam tinerică... (*Viana fredonează.*) Și aia mică, bestia, cu teatrul...

Ăla, cu arta și cultura!

VIANA:

Un vierme alb, tărcat erai...

LIANA: Și baba începe să deraieze! Și ei cum să se lase, tu, compromiși? Dacă afla șeful, nu-i belea? (*Se vede capul Marghioalei mișcînd perdeaua.*)

VIANA:

Și fluture tu te visai

Ieșind din frunzele de rai...

LIANA: Și decît să piardă ei... din cauza trîncănelii ei... au zis: e neună, bre!

VIANA:

De mătase vierme tu erai

Îndrăgostit în luna mai...

LIANA: Și dacă ei pe mama lor, pe... o bagă la nebuni, pe alții nu-i calcă în călcîie ca pe struguri, tu?

VIANA:

Și micul crai din luna mai

Era un vierme alb, bălai...

LIANA: Mai lasă, tu, dracului, dragostea viermelui de mătăsă pentru frunza de dud! Lor nu le pasă decît de propria lor... fericire!... Taci! De rochii, pițule, vin de Mîiși, frigărui!...

VIANA:

Și cînd tu te-ngălbeneai

Ca frunza galbenă din rai...

LIANA: Crezi că tot ce spun eu e o prostie, față de ce cînti tu?...

VIANA: Da, e o prostie. (*Ride.*) Frunza se lasă bucuroasă mîncată de micul

crai. Dă-o dracului, tu, niște burghezi, acolo!...

LIANA: Ea era altfel...

VIANA:

Și tu plesneai, și tu mureai

În burta viermelui din rai...

(*Sec.*) Of, tu, melodia asta de-o zicem la chitară, cu Cristofor, ne luăm mașina în două luni! Și facem și blitoralul! Dacă stai cu chitara la gită și-i punem și lui Cristofor una... arăți și mai de milă!...

LIANA: Și mai caraghios...

VIANA: Și. Dar așa e viața, tu! (*Cîntă.*)

Te-nmormîntai, te-nmormîntai

Gogoșa cînd ți-o împleteai...

LIANA (*cîntă și ea*):

Fluture cînd tu te visai...

VIANA: Cam așa, da. Adică... (*Recită.*)

Fluture tu te visai,

ieșind din gogoșa

în care singur te înmormîntai...

(*Ride.*) Milionare ajungem, ticăloaso!

ROMANIȚA (*intră, urmată de Marian și de Țiclete*): Doarme, fetelor? Doarme.

(*Fetelor.*) Mai rămînem noi puțin cu mama, plimbați-vă...

VIANA: Am putea să bem o cafea la cofetărie... (*Romanița aprobă. Fetele ies. Viana cîntă.*)

Nemuritoare tu erai...

Ca frunza dudului din rai...

ROMANIȚA: E curat aici... O s-o ducă bine. Ce păcat că știința medicală nu te scapă nici de limbrici!

ȚICLETE: De obicei, în știință, noile cerceri iau locul celor vechi, anulîndu-le...

MARIAN: Așa că în știință, istoria nu are nici o valoare.

ROMANIȚA: Cu toate astea, în medicină leacurile vechi sînt bune și azi!

MARIAN: Așa demonstrează încă o dată că medicina nu e o știință.

ROMANIȚA: Ori cît arși omul de tare, într-o zi face... pac! Pe mama de-o

lăsați în miezul pădurii, la miezul nopții, venea acasă cu ochii închiși... Parcă avea o busolă în cap. Și-n orice

pocinog intra, găsea o portiță de scăpare...

ȚICLETE: Și într-o zi... pac! Pe mine

m-a îngrozit nu c-a ajuns aici, ci că se credea o seică!... Știu, regina zăpezilor avea o sensibilitate deosebită,

simțurile ei ieșite din comun o făceau să observe norii de zăpadă, ori de ploaie... pe care orice ins normal nu-i

se vedea! Dar să te crezi o moluscă!...

ROMANIȚA (*lui Marian*): Pronunța-te!

MARIAN : Noi ducem în noi amintirile formelor prin care am trecut...

ȚICLETE : Am fost noi moluște, dragă ?

MARIAN : Dacă inconștientul nostru zice da, am fost !

ȚICLETE : Că ea prevedea cînd va ninge și va ploua, și cînd nu va ninge și nu va ploua, este explicabil... Dar c-am fost moluște, nu cred. (*Intră doctorul.*) Asta ține de doctorul Frînculescu. Că se orienta în pădure, dragă fată — și eu mă orientez mai bine ca un porumbel !

MARIAN : În creierul porumbeilor s-au detectat particule feromagnetice... (*Suride.*) Așa că se explică de ce se orientează ei...

ȚICLETE : Înseamnă că și eu am particule feromagnetice ! (*Ride cu hohote.*) Deci : am o busolă în creier. Deci : ființa umană care sînt eu... posedă un simț în plus ! Al cîtelea ? Al șaptelea ? (*Ride.*) Simțul de orientare care depinde de magnetismul terestru... (*Doctorului.*) Văd că doarme adînc... i-ai făcut injecții să nu se trezească decît... (*se-neacă de ris*) ...era să zic că pe lumea cealaltă... Mai era nervoasă ?...

MARIAN (*lui Țiclete*) : Tată, nu vorbi așa...

ȚICLETE : Cum vorbesc, băiete ? Nu ea îl scuipa și pe Dumnezeu în barbă ? (*Ride.*) Doar dacă ne gândim că avea Cel de sus barbă falsă... era mascat ! (*Ride.*) ...Și ea voia să-i dea jos masca !... Pînă și Lui !... (*Se îneacă de ris.*)

MARIAN : Îmi pare rău, tată, mie mi s-a părut că era o femeie care-și apăra iubirea... Da, era geloasă... Da, își iubea copiii !

ROMANIȚA : Mai ales pe Lucian, risipitorul...

MARIAN : Oricum, își iubea odraslele...

ȚICLETE (*doctorului*) : Era ca balena aia neagră... care ucide din plăcerea de a ucide... În tabloul meu... pe care, evident, încă nu l-am făcut... ea semăna cu balena ucigașă... Mă scuzați, dar așa mi se părea, cînd o apucau hachițele, mă loveau frigurile !...

MARIAN : Asta arată puterea iubirii ei pentru soț și copii... da, și gelozia e o formă a acestei forțe... Cînd simțea că totul s-ar putea ruina...

ȚICLETE : Adică, fiule, ce să se prăbușească ?... Mîntea ei, da, cum s-a și dovedit...

MARIAN : Realitatea, tată...

ȚICLETE : Doctore, spune-i lui fiu-meu să nu umble cu fleacuri !

MARIAN : Dacă totul ar putea pieri... dragostea soțului, a...

ȚICLETE : Observăm în... în scoicile ei, i-ai dețut puternică e iubirea ei ? Ei taci, că mă faci să rid ! (*Ride.*) Disperarea unei mame ?... Căci fără copii și... soț...

fără dragostea lor...

MARIAN : Da, da, vedem tristețea ei cumplită în fața viitorului... Căci fără... dragostea alor ei, singură... totul e mort !...

ȚICLETE : Deci tot ce-am observat noi... și doctorul Frînculescu ar fi... o glorificarea a Mamei, a Mumei ? Marghioala ar fi Muma murelor ?... Ca într-un film imbecil în care în loc să arăți balena... cum îi zice ? Orca ?... În loc s-o arăți singeroasă, plină de furie și cruzime... ai arăta-o jucîndu-se cu odraslele ei... iubind valurile, dîndu-se peste cap bucuroasă... Cioace !

MARIAN : Ea voia să se cunoască pe sine pînă în pinzele albe, pînă dincolo de toate porțițele rațiunii, tată...

ȚICLETE : Băiete, nu vorbi prostii, că te-aude doctorul ! Ea, oricum nu te-aude ! Și chiar dacă te-ar auzi, n-are rost să-i căiești pe bătrîni... Uite, tatăl meu a murit ! Nu-l mai întîlnesc decît în visele mele din noaptea de vîneri spre simbătă. Din noaptea zilei de post, cînd mînc la amiază fasole cu ceapă...

ROMANIȚA : Și ce-ți spune în vis ?...

ȚICLETE : E mut. (*Ride.*) Hai, doctore, să-mi iei și mie urina... (*Ies.*)

MARIAN : Vorbea ca și cum mama ar fi fost moartă... (*Arată spre patul unde se află Marghioala.*) E odios ! El, tatăl meu, care-i trimitea mamei tale scrisori în care îi spunea cum intrai tu seara în camera mea, pe furiș, cum te dezbrăcai și intrai în pijama mea... (*reintră Țiclete*)... și mă așteptai să vin de la cursuri... (*Marghioala e în picioare, la marginea patului.*) Văd ochii mamei tale indignați, plini de rușine, că avea o fată curvă, și hoată... (*văzîndu-l pe Țiclete*), căci el insista asupra banilor pe care-i luai din portmoneul meu în fiecare dimineață, cînd eu încă dormeam sub pătură, rupt de dragoste...

MARGHIOALA (*vine în dreptul lor, cu un cercel în mînă. Romaniței*) : Mi se desface din ureche... Ajută-mă să-l pun... (*Romanița o ajută.*) Uite-l și pe Marian ce mare actor s-a făcut, s-a molipsit de la tine... Joacă rolul ginerelui care aduce soacrei frișcă... (*Lui Țiclete.*) Da, undeva a plesnit beșica ! Fîsă !... Sau... pac ! (*Ride. Romaniței.*) Să nu uiți, de mor, că cerceii sînt ai Gabrielei, nevasta lui Lucian. Mă duc să beau apă rece. (*Iese.*)

ȚICLETE (*uimit*) : Deci nu-i chiar inconștientă... dacă cerceii...

ROMANIȚA : Te apucă groaza, tată ? Nu ți-ar place un film în care să plîngi cu hohote că niște părinți sînt aruncați într-o ladă cu gunoi ? Ca noi, parveniții, să... Și tu ne deranjezi, cu hohotele tale de ris !

ȚICLETE : Ea vă strică drumul... 'cariera, vorbind... Nu vă puteați petrece viața în voie? Dar cu străinii ce-ați face?
ROMANIȚA : Gîndește ca proastele astea... Viana și Liana... Îți pare rău de mama? (*Intră Marghioala.*) Te-ai ramolit, fariseule... Mamă, a plîns două zile și două nopți după ce-a împușcat în pădure scroafa... aia... pe care parcă ai văzut-o murind...

MARGHIOALA : Plecați de-aici. (*Îl prinde pe Țiclete de mîneacă.*) Aveai de ce să plîngi, nu te-ai scrintit... Pădurea nu mai e îngrozită de mersul acelei sălbăticiuni. (*Surîde.*) Turma de mistreți s-a mutat pe lîngă Păușa, destul de departe... Acum e pace la noi în pădure, nu sînt decît iepuri, veverițe, fazani, căprioare, țapi... Animale pașnice, neputincioase... Nici o spaimă n-o să mai cutremure iarba și tufișurile... nimeni nu tremură de nimeni, ca în moarte... Nici tu, cuscre, cu pușca ta în mînă, n-o să mai tresari... Nimic nobil în raiul din pădure... (*ride*) doar dobitoace... Care pot trăi și pe lîngă casa omului... Cuțu! Cuțu! Cuțu! (*Țiclete iese. Lui Marian.*) Du-te și tu după el, să nu se mpută singur. (*Marian iese.*)

ROMANIȚA : El ține la...

MARGHIOALA : ...la mine? Știu. Ca și voi toți. M-ați trimis aici, unde e liniște... O casă bună pentru a muri. Curată, cu flori... Medicii te și pregătesc... Preoții mai lipsesc. Și bătrînii, pe coridoare, prin grădină, umbrele astea care așteaptă să intre în pămînt... Nu știu ce e dincolo, n-au experiență, dar așteaptă... unde să se ducă în altă parte?

ROMANIȚA : Acasă...

MARGHIOALA : Voi mă așteptați pe mine?!...

ROMANIȚA : Încă nu te-ai refăcut destul... Dar de ce arunci vorbe nesăbuite?

MARGHIOALA : Am să vă părăsesc.

ROMANIȚA : N-o să pleci... Aici ai mincare, căldură... siguranță...

MARGHIOALA : Nu există o căldură care să mă poată opri... Cît privește siguranța, nu e decît una singură, cea care este în tine... Dacă și ea se duce, nici o friptură de miel!...

ROMANIȚA : Unde să pleci?

MARGHIOALA : Unde n-o să mă mai puteți ajunge... nici măcar atinge...

ROMANIȚA : Nu te sinucizi tu... Vrei să ne șantajezi... Și cum o să mori?... (*Surîde.*)

MARGHIOALA : Pur și simplu... murind! (*Romanița își aranjează ținuta, se privește în oglindă etc.*) Tu nu dai doi bani decît pe trupul tău.

ROMANIȚA : Cu el mi-am terminat studiile, cu el fac carieră...

MARGHIOALA : Da, nu cu capul.

ROMANIȚA : Cu frumusețea trupului, dragă mamă, care mi-a oferit plăceri extraordinare. Nu-mi pasă de suferința altora?! Nici de tine?! Nu-mi pasă decît de mine. Lumea? S-o ia dracu'! (*Se aude pe coridor Viana cîntînd* : „*Nemuritoare tu erai, / Ca frunza dudului din rai*“.) Eu mă mulțumesc cu mine însămi, cu fericirea pe care mi-o dă carnea mea...

MARGHIOALA : Și cu banii pe care-i primești pe carnea ta.

ROMANIȚA : Desigur. Am fost și rămîn o materialist-dialectică... Destul ai fost mata o idealistă, o utopică...

MARGHIOALA : Eu am crezut într-o lume mai...

ROMANIȚA : Eu nu cred în vise... Eu nu văd nici cum vin norii de ploaie... eu nu sînt Regina zăpezilor... Și nici nu vreau să fiu vreodată.

MARGHIOALA : Deci dacă... nu-ți pare rău că n-o mai vezi pe Regina zăpezilor... De nu vrei să semeni cu ea...

ROMANIȚA : O, mamă, lasă, zău, melodrama lăcrămoasă, ia-ți medicamentele și dormi... (*Iese.*)

MARGHIOALA : E o idee. (*Pune mîna pe un tub cu medicamente. Intră Viana și Liana.*) Fetelor, afuriseți sînt ispitele diavolului... (*Pune mîna pe inelul din ureche.*) Niciodată nu mi-a fost atît de teamă că-mi pierd cerceii din ureche!... Și mi-e dor de-o sută de grame de tobă! Și mi-e teamă că-mi fură cineva fețele de pernă de-acasă, și-un covor moștenit de la bunica-mea Domnica... Și mă umple groaza c-o să mă doară capul! C-o să sufăr cumplit de măsese, c-o să scrișnesc din dinți de atîta durere... Nu vreau injecții, nu vreau suadă nici de vreo boală... Și nu știu ce caut aici. Ce păcate-am făcut? Am dat cu securea în țeasta cui?... Și-am fugit din patul bărbatului meu în patul amantului meu, văd chiar cum se lumina atunci de ziua, cum se mișcau crengile brațului năpădite de zăpadă... Dar am fost o muiere bună, fetelor, să mă ia dracu' de mint!

VIANA : Ai dat de pomană la bărbați...

MARGHIOALA : Nu, nu, dar am zis „da“, cînd... Și nu m-am lepădat de Lucian, cînd a rămas la Roma... Nu l-am turdat la...

LIANA : Nu ești cam trufașă?

MARGHIOALA : Poate, poate... Dar s-ar putea să fie și mai rău. S-ar putea să vină o vreme cînd negura din mine — nu vă speriați, zău că nu sînt... — cînd negura asta să nu mai țină cont de mine, și să facă din mine să fac ce vrea ea să facă...

VIANA : Fără voia ta, doamnă?

MARGHIOALA : Parcă ce este voia

mea?... Dar n-aş vrea măcar să tremur de sănătatea porcilor de la crescătorie... N-aş vrea să mă închin, ca să fie ei sănătoşi...

LIANA : Am auzit că s-a dat şi-o slujbă, pe furis, când au fost loviţi de pinte-căraie, în vară, şi nici un medicament...

VIANA : Grija noastră, viaţa lor ! (Ride.) Mai bine să vă cînt ceva frumos, doamnă...

MARGHIOALA : Viaţa lor, da, nu a oamenilor, porcii aduc valută... Porcii fac în străinătate prestigiu nostru... Cotletul ! El e noua religie. Dolarul... (Ride.) Noul nostru Dumnezeu...

VIANA : Cotletul sau dolarul ?

CLEOPATRA (intră; fetelor) : Ia ieşiţi voi niţel afară, să vă aerisiţi ! Hai, repede, spălaţi putina ! (Viana şi Liana ies pe uşa din dreapta.) O să ai oaspeţi... (Deschide o uşă, în stînga. Răsucesce butonul aparatului de radio)... Maria Tănase... Cînd am auzit c-a murit, am tresărit... ca şi cum mi-ar fi acoperit cineva)cu pămînt tinereţea... (Cîntă.) „Mărioară, de la Gorj...” (În uşă a apărut Dida.) Vă las singure...

MARGHIOALA : Ce vrei ? (Cleopatra iese prin dreapta.) Ce vrei ?

DIDA : De ce nu pricepi, tu, că trebuie să te uşcheşti ? Zarurile sînt clare : şase-şase ! Mă vrea pe mine !

MARGHIOALA : Îl vrei tu pe el.

DIDA : Şi ce ? M-am săturat să-i fiu amantă, îl vreau de soţ, cu acte în regulă.

MARGHIOALA : Îl duci şi la popă, să vă cununaţi ?

DIDA : Îl duc, dacă tu nu l-ai dus. Dar pot să-l aduc pe popă la mine acasă, îi dau un bacşiş gras şi ne cunună pe furis... Nu ştie nimeni, decît eu cu bărbatu-meu.

MARGHIOALA : Ce-i dai popii, trei purcei de lapte ?

DIDA : Cîţi o vrea, doar nu eu i-am făcut... Nu mă uit la purceii combinatului, mă uit la fericirea mea !

MARGHIOALA : Pe care vrei s-o cumperi cu purceii statului !

DIDA : Tu, nu fi proastă !

MARGHIOALA : Tu'— eşti cu mumă-ta !

DIDA : Mi-ai putea fi şi mumă, cît eşti de bătrînă ! Hai, cară-te din faţa noastră, vaaa... pînă te iau cu binişorul... O să-ţi trimit acolo, la azil, în fiecare săptămînă, carne proaspătă de grăsun...

MARGHIOALA : Nu vreau ! Ionel e bărbatul meu.

DIDA : A fost ! N-ai mai fost în pături cu el de cinci secole ! Hai, tu, să nu ne certăm ca două ţaţe pentru Ionel... El e amantul meu, şi-l vreau de soţ, să pot ieşi cu el în lume unde vreau la Bucureşti... că vreau să mă duc cu

el la concerte, pe-acolo... În străinătate, cred că pe la Florenţa, c-am auzit că au o echipă bună de fotbal, şi el moare după fotbalul italian, betonat, cu contraatacuri...

MARGHIOALA : De ce vrei să-i iei de lingă mine ?

DIDA : Doar nu e mălai, tu, să ţi-l iau de la gură ? ! Sau cum eşti tu ştirbă...

MARGHIOALA : Nu sînt ştirbă...

DIDA : Nu, ai proteză ! Ha, ha, că-i iau bărbatul de la gură !... Tu, fii fair play !... Renunţă ! Fă, tu, ca la box... fă pasul înapoi ! că altfel o iei drept în nas şi-ţi dă borşul şi eşti şi K.O. ! E O.K. ?

MARGHIOALA : Eu l-am făcut om...

DIDA : Aiurea, mă-sa l-a făcut !... Nu te mai lăuda...

MARGHIOALA : Cu ce să mă laud, că pentru el l-am omorît pe primul meu bărbat ?

DIDA : Țsta într-adevăr nu prea e un motiv de laudă !

MARGHIOALA : Dar de nu-l rădeam pe colonelul Paraschivescu, o mierlea Ionel, fă !

DIDA : Nu mă imita, nu vorbi cu mine cu fă ! Țsta e şarmul meu, fă, nu al tău ! Eu sînt vulgară, c-am învăţat să fiu vulgară, fă, că e şic așa, tu rămîi cum eşti, grosolană, proastă !...

MARGHIOALA : Proastă, zici ?

DIDA : Nu zic eu ! Aşa eşti tu. Căci numai o proastă nu-şi ia calabalicul cînd vede că-i fuge preşul de sub călcîie ! Fă, vreau să mă iau în acte cu el, ca să nu mai zică lumea că sînt amanta soţului unei hoaste ! Nu vreau să fiu rivală în dragoste cu o mortăciune ca tine ! E O.K. ? L-ai pisat pe colonelul Paraschivescu Gheorghe cu ciocanul în moalele capului cînd ai văzut că-l lua cu puşca la ochi pe Ionel ? Da, o să răspunzi. Ca să-l salvezi pe Ionel ? Da, o să răspunzi. Pentru că începusei să-l iubeşti pe Ionel ? Da, o să spui. Ei, nu, fă, nu pentru asta ! Îţi spun eu pentru ce ! Pentru că zarurile fuseseră aruncate. Şi de-l lovea Paraschivescu în creştet pe Ionel şi l omora de glonţ... Paraschivescu tot nu scăpa ! Vă înconjuraseră trupele de securitate... armata... Şi grupul vostru de partizani tot se ducea dracului ! Şi-atunci ce ţi-ai spus tu ? Nu e mai bine să ieşi tu din afacerea asta bine ? Juna ciobăniţă, luată de un colonel ca metresa...

MARGHIOALA : Ca nevastă. S-a cununat cu mine la biserica din Beliş.

DIDA : Beliş, nebeliş, tot un drac e ! Metresă, fă ! Cu acte, cu popă, dar tot metresă. Hai, că sună şi frumos : metresă ! Cununia a fost așa, de propagandă... Ei, l-ai ras cu ciocanul !... În frunte... Şi s-a spus exact ce-ai vrut :

ciobănița, cuprinsă de conștiința de clasă... Ha, ha, ha, tu și conștiința de clasă! Ai vrut să-ți salvezi fundicul! Fustele, nu capul... Că n-ai avut nici-odată cap! Dovadă că n-ai nici acum, să faci pasul înapoi, ca la box... Te-ai sacrificat pentru Ionel, și-ai ucis soțul din dragoste pentru Ionel, ca să se termine odată poveștile alea din munți și el să ajungă viu și învingător... Cu lina de aur la gît, aia, lina... cum le spune? nu astronauti, tu...

MARGHIOALA : Ostrogoți !

DIDA : Nu, fă, argonauți, că m-am interesat !... Nu ride de mine, că știu eu cine sînt ostrogoții ! Ce eu nu știu de regina ostrogoților ? Ciuciu-penciu ! cu lina-ălora, grecilor... Nu te mai da grande, că ești barbara Medeea ! că nici studii n-ai, te-ai băgat la teatru că era gaz metan, cald, nu că te da talentul afară din casă !... Medeea n-a omorît din dragoste pentru... pe-ai ei !... Ci ca să poată scăpa de țăr murile alea barbare unde trăia, ca să poată veni în Grecia.. Visa și ea o lume mai frumoasă, tu ! Crimele ei odioase nu erau pentru ăla... îl știi tu care, c-ai jucat și la Turda în piesă. Ci pentru ca să scape de lumea în care trăia, și să intre într-o altă lume, mai grozavă !... Te săturasei de viața pe apucate trăită cu Parascivescu, și se urise să stai pînă-n gît în spaimă.. Că ori vă prindea, și erai și tu judecată, ori te alegeai cu un cartuș sub fuste... He, he, he, nu-mi fă mie pe martira care și-a jertfit totul pentru iubirea lui Ionel ! Nu ține !

MARGHIOALA : Și-acuma dacă mă scirbește... și știu că stau în spaimă pînă-n gît... că vreți să mă pierdeți, să mă trimiteți la azil...

DIDA : La nebuni te trimite, acolo ție locul.

MARGHIOALA : Și-acuma dacă... dacă eu, știind astea, îi dau lui Ionel în cap cu ciocanul...

DIDA : Păi n-o să-i dai, tu ! Că știm la ce ne putem aștepta din partea ta, și ne ferim. Și-o să te băgăm unde ție locul...

MARGHIOALA : La azil ?

DIDA : La nebuni, tu. Doar nu acum două secunde ai spus că-i dai cu ciocanul în cap lui Ionel ?... Păi unde merg ăștia de vorbesc așa, la azil ? Nu, fă-tucă ! La nevroze ! Zău, de ce nu joci... fair play ? Nu ai nimic de câștigat, de te-ncăpăținezi !

MARGHIOALA : Pierd și carnea de gră-suni pe care mi-ai trimite-o în fiecare săptămînă...

DIDA : Sigur o pierzi !

MARGHIOALA : Bine, mă duc unde vreți voi... Dar mai dați-mi un răgaz de cîteva ceasuri, să-mi iau lucrurile la

care țin...

DIDA : Bravo, tu ! Așa te vreau. E. O.K. ! (Pe ușa din stînga intră Ionel.) Bătrîne, hai, nu mai sta pe la ușa...

IONEL (șoptit) : Ce zice ?

DIDA : E șireată, vrea un răgaz de cîteva ceasuri, să-și adune boarfele... Dar trebuie să fim cu ochii în patru, cine știe ce măgărie mai pune la cale !

IONEL : S-o lăsăm să creadă c-o credem !

DIDA : Poate vrea să se sinucidă ? ! N-aș crede !

IONEL : Sinuciderea este o lecție de modestie... (apare Marghioala) ...dar și o binecuvîntare...

MARGHIOALA : V-ar conveni să-mi pun ștreangul la gît ?

DIDA : Nici vorbă ! S-ar face tărăboi și ne-ai face de ris !...

MARGHIOALA : Mărtea mea ar rupe toate legăturile... și-ați fi liberi.

DIDA : A, și ea și-ar da ție acea, cum să-i spun, detașare suverană... care ar transforma, exact, ar transforma mizeriile vieții tale mărunte, mediocritatea vieții tale în eroism !...

MARGHIOALA : Orice-am face în viață, tu, din viață tot n-o să ieșim vii !...

DIDA : A, faci și pe înțeleapta cu mine ! Umbli la cutiuța cu zicale ?...

MARGHIOALA : Nu-i nici o zicală... Libertatea asta a mea, de a-mi lua zilele, vād că vă face frică !

DIDA : Ce să spun, mi se zbirleşte pielea pe noadă !

IONEL : N-o să faci... una ca asta. Trebuie să fim precauți... Căci s-ar putea vorbi de o crimă ! Și omorîndu-te, ne-ai putea băga la pușcărie !

DIDA : Ce idee diabolică ! Nici nu m-am gîndit la ea !

MARGHIOALA : Nici n-ar fi departe de adevăr... crima... Azilul, nu-i tot o crimă ? Nu vreți să mă scoateți din viața mea ?...

DIDA : Vrem să te scoatem din viața noastră ! De trăit, n-ai decît ! Adică, pardon, acum știu că e necesar... cu orice preț, să trăiești ! Poftim, viața ta a căpătat valoare ! Da, domnule, o sinucidere... sinceră, ar putea fi bunărită drept o... Pentru o moștenire, pentru... a te scăpa de cineva nedorit, de o hoască...

IONEL : N-o să mori, n-ai frică ! Trebuie să crezi în nemurirea ta...

MARGHIOALA : Și pentru asta trebuie să fii gata să accept toate umilînțele ?... Să-mi iau papucii, din propria mea casă... Vă privesc cum zîmbiți... Să mă mulțumesc cu carnea de gră-suni ?...

DIDA : Îți trimitem și ouă !

MARGHIOALA : O să le aștept, pachetele astea cu ouă... și cu prăjituri, desigur... și-o să știu că asta e... nemurirea mea ?

- DIDA : Și ce, mîncînd bine, o să te simți o martiră ? Ai liniște acolo, e munte...
- MARGHIOALA : Și dac-o să vreau acolo să scap de... martiriul ăsta prelungit de pomană ? Dacă acolo o să mă folosesc de libertatea mea cea mai sfîntă, aceea de a-mi pune capăt zilelor ?
- DIDA : Acolo, n-ai decît să faci ce vrei ! Nu mi-e teamă că moartea e... așa, un fel de prag, de trecere, către... și-o să ne vedem cîndva... E o speranță idioată, tu ! N-o să ne mai vedem niciodată ! Nu există nici rai, nici iad !
- MARGHIOALA : Decît cociună de porci...
- IONEL : Patetismul nu face bine nici măcar în teatru, dar în viață ? ! Va fi bine de tine la munte...
- MARGHIOALA : Nu mă învăța pe mine niște adevăruri în care tu nu crezi.
- DIDA : Zău, dacă te-ai spînzura acuma, ce tărăboi ar fi !... Procuratură, miliție... Ar fi o boacănă. Și ne-ai pune și la cheltuieli de înmormîntare, vinul, țuica, popii...
- MARGHIOALA : Foloșiți vinul și țuica de la nuntă... Și popii...
- DIDA : Nu, eu la nuntă nu renunț ! Mai bine mă mai scobesc în buzunare pentru alte dămigene cu vin... Dar nu ne intimidezi, tu ! Nu te mai îmbîrțoșa ! Noi știm că decesul unui om este legat de întîmplare ! Treci pe-o șosca, și te calcă un camion... Hazardul ! Ei bine, o să spunem că o întîmplare a făcut să-ți cadă în cap ceva... găsim noi ce... Și-o să-ți facem un cavou pe cinste ! Și-o să scriem pe el : „Munca a fost viața ei“. Da, măcar pe monumentele funerare găsim semnele sacre ale civilizației noastre... „Dragoste a fost viața mea“ ?
- MARGHIOALA : Mai bine altceva... Asta : „Întotdeauna sînt alții cei care mor“.
- (Ride.)
- IONEL : Ți-am spus, asta are cap de primus... Cine știe ce uneltește !
- DIDA : Orice-ar face, omul este neputincios în fața morții... Ea chiar mi-a dat o idee ! Ce-ar fi de i-am da noi cu ceva în cap și-am zice că s-a sinucis ?... (Ride.)
- MARGHIOALA : Dacă sîntem neputincioși în fața morții, atunci ar trebui să încercăm să trăim în fiecare zi așa ca și cum ar fi ultima... Ceasurile ar fi astfel mai bogate, mai pline, ziua de azi ar părea unica zi a vieții mele !...
- DIDA : Și n-am mai fi conformiști ? Ție-ți convine, vorbești ca o moartă... Dar nu-ți fă iluzii, conformismul trebuie să existe și printre morți... și nu cred eu că e mai prejos ca al celor vii... Nu există rai, fă, peste tot e la fel... Și nu plînge... Peste o mie de ani nici unul dintre noi cei de-acuma n-o să mai fie viu !
- CLEOPATRA (intră, din dreapta) : Vin țoapele alea... nu le mai pot ține... (Se aude Viana cîntînd : „Te-ngălbeneai, te întristai / Ca frunza dudului din rai“.)
- DIDA : Putem pleca. Sper că te ții de cuvînt... Altfel... (Iese prin stînga, rîzînd, urmată de Ionel.)
- CLEOPATRA : Hai, fetelor... (Intră Viana și Liana.)
- VIANA : Noul nostru Dumnezeu, ai zis. Cotletul sau dolarul ?... (Marghioala nu-i răspunde, trece în patul ei, după rîzînd nervos.) Afurisit joc e ăsta, jocul de-a viața și de-a moartea... Poți paria pe el ca la cursele de cai ! (Cleopatra iese prin dreapta.)
- LIANA : La ce oră crezi că moare ?
- VIANA : La șapte și zece !
- LIANA : Pe cît ?
- VIANA : Pe cinci sticle de bere.
- LIANA : Eu zic că la nouă, mîine dimineață. Fix la nouă ! Pe zece mii de lei.
- VIANA : Ești zăludă !
- LIANA : Pun banii jos.
- VIANA : E într-o stare... desperată, și tu pariezi, pe viața ei ?
- LIANA : Pe moartea ei.
- VIANA : Mai rău !
- LIANA : Pariez sau nu, tot va crăpa. Trebuie și noi să ne mai distrăm... să mai uităm, să ne mai răcorim...
- VIANA : Rușine, tu ! (Intră Cleopatra.)
- LIANA : De ce, tu ? Înțeleg c-a fost așa... în capul Cleopatrei, infirmiera de la chirurgie... A trișat ! Ca să-i moară o babă la fix cinci dimineața, i-a scos tubul de oxigen...
- VIANA : E a zecea oară cînd a trișat... O asasină.
- LIANA : Pînă nu prinzi omul în flagrant... și mai cum ?... e nevinovat ! (Cleopatra se duce la patul Marghioalei.) Hoașca tot da ortul popii la zece dimineața... Și de ce să fi pierdut Cleopatra două sute de lei ?...
- VIANA : Cleopatra... asta e... e îngerul morții !
- CLEOPATRA (vine lângă telefonul de pe măsută. Formează un număr) : Doamna Romanița ? Vă anunț o veste tristă...
- LIANA : O să-i facă plăcere...
- VIANA : Taci, tu !
- CLEOPATRA : A murit... acum cîteva minute...
- LIANA : Și eu am pierdut pariul.
- CLEOPATRA : Veniți s-o vedeți, e frumoasă... Da, da, îi stă bine...
- VIANA : Moartea îi stă bine ?
- LIANA : Moartă îi stă bine.

CLEOPATRA : Liniște ! (În receptor.) O s-o reținem aici, desigur.

VIANA : Și dacă nu vorbește cu fie-sa?...

Dacă e o glumă sinistă ?

CLEOPATRA : A suferit, sărmana...

(Plînge.) Dumnezeu s-o țină în paza sa... Încă e caldă, aveți timp... (Pune receptorul.)

VIANA (fuge spre pat) : O, Doamne Dumnezeule !

ACTUL al V=lea

SORIANU : Albine se organizează singure, aceste societăți își găsesc singure echilibrul.

GELU (venind în urma lui) : Dar eu nu sînt albină.

SORIANU : Tu ești hoț de ciini.

GELU : De ciini de rasă, nu de javre. Recunosc. Dar tot ce fac, fac cu frica lui Dumnezeu. Și...

SORIANU : Și ?

GELU : Și iese praful. Pierd. (Intră Ionel.) Doamnei tovarășului Ionel de zece ori i-am furat cățelușul...

SORIANU : El 'a divorțat de mult de nevastă-sa...

GELU : Vă rog să mă scuzați, n-am știut.

SORIANU : Dintr-o generozitate absurdă, a mai rămas cu ea în casă...

GELU : Asta-i viața...

SORIANU : Nu-i asta viața, trebuia să fie mai ferm, ori să plece el din casă, ori să...

(Ionel iese.)

GELU (se joacă cu sabia) : Și-a plecat dinșua...

SORIANU : Bagă sabia aia în teacă !

GELU : De mult am voit să i-o fac doamnei cadou... Că mi-a plătit cățelul !... Da, am înțeles, tac. Moralizați-mă. Că pînă și o familie de albine își găsește... Ce-și găsește ?... Situația... Și eu, eu umblu brambura !...

SORIANU : Norocul tău e că te cunosc de mult... (Intră Ionel.)

GELU : Da, ne cunoaștem de la moartea tătucului... Dumneavoastră plîngeați, cu sughituri, în hohote...

IONEL : Încetează...

SORIANU : De ce să înceteze ? Așa a fost, eu recunosc adevărul... Mă zguduia un plîns isteric, credeam c-am pierdut trecutul și viitorul, că începe războiul atomic... Că fără el, genialul, chiar așa spuneam, fără genialul nostru ce-o să mai fie ?!... fără genialism ?...

GELU : Și eu v-am spus : „Lasă, tovarășe, că o să vină altul și mai genial... O să vină alții și mai genialissimi...”

SORIANU (rîzînd) : Da, așa a fost... Dar Marx ne învață că trebuie să ne despărțim de trecut rîzînd... (Lui Ionel.) Cînd mergeți la cununia de la Sfat ?

IONEL : După ce îmbracă mireasa...

SORIANU : Revoluțiile sociale și politice sînt ca niște fantastice descărcări de

energie, care modifică peisajul, mă-nțelegi ?... (Gelu dă din cap că înțelege.) Și desigur modifică și peisajul sufletec al oamenilor... orientîndu-l către o idee nouă, înaltă...

GELU : Desigur...

SORIANU : Omul simte această nouă dimensiune care-l cheamă spre înălțimi, spre soare...

GELU : Ca pe albine...

SORIANU : Bagă sabia în teacă !

GELU : I-o dau tovarășului Ionel... c-am primit bani... (I-o dă. Ionel o ia și-o aruncă peste casă.) A, nu-i bine s-arunci sabie peste casă !

(Intră Mitru.)

IONEL : Nu sînt superstițios.

GELU : Nici eu. Deși... din tot ce-am făcut... din toate acțiunile... închinat lui Dumnezeu... praful !... (Ionel și Sorianu ies prin dreapta. Despre Ionel.) Alții... nu spun cine... toate izbînzile lor, tot lui Dumnezeu le-au închinat... Și s-au ales tot cu... praful...

MITRU : Tot al bătrîn a cîștigat...

SORIANU (se reîntoarce) : Ați spus ceva ?

GELU : Da... despre asta... al prafului, Dumnezeul prafului... Da, asta am spus, că ne închinăm prafului... Eu nu vă birfesc pe la spate ! Că vă cunosc. Sînteți aspru. Cînd mă ocupam cu cocoșei de aur, nu cu cățeluși... (Rîde.) M-ați strîns de secretul nemuririi !... M-am lăsat de aur !...

SORIANU : Te-am torturat ?

GELU : Cine ?

SORIANU : Eu. Așa era problema. Pe mine nu mă interesa de aveai atunci cocoșei, sau ba, eu nu căutam adevărul, eu voiam să stîrlesc traficul cu aur...

GELU : De nu mă potoleam, îmi striveați moștenitorii... (Rîde.) Dar așa era atunci, luptă de clasă. Eu eram hoț, dumneavoastră...

SORIANU Spune-i și lui Mitru ce glume se făcuseră pe seama mea.

GELU : Mi-ar fi greu, să trăiți.

SORIANU : Îi spun eu. Întrebau : „bă, cutare, ce deosebire există între o zebra și Sorianu ?” „Zebra e un dobitoc, cu linii, iar Sorianu e un dobitoc pe linie”. (Rîde. Lui Gelu.) Nu rîzi ?

GELU : Mi-ar fi greu, să trăiți...

SORIANU : Și-acuma ? Îmi pare rău că nu te-ai obișnuit cu democrația... Ah, oamenii sînt lași ! Eu mereu spun că

din frica lor, din egoismul lor, din fragilitatea lor se nasc dictatorii și tirania... Da, fiindcă, să zicem chiar despre tătucu... De unde avea el siguranța că era interpretul voinței popoarelor ?...

GELU : Din aia... din fragilitatea mea, să trăiți... Hopa ! Vine mireasa... Mă duc să-l aduc pe Cristofor... Am șterpelit cinci baloane de la Institutul de meteorologie de lângă Piatra Scrisă... De-l leg cu ele, îl aduc prin aer, ca pe-o pasăre zburătoare...

DIDA (intră, urmată de Viana și Liana, care duc pe brațe rochia ei de mireasă, coroaița etc.) : Gelule, unde-o întinzi ? Nu-mi urezi fericire ? Nu-ți vine nimic pe limbă ?... A, cunoscut eu înverșunarea ta împotriva gândirii. (Suride.) Ți-e greu să-mi spui ceva ?

GELU : E greu să-ți spun ce tu nu vrei să auzi.

DIDA : Mai bine-aș auzi de la tine că vrei să împodobești curtea cu ghirlandele... Am cumpărat și păsări colorate, de hîrtie, chinezești... dragoni... Apucă-te de lucru, întâi dragostea... și pe urmă te duci după orb... (Deschide o sacoșă.) Poftim !... (Gelu ia sacoșa și cu o scară începe să agațe de crengile copacilor, de stîlpi etc.) Și-l făcu om viu pe pămînt, din fărină, cu miinile sale, pe Adam... (Se agață de brațele lui Ionel.) Omul fundamental... (Patețic.) Apoi o zidi pe Eva, că nu e bine să fie omul singur numai cu sine...

SORIANU (cum stău Ionel) : Să mergem să vedem cum stau cu ciorbele și cu fripturile... (Iese.)

DIDA (lui Ionel) : Cînd moare cineva, rămîn după el cămășile, pantofii, dulapurile, fotografiile, parfumurile, ciorapii... o moștenire de lucruri ! Dar nu cine știe ce gînduri minunate, nu cine știe ce amintiri !... (Îl sărută.) Sînt murdărică ? Dar unde, Sfinte Simioane, poți găsi oameni curați ca lacrima decît acolo unde omul nu mai e om, și e sfînt, ca orbul... ori e încă neom, ca puștoaiacele astea ce n-au nici țîțe cum trebuie, ori e sărit de pe fix, cum era ea... O, nu ai atît de dus pe gînduri. Te-ai luat după prostiile lui Marian... cu împăratul și împărăteasa din poveste, care nu aveau copii... O să-ți fac ! Deși nu sînt necesari... Ce crezi că noi sîntem necesari cuiva, are tîrfa asta de natură nevoie de noi, sîntem noi scopul ei ?... Ciuciu-penciu ! Omul n-a intrat în planul ei cincinal, n-a fost planificat în burta ei... A ieșit așa... Și deci n-avem dreptul nici cît negru sub unghie să fim triști ! Într-o zi... (fredonează) se va destrăma iubirea noastră... (Patețic, ironic.) Tot vom muri, trupul care am fost cîndva împreună se va face ță-

rînă... Ești angoasat !... (Rîde.) Ai probleme cu producția ? Raiul e angoasat, bre, mîncat de mucegai ?... Stai bine ! Un rai cu două fețe : a) cu grafice împlinite la creșterea porcinelor, cu porumbul cules la timp și trimis în silozuri... b) cu porci falși, de hîrtie, pe hîrtie, cu sfecla și porumbul în cîmp ! pină dincolo de decembrie... (Rîde.) O întreprindere europeană, ca o farmacie, și o cocină în care se fură ca în codru... (Rîde.) De ce ești speriat ? Vezi că și eu te pot pisa la cap ca Marghiolița ? (Îl sărută.) Te-am păcălit, iubitul... (Ionel pleacă în urma lui Sorianu.) Ah, fetelor, cînd l-am cunoscut eu pe Ionel la cabana „Trei brazi“ era întuneric beznă, așa că n-am știut cînd a intrat în cameră dacă este bărbatu-meu sau vreun hoț... (A intrat Marian.)

VIANA : De ce nu l-ai strigat pe bărbatu-tău pe nume ?

DIDA : Mîncam covrigi, aveam gura plină, și nu voiam să se sperie, oricine ar fi fost, și să facă infarct... !

MARIAN : Deci ai fost la vinătoarea de mistreți... Perfect... Te-ai inițiat în tainele lumii. Da ?

VIANA : A dormit la cabana „Trei brazi“.

MARIAN : Vatră a sacrului...
DIDA : Termină ! Am luat seara trei butelii de „Fetească“, puse la rece în Izvorul Caprei...

MARIAN : Alt spațiu al sacrului... Și n-ai tras cu pușca ?

DIDA : Am doborît cinci mistreți.
MARIAN : Cinci stihii, cinci arătări venite din altă lume... Deci din aceea noapte l-ai...

DIDA : Da, l-am respectat foarte mult pe Ionel. Dar și pe tanti Marghiolița. Așa de mult i-am respectat, încît, în noaptea următoare cînd Ionel a dat din întîmplare peste mine în patul lui și a urmat ce-a urmat, eu nici nu i-am spus că nu sînt Marghiola... (Marian iese.)

LIANA : De ce ?
(Fetele o îmbracă pe Dida mireasă.)

DIDA : Ca să nu se supere Ionel. Tanti răcise și plecase acasă și eu nu puteam să-l supăr, să-i spun că ea a răcit...

VIANA : Din respect pentru tanti Marghiola... (Îi face semn lui Gelu să plece. El coboară dintr-un dud și pleacă.)

DIDA : Desigur. El se tot bucura, zicea : „Draga mea, ești mai tînără ca ori-cînd !“ Și eu n-am vrut să n-o creadă pe nevastă-sa mai tînără decît era în realitate...

LIANA : Da, văd c-ai ținut foarte mult la ea.

DIDA : Am ținut la ea ca la mine. Și mi-am zis că trebuie să-mi arăt dra-

gostea față de ea ori de câte ori mi se va ivi prilejul. Căci, fetelor, noi femeile avem datoria să ne ajutăm unele cu altele... *(S-a inserat. Înainte de a pleca, Gelu a aprins luminile în lampioanele colorate.)* Eu am înțeles-o pe Marghioala, de ce s-a... Păi noi simțem, fetelor, niște necioplituri... *(ride)* pentru gingășia inimioarei ei... Și a sta printre noi era ca o'condamnare la moarte în fiecare ceas, mereu, fără sfârșit... O, vine Romanița... Azi tragedia... Eroii n-au bicepsii încordați și vocea răgușită de urlat... Priviți fața tăcută a fetei care... și care după... *(Iese, urmată de Viana și Liana.)*

ROMANIȚA *(intrînd)*: Se poate muri de foame, dar niciodată nu se poate muri din prostie...

MARIAN *(care intră în urma Romaniței)*: Vorbești de ele? De tine, de mine? Tristețea este o formă de adaptare... Omul este o ființă cosmică, draga mea... „Soarele și luna mi-au ținut cununa...” Cunoști. Nu doar la moarte ne ține cununa, ci la fiecare pas, în fiecare clipă... Influențează omul — nu doar cercurile copacilor, zbuciumul mării, fluxul și refluxul... Așa că bolile țin de niște legi mai... Și medicamentele sînt uneori nocive, mai ales prin intensa lor folosire... *(Romanița ia un medicament.)* Trebuie ridicată rezistența organismului față de agresiunea bolii, dar trebuie și... cosmosul...

ROMANIȚA: Du-te.

MARIAN *(o vede neliniștită)*: De ce?

ROMANIȚA: Te rog să pleci... Vezi ce face Sorianu, tata... Du-te! *(El iese.)* Cine e? *(Se îndreaptă spre tufole de trandafiri din stînga.)* Cine e?

MARGHIOALA *(apare în rochie lungă, neagră)*: Eu.

ROMANIȚA: Mamă?!...

MARGHIOALA: Ce te miră?

ROMANIȚA: Credeam că ești...

MARGHIOALA: Sînt.

ROMANIȚA: Înebunesc! Tocmai mă îmbrăcasem să merg la...

MARGHIOALA: Foarte bine, îți stă foarte bine cernită... Am venit să te iau pînă la cimitir...

ROMANIȚA: Mamă! *(Bate cu pumnii în masa de lemn din dreapta, de sub dud.)*

MARGHIOALA: Lasă scenele penibile! Ce faci?

ROMANIȚA: Vreau să mă trezesc. E un vis îngrozitor.

MARGHIOALA: Nici vorbă... Hai, sînt așteptată... Mă așteaptă lumea, dragă... *(O ia de mîină.)* Vezi să nu uiți să plîngi, face impresie bună. Dar să nu scîncești prea tare, să te doară inima... *(Privește stupii din dreapta.)* Albinele, dragile, s-au culcat... În fagure dulce

își zidesc ele trîntorii... De ce tremuri?

ROMANIȚA: N-ai...?!

MARGHIOALA: Ba da, fetița mea, nu-ți fie teamă, n-o să te mai deranjez, o să poți munci în străinătate, Sorianu o să vă dea recomandări grozave... Eu ce să-ți las moștenire, draga mea? Ți-aș lăsa gutuia asta galbenă *(i-o întinde)*, dar ea putrezește. Stupii? Da, da, deși în fiecare stup există un mausoleu al trîntorilor. Ți-aș lăsa un cocos de munte, o rîndunică, o barză... Păsările zboară cînd sînt fericite. Eu n-am zburat niciodată, oamenii nu sînt păsări, fato... Și să nu plîngi, te rog, să nu plîngi cînd o să-mi speli singele de pe pietre... Și să fii fericită, să te mpaci cu Marian și să ai băieți și fete... Să le dai nume de păsări, cum eu ți-am dat nume de floare, Romanița...

ROMANIȚA: Taci, taci, ce, ești perfecțiunea absolută?! *(Marghioala o prinde în brațe și o sărută.)* Ce faci, mamă? *(Se zbate.)* Ajutor!

MARGHIOALA: Nu striga, nu te aude nimeni... *(Romanița plînge.)* Nu plînge, faci riduri și te urîțești...

ROMANIȚA: Te-ai făcut... strigoi? Și-ai venit înapoi?

MARGHIOALA: Încă n-am plecat... O să plec cînd vreau eu, doar nu mă duc la o sărmană casă de nebuni... Vreau să mai privesc o dată ceștile de ceai pe care mi le-a făcut cadou taică-tău. Și luna... Și dudul din fața casei. Și ursulețul pe care ți l-am dat cînd ai împlinit trei ani. Vino să te sărut...

ROMANIȚA: Nu, mi-e scîrbă de pielea ta de broască, de buzele tale reci...

MARGHIOALA: Nu mă mai iubești de cînd te-ai hotărît și tu... că locul meu e în spital... Nu scîrbă ți-a fost de mine, ci jenă, de ce spuneam despre... Teamă! Că vă compromit... cariera!...

ROMANIȚA: Te-am iubit, mamă.

MARGHIOALA: Minți!

ROMANIȚA: El a vrut...

MARGHIOALA: Toți trei...

ROMANIȚA: Și ce vrei acum?... Ca pierind tu, puritatea purităților!... Nu mă mai strînge de mîină, nu mai arăta că în mijlocul nefericirii tale tu mă iubești, cum m-ai iubit mereu!...

MARGHIOALA: Ți-aș lăsa și o lacrimă într-o batistă albă, dar lacrima mea e de jar și-o să ardă batista... *(Vrea s-o sărute.)*

ROMANIȚA: Nu! Nu! *(O prinde de mîini.)*

MARGHIOALA: Hai, sugrumă-mă...

ROMANIȚA *(dispărînd cu Marghioala în stînga)*: Am!... omorît-o... *(Revine, își șterge mîinile cu frunze de dud.)* Ajutor!

MARIAN (vine) : Ce-i ? !

ROMANIȚA : Mama... am... am !..

MARIAN : Ești răvășită, draga mea, ia un calmant... (Ii dă.)

ROMANIȚA : A vorbit cu mine...

MARIAN (lui Ionel, care apare) : E obosită... Inconștientul nostru, tată so-
crule, ne rezervă surprize...

IONEL : Și Cristofor e legat tot de cioa-
cele tale ?... Uite-l că-l aduce Gelu...
(În căruciorul său, Cristofor ; de că-
rucior sînt prinse mai multe uriașe
baloane meteorologice ; orbul parcă
plutește, cu cărucior cu tot.) Vezi să
nu zburai împreună în cer ! (O mîn-
gie pe Romanița.) Bine-ai venit, Cris-
tofor ! Te-ai însănătoșit ? (Cristofor
nu răspunde. Apar Viana și Liana.)
Fetele astea de-abia te-așteaptă să te
ia la muncă... (Suride și iarăși o mîn-
gie pe Romanița pe păr.) Tot mai
crezi că focul e începutul și sfîrșitul
lumii ?... Da, și Marghioala începuse
să vadă mistreți cu ochi de foc... Stai
pe tron, ca un împărat ! Pe tronul ne-
muririi...

CRISTOFOR : Bătrînețea îi aduce pe toți
pe tronul ăsta al nemuririi... (Viana îi
toarnă un pahar cu vin.) Ne dați
vin... (Sorianu și Cleopatra apar, ie-
șind din casă ; Cleopatra fredonează
o arie de operă.) Ne cîntați... (Liana
îi pune confetti pe cap, îl îmbracă în
ghirlande din hîrtie creponată.) Ne
îmbrăcați în flori... (Viana i-a pus în
brațe și pe umeri flori.)

SORIANU (ciocnind paharul cu Cristo-
for) : Sănătate ! La mulți ani !

CRISTOFOR : Mai ar trebui doar să mă
împăiați... să mă umflați ca pe o
tobă...

LIANA : Mîine te luăm iar cu împru-
mut... (ride) decît să stai nefolositor
acasă... Priviți în ochi orbul care vede !
Aveți milă, și Dumnezeu va avea
milă de voi !... (Ride, împingînd căru-
ciorul.)

GELU : Vezi că de-i dau drumul la ață,
zbori și tu cu el în cer !..

ROMANIȚA (lui Marian) : De ce nu în-
cetează circul ăsta ? !

MARIAN : Dragă mea, înțelege-mă... e
ceva vesel... pentru fetele astea... Or-
bul, destinul orb ajuns să cerșească...
un cerșetor luat cu împrumut, să ia
bani pe el... e ceva grotesc ! Dar viața
e complexă. Trebuie s-o iei cum este...
să te mai destinzî... Cu mama... o,
acele clipe incredibile... Inconștientul
cuprinde în el... mă-nțelegi ? (Ii dă un
pahar cu apă, de la fîntîna din
dreapta.) ...Ți-am vorbit eu și despre
gene... E ceva, ceva... înscris, ca o
schemă a ce a fost... și a ce va fi...
Dar nu trebuie să-ți fie teamă, ești
surmenată...

SORIANU (îi toarnă vin lui Gelu) : Bea,
o dată trăim ! Ori nu-ți place ?

GELU : Vinul e bun... dar dacă aglome-
rezi paharele, te doare capul... (Roma-
nița iese, împreună cu Marian.)

SORIANU : Știți că Bulă a fost întrebat
la școală cît fac șapte ori șapte...
„Patruzeci și nouă“, a răspuns el. „Și
cum ai socotit ?“, l-a întrebat învăța-
toarea. „Simplu : șapte ori zece fac
patruzeci, și cu nouă, patruzeci și
nouă...“ (Ride singur.)

GELU : Nu-i bine să aglomerezi paha-
rele... că ori cazii sub masă, ori rîzi
singur... (Apare, venind din casă,
Dida, mireasă.) A ! Am început să văd
mirese !.. Frumoasă...

SORIANU : Dacă o femeie este privită
în același timp de trei bărbați, se face
de trei ori mai frumoasă... De cinci...

GELU : Și dacă e dorită ?...

SORIANU : Mare păcătos ești ! Norocul
tău e că eu sînt un om democrat,
popular... (Ride.) Să mergem înăuntru,
se răcește mîncarea ! (Intră în casă,
pe rînd. Ionel rămîne mai la urmă.
Cleopatra țipurește. Gelu a legat ba-
loanele de creanga dudului și a îm-
pins pe ușa casei lui Ionel căruciorul
în care se află Cristofor.)

IONEL : Hai, vino ! Știu că ești aici. Ai
fugit din spital, unii au crezut că te-ai
dus la vîgăuna de lîngă Piatra Scri-
să... Ca să te sinucizi... Prostii... Ai
speriat-o pe Romanița, nu mai sta
ascunsă în grădină. Imbecilul de Ți-
clete a zis că te-a împușcat cineva
acolo... sau din întîmplare... (Se ener-
vează.) Vino ! Ce mai aștepți ?

MARGHIOALA (apare) : Nu există în-
tîmplare...

IONEL : Da, da, nici această întîmplare
nu-i întîmplătoare... Ai venit să-mi
strici nunta.

MARGHIOALA : Nu m-ai înțeles...

IONEL : Cum să nu ? Altcineva ți-a mî-
nat pașii aici !.. Da, probabil dracul !
(Nervos.) El e responsabil de întîm-
plările prin care trecem.

MARGHIOALA : Nu el, și nu te enerva.
Tot nu mai poți schimba acuma ni-
mic... (Amintindu-și.) Cum îmi mîn-
gîai părul, și cum leșinai în brațele
mele, urlînd : „Doamne, ce bine e !
Doamne, ce fericire !..“

IONEL : Doamne, ce desfrîinare ! Asta ai
fost, o isterică. Dar acum părul tău
s-a coclit, e moale, fără vlagă, și pîn-
tecul tău a secat...

MARGHIOALA : Jignește-mă, iubitule,
căci nu pe mine mă umilești, ci-ți
bați joc de timpul care ne-a ofilit și
m-a jecmănit de singele meu cald și
de tinerețea mea...

IONEL : Și de nebulia ta.

MARGHIOALA : Insultă-mă, asta mă în-
cîntă, căci nu din vina mea am îm-

bătrînit. Dar tu din vina ta pupi do-
suri mari și sus puse... ca să arăți că
încă mai ești tînăr. Nu vrei să arăți
că și pe tine s-au așezat cețurile.

IONEL : În capul tău s-au așezat cețu-
rile și bruma. Urăștii tot ce nu vrei
să înțelegi. Te-am iubit, cîndva, e
drept... Dar acum nu ne mai potrivim,
nu mai gîndim la fel.

MARGHIOALA : Cu iapa tînără a lui
Soriano gîndești la fel ? Pentru min-
tea ei te bagi în păturile ei, nu pen-
tru pulpele ei și pentru scaunul lui
taică-său ? Asta merit eu la bătrîne-
țe, din partea ta... să-mi rîzi în nas
și să mă infunzi la nebuni ? Dar e o
nebuie, că eu văd nedreptatea ce mi
se face, batjocura ce se aruncă peste
mine ? Dacă nu este Dumnezeu în
ceruri care să te vadă și de care să
te temi, nici în tine nu mai există nici
o umbră de lumină... ? Nici un licăr de
cinstă ? Mi-e greață cînd te văd și te
aud...

IONEL : Vomează, și-o să-ți treacă.

MARGHIOALA : Nu pot...

IONEL : Doar nu ți-e greață c-ai rămas
grea... (Rîde.) Nu mai e cazul. Toți
hormonii din tine s-au stins, au ră-
mas numai diavolii. Răcnește !

MARGHIOALA : Așa mi-a mai spus și
fie-ta...

IONEL : E a ta, din burta ta a ieșit.

MARGHIOALA : N-ar mai fi ieșit...

IONEL : Doar nu voiai s-o porți toată
viața în tine, ca pe-un dovleac ? (He,
he.) Și pe ea vrei s-o nenorocеști ? O
să-i dai foc, cum mi-ai da și mie ? !..

MARGHIOALA : Tu n-ai arde...

IONEL : Atît sînt de lipsit de suflet ?

Ha, ha, zarurile au fost aruncate ?
O să ne... Ce ?... Ce, tu te crezi ce ?...
Inevitabilul, cum ar zice prostul de
ginere-tău ? Îngerul cu sabia ? Al
morții ?... (Rîde.) O să faci chiar ce
nici nu vrei, nici măcar libertatea asta
nu mai ține de puterea ta, de a ne
da la rațe, tăiați bucățele ? De ce nu
ești demnă, să te desparți... civilizată,
de cineva pe care l-ai iubit ?... Am
putea rămîne prieteni, doar nu sîntem
primii oameni care nu se mai în-
țeleg și... Doar n-o să mergem și în
mormînt în același sicriu ! Ce-i furia
asta, a instinctelor tale de cățea ? Nu
mai ai un dram de judecată în căp-
șorul tău ? Ce turbare oarbă urlă în
tine și crește de nu-i mai poți pune
friie ?... Urlă în tine neamurile tale
de ?... Și poți face orice ?... Orice ? !..
Nu mai e în tine nici cer, nici soare,
nici rai, nici iad, totul e o învălma-
șeală ?... De ce mă privești așa ? Vrei
să spui că ne-am cununat la popă
și-am divorțat la tribunal ? Pe ascuns
am fost la popă, ca să-ți fac ție o
plăcere... Dar și în Italia, fleacurile
astea... (Caută o soluție ca să nu se

apropie de împietrirea ei.) N-ai vă-
zut „Divorț italian“ ? (Rîde.) Ce-am
rîs amîndoi...

MARGHIOALA : Să se aprindă patul în
care o să te-ntinzi cu ea !

IONEL : Ieftin ! Să sperăm că n-o să
fie un incendiu banal... O să pui și
motorină ! Acumulezi ură ca o... bate-
rie... Crezîndu-te trădată ! Victimă !
Ah, dragă, delirurile astea revendica-
tive... revencidări de proprietate, de
drepturi, ideologice... Delirantii visează
chiar noi sisteme politice... Of, ge-
lozia, infidelitatea... Mai bine te-ai
duce de unde-ai venit ! (Se aude,
printr-o ușă deschisă, muzica de la
nuntă, mai consistentă.) Erotomania,
delirul de a fi iubit !

MARGHIOALA : Mă calci în picioare.

IONEL : Ce-ți calc ? Sufletul ? Și o să mă
împuști cu sare ? Sau o să te arunci
în rîpă ?... Ce rușine... De ce nu vrei
să înțelegi că vîrsta se așază mai
grea pe o muiere, decît...

MARGHIOALA : ...pe un șoim ca tine...

IONEL : M-am săturat să-mi freci ri-
dichea de dimineața pînă noaptea.

MARGHIOALA : Deci nu ea te cheamă...
irezistibil, ci eu te alung !

IONEL : Exact.

MARGHIOALA : În sfîrșit, mai spun și
eu un adevăr.

IONEL : Da !

MARGHIOALA : Da, dar tu, iubitule, nu
carnea mea de-acuma o batjocorești,
plecînd în brațele ei... Tu-ți bați joc
de noaptea nunții mele cu tine !

IONEL : Fost-ai lele cînd ai fost... Nunta
batjocorită ? ! N-a mai rămas din ea
decît o fotografie ștearsă de ani...

MARGHIOALA : Dar în mine nu s-a
șters noaptea nunții mele.

IONEL : Vorbe ! Ca să mă îndupleci să
rămîn legat de piciorul patului tău.
Nu mai pot ! Am tăiat ața... Sînt li-
ber. Omul e liber să iubească de cite
ori poate iubi ! Doar n-o să mă obligi
să mint că mă mai cheamă spre tine
fîțele tale pleoștite ? Omul e făcut să-i
placă tinerețea, singele fierbinte, nu
stătut, ca al tău... Deși se spune, he,
he... că găina bătrînă face ciorba
bună. Minciună ! Găina bătrînă nu
face ciorba bună ! (O acrești, cum mă
acrești și tu... Du-te... la dracu-n praz-
nic ! Să ne lași să trăim !) Din cauza
ta nu ne mai putem bucura de viață !

MARGHIOALA : Vă încurc.

IONEL : Ne omori zilele...

MARGHIOALA : Atunci ar fi mai bine
să vă omor de tot... (nu doar să vă
încurc, ca o curcă beată... Curca bă-
trînă nu face ciorba bună.) Și amin-
țirea mea v-ar încurca...

SORIANU (iese din casă, cam pilit. Cleo-
patra îl ține drept, îmbrățișîndu-l. Il
gidilă mereu) : Ionele... generică !
(Chițcăie, gidilat.)

MARGHIOALA : Aplaudă-l, cum îl aplauzi la toate adunările voastre.

SORIANU : Ginerică, auzi ce zice gineri-tău, că, virgulă, călătoria noastră la combinatul de porcine de lângă Galați a fost o... revelație !... O cunoaștere... (Chițcăie.) O vibrare extraordinară, o trăire... o inițiere într-un timp absolut...

MARGHIOALA (intrînd în umbra copacilor din stînga) : Spune-i că ai trecut cu ajutorul permanent al primarului Sorianu la modernizarea procesului de producție...

SORIANU : De fapt nu se spune combinat de porci... ci Întreprinderea de stat pentru creșterea și îngrășarea porcilor... ISICIP...

MARGHIOALA : Sarcinile de plan se concretizează în 17.100 tone de carne porc viu livrată fondului de stat, 2000 capete scrofițe pentru popularea unor unități noi... Hai, spuneți ! 8000 capete grăsuți, la dispoziția Consiliului popular...

SORIANU : Cum stai cu graficele de montă ? Am aflat că din totalul de 16.100 munte necesare în perioada actuală, ai realizat doar 13.788 !... Nu e bine ! Auzi, Marian lăsa să se înțeleagă că... la Galați... am pătruns în taina magică a creșterii porcinelor, nu, Doamne ferește, a vreunui munte verde și sacru...

CLEOPATRA : N-a fost taică-său cumva... legionar ?...

SORIANU : Nu, i-am citit dosarul. Sănătos dosar ! (Lui Ionel.) Ai grijă în furajarea tineretului porcine...

MARGHIOALA : ...să folosești premixuri antistress, în vederea evitării crizei de întărcare...

SORIANU (care se spală pe față la robinetul din curte, ajutat de Cleopatra) : Ai spus ceva ?... Auzi ! Marian zice... că Galațiul ar fi buricul lumii...

MARGHIOALA : Delfi, a spus.

SORIANU : Dar de unde pînă unde ?

MARGHIOALA : Da, așa este, centrul vieții spirituale... Ei au ferme de selecție pentru rasa Landrace... Folosesc încrucișarea tetrarasială... rasele Hampshire și Duroc. Și tu intrînd acolo cu pășus, te-ai și simțit purificat... Acesta e noul mit... miticul... (Rîde cu hohote.) Te-a adus cu ea la spital, ca pe-un cățeluș, să zici da și în fața mea la planurile ei... Este ?

IONEL : Mă enervezi !

MARGHIOALA : Asta și vreau. Să arăt că... mai sînt și eu bună la ceva !

IONEL : Cum îți închipui că după ce m-ai sictirit atîta, aș mai putea sta la masă cu tine ? (N-am o fărîmă de conștiință ?) Dar eu nu vreau să-ți tai gîtul cu cosorul, cum vrei tu să-mi taie mie... cu coasa !

MARGHIOALA : Cu ce meriți !

(Apare în pragul casei, mireasă, Dida.)
IONEL : Dar nu sîntem un singur trup, legați pentru vecie...

MARGHIOALA : Dar cînd te-am scăpat de la moarte, eram un trup și-un suflet... (pe vecie...) Cînd a vrut să-ți umple țeasta cu gloanțe, cînd m-am pus cu țitele astea înaintea glonțului...

IONEL : O, forța atotbiruitoare a dragostei... Atunci... și acum... cînd și înjosită, mă mai vrea, mă mai iartă... Nu-mi scoate ochii cu niște povești odioase... și cu acele vremuri odioase...

DIDA : Ionel !

MARGHIOALA : Nu eu am făcut vremurile alea.

IONEL : Dar nici eu. Erai angajată în trupele de securitate...

DIDA : Tată, unde e bărbățul meu ?...
CLEOPATRA (despre Sorianu, care a adormit într-un fotoliu) : Lasă-l un pic, a ațipit... Astăzi a avut sarcini grele.

DIDA : Ionel ! (Îl caută prin dreapta, prin grădină.) Te pomenești că s-o fi dus să vadă purceii noi născuți... Ionel !...

MARGHIOALA : Eram... fiindcă-mi omoriseră tatăl ! L-au tăiat cu barda și l-au dat la porci. Venise din război... Și cînd a cerut un sac cu făină...

IONEL : Ei, și ? Fusesecetă...

MARGHIOALA : Cum, ei, și ? Era o dorință a lui... de a fi mai bine în România ! Era o chestiune politică ! Așa vorbești, tu despre tatăl meu ? Pe el l-a durut soarta clasei sale...

IONEL : Lasă, lasă, nu mă prelucra... Să nu răscolim morții... (Ce-a fost, s-a dus.) Nu mai înviază nimeni.

MARGHIOALA : Oare ? Nici primul meu soț, pe care l-am... pentru tine ?

IONEL : Ai ucis din dragoste, bravo ! Și acum... cînd dragostea ta a fost distrusă... O să se transforme în crimă ? Da... mai sperai, în delirul tău... Erai în culmea fericirii... Și eu am făcut să te prăbușești... te-am băgat la... Și te-a apucat ciuda ! Și-acuma vrei să te răzbind. Frumos ar fi ca și acum cînd... suferi... să-ți păstrezi, tu, calmul, măreția !... Dar e imposibil. Ciclul e complet... Orgoliul tău... dorința... speranța... și coasa ! Draga mea, nu te mai țingui, motorul, ca să zic așa, acțiunilor tale nu e iubirea, ci ura...

DIDA : Ionele ! (Îl vede. Vine spre el.) Ce crezi c-am găsit ? Sabia lui Napoleon... (I-o arată.) Ce făceai aici ? (Marghioala se retrage în umbra duzilor din stînga.)

IONEL : Intră în casă...

DIDA (aruncă sabia în stînga, îl îmbrățișează) : Tot te mai urmărește amintirea scroafei ăleia ?... (El e uimit.) A scroafei ăleia împușcată de Țiclete... Doamne, cît a suferit pentru ea Mar-

ghiolia! Să intri la nebuni pentru o...
 Ce minune, tu, Ionele! Distrugerea...
 unui mistreț, ca și propria ei... (*Îl să-
 rută.*) Totuși, Marghioaia te iubea,
 dacă ea și după ce noi... he, he, he...
 IONEL: Taci, te rog...
 DIDA: De ce să tac? Se milogea, bă-
 buța...
 IONEL: Nu era o băbuță!
 DIDA: Glumesc. Iartă-mă și tu, ce dra-
 cu! Dar după ce i-am ras și eu ci-
 teva peste bot... și-ai umilit-o și tu
 destul, de ce să nu recunoști?... Ea
 tot voia cu tine, tu, Ionele! Mă și mir
 că mai era logică, tu?! Eu ți-aș fi
 dat de mult în cap cu un satir... (*Ride
 și-l sărută.*) Doamne, greu mi-ar fi
 fost să simt pe pielea mea cum se
 destramă... fericirea mea... (sufletul
 meu)... Că și voi, duri, ce mai! Ca și
 nu vă compromită, zdup cu ea la...
 Crezi că n-am înțeles mișcologia?...
 Mai bine o umflați bine... sau o împă-
 iați... și o legați de baloanele astea,
 și-i dădeați drumul... să-și ia zborul
 în eternitate... (*Moare de ris.*) Hoaș-
 ca... (*Marghioala vine din stînga și o
 străpunge pe Dida cu sabia, de mai
 multe ori. Dida țipă.*) Ionele! Tată!
 Mor!
 IONEL: S-o ducem la spital... (*O ia în
 brațe.*) Unde e mașina? (*Marghioalei.*)
 Ești plină de sînge!
 MARGHIOALA: Tu n-ai omorît nici o
 muscă. (Tu doar te-ai înfruptat din
 victoriei! Profitore! Îmburghezitule!)
 Nepătatele! Tu doar te-ai ghiftuit din
 crimele mele!
 IONEL: Ai fi în stare să-ți omori și
 copiii? Unde e mașina?
 (*Cleopatra vine lângă el, și ies prin
 dreapta.*)
 SORIANU (*trezindu-se, pleacă în urma
 lor*): Dar ce s-a-ntîmplat, dragă?
 Chiar așa te-a deflorat în noaptea
 nunții?... (*ride*) ...de e nevoie de me-
 dici?... (*A ieșit.*) A murit? Nu... Să
 mergem... (*Se aude o mașină dema-
 rînd.*)
 ȚICLETE (*vine din casă, urmat de Gelu.*
Marghioala dispăre în stînga): Ce
 crezi că s-a-ntîmplat la?... nu spun
 orașul!... Că alegînd cu mare grijă o
 gamă variată de produse, supermaga-
 zinel de pe strada... nu spun care!...
 a deschis un etaj... fără cumpărători...
 (*Ride.*)
 GELU: Ei, e bine... e bine... Anul ăsta
 e bine, e un an mediu...
 ȚICLETE: Cum... un an mediu? !
 GELU: Adică mai rău ca... și mai bun
 decît în... (*Țiclete moare de ris. Cu
 spatele la sală, se va ușura într-un
 boschet.*)
 FRÎNCULESCU (*urmat de Marian, se va
 duce și el lângă un boschet. Toți băr-
 bații vor sta cu spatele la public... Ie-
 șirea fiecăruia din casă întărește pen-*

tru cîteva secunde muzica): O actriță
 care se credea... însetată de sînge...
 Și de dreptate!... (*Apare și Aurelian.*)
 I-am spus: „Nu te-ai atins de nimeni,
 totul e o închipuire a ta”. „Și nunta?”
 „A, ea e o altă fantezie...” Vorba vine,
 fantezie! Sînt periculoase mamele
 astea abandonate, soțiile părăsite...
 Actrița umilită, în prăbușirea ei a de-
 venit mai stăpîna pe ea, mai liberă...
 MARIAN: Erau dipele cînd din întune-
 ricul din ea urcau acele străni și ne-
 cunoscute strigăte și impulsuri, cu ne-
 puțință de potolit, vulcanul erupea...
 de dincolo de puterea ei de a-l opri...
 Și a ucis pînă la urmă?
 AURELIAN: Ca și suferințele Mar-
 ghioalei...
 ȚICLETE: Pe puvîntul meu că te-am
 crezut intrigantul intriganților... Cu
 povestea cu soții Chivescu... Dacă tu,
 totuși, ai pus totul la cale, ca să se
 ducă dracului șandramaua și...
 AURELIAN: Și să-i iau locul regelui Ione-
 nel?... Mai bea țuică de Bihor, vîd
 că-ți dă idei.
 FRÎNCULESCU (*lui Țiclete*): Marghioala
 mai speră să se-nțealeagă cu... să fie
 ca înainte, egali, demnă... Dar află că
 urciorul nu merge de multe ori la
 apă! Voința nu mai poate ține în
 chingi...
 ȚICLETE: Eu de cînd spun că tristețea
 omului, condiția lui... este neputința
 lui în fața... cum le-ai spus? Impul-
 surile alea criminale... Eu m-am ferit
 în ultima vreme de cusca! Li luceau
 ochii ca ai... Și-ar fi fost în stare în-
 tr-un moment de mîndrie ieșită din
 țîfîni... să-ți spintece scăfîrlia! Mai
 bine vîdăv! (*Lui Gelu.*) Tu ai fost
 căsătorit?
 GELU: De șapte ori.
 ȚICLETE: Da? Înseamnă că în viața ta
 ai cunoscut multe femei!
 GELU: Șase. Căci cu una m-am însu-
 rat de două ori.
 ȚICLETE (*vesel*): Uite, domnilor, dom-
 nul acesta s-a culcat cu mai puține
 femei, față de cu cîte s-a căsătorit!...
 (*Intră în casă, plini de voie bună.*)
 MARIAN (*rămîne mai la urmă*): Și dacă
 ești departe, tu tot ne-ai zărit... Am
 știut c-aveai al șaselea simț, vedeai
 invizibilul...
 MARGHIOALA (*apare din stînga*): Ce
 ginere învățat!... Tu erai măsura lu-
 mii, mi-am zis, tu erai măsura dra-
 gostei și-a urii... Căci pricepeai ce
 simțea... Și numai tu mă puteai sal-
 va... El s-a vîndut pentru bani de tî-
 năr, mi-am dat seama... Nici o cre-
 dință! Doar parale... Dar nu pricepea
 nimic... Eu toate le-am pus la picioa-
 rele lui, pînții mei au putrezit în
 pămînt, unde să mă duc?... Mai bine
 mă băga la închisoare, decît la ne-
 bunii... Și tu ai știut asta, Marian. Casa

mea era nebunia mea, țara mea era nebunia mea... Nu, nu, și tu ai știut asta. „Nu poți scăpa de Dida?” — l-am întrebat... „Chiar ești strins cu ușa? Fugi cu mine în lume, dacă te are cu ceva la mână, și n-o să te mai afle...” Și el a zis 'c-o să-l ajungă și-o să-l distrugă, și-o să vă distrugă și pe voi... Dar tu știai că el mințea, că voiati s-o duceți... bine... (*Rîde.*) M-ați vîndut, este? Dar și mai rău e că el și-a vîndut sîngele... și și mai rău e că și-a vîndut... cum îi spui tu?... Conștiința. Pe care și tu ți-ai vîndut-o, dar tu ești mai ticălos ca el, că nu ești prost... Comerț cu carne de porc, cu carne de om, comercializați... În străinătate ai fi bun, ți-ai vinde bine cunoștințele... Te-ai obișnuit să-ți comercializezi tot ce-ai... (*Apare, din casă, Romanița.*) Fata mea! Ce zici de-o asemenea piesă, în care să joci și tu?... „Comercializarea conștiinței...” Și eu sînt vinovată, da, de soarta mea, de soarta voastră, de a lumii, de a țării!... Trebuia să trăiesc altfel, să nu ajung aici... o mamă odioasă... Trebuie să piară odrasle unei mame odioase! (*Se apropie de Romanița.*) Cînd te-am adus pe lume, cînta cucul în teiș, era o lună... ca un galben de mireasă... Parcă s-a dat jos din cer, să te vadă, să te urzească în lumina ei, în frumusețea ei să te cuprindă...

MARIAN (*Romaniței*): Mama a fost dintotdeauna mai sensibilă... candoarea primordială era în firea ei...

MARGHIOALA: Și mai ce? Și voi sin-teți vinovați... Numai că voi nu vă simțiți vinovați. (*Punînd mîna pe Romanița.*) Unde ți-a fost dat să mori? Nu în virful muntelui, nu înghițită de ape, nu înghițită de vînt, nici de trăsnet lovită... De mama ta, care te-a scaldat, care te-a cîntat, care te-a legănat... Cine-o să te jelească? Păsările cînd o să ciripească? Frunza cînd s-o risipi, ea te-o pinzi?... Și luminare o să-ți pună luna galbenă de sus, luna care ca o mireasă te-a vegheat cînd te-ai născut... Și-o să te tîmție negura cînd s-o îndesi... Nu te smuci, nu mai poți scăpa...

ROMANIȚA: Nu mă... mai bine blestemul tău să mă ajungă, pecinginea să-mi mînce obrăjii mei fără rușine...

MARGHIOALA (*surîde*): ...drumurile tale s-o țină pe sub drumurile berzelor, dar ale tale să n-aibă întoarcere...

ROMANIȚA: Aruncă blestem negru pe mine, să nu te mai văd nicicînd, nici de Sfîntul Paște...

MARGHIOALA: Asta poate-ai vrea tu...

ROMANIȚA: ...nici de ziua mea, de Sfînta Marie, nici de ziua cînd m-ai

adus pe lume și m-ai botezat... Dar nu mă omori, mamă...

MARGHIOALA: Să știu c-ajung cerșetoare și-o să bat din poartă în poartă, și nu te iert, chiar de tu mi-ai putea deschide o poartă, mie, oarbe, tot nu te iert, chiar de ți-ai frînge mîinile închinîndu-te, tot nu te iert, viperă pe care-am săturat-o cu lapte din țîțele mele, chiar de-o să geamă gol peretele de pozele tale, gol, aerul, de tine, goală lumea, viața mea, de tine, chiar de-o să-ți urlu numele, Romaniță! și-o să-mi plesnească bojocii de plîns, și-o să mi se scurgă ochii de atîtea lacrimi, chiar de mi s-or usca vorbele în gură tot plîngîndu-ți numele, Romaniță... tot nu te iert!

ROMANIȚA: Bine, atunci cheamă și porcii, cu întunecatele lor rituri să mă scurme, cheamă cîinii turbați, și viermii turbați, să mînce din țîțele mele tinere, pulpele mele să le înfulece porcii, limba mea s-o mînce coțofenele, dacă asta te bucură...

MARGHIOALA: Gura, tîrîtură! Așa o să arate viitorul, cum sinței voi? (*Apare și Ionel.*) Mai bine să vină pustiul! Mai bine să mi se stingă sîngele! Pentru asta am suferit eu, și am ucis, ca să vă coțăiți voi, plini de blănuri, de vin, și scui-pînd pe cine-am fost eu, și pe viața pe care-am trăit-o eu?

IONEL (*lui Marian*): Mai bine am pune mîna pe nebună...

MARGHIOALA: Nu încercați?... Am mîncat marmeladă cu mămăligă și...

ROMANIȚA: Nu ne mai îpuți capul cu suferințele dumitale... A fost! De-atunci oamenii au coborît pe lună!

MARGHIOALA: Și eu ce-am cîștigat din asta? Îmi mîngîi tu părul albit cînd pleci la...

MARIAN: Noi te iubim altfel, mamă...

MARGHIOALA: Știi că minți...

IONEL: Puteai să te mai școlești și tu... nu să rămii o troglodită... o isterică!...

MARGHIOALA: M-ai îfundat în casă, urcat în funcții... Ca să nu te-ncurc, și să cresc copiii... Bine că ești de față, sub ochii tăi să piară urmașii singelui tău...

IONEL: Nu!... Fac tot ce-mi ceri... Ce-re-mi chiar viața...

MARGHIOALA: E prea puțin... Mai ales c-a murit și căteua primarului... Să simți pînă în rărunchi nelegiuirea (trădării tale)... Și să rămii singur... (*Îl înjunghie pe Marian*), milog la bătrînețe, ca un cîine bubos, puțînd... (așa să te tîrîi prin lume)!

IONEL (*Romaniței*): Fato, fugi!

MARIAN: Unde?... (*Se tîrăște în stînga.*)

MARGHIOALA: Decît s-o pătească din cauza turbării primarului, mai bine... (*O înjunghie și pe Romanița.*) Privi-

ghetori, așezați-vă în leagănul ei și cîntați, în cîntec și în vise să se legene... (O sprîjină, o ia în brațe, în timp ce Ionel îl ajută pe Marian.) ...Plină de păpădii să se plimbe prin grădini... Nani, nani, puiul mamei, / Haide, pește, / De mi-l crește, / Și tu, rață, / De-l răsfață, / Și tu stîncă, / De mi-l culcă, / Și tu, somn / De mi-l adormi... (A ieșit cu ea în brațe, în stînga.)

VIANA (iese din casă, în șorț și maiou alb, îmbrăcată la fel ca Liana, de parcă acum ar veni de la sau ar pleca la o partidă de tenis. Dealtfel, așa au fost îmbrăcate tot timpul. Cîntă): În luna mai, în luna mai, / Prin iarba raiului te plimbai... (O ajută pe Liana să scoată căruciorul afară, și să nu-l răstoarne pe Cristofor.)

GELU: O clipă, madmazelor! Să dezleg baloanele... ca domnul Cristofor să poată pluti... Dar să nu dați drumul căruciorului, că...

LIANA: Ai furat baloanele astea, hoț de ciini! Dar ce nu se poate fura...

GELU: Atenție! Dacă nu manevrez bine... zbor și eu la cer... Da, madmoazelă, se pot fura și ouăle de sub cloșca de pe cer... (Rîde, dar nu se descurcă, nu poate aduce ușor baloanele din stînga.) Parcă e mai greu... (Fetele au ajuns în fața scenei cu căruciorul. Cristofor privește orb drumul său'— o pasarelă ce trece prin mijlocul sălii.) Baloane colorate, vise, zbor... Chestii... (O vede pe Marghioala în stînga.) Sărut-mîna... V-am furat din nou cățelul... Mă duc să vi-l aduc... Țineți puțin... (Îi întinde curelele baloanelor; aleargă în casă; Marghioala e ridicată încet de baloane: rochia ei lungă, neagră, lungă, lungă, flutură, în timp ce ea dispare...)

VIANA (cîntă):

Cînd în mătase te-mbrăcai,
Și flutur sfînt că te visai
Tu nu știai, tu nu știai
Raiul din tine că-l goneai...

LIANA: Hei, priviți! Priviți! (Fetele privesc în sus. Vine și Gelu cu cățelul. Îi dă drumul.) Ce-o fi? Ce-o fi? (Se aude o tobă, se apropie niște lăutari cîntînd de zor.) Ce-o fi? (Intră Cleopatra, țipurînd.)

ȚICLETE (intră cu o ploscă în mînă): Repede, pușca! (Fuge în casă.) Măcar să economisim pînza... (Intră nunta, Dida, mireasă, Ionel, mire, Sorianu, Frînculescu, Aurelian etc. Țiclete apare cu pușca. Ochește, trage.)

CLEOPATRA: N-ai nimerit! (Ochește, trage. Ionel, la fel, Marian, la fel.) Hei

cineva a nimerit un balon... Cred că eu! (Îi spune Romanitei.) Coboară, întunecat... (Mai ia pușca, mai trage.)

ȚICLETE: Eu am lovit în plin... (Rîde cu hohote. De sus, peste ei, cad baloanele împușcate, uriașe. Ei se dau în lături. Peste baloane, flutură, căzînd, un lung vâl negru.) La gunoi, la gunoi!... Acuma e nuntă... (Cleopatra țipurește. Baloanele și vâlul sînt scoase în stînga. Nuntașii intră în casă. Din dreapta apare Mitru, cu o cazma pe umeri și cu un dud tînăr în mîna dreaptă.)

SORIANU: Totul va fi minunat! Toți vom bea, vom minca, vom dansa, vom fi fericiți!

GELU: Pe mine nu trebuie să mă mai prelucrați... Eu vă cunosc dinainte de moartea lui... Ce discursuri ne țineți despre viitor! Grozave. Ca să fiu sincer, cum v-am auzit atunci, cum m-ați convins! Eram sigur că socialismul se va face bine și foarte repede! În șase zile!...

(Nuntașii intră în casă, cu lăutari cu tot.)

LIANA (lui Aurelian, care a rămas pe trepte, în dreapta): Hai să te fac o partidă de tenis... (El refuză.) Sau o partidă de fericire... (Rîde. Mitru a început să sape o groapă în mijlocul scenei.)

VIANA:

Te legănai, te legănai
Ca frunza dudului din rai
Și nu știai, și nu știai
Că moartea-n tine o duceai.

LIANA (împinge căruciorul): Crima în tine c-o duceai... La dracu! Să ne distrăm! (I-a pus lui Cristofor în brațe un braț de iarbă.) Orbul vinde fire de iarbă... Ca amintire a acestei zile... (apare din dreapta Lucian, ducînd de mînă un copil) ...a acestei vieți... Doi lei firul! Dăm și pe gratis! Iarbă!

GELU (îl ajută pe Mitru să pună dudul tînăr în pămînt. Aurelian îi privește de pe scări): Un pui de dud...

LIANA: Luați fire de iarbă... Cumpărați iarbă, cumpărați amintiri... din luna mai... amintiri de pe pămînt... amintiri din rai... Doi lei firul! (Împarte fire de iarbă. Pe bani, gratuit.) Și cîntați, cîntați...

VIANA:

Din frunza dudului cîntai
Sub luna nopților din rai
Și te plimbai în alb tramvai
Prin cartierul sud din rai.

LIANA (ia firele de iarbă din mîna lui Cristofor și le oferă): Luați fire de iarbă, oameni buni...

S F Î R Ș I T

Integrala Shakespeare

9

HENRIC AL V-LEA

Henric al V-lea începe cu o invocatie prin care Shakespeare recunoaște nemăsurata ambiție a întreprinderii de a cuprinde cea mai glorioasă epocă a istoriei poporului său, prin faptele regelui a cărui tinerețe o evocase cu atita căldură, în **Henric al IV-lea**. O umilință benefică în fața subiectului este sentimentul pe care îl trăiește, aici, genialul creator, o umilință și în fața publicului, căruia îi cere să împlinească, prin puterea imaginației, ceea ce teatrul nu poate cuprinde, din curgerea amplă, maiestuoasă, a evenimentelor care au zguduit două monarhii. E și o umilință a artistului în fața realității în genere, el recunoscând bogăția și plinătatea acesteia, față cu fragmentarismul intuiției. La aceste chestiuni ne-am referit, cu ocazia cronicii noastre la alt spectacol cu aceeași piesă, semnat de Laurence Olivier (v. „Teatrul” nr. 10/1979), unde analizăm, cu deosebire, prologurile actelor. Aici, ne vom referi doar la personalitatea regelui, acest monarh absolut, care a înflăcărat sentimentul patriotic al lui Shakespeare într-atit încit, deși cunoaștem caracterul istoric real al „arzătorului de eretici”, autorul reușește să ne atragă într-un partizanat, demonstrându-ne, încă o dată, cit de puternică este iluzia artistică, cit de puternic ne stăpânește cuvântul inspirat de credință și iubirea omului Shakespeare.

În nici o altă piesă, Shakespeare nu intervine atit de subiectiv, pentru a ne convinge de calitățile umane ale personajului său. Sedus de farmecul regelui, poetul ne seduce și pe noi. Nu, el nu ne minte, acesta este Henric. Prototipul istoric este doar motivul tabloului, și, ca atare, e înzestrat cu ceea ce ține de întimplător — adică, nu lipsit de mici contradicții și de echivocul care încețoșează sensul istoric, sens întrevăzut doar de un ochi artist, care curăță aceste contradic-

ții, acest echivoc, pentru a ne reda, în individual, universalul. Pe acel rege, din tabloul artistului, îl admirăm, dar el este însuși tabloul. Celelalte personaje există, întrucit regele există în timpul și locul acțiunii sale, întrucit actele lui le cheamă la ființare. „[...] iar piesa vi-o vom pune dinainte / Cind regele a plecat, nu mai înainte”.

O singură excepție face autorul; anume, cu sfârșitul lui Sir John Falstaff, rămas la Londra, să moară între ai săi. Agonia este relatată de hangia Quickly, lui Bardolph, Nym și Pistol, acoliții cavalerului, și ei grăbiți să-l urmeze pe rege. „**N-o luăm din loc? Regele trebuie să fi plecat din Southampton**”. Înțevdem oarecare cruzime a autorului, în graba cu care ne relatează moartea cavalerului ce încălzise tinerețea regelui. Este cruzimea celui ce dorește să uite cit mai repede trecutul eroului său care urcă treptele gloriei, dar și iertarea acestui trecut, a cărui amintire rămîne să piară, și ea, odată cu Falstaff. Poate de aceea Shakespeare îi rezervă lui Sir John o moarte ușoară: „**s-a stins ca un copilă abia botezat**”, spune hangia, și e convinsă că sufletul lui e „**în sinul cavalerului Artur**”.

De la act la act, chipul regal și uman al lui Henric al V-lea se conturează din ce în ce mai strălucitor, din ce în ce mai profund. Shakespeare a căutat să strângă într-un caracter unitar virtuțile eroului, ale înțeleptului și ale curteanului, și aceste rosturi dau sens actelor și scenelor acestei piese, lipsită de conflict, dar nu lipsită de teatralitate.

În ciuda faptului că utilizează aceeași echipă de actori ca și în **Henric al IV-lea**, regizorul David Gilles n-a mai reușit un spectacol de aceeași forță. El a apelat la iluzia cinematografului în tratarea acestei piese, care, prin lipsa de dramatism și prin fragmentarismul său, pare a se preta interpretării cinematografice, dacă n-am ține seama de intervențiile corului, din antracte, și de tiradele lungi ale regelui, căci acesta se prezintă mai mult în chip liric, direct, de parcă spectatori ar face parte din auditoriul său, în situația din piesă. Din acest punct de vedere, aparent cinematografica piesă se vedește a fi, în fapt, cea mai teatrală dintre dramele lui Shakespeare și, astfel, imposibil de transpus cinematografic fără riscul de a o falsifica (știut fiind că o convenție a cinematografului este tocmai îndepărtarea publicului de la orice formă de participare directă). Laurence Olivier nu greșea, cînd își începea filmul cu scena unui teatru elisabetan, neomițind din cadru spectatorii, pentru ca, deindată ce

noi, spectatorii moderni, ne simțeam asimilați lor, să-i facă să dispară. Pus între două convenții, aceea a teatrului și aceea a cinematografului, David Gilles a trebuit să dea totuși Cezarului ce e al Cezarului. El a trebuit să jertfească timpul mișcării, specific cinematografic, timpului vorbirii, specific teatrului. De aici, dezacordul lăuntric, oboseala și lentoarea multor scene. Dar, ținând cu obstinație la iluzie, el a jertfit și teatralitatea prologurilor, capacitatea lor de a lega publicul de scenă, reducându-le la niște simple inserturi, care, în loc să deschidă actul, pentru mintea și inima spectatorilor, au tocat, încă, iluzia, atîta cît a fost creată.

Actorii au jucat cum se cuvine, unii realizînd creații notabile. Dintre acestea, să amintim interpretarea lui Brian Pringle, în Pistol, care, în concepția lui Shakespeare, pare să reia prerogativele lui Falstaff, actorul ajustînd, cu rafinată siguranță, la mijloacele plastice proprii, unele dintre expresiile lui Anthony Quayle, interpretul lui Falstaff.

Rolul principal, acordat, cum era și firesc, tot lui David Gwillim, a fost susținut cu aceeași inteligență, dar, parcă, și cu oarecare răceală. Cred că e vorba de o inapetență pentru rol, sau, mai exact, pentru această parte a rolului. Prin jocul actorului, Prințul Henric pare a refuza să rămînă închis în marea regală, și chiar puțin stînjnit, cînd își rostește înflăcăratele discursuri patriotice; își revine cînd, în mijlocul ostiilor sale, ce pare înfrîntă înainte de bătălie, răspunde, cu demnitate, solului trimis de Conetabil; își mai revine cînd pune la cale o farsă unui ostaș și, mai ales, cînd cere mîna fiicei regelui Franței, dezvoltînd un anume farmec viril și sportiv; sînt momente cînd regele redevine prințul Harry. Dar să nu uit o scenă realizată de regizor chiar în spiritul textului, cînd prințesa învață englezește cu doamna sa de companie, între niște trandafiri agățători: un tablou de autentic stil rococo, scenă care inspiră un sentiment ludic. Or, acest sentiment trebuia să fundamenteze întregul spectacol. Shakespeare apela la cuvîntul encomiastic tocmai pentru că știa că, în fapt (și care era faptul, dacă nu cel scenic?), el înjosea marea evenimentelor istorice, prin jocul teatral. „**Și-acuma teatrul nostru-i cîmp de luptă / Și trebui', noi! cu cinci florete știrbe, / Stîngaci încăierate, să-njosim / Mărețul Azincourt. [...]**“.

Așadar, el nu se lua chiar în serios. Dar cuvîntul encomiastic, însoțit de o imagine realistă, duce la emfază.

BĂTRÎNUL

de Maxim Gorki

Cine este Pitirim, bătrînul care dă tîrcoale casei prospere a lui Ivan Vasilevici Mastakov, iscodind și aflînd că acesta e mulțumit de sine pentru bunele servicii făcute mujicilor, și că aspiră la mîna colonelului Sofia Markovna? Bătrînul Pitirim pare a fi chinat de gelozie și de dorința de răzbunare. Ocnașul este — pe plan social, firește — nerealizat, care îi cere socoteală lui Ivan Vasilevici, care s-a realizat, sustrăgîndu-se de la datoria de a-și ispăși pedeapsa, pentru o crimă posibilă, dar improbabilă. Anii de suferință la ocnă l-au făcut pe Pitirim să urască profund și irevocabil oamenii. Convingerea lui este că toți oamenii sînt vinovați unii față de alții, și că bunăstarea și fericirea lor sînt clădite pe complicitățile sub care își ascund vinovăția. Pentru aceste vini, ei trebuie să sufere, după legea talionului: ochi pentru ochi și dinți pentru dinți. Așadar, Pitirim profesază legea morală a unui Dumnezeu gelos pe creatura sa și răzbunător, Dumnezeu Vechiului Testament. Asemenea acestui Dumnezeu, Pitirim dorește să-și țină victima în puterea sa „ca pe o vrabie“, și această putere asupra lui Ivan Vasilevici pare să-l mulțumească îndeajuns. Pitirim izbutește să se transforme într-un supraeu al celuiilalt, un fel de iad al unei conștiințe tiranice a vinii neispășite, dar și a neputinței de a o ispăși; căci Ivan Vasilevici, realizîndu-se pe plan social, nu este doar el însuși, ci este, mai întîi, un mînunchi de responsabilități față de oamenii din jurul său, pe care nu-i poate supune oprobiului public. Pentru aceștia ar urma dezastrul. De această conștiință tiranică, a vinii neispășite pînă la capăt, pe care o exercită asupra sa bătrînul Pitirim, Ivan Vasilevici încearcă să se elibereze prin mărturisiri. Mai întîi, se mărturiseste Sofiei Markovna, apoi, lui Haritonov. Coloneleasa încearcă s-o cumpere pe însoțitoarea Bătrînului, care împărțea aceeași religie a răzbunării, și aceasta acceptă o tranzație: ea, în schimbul otrăvirii Bătrînului, să-i fie asigurată o viață fără griji. Orice tranzație este o derogare de la o lege; cu atît mai mult, această tranzație este, prin natura ei, imorală, deoarece încalcă principiul biblic „să nu ucizi“; dar ea nu este întru totul nedreaptă, de vreme ce finalitatea ei este eliminarea răului, întrupat în inflexibilul bătrîn Pitirim, și reinstaurarea echilibrului vechilor relații de reciprocitate ale acelei mici comunități. Intuiția

lui Gorki, privind compatibilitatea relativă a moralei și dreptului, mi se pare deosebit de prețioasă. Sufletește, omul pendulează între normele moralei și cele ale dreptului, iar hotărârile și acțiunile lui subiective par a obiectiva, a da substanță acordului și dezacordului dintre aceste două sfere de norme. Însoțitoarea lui Pitirim îl trădează pe acesta, pentru promisiunea unei vieți liniștite, între oameni mai puțin intransigenți, și poate mai neînțelegători, căci se măsoară unii pe alții „doar cu măsura propriilor lor necazuri“, dar tocmai de aceea niciodată neiertători.

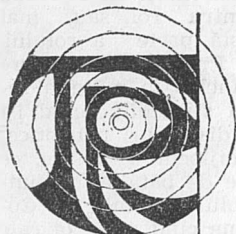
Nutrind conștiința păcatului și a ispășirii lui prin suferință, Pitirim este, prin excelență, neiertătorul. Despre el, Sofia Markovna spune că „îndrăgește suferința, pentru că îi dă dreptul să se răzbune“, intuind, astfel, sufletul viciat al Bătrînului. Dealtfel, ideea generală a piesei este că intransigența moralei creștine viciază relațiile de convingere dintre oameni (atât de departe de a fi perfecte, dar îndeajuns de puternice, se știe), creînd așa-zisul fenomen de respingere; dar, ca la orice organism viu, această respingere se face copiindu-l structural pe intrus; teroarei și crimei li se va răspunde prin teroare și crimă. Desigur, formula de mai sus, e, într-un anumit sens, biologizantă, dar ea corespunde concepției vitaliste, pe care o avea Gorki despre societate în anul 1915, când a scris piesa. Concepție din care pornea și atitudinea sa polemică față de aceea creștin ortodoxă, a ispășirii păcatului prin suferință, pe care Dostoievski o ilustrase atât de convingător în *Crimă și pedeapsă*. Din păcate, argumentele lui Gorki, chiar dacă nu sînt false, sînt parțiale — și ce argumente poate avea un scriitor, decît personajele sale? Adevărul nu suferă rostirea sa parțială, căci nu există jumătăți de adevăr, ci doar fapte fără consecințe, ce intră în bogata lume a cauzisticii care-și așteaptă rezolvările. Așa cum am spus, Bătrînul Pitirim este doar reprezentantul unui zeu terifiant; pentru noi, un caz patologic monstruos; iar Ivan Vasilievici Mastakov, care își răscumpără crima (reală, fictivă?) printr-o muncă onestă, pusă în slujba semenilor, se vădește a fi un suflet mult prea slab, și nu găsește altă soluție de a ieși din impas, decît sinuciderea. Desigur că și în felul acesta „vrabia“ poate să scape din miinile lui Pitirim, dar ea nu va rămîne, pentru noi, decît o simplă vrabie.

Nu vom găsi, așadar, în această piesă un „cer metafizic“ (ca să utilizăm formula lui Lucian Blaga), însă vom găsi îndeajuns de multe observații realiste asupra complicatelor fețe ale sufletului omenesc. În această cheie, a realismului, a fost

conceput și spectacolul Teatrului Mic Academic din Moscova, în regia lui Aleksei Șatrov. Un realism monumental, am spune. Scenele au o plastică deosebit de viguroasă și de dinamică; dar nu precipitat, ci doar egal și puternic ne pare a fi timpul ce măsoară și umple evenimentele. Iar aceste evenimente, aceste fapte, aceste scene, dacă nu au măreție, au masivitate; în consens, dealtfel, cu spiritul operei. Tensiunea crește în același ritm egal și amplu, de la scenă la scenă, pînă la deznodămînt.

Jocul actorilor lasă o puternică impresie de vitalitate greoaie și agresivă. Bătrînul Pitirim dă ocol, ca un lup, gospodăriei, cu ochi îngustați și răi; are, însă, mișcările măsurate și liniștite ale celui ce a sosit să făptuiască ceva implacabil, iar risul lui are ceva sardonice. Această imagine a răului aparține lui M. Țariov. Fata, ucenica, în interpretarea actriței G. Bukanova, e masivă, greoaie, cu privirile piezișe, pătrunzătoare, pinditoare, izbucnind uneori cu o senzualitate frustă și sălbatică.

Constantin RADU-MARIA

Cîteva
premiere

● Adaptarea după piesa **Eu sînt tatăl copiilor**, de Angela Bocancea, difuzată recent în premieră radiofonică, propune — sub forma unei drame „de inimă“ — o dezbateră gravă în sfera conștiinței, cercetarea unor destine, a unor evoluții umane determinate de opțiuni diferite într-un moment crucial al existenței. Pledoarie pentru o atitudine responsabilă, pentru rectitudine morală și pentru forța de a-ți păstra omnia, oricît de dificile ar fi împrejurările, piesa Angelei Bocancea a beneficiat, în montarea semnată de Cristian Munteanu, de o tratare expresivă prin sobrietate, prin discreția mijloacelor utilizate. Regizorul a știut să reprime — și acesta a fost un însemnat cîștig pentru puterea de convingere a textului — accentele de melodramă, tentația declarativismului. În conturarea acestei imagini echilibrate, sugestive, un merit important revine interpretelor celor două roluri principale, Leopoldina Bălanuță și Violeta Andrei,

ca și celorlalți actori, printre care Eugenia Popovici, Ileana Stana Ionescu, Ruxandra Sireteanu, Ion Marinescu, Mitică Popescu.

● **Tinerețea ideilor**, de Ioan Robescu, este inspirată de o temă de actualitate: creativitatea tehnică românească. Cu unele inabilități, cu articulații adesea rigide, piesa reține atenția (prin tonul cald, sincer al demonstrației, prin lipsa de artificii. Aceste merite ale textului au fost fructificate cu profesionalism de autorul regiei artistice, Dan Puican, care a reușit să extragă din materialul dramatic momentele bine închegate și să le aducă în prim-plan. Un rol bun, un personaj lucrat cu mână sigură, cu instinct al adevărului scenic, realizează Șerban Cella; aprecieri se cuvin, de asemenea, și celorlalți interpreți, printre care Adina Popescu, Ion Marinescu, Matei Alexandru, Sorin Medeleni.

● Fie și câteva rînduri numai, cîte îngăduie spațiul acestei rubrici, trebuie să acordăm dramatizării după **Doamna Bovary**, de Gustave Flaubert, realizată de Rodica Suci-Stroescu (regia, Titel Constantinescu). Concentrarea și adaptarea pentru teatrul radiofonic nu sînt fără cusur, dar rezultatul răspunde multora dintre exigențele unei asemenea întreprinderi, de ținută culturală; nu este fără cusur nici montarea, dar și aceasta se recomandă prin cîteva momente de reală forță artistică. Remarcabilă, profund semnificativă, interpretarea celebrei eroine flaubertiene, de către Valeria Seciu, alături de care menționăm contribuții actoricești de reală valoare, datorate lui George Constantin, Mircea Albulescu, Ștefan Mihăilescu-Brăila, Ion Marinescu, Victoria Mierlescu etc.

Cristina DUMITRESCU

„Rampa“, acum 50 de ani noiembrie 1931

Un jubileu la Național: O noapte furtunoasă. Al o sutălea spectacol, de la premiera din ianuarie 1879! Este invitată, în reprezentare, Maria Ciucurescu, inegalata Veta, impusă de însuși Caragiale, în istorica distribuție a premierei absolute. În Zița e distribuită foarte tînăra Elvira Godeanu (peste două decenii, o va întrupa pe Joița!). ● La Craiova (unde actorii lucrează în condiții eroice), se reia o piesă din alte vremi, *Casta-Diva* de Haralamb Lecca. Protagonisti, Nicu Dimitriu, Remus Comăneanu, Neli Dordea. ● Ion Marin Sadoveanu... navetist: a fost numit director al Naționalului clujean, dar Alecu Mavrodi, omologul bucu-reștean, îl solicită pentru conferințele teatrale mult apreciate de public. ● Bucureștii trăiesc un eveniment muzical: George Enescu dirijează, la Ate-

neul Român, *Rapsodia română, Suita de orchestră, Poema română*. ● Tănase revine în Capitală, după mai multe săptămîni de turneu, și anunță spectacole cu prețuri „populare“ (bîntuie criza și teatrele au fost obligate să reducă prețurile). Pînă la viitoarea fastuoasă premieră. Mia Apostolescu, Lizica Petrescu, Lulu Savu, Giurgaru joacă deocamdată „la cartier“. ● La radio, conferențiază profesorii G. M. Cantacuzino și Sextil Pușcariu. ● Soare Z. Soare pune în scenă una dintre numeroasele dramatizări ale romanului *Idiotul*. Nu insinuează, oare, Gogu Ciprian, că succesele lui Soare stau în distribuții? Iată: Marioara Zimniceanu, G. Calboreanu, I. Finteșteanu, R. Bulfinski... ● Aura Buzescu și George Vraca sînt aplaudați în spectacolul de la Teatrul Maria Ventura, cu drama lui

Somerset Maugham, *Scrisoarea*. Alături de Cronin, scriitorul va bate toate recordurile de editură ale deceniului. ● Într-o dulce fraternizare îi aflăm pe actori în sala Operei, la festivalul sindicatului lor... Argezi — fost cronicar dramatic și dramaturg nedivulgate (abia azi apar ineditale!) — citește din opera sa. ● O premieră, reținută de istoria revistei: *Bonsoir, Alhambra!* Marilena Bodescu, Silly Vasiliu, Aurel Munteanu, Nae Roman, într-un spectacol în care se face auzită tînăra muzică ușoară românească. ● În repertoriul Operei Române, *Voievodul țiganilor* și *Don Pasquale*. Sub bagheta lui I. Nona Ottescu cîntă Margareta Metaxa, George Folescu, Mircea Lazăr. ● În curînd, reeditarea succesului de la începutul veacului, repurtat de același regizor Paul Gusty: *Azilul de noapte* va prilejui creații antologice noi distribuții (R. Bulfinski, G. Ciprian, N. Bălțățeanu, G. Calboreanu, I. Manu, I. Finteșteanu, Sonia Cluceru).

I. N.

Teatrul Mare Academic de Stat din Moscova:

- „Dama de pică“
- „Iolanta“
- „Mozart și Salieri“

Privilegiul de a vedea Teatrul Mare Academic din Moscova în turneu este destul de rar și de important, pentru ca spectacolele sale să fi oferit publicului bucureștean un punct de atracție, în ediția a IX-a a Festivalului internațional consacrat celui mai de seamă muzician român, în anul centenarului nașterii sale, „Anul Enescu“. Firește, spectatorii așteptau întâlnirea cu artiștii-oaspeți prin acele opere ale școlii ruse și sovietice care — de la Musorgski la Șostakovici — au lărgit tiparele genului, permițând astăzi cel mai bine etalarea virtuților unui mare teatru liric. Teatrul Mare Academic a preferat însă zona „clasică“ a repertoriului său, câștigul spectatorilor români fiind, și în aceste condiții, substanțial, căci i-au fost propuse titluri ce nu figurează (sau chiar n-au figurat niciodată) pe afișele Operei Române din București. Mai întâi, două ipostaze foarte diferite ale geniului ceaikovskian — realista **Damă de pică**, atât de solid ancorată în social și psihologic; fantastica **Iolanta**, utilizând metafora și simbolul —, firește, nu egale între ele ca valoare, cea dintâi situându-se, alături de **Evgheni Oneghin**, printre capodoperele compozitorului și ale genului totodată, iar cea de-a doua fiind o creație destul de obscură, și, prin aceasta, la fel de rar jucată. Apoi, o lucrare de Rimski-Korsakov — **Mozart și Salieri** — aflată în aceeași situație cu **Iolanta**, ca reputație și popularitate (stînd, cu alte cuvinte, în umbra lui **Sadko**, a **Fetei de zăpadă** și a multor altor partituri ale autorului), dar fiind în realitate o operă foarte modernă, cu un excepțional potențial expresiv, extrem de rodnic pentru o formulă contemporană de spectacol muzical, e drept,

nu îndestul exploatat de versiunea prezentată. Cum se vede, deci, artiștii moscoviți au optat pentru spectacole apte să pună în valoare mai mult exemplare nu îndeajuns cunoscute ale creației lor naționale, decît propriile lor posibilități interpretative.

Și totuși, chiar în aceste condiții, Teatrul Mare Academic a demonstrat limpede că posedă o trupă reunind forțe artistice remarcabile.

Înainte de orice, o orchestră ce poate rivaliza cu multe filarmonici de renume — și a și făcut-o, interpretînd admirabil, într-un concert la Sala Mare a Palatului R.S.R., fantezia simfonică **Romeo și Julieta**, de Ceaikovski. Explicația înaltei calități a ansamblului? Valoarea fiecărui instrumentist în parte (dintre ei, unii

Scenă din „Dama de pică“

D. Koroliov și Artur Eizen, in „Mozart și Salieri“

dovedindu-se capabili să cînte solo **Dublul concert** de Bach, **Introducere și rondo capriccioso** de Saint-Saëns ori **Sonata pentru clarinet** de Olah) și capacitatea dirijorilor Iuri Simonov și Mark Ermler de a o cataliza, cu rigoare și discreție în gest, cu incandescență în trăirea execuției.

În al doilea rînd, un cor cu sonorități generoase, pe care știe să le dozeze, însă, cu mare sensibilitate, pe un registru vast de intensități și culori.

Mai departe, natural, „vedetele“ genului : cîntăreții soliști, stele de primă mărime ca Elena Obrazțova și Evgheni Neshterenko (acesta din urmă, prezent, din păcate, doar în concert), și foarte, foarte multe stele de mărimea a doua, cu o strălucire de invidiat, și ele : Makvala Kastrășvili, Tamara Milașkina, Iuri Mazurok, Aleksandr Lomonosov, Vladimir Șerbakov, Aleksandr Vorosilo, Larisa Avdeeva, Zurab Sotkilava, Galina Kalinina, Artur Eizen, Lidia Kovaleva. Artiști care, asimilînd legile teatrului muzical, sînt capabili să determine spectatorul nu numai să accepte convenția genului, dar chiar să nu-i mai sesizeze artificialul.

Acești artiști evoluează sub bagheta magică a unor regizori, cu meșteșugul, cu experiența și certitudinile estetice care fac, din L.V. Baratov, B.A. Pokrovski, G.G. Pankov sau O.M. Moralev veritabili maeștri în domeniul realismului montării de operă.

Adăugată la toate acestea, contribuția, „în stil“, a scenografilor V.V. Dimitriev, B.I. Leventhal și N.N. Zolotarev întrește impresia de împlinire, 'pe care concepția unitară a spectacolelor Teatrului Mare Academic de Stat din Moscova o lasă spectatorilor, acasă, la București, și, probabil, pretutindeni în lume.

Luminița VARTOLOMEI

Galina Kalinina, in „Iolanta“

„Omul de pe stradă” despre...

D-ale teatrului

Ocupându-ne de ceea ce s-ar cuprinde în „d-ale teatrului”, poate că ar fi cazul să întirziem asupra unor autori, al căror dialog este de o nepermisă grosolanie; asupra unor directori, care n-au nimic comun cu cucoana care a fost denumită Thalia; asupra unor regizori care, avînd în mîină o piesă ca Nora, cred că este vorba de Coana, Chirița ...și invers; asupra unor actrițe care pleacă de la convingerea că Anna Karenina era o proastă care nu-și cunoștea interesul, sau asupra unor actori care au credința că frămîntatul Hamlet era — cer iertare pentru franțuzism — mal préparé pour la vie. Nepronunțîndu-mă asupra unor dialoguri grupate în părți sau acte, care, zice-se, s-ar afla în valorosul nostru repertoriu autohton... și nu o fac, pentru ca respectivii autori dramatici să nu mă mîninge de viu; nevrînd ca directori de teatru, regizori, actrițe, actori, ce se străduiesc în ale teatrului, să nu-mi mai dea „bună ziua”, iată-mă relatînd o conversație dintre două... garderobiere.

Pierdusem o primă parte din seară la un spectacol în care dialogul era orînduit cu furca. Neavînd interes pentru ceea ce urma să se petreacă pe scenă, după pauză, n-am mai revenit în sală. Umblîndu-mi mîntea de colo pînă colo, de la autor la regizor, de la regizor la actori, și, de la aceste toate, la cîte altele, am întirziat în semiîntunericul holului. Înăuntru, în continuare, avea loc spectacolul, și nu departe de mine, neavînd altceva mai bun de făcut, se conversau cele două garderobiere. Ca de obicei, una, pornită rău, era neîndurătoare. Cealaltă, cu duhul blîndeții, da să o liniștească. Disputa se desfășura în jurul pronumelui demonstrativ „ăștia”.

— Îți spun eu. Aștia nu știu să se poarte. N-au, nu șapte ani de acasă, dar nici măcar doi. Or fi umblat ei pe la școli... degeaba însă.

— N-o fi chiar așa... I-or fi întirziat și nevestele, că pînă ce se gătesc, pînă ce se aranjează... Și toate se găsesc să le facă în ultima clipă.

— Și tu te-ai găsit să dai în femei? Uite, eu, cînd e să mă duc într-o vizită, mă dichisesc, nu zic nu, și fac ce fac ca să ajung nu prea înainte, ca să nu deranjez, nici prea tîrziu, ca să nu mă las așteptată.

— Una e vizita, și alta — venitul la teatru.

— Tocmai d-ăia. Aștia, nu-i vezi? Toți dau buluc în ultima clipă. Și-atunci se îndeasă, se îmbrîncesc, se iau la harță, își spun vorbe grele... doar-doar ca să fie unul înaintea altuia.

— O fi și tramvaiul de vină.

— Tramvai-netramvai... intră în sală după ce s-a ridicat cortina, scoală un rînd întreg de scaune, deranjează o mulțime de spectatori, deranjează și pe cei de pe scenă, și nici că se rușinează.

— Eu cred că totuși tramvaiul e de vină. Nu vezi că și noi îl așteptăm, cîte o jumătate de oră, și cîteodată și mai mult...

— Nu zic nu. Dar atunci s-o pornească mai din vreme, că nu se cade să-i necăjești, să le strici tihna celor care au venit la teatru cînd trebuia.

— Asta, așa e, dar... unde ar fi pomana ca numai ăsta să fie necazul?

Ajunsă aci, discuția a încetat. De bună seamă, pomenindu-se de necaz, garderobierele, în acel semiîntuneric, aș zice protector, se gîndeau la ale lor. Eu, la ale mele. În sală continua spectacolul. Prin ușile capitonate se auzeau înăbușit frînturi din replicile celor de pe scenă. În jur, plutea o atmosferă de silențiu, cînd, garderobiera care era pusă pe bune, a reluat convorbirea:

— Că vorbeam de tramvai... A trebuit să mă duc la I.T.B., să-i spun ceva uneia de pe la noi. Și ce-am citit acolo, scris mare pe un perete cît toate zilele? „Să transportăm cît mai mulți călători, cu cît mai puține mijloace!”

— Adică, cum vine asta?

— Știu și eu?... S-or fi gîndit să ne așeze rînduit, ca pe sardele...

— Bată-te Dumnezeu, ce-ți mai dă prin mîinte...

Mihai POPESCU

A apărut

GONG '82

O Almanahul
N iubitorilor

GONG de teatru

O

N

G

almanahul
revistei

TEATRUL

Din cuprins

- ◆ comedii de Sean O'Casey, Alexandru Sever, Dario Fo și Franca Rame, Tudor Popescu, Dumitru Solomon, Ephraim Kishon, Radu F. Alexandru, Achille Campanile
- ◆ stagiunea pe scurt
- ◆ interviuri, portrete, mărturii
- ◆ articole de Ion Zamfirescu, Valeriu Moisescu, Dinu Cernescu, Horia Aramă, Mira Iosif, Sanda Diaconescu, Mircea Ghițulescu, Ionuț Niculescu, Valeria Ducea, Florica Ichim, Sugăr Teodor, Dumitru Chirilă
- ◆ antracte de Bernard Shaw și Stephen Leacock
- ◆ o viață de actor, așa cum este :

- Fory Etterle — 55 de ani pe scenă
- ◆ Stela Popescu și Silviu Stănculescu despre... copilăria și libertatea teatrului
- ◆ actorii scriu versuri — mică antologie de poezie
- ◆ evocări de Mihai Berechet
- ◆ verificați-vă cultura teatrală
- ◆ cuvinte încrucișate ◆ epigrame
- ◆ documentar
- ◆ meridiane, note de călătorie
- ◆ cirul
- ◆ „ambulanții“ — ieri și azi
- ◆ teatrul de păpuși

GONG '82 vă oferă o surpriză :

calendarul pe 1982, detașabil, cu 12 fotografii color ale unor actori populari

Cereți la toate chioșcurile și la vânzătorii de ziare

GONG '82

176 de pagini bogat ilustrate + 32 pagini color = 25 lei

MARIANA MIHUȚ și ION BESOIU, în „Mormîntul
călărețului avar“ de D. R. Popescu, la Teatrul „Bulandra“